

<u>Teatis nr</u>	Sisukord	Lehekülg
2007/C 306/01	Lissaboni leping, millega muudetakse Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Ühenduse asutamislepingut sõlmitud Lissabonis 13. detsembril 2007	1
	EUROOPA LIIDU LEPINGUSSE JA EUROOPA ÜHENDUSE ASUTAMISLEPINGUSSE TEHTAVAD MUUDATUSED	10
	Artikkel 1	10
	Artikkel 2	42
	LÕPPSÄTTED	134
	Artikkel 3	134
	Artikkel 4	134
	Artikkel 5	134
	Artikkel 6	135
	Artikkel 7	135
	PROTOKOLLID	147
	A. Euroopa Liidu lepingule, Euroopa Liidu toimimise lepingule ja vajadusel Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule lisatavad protokollid	148
	— Protokoll riikide parlamentide rolli kohta Euroopa Liidus	148
	— Protokoll subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamise kohta	150
	— Protokoll eurorühma kohta	153
	— Protokoll Euroopa Liidu lepingu artikliga 28a loodud alalise struktureeritud koostöö kohta	153
	— Protokoll Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõike 2 kohta, mis käsitleb liidu ühinemist Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga	155
	— Protokoll siseturu ja konkurentsi kohta	156
	— Protokoll Euroopa Liidu põhiõiguste harta kohaldamise kohta Poola ja Ühendkuningriigi suhtes	156
	— Protokoll jagatud pädevuse teostamise kohta	158
	— Protokoll üldhuviteenuste kohta	158

—	Protokoll nõukogu otsuse kohta, mis käsitleb Euroopa Liidu lepingu artikli 9c lõike 4 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 2 rakendamist ühelt poolt ajavahemikus 1. november 2014 – 31. märts 2017 ja teiselt poolt alates 1. aprillist 2017	159
—	Protokoll üleminekusätete kohta	159
B.	Lissaboni lepingule lisatavad protokollid	165
—	Protokoll nr 1, millega muudetakse Euroopa Liidu lepingule, Euroopa Ühenduse asutamislepingule ja/või Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule lisatud protokolle	165
—	Lisa – Protokoll nr 1, millega muudetakse Euroopa Liidu lepingule, Euroopa Ühenduse asutamislepingule ja/või Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule lisatud protokolle, artiklis 2 osutatud vastavustabel	195
—	Protokoll nr 2 Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu muutmise kohta	199
	LISA	202
	Lissaboni lepingu artiklis 5 osutatud vastavustabel	202
	Valitsustevahelise konverentsi lõppakt	231

LISSABONI LEPING,

MILLEGA MUUDETAKSE EUROOPA LIIDU LEPINGUT JA
EUROOPA ÜHENDUSE ASUTAMISLEPINGUT

(2007/C 306/01)

PREAMBUL

TEMA MAJESTEET BELGLASTE KUNINGAS,

BULGAARIA VABARIIGI PRESIDENT,

TŠEHHI VABARIIGI PRESIDENT,

TEMA MAJESTEET TAANI KUNINGANNA,

SAKSAMAA LIITVABARIIGI PRESIDENT,

EESTI VABARIIGI PRESIDENT,

IIRIMAA PRESIDENT,

KREEKA VABARIIGI PRESIDENT,

TEMA MAJESTEET HISPAANIA KUNINGAS,

PRANTSUSE VABARIIGI PRESIDENT,

ITAALIA VABARIIGI PRESIDENT,

KÜPROSE VABARIIGI PRESIDENT,

LÄTI VABARIIGI PRESIDENT,

LEEDU VABARIIGI PRESIDENT,

TEMA KUNINGLIK KÕRGUS LUKSEMBURGI SUURHERTSOG,

UNGARI VABARIIGI PRESIDENT,

MALTA PRESIDENT,

TEMA MAJESTEET MADALMAADE KUNINGANNA,

AUSTRIA VABARIIGI LIIDUPRESIDENT,

POOLA VABARIIGI PRESIDENT,

PORTUGALI VABARIIGI PRESIDENT,

RUMEENIA PRESIDENT,

SLOVEENIA VABARIIGI PRESIDENT,

SLOVAKI VABARIIGI PRESIDENT,

SOOME VABARIIGI PRESIDENT,

ROOTSI KUNINGRIIGI VALITSUS,

TEMA MAJESTEET SUURBRITANNIA JA PÕHJA-IIRI ÜHENDKUNINGRIIGI KUNINGANNA,

SOOVIDES viia lõpule Amsterdami lepingu ja Nice'i lepinguga alustatud protsessi, mille eesmärk on tugevdada liidu tõhusust ja demokraatlikku legitiimsust ning muuta selle tegevus ühtsemaks,

ON OTSUSTANUD muuta Euroopa Liidu lepingut, Euroopa Ühenduse asutamislepingut ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingut

ja sel eesmärgil nimetanud oma täievolilisteks esindajateks:

TEMA MAJESTEET BELGLASTE KUNINGAS:

peaminister

Guy VERHOFSTADTI

välisminister

Karel DE GUCHTI

BULGAARIA VABARIIGI PRESIDENT:

peaminister

Sergei STANISHEVI

asepeaministri ja välisministri

Ivailo KALFINI

TŠEHHI VABARIIGI PRESIDENT:

peaminister

Mirek TOPOLÁNEKI

välisminister

Karel SCHWARZENBERGI

TEMA MAJESTEET TAANI KUNINGANNA:

peaminister

Anders Fogh RASMUSSENI

välisminister

Per Stig MØLLERI

SAKSAMAA LIITVABARIIGI PRESIDENT:

liidukantsler

dr Angela MERKELI

välisministri ja liidukantsleri asetäitja

dr Frank-Walter STEINMEIERI

EESTI VABARIIGI PRESIDENT:

peaminister

Andrus ANSIPI

välisminister

Urmas PAETI

IIRIMAA PRESIDENT:

peaminister (Taoiseach)

Bertie AHERNI

välisminister

Dermot AHERNI

KREEKA VABARIIGI PRESIDENT:

peaminister

Konstantinos KARAMANLISE

välisminister

Dora BAKOYANNIS'

TEMA MAJESTEET HISPAANIA KUNINGAS:

valitsusjuht

José Luis RODRÍGUEZ ZAPATERO

välisasjade ja koostööministri

Miguel Ángel MORATINOS CUYAUBÉ

PRANTSUSE VABARIIGI PRESIDENT:

president

Nicolas SARKOZY

peaminister

François FILLONI

välisministri ja Euroopa asjade ministri

Bernard KOUCHNERI

ITAALIA VABARIIGI PRESIDENT:

ministrite nõukogu president

Romano PRODI

ministrite nõukogu asepresidendi ja välisministri

Massimo D'ALEMA

KÜPROSE VABARIIGI PRESIDENT:

peaminister

Tassos PAPADOPOULOSE

välisminister

Erato KOZAKOU-MARCOULLIS'

LÄTI VABARIIGI PRESIDENT:

president

Valdis ZATLERSI

peaminister

Aigars KALVĪTISE

välisminister

Māris RIEKSTIŅŠE

LEEDU VABARIIGI PRESIDENT:

president

Valdas ADAMKUSE

peaminister

Gediminas KIRKILASE

välisminister

Petras VAITIEKŪNASE

TEMA KUNINGLIK KÕRGUS LUKSEMBURGI SUURHERTSOG:

peaministri ja riigiministri

Jean-Claude JUNCKERI

välisasjade ja sisserändeminister

Jean ASSELBORNI

UNGARI VABARIIGI PRESIDENT:

peaminister

Ferenc GYURCSÁNYI

välisminister

dr Kinga GÖNCZI

MALTA PRESIDENT:

peaminister

Hon. Lawrence GONZI

välisminister

Hon. Michael FRENDO

TEMA MAJESTEET MADALMAADE KUNINGANNA:

peaminister

dr J. P. BALKENENDE

välisminister

M. J. M. VERHAGENI

AUSTRIA VABARIIGI LIIDUPRESIDENT:

liidukantsler

dr Alfred GUSENBAUER

Euroopa ja rahvusvaheliste asjade liiduminister

dr Ursula PLASSNIKU

POOLA VABARIIGI PRESIDENT:

peaminister

Donald TUSKI

välisminister

Radosław SIKORSKI

PORTUGALI VABARIIGI PRESIDENT:

peaminister

José Sócrates CARVALHO PINTO DE SOUSA

riigiministri ja välisministri

Luís Filipe MARQUES AMADO

RUMEENIA PRESIDENT:

president

Traian BĂSESCU

peaminister

Călin POPESCU TĂRICEANU

välisminister

Adrian CIOROIANU

SLOVEENIA VABARIIGI PRESIDENT:

valitsusjuht

Janez JANŠA

välisminister

dr Dimitrij RUPELI

SLOVAKI VABARIIGI PRESIDENT:

peaminister

Robert FICO

välisminister

Ján KUBIŠI

SOOME VABARIIGI PRESIDENT:

peaminister

Matti VANHANENI

välisminister

Ilkka KANERVA

ROOTSI KUNINGRIIGI VALITSUS:

peaminister

Fredrik REINFELDTI

Euroopa asjade minister

Cecilia MALMSTRÖMI

TEMA MAJESTEET SUURBRITANNIA JA PÕHJA-IIRI ÜHENDKUNINGRIIGI KUNINGANNA:

peaminister

Rt. Hon. Gordon BROWNI

välisministri ja Rahvaste Ühenduse asjade ministri

Rt. Hon. David MILIBANDI

KES, olles esitanud oma kehtivaks ja vormikohaseks tunnistatud täisvolitused,

ON KOKKU LEPPINUD JÄRGMISES:

EUROOPA LIIDU LEPINGUSSE JA EUROOPA ÜHENDUSE ASUTAMISLEPINGUSSE TEHTAVAD MUUDATUSED

Artikkel 1

Euroopa Liidu lepingut muudetakse vastavalt käesoleva artikli sätetele.

PREAMBUL

1) Preambulit muudetakse järgmiselt:

a) teise põhjendusena lisatakse järgmine tekst:

„SAADES INNUSTUST Euroopa kultuurilisest, religioosest ja humanistlikust pärandist, millest on kasvanud välja inimeste puutumatu ja võõrandamatute õiguste universaalsed põhiväärtused, vabadus, demokraatia, võrdõiguslikkus ja õigusriigi põhimõte;”

b) kaheksandaks põhjenduseks muudetud seitsmendas põhjenduses asendatakse sõnad „käesoleva lepingu” sõnadega „käesoleva lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu”;

c) kaheteistkümnendaks põhjenduseks muudetud üheteistkümnendas põhjenduses asendatakse sõnad „käesoleva lepingu” sõnadega „käesoleva lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu”.

ÜHISSÄTTED

2) Artiklit 1 muudetakse järgmiselt:

a) esimese lõigu lõppu lisatakse järgmised sõnad:

„..., millele liikmesriigid annavad pädevuse oma ühiste eesmärkide saavutamiseks.”;

b) kolmas lõik asendatakse järgmisega:

„Liidu aluseks on käesolev leping ja Euroopa Liidu toimimise leping (edaspidi „aluslepingud”). Neil kahel lepingul on samaväärne õigusjõud. Liit asendab Euroopa Ühenduse ja on selle õigusjärglane.”

3) Lisatakse artikkel 1a:

„Artikkel 1a

Liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine. Need on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mitte-diskrimineerimine, sallivus, õiglus, solidaarsus ning naiste ja meeste võrdõiguslikkus.”

4) Artikkel 2 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 2

1. Liidu eesmärk on edendada rahu, oma väärtusi ja oma rahvaste hüvangut.
2. Liit moodustab oma kodanikele vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva sisepiirideta ala, kus isikute vaba liikumine on tagatud koos välispiirikontrolli, varjupaiga ja sisserändega ning kuritegevuse ennetamise ja selle vastu võitlemisega seotud asjakohaste meetmete võtmisega.
3. Liit rajab siseturu. Liit taotleb Euroopa säästvat arengut, mis põhineb tasakaalustatud majanduskasvul, hindade stabiilsusel ja kõrge konkurentsivõimega sotsiaalsel turumajandusel, mille eesmärk on saavutada täielik tööhõive ja sotsiaalne progress, samuti kõrgetasemelisel keskkonnakaitset ja keskkonna kvaliteedi parandamisel. Liit edendab teaduse ja tehnoloogia arengut.

Liit võitleb sotsiaalse tõrjutuse ja diskrimineerimise vastu ning edendab sotsiaalset õiglust ja kaitset, naiste ja meeste võrdõiguslikkust, põlvkondade solidaarsust ja lapse õiguste kaitset.

Liit edendab majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust ja liikmesriikide vahelist solidaarsust.

Liit austab oma rikkalikku kultuurilist ja keelelist mitmekesisust ning tagab Euroopa kultuuripärandi kaitse ja arendamise.
4. Liit rajab majandus- ja rahaliidu, mille rahaühik on euro.
5. Suhetes maailmaga kaitseb ja edendab liit oma väärtusi ja huve ning aitab kaasa oma kodanike kaitsele. Ta toetab rahu, turvalisust, maailma säästvat arengut, rahvaste solidaarsust ja vastastikust austust, vaba ja ausat kaubandust, vaesuse kaotamist ning inimõiguste, eriti lapse õiguste kaitset, samuti rahvusvahelise õiguse ranget järgimist ja arendamist, sealhulgas ÜRO põhikirja põhimõtete austamist.
6. Liit taotleb oma eesmärged asjakohaste vahenditega vastavalt pädevusele, mis talle aluslepingutega antakse.”

5) Artikkel 3 tunnistatakse kehtetuks ja lisatakse artikkel 3a:

„Artikkel 3a

1. Vastavalt artiklile 3b kuulub pädevus, mida aluslepingutega ei ole liidule antud, liikmesriikidele.

2. Liit austab liikmesriikide võrdsust aluslepingute ees ning nende rahvuslikku identiteeti, mis on omane nende poliitilistele ja põhiseaduslikele põhistruktuuridele, sealhulgas piirkondlikule ja kohalikule omavalitsusele. Liit austab riigi põhifunktsioone, sealhulgas riigi territoriaalse terviklikkuse tagamist, avaliku korra säilitamist ja riigi julgeoleku kaitsmist. Eelkõige riigi julgeolek jääb iga liikmesriigi ainuvastutusse.

3. Kooskõlas lojaalse koostöö põhimõttega abistavad liit ja liikmesriigid täielikus vastastikususes austuses üksteist aluslepingutest tulenevate ülesannete täitmisel.

Liikmesriigid kasutavad kõiki asjakohaseid üld- või erimeetmeid, et tagada aluslepingutest või liidu institutsioonide õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmine.

Liikmesriigid aitavad kaasa liidu ülesannete täitmisele ja hoiduvad kõigist meetmetest, mis võiksid ohustada liidu eesmärkide saavutamist.”

6) Lisatakse artikkel 3b, mis asendab Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 5:

„Artikkel 3b

1. Liidu pädevuse piire reguleerib pädevuse andmise põhimõte. Liidu pädevuse kasutamist reguleerib subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõte.

2. Kooskõlas pädevuse andmise põhimõttega tegutseb liit aluslepingutes seatud eesmärkide saavutamiseks talle liikmesriikide poolt aluslepingutega antud pädevuse piires. Pädevus, mida aluslepingutega ei ole liidule antud, kuulub liikmesriikidele.

3. Valdkondades, mis ei kuulu liidu ainupädevusse, võtab liit kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega meetmeid ainult siis, kui liikmesriigid ei suuda riigi, piirkonna või kohalikul tasandil piisavalt saavutada kavandatava meetme eesmärke, kuid kavandatud meetme ulatuse või toime tõttu saab neid paremini saavutada liidu tasandil.

Liidu institutsioonid kohaldavad subsidiaarsuse põhimõtet vastavalt protokollile subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamise kohta. Riikide parlamendid tagavad subsidiaarsuse põhimõtte järgimise protokollis sätestatud korra kohaselt.

4. Kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ei või liidu meetme sisu ega vorm minna aluslepingute eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

Liidu institutsioonid kohaldavad proportsionaalsuse põhimõtet vastavalt protokollile subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamise kohta.”

7) Artiklid 4 ja 5 tunnistatakse kehtetuks.

8) Artikkel 6 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 6

1. Liit tunnustab 7. detsembri 2000. aasta Euroopa Liidu põhiõiguste hartas, nagu seda on kohandatud 12. detsembril 2007. aastal Strasbourgis, sätestatud õigusi, vabadusi ja põhimõtteid, millel on aluslepingutega võrreldes samaväärne õigusjõud.

Harta sätted ei laienda mingil viisil liidu pädevust, mis on määratletud aluslepingutega.

Hartas esitatud õigusi, vabadusi ja põhimõtteid tõlgendatakse vastavalt harta VII jaotise üldsätetele, mis reguleerivad selle tõlgendamist ja kohaldamist, võttes nõuetekohaselt arvesse hartas osutatud selgitusi, milles on esitatud asjaomaste sätete allikad.

2. Liit ühineb Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga. Sellega ühinemine ei mõjuta liidu pädevust, mis on määratletud aluslepingutega.

3. Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga tagatud ja liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest tulenevad põhiõigused on liidu õiguse üldpõhimõtted.”

9) Artiklit 7 muudetakse järgmiselt:

a) [esimene muudatus ei puuduta eestikeelset teksti], sõnad „artikli 6 lõikes 1 esitatud põhimõtteid” ja „artikli 6 lõikes 1 mainitud põhimõtteid” asendatakse sõnadega „artiklis 1a osutatud väärtusi” , sõnad „käesoleva lepingu” asendatakse sõnadega „aluslepingute” ning sõna „komisjon” asendatakse sõnadega „Euroopa Komisjon” vastavas käändes;

b) lõike 1 esimese lõigu esimese lause lõpust jäetakse sõnad „... ning adresseerida nimetatud riigile kohaseid soovitusi” välja; viimase lause lõpus asendatakse sõnad „... ja võib sama korra kohaselt kutsuda sõltumatuid isikuid esitama mõistliku tähtaja jooksul aruannet olukorra kohta kõnealuses liikmesriigis” sõnadega „... ja võib sama korra kohaselt otsustades anda talle soovitusi.”;

c) lõikes 2 asendatakse sõnad „Riigipeade ja valitsusjuhtide tasandil kokku tulev nõukogu ...” sõnadega „Euroopa Ülemkogu ...” ja sõnad „... kõnealuse liikmesriigi valitsust ...” asendatakse sõnadega „... asjaomast liikmesriiki ...”;

d) lõiked 5 ja 6 asendatakse järgmisega:

„5. Käesoleva artikli kohaldamisel Euroopa Parlamendis, Euroopa Ülemkogus ja nõukogus kasutatav hääletamise kord määratakse kindlaks Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 309.”

10) Lisatakse uus artikkel 7a:

„Artikkel 7a

1. Liit arendab naabruses asuvate riikidega privilegeeritud suhteid, mille eesmärk on luua heaolu ja heanaaberlikkuse ala, mis rajaneb liidu väärtustel ja mida iseloomustavad koostööl põhinevad tihedad rahumeelsed suhted.

2. Liit võib lõikes 1 osutatud eesmärgil sõlmida asjaomaste riikidega erilepinguid. Need lepingud võivad sisaldada vastastikuseid õigusi ja kohustusi ning võimaldada ühistegevust. Nende rakendamise suhtes peetakse korrapäraseid konsultatsioone.”

11) II jaotise sätted inkorporeeritakse muudetud Euroopa Ühenduse asutamislepingusse, mis muudetakse Euroopa Liidu toimimise lepinguks.

DEMOKRAATIA PÕHIMÕTTED

12) II jaotis ja artikkel 8 asendatakse järgmise uue pealkirja ja järgmiste uute artiklitega 8 ja 8c:

„II JAOTIS

SÄTTED DEMOKRAATIA PÕHIMÕTETE KOHTA

Artikkel 8

Liit järgib kogu oma tegevuses oma kodanike võrdsuse põhimõtet, mille kohaselt kohtlevad liidu institutsioonid, organid ja asutused kodanikke võrdselt. Iga isik, kellel on mõne liikmesriigi kodakondsus, on liidu kodanik. Liidu kodakondsus täiendab, kuid ei asenda liikmesriigi kodakondsust.

Artikkel 8a

1. Liit toimib esindusdemokraatia alusel.

2. Kodanikud on liidu tasandil otseselt esindatud Euroopa Parlamendis.

Liikmesriike esindavad Euroopa Ülemkogus nende riigipead või valitsusjuhid ja nõukogus nende valitsused, kes ise annavad demokraatlikult aru kas oma riikide parlamentidele või kodanikele.

3. Igal kodanikul on õigus osaleda liidu demokraatias. Otsused tehakse nii avalikult ja nii kodanikulähedaselt kui võimalik.
4. Euroopa tasandi erakonnad aitavad kaasa euroopaliku poliitilise teadvuse kujundamisele ja liidu kodanike tahte väljendamisele.

Artikkel 8b

1. Institutsioonid annavad kodanikele ja esindusühendustele sobival viisil võimaluse teha teatavaks ja vahetada avalikult oma seisukohti liidu tegevuse kõigis valdkondades.
2. Institutsioonid peavad esindusühenduste ja kodanikuühiskonnaga avatud, läbipaistvat ja korrapärast dialoogi.
3. Euroopa Komisjon korraldab asjassepuutuvate isikutega laiapõhjalisi konsultatsioone, et tagada liidu meetmete järjekindlus ja läbipaistvus.
4. Vähemalt miljon kodanikku märkimisväärsest arvust liikmesriikidest võivad kutsuda Euroopa Komisjoni üles esitama talle antud volituste piires asjakohase ettepaneku küsimustes, mille suhtes kodanike arvates on vaja aluslepingute rakendamiseks vastu võtta liidu õigusakt.

Sellise kodanikualgatuse esitamise kord ja tingimused määratakse kindlaks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 21 esimese lõigu kohaselt.

Artikkel 8c

Riikide parlamendid aitavad aktiivselt kaasa liidu nõuetekohasele toimimisele:

- a) saades teavet liidu institutsioonidelt ja lastes endale edastada liidu seadusandlike aktide eelnõusid vastavalt protokollile riikide parlamentide rolli kohta Euroopa Liidus;
- b) kandes hoolt selle eest, et subsidiaarsuse põhimõttest peetakse kinni vastavalt subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamist käsitlevas protokollis sätestatud korrale;
- c) osaledes vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 61c liidu asjaomase valdkonna poliitika rakendamise hindamise mehhanismides vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala raamistikus ning osaledes vastavalt nimetatud lepingu artiklitele 69g ja 69d poliitilises järelevalves Europoli tegevuse üle ja Eurojusti tegevuse hindamises;
- d) osaledes aluslepingute läbivaatamise menetlustes vastavalt käesoleva lepingu artiklile 48;

- e) saades teavet liitu astumise avaldustest vastavalt käesoleva lepingu artiklile 49;
- f) osaledes koos Euroopa Parlamendiga riikide parlamentide vahelises koostöös vastavalt protokollile riikide parlamentide rolli kohta Euroopa Liidus.”

INSTITUTSIOONID

- 13) III jaotise sätted tunnistatakse kehtetuks. III jaotise pealkiri asendatakse järgmise uue pealkirjaga:

„III JAOTIS

SÄTTED INSTITUTSIOONIDE KOHTA”.

- 14) Artikkel 9 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 9

1. Liidul on institutsiooniline raamistik, mille eesmärk on edendada liidu väärtusi, taotleda liidu eesmärke, teenida liidu, selle kodanike ja liikmesriikide huve ning tagada liidu poliitika ja meetmete kooskõla, tõhusus ning järjepidevus.

Liidul on järgmised institutsioonid:

- Euroopa Parlament;
- Euroopa Ülemkogu;
- nõukogu;
- Euroopa Komisjon (edaspidi nimetatud „komisjon”);
- Euroopa Liidu Kohus;
- Euroopa Keskpank;
- kontrollikoda.

2. Iga institutsioon tegutseb talle aluslepingutega antud volituste piires ning vastavalt nendes sätestatud korrale, tingimustele ja eesmärkidele. Institutsioonid on omavahelises koostöös üksteise suhtes lojaalsed.

3. Euroopa Keskpanka ja kontrollikoda käsitlevad sätted ning teisi institutsioone käsitlevad üksikasjalikud sätted on esitatud Euroopa Liidu toimimise lepingus.

4. Euroopa Parlamenti, nõukogu ja komisjoni abistavad nõuandva pädevusega majandus- ja sotsiaalkomitee ning regioonide komitee.”

15) Lisatakse artikkel 9a:

„Artikkel 9a

1. Euroopa Parlament täidab koos nõukoguga seadusandja ja eelarve kinnitaja ülesandeid. Ta täidab vastavalt aluslepingutes ettenähtud tingimustele poliitilise kontrolli ja konsulteerimise funktsiooni. Parlament valib komisjoni presidendi.

2. Euroopa Parlament koosneb liidu kodanike esindajatest. Nende arv ei ole suurem kui seitsesada viiskümmend, millele lisandub president. Kodanike esindatus on kahanevalt proportsionaalne, alammääraks on kuus liiget liikmesriigi kohta. Ükski liikmesriik ei saa üle üheksakümne kuue koha.

Euroopa Ülemkogu võtab ühehäälselt Euroopa Parlamendi algatusel ja nõusolekul vastu otsuse Euroopa Parlamendi koosseisu kohta, austades esimeses lõigus osutatud põhimõtteid.

3. Euroopa Parlamendi liikmed valitakse viieaastaseks tähtajaks otsestest ja üldistel valimistel vaba ja salajase hääletuse teel.

4. Euroopa Parlament valib oma liikmete hulgast presidendi ja juhatuse.”

16) Lisatakse artikkel 9b:

„Artikkel 9b

1. Euroopa Ülemkogu annab liidule selle arenguks vajaliku tõe ning määratleb selle üldised poliitilised sihid ja prioriteetid. Ülemkogu ei toimi seadusandjana.

2. Euroopa Ülemkogu koosneb liikmesriikide riigipeadest või valitsusjuhtidest koos ülemkogu eesistuja ja komisjoni presidendiga. Ülemkogu töös osaleb liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja.

3. Euroopa Ülemkogu tuleb kokku kaks korda poole aasta jooksul oma eesistuja kutsel. Kui päevakord seda nõuab, võib iga Euroopa Ülemkogu liige kasutada ministri abi ning komisjoni president komisjoni liikme abi. Kui olukord seda nõuab, kutsub eesistuja kokku Euroopa Ülemkogu erakorralise kohtumise.

4. Kui aluslepingud ei näe ette teisiti, teeb Euroopa Ülemkogu oma otsused konsensusel.

5. Euroopa Ülemkogu valib oma eesistuja kvalifitseeritud häälteenamusega kahe ja poole aasta pikkuseks ametiajaks; teda võib ühe korra tagasi valida. Takistuse või tõsise üleastumise korral võib Euroopa Ülemkogu tema mandaadi sama korra kohaselt lõpetada.

6. Euroopa Ülemkogu eesistuja:
  - a) juhatab ja suunab ülemkogu tööd,
  - b) tagab koostöös komisjoni presidendiga ja üldasjade nõukogu töö alusel ülemkogu töö ettevalmistamise ja järjepidevuse,
  - c) püüab kaasa aidata ühtekuuluvuse ja konsensuse saavutamisele Euroopa Ülemkogus,
  - d) esitab pärast iga Euroopa Ülemkogu istungit Euroopa Parlamendile aruande.

Euroopa Ülemkogu eesistuja tagab oma tasandil ja oma ametikohal liidu esindamise välissuhete ühist välis- ja julgeolekupoliitikat puudutavates küsimustes, ilma et see piiraks liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja volitusi.

Euroopa Ülemkogu eesistuja ei või olla riigiametis.”

- 17) Lisatakse artikkel 9c:

„Artikkel 9c

1. Nõukogu täidab koos Euroopa Parlamendiga seadusandja ja eelarve kinnitaja ülesandeid. Tal on vastavalt aluslepingutega sätestatud tingimustele poliitika kujundamise ja koordineerimise funktsioonid.
2. Nõukogu koosneb kõigi liikmesriikide esindajatest ministri tasandil, kellel on asjaomase liikmesriigi hääleõigus ja volitus võtta valitsust siduvad kohustusi.
3. Kui aluslepingud ei näe ette teisiti, teeb nõukogu oma otsused kvalifitseeritud häälteenamusega.
4. Alates 1. novembrist 2014 määratletakse kvalifitseeritud häälteenamust nõukogu liikmete vähemalt 55 %-lise häälteenamusena, mille moodustavad vähemalt 15 liiget tingimusel, et nad esindavad liikmesriike, mille elanikkond moodustab kokku vähemalt 65 % liidu elanikest.

Blokeerivas vähemuses peab olema vähemalt neli nõukogu liiget, ilma milleta loetakse saavutatuks kvalifitseeritud häälteenamust.

Muud kvalifitseeritud häälteenamust käsitlevad tingimused sätestatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõikes 2.

5. Üleminekusätted kvalifitseeritud häälteenamuse kohta, mida kohaldatakse kuni 31. oktoobrini 2014, ja sätted, mida kohaldatakse 1. novembrist 2014 kuni 31. märtsini 2017, määratakse kindlaks üleminekusätete protokollis.

6. Nõukogu koguneb eri koosseisudes, mille loetelu võetakse vastu Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 201b kohaselt.

Üldasjade nõukogu tagab nõukogu eri koosseisude töö järjepidevuse. Üldasjade nõukogu valmistab ette Euroopa Ülemkogu kohtumised ja tagab ülemkogul kokkulepitud meetmete elluviimise järelevalve koostöös Euroopa Ülemkogu eesistuja ning komisjoniga.

Välisasjade nõukogu töötab välja Euroopa Ülemkogu kindlaks määratud strateegiliste suuniste põhjal liidu välistegevuse ning tagab liidu tegevuse järjepidevuse.

7. Liikmesriikide valitsuste alaliste esindajate komitee vastutab nõukogu töö ettevalmistamise eest.

8. Seadusandlike aktide eelnõude arutamisel ja hääletamisel on nõukogu istungid avalikud. Sel eesmärgil jagatakse iga nõukogu istung kaheks osaks, kus käsitletakse vastavalt liidu seadusandlikke akte ja muud kui seadusandlikku tegevust.

9. Nõukogu eri koosseisude, välja arvatud välisasjade nõukogu eesistujana toimivad liikmesriikide esindajad nõukogus võrdse rotatsiooni alusel vastavalt tingimustele, mis on kehtestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 201b kohaselt.”

18) Lisatakse artikkel 9d:

„Artikkel 9d

1. Komisjon edendab liidu üldisi huve ja teeb sel eesmärgil asjakohaseid algatusi. Komisjon tagab aluslepingute ja institutsioonide poolt aluslepingute alusel võetud meetmete rakendamise. Komisjon teostab järelevalvet liidu õiguse kohaldamise üle Euroopa Liidu Kohtu kontrolli all. Komisjon täidab eelarvet ja haldab programme. Komisjon teostab vastavalt aluslepingutes sätestatud tingimustele koordineerivaid, täitev- ja juhtimisfunktsioone. Komisjon tagab liidu esindamise välissuhetes, välja arvatud ühine välis- ja julgeolekupoliitika ning muud aluslepingutes ettenähtud juhud. Komisjon algatab liidu ühe- ja mitmeaastaste programmide koostamise, pidades silmas institutsioonidevaheliste kokkulepete saavutamist.

2. Liidu seadusandlikke akte võib vastu võtta ainult komisjoni ettepaneku põhjal, kui aluslepingud ei näe ette teisiti. Muud õigusaktid võetakse komisjoni ettepaneku põhjal vastu siis, kui see on ette nähtud aluslepingutes.

3. Komisjoni ametiaeg on viis aastat.

Komisjoni liikmed valitakse nende üldise asjatundlikkuse ning Euroopa asjadesse pühendumuse alusel isikute hulgast, kelle sõltumatus on väljaspool kahtlust.

Komisjon on oma kohustuste täitmisel täiesti sõltumatu. Ilma et see piiraks artikli 9e lõike 2 kohaldamist, ei taotle ega saa komisjoni liikmed juhiseid üheltki valitsuselt, institutsioonilt, organilt või asutuselt. Nad hoiduvad kõigest, mis on kokkusobimatu nende kohustustega või nende ülesannete täitmisega.

4. Komisjoni, mis on nimetatud ametisse Lissaboni lepingu jõustumiskuupäeva ja 31. oktoobri 2014 vahel, kuulub üks kodanik igast liikmesriigist, kaasa arvatud komisjoni president ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja, kes on üks komisjoni asepresidentidest.

5. Alates 1. novembrist 2014 vastab komisjoni liikmete arv, kaasa arvatud komisjoni president ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja, kahele kolmandikule liikmesriikide arvust, välja arvatud juhul, kui Euroopa Ülemkogu otsustab ühehäälselt asjaomast arvu muuta.

Komisjoni liikmed valitakse liikmesriikide kodanike hulgast liikmesriikide rangelt võrdse rotatsiooni süsteemi alusel selliselt, et see kajastab liikmesriikide kogumi demograafilist ja geograafilist spektrit. Asjaomase süsteemi kehtestab Euroopa Ülemkogu ühehäälselt vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 211a.

6. Komisjoni president:

- a) määratleb suunised, mille kohaselt komisjon töötab;
- b) otsustab komisjoni sisemise korralduse üle, tagades komisjoni järjepideva ja tõhusa töö ning toimimise kollegiaalse koguna;
- c) nimetab komisjoni liikmete hulgast ametisse asepresidendid, välja arvatud liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja.

Komisjoni liige astub tagasi, kui president seda nõuab. Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja astub tagasi artikli 9e lõikes 1 sätestatud korras, kui president seda nõuab.

7. Võttes arvesse Euroopa Parlamendi valimisi ja pärast asjakohaste konsultatsioonide pidamist esitab kvalifitseeritud häälteenamusega otsustav Euroopa Ülemkogu Euroopa Parlamendile oma kandidaadi komisjoni presidendi ametikohale. Selle kandidaadi valib Euroopa Parlament oma liikmete enamusega. Kui kandidaat ei saa nõutavat häälteenamust, esitab kvalifitseeritud häälteenamusega otsustav Euroopa Ülemkogu ühe kuu jooksul uue kandidaadi, kelle Euroopa Parlament valib sama korra kohaselt.

Ühisel kokkuleppel valitud presidendiga võtab nõukogu vastu teiste isikute nimekirja, keda ta paneb ette määrata komisjoni liikmeteks. Need liikmed valitakse välja liikmesriikide esitatud soovitude põhjal lõike 3 teises lõigus ja lõike 5 teises lõigus ettenähtud kriteeriumide alusel.

Komisjoni president, liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ning teised komisjoni liikmed kiidetakse Euroopa Parlamendis heaks ühtse nimekirjana. Asjaomase heakskiidu alusel nimetakse komisjon ametisse Euroopa Ülemkogu kvalifitseeritud häälteenamusega.

8. Komisjon vastutab täies koosseisus Euroopa Parlamendi ees. Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 201 sätestatud korrale võib Euroopa Parlament avaldada komisjonile umbusaldust. Kui umbusaldusavaldus hääletusel vastu võetakse, astuvad komisjoni liikmed täies koosseisus oma ametikohalt tagasi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja lõpetab nende ülesannete täitmise, mis tal on komisjonis.”

19) Lisatakse uus artikkel 9e:

„Artikkel 9e

1. Euroopa Ülemkogu määrab kvalifitseeritud häälteenamusega ja kokkuleppel komisjoni presidendiga ametisse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja. Euroopa Ülemkogu võib lõpetada tema ametiaja sama korra kohaselt.

2. Kõrge esindaja juhib liidu ühist välis- ja julgeolekupoliitikat. Ta aitab oma ettepanekutega välja töötada nimetatud poliitikat, mida ta viib ellu nõukogu mandaadiga. Sama kehtib ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika suhtes.

3. Kõrge esindaja on välisasjade nõukogu eesistuja.

4. Kõrge esindaja on üks komisjoni asepresidentidest. Ta tagab liidu välistegevuse järjepidevuse. Ta vastutab komisjonis selle pädevuses olevate välissuhete korraldamise ja liidu välistegevuse muude aspektide koordineerimise eest. Nende kohustuste täitmisel komisjonis ja ainult nende kohustuste osas allub kõrge esindaja komisjoni kodukorrale määral, mis on kooskõlas lõigetega 2 ja 3.”

20) Lisatakse artikkel 9f:

„Artikkel 9f

1. Euroopa Liidu Kohus koosneb Euroopa Kohtust, üldkohtust ja erikohtutest. Euroopa Liidu Kohus tagab, et aluslepingute tõlgendamisel ja kohaldamisel austatakse õigust.

Liikmesriigid näevad ette tulemusliku õiguskaitse tagamiseks vajaliku kaebeõiguse liidu õigusega hõlmatud valdkondades.

2. Euroopa Kohtusse kuulub üks kohtunik igast liikmesriigist. Kohut abistavad kohtujuristid.

Üldkohus koosneb vähemalt ühest kohtunikust liikmesriigi kohta.

Euroopa Kohtu kohtunikud ja kohtujuristid ning üldkohtu kohtunikud valitakse isikute hulgast, kelle sõltumatus on väljaspool kahtlust ja kes vastavad Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklites 223 ja 224 sätestatud tingimustele. Nad nimetatakse ametisse liikmesriikide valitsuste ühisel kokkuleppel kuueks aastaks. Neid võib uueks ametiajaks tagasi nimetada.

3. Vastavalt aluslepingutele Euroopa Liidu Kohus:

- a) teeb otsuseid liikmesriigi, institutsiooni või juriidilise või füüsilise isiku hagiastades;
- b) teeb liikmesriikide kohtute taotlusel eelotsuseid liidu õiguse tõlgendamise või institutsioonide vastu võetud õigusaktide kehtivuse kohta;
- c) teeb otsuseid muudel aluslepingutes sätestatud juhtudel.”

21) IV jaotise sätted inkorporeeritakse muudetud Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingusse.

TÕHUSTATUD KOOSTÖÖ

22) IV jaotisele antakse VII jaotise pealkiri „SÄTTED TÕHUSTATUD KOOSTÖÖ KOHTA” ning artiklid 27a–27e, artiklid 40–40b ja artiklid 43–45 asendatakse järgmise artikliga 10, mis asendab samuti Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklid 11 ja 11a. Need artiklid asendatakse omakorda Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitega 280a–280i vastavalt käesoleva lepingu eespool toodud artikli 2 punktile 278):

„Artikkel 10

1. Liikmesriigid, kes soovivad omavahel sisse seada tõhustatud koostöö valdkonnas, kus liidul ei ole ainupädevust, võivad kasutada liidu institutsioone ja teostada liidu pädevust, kohaldades aluslepingute asjakohaseid sätteid, arvestades piiranguid ja järgides korda, mis on sätestatud käesolevas artiklis ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklites 280a–280i.

Tõhustatud koostöö eesmärk on edendada liidu eesmarke, kaitsta tema huve ja tugevdada tema integratsiooniprotsessi. Asjaomane koostöö on igal ajal avatud kõikidele liikmesriikidele vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 280c.

2. Otsuse tõhustatud koostöö lubamise kohta võtab nõukogu vastu viimase abinõuna, kui ta on kindlaks teinud, et liit tervikuna ei ole võimeline selle koostöö eesmarke mõistliku aja jooksul saavutama, ning tingimusel, et selles koostöös osaleb vähemalt üheksa liikmesriiki. Nõukogu teeb otsuse vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 280d sätestatud korrale.

3. Kõik nõukogu liikmed võivad osaleda selle aruteludel, kuid hääletamisel osalevad vaid tõhustatud koostöös osalevaid liikmesriike esindavad nõukogu liikmed. Hääletamise kord on esitatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 280e.
4. Tõhustatud koostöö raames vastuvõetud õigusaktid on siduvad ainult osalevatele liikmesriikidele. Neid ei käsitata *acquis*'na, mida liidu kandidaatriigid peavad aktsepteerima.”
- 23) V jaotise pealkiri asendatakse pealkirjaga „ÜLDSÄTTED LIIDU VÄLISTEgevuse KOHTA NING ERISÄTTED ÜHISE VÄLIS- JA JULGEOLEKUPOLIITIKA KOHTA”.

ÜLDSÄTTED VÄLISTEgevuse KOHTA

- 24) Lisatakse järgmine uus 1. peatükk ja uued artiklid 10a ja 10b:

„1. PEATÜKK

ÜLDSÄTTED LIIDU VÄLISTEgevuse KOHTA

Artikkel 10a

1. Liidu tegevus rahvusvahelisel areenil tugineb põhimõtetele, millest on juhindunud liidu enda loomine, arendamine ja laienemine ning mida liit soovib edendada ka ülejäänud maailmas: demokraatia, õigusriik, inimõiguste ja põhivabaduste universaalsus ning jagamatus, inimväärikuse, võrdsuse ja solidaarsuse ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja põhimõtete ja rahvusvahelise õiguse austamine.

Liit püüab arendada suhteid ja partnerlust kolmandate riikide ja rahvusvaheliste, piirkondlike või ülemaailmsete organisatsioonidega, kes jagavad esimeses lõigus osutatud põhimõtteid. Ta edendab mitmepoolsete lahenduste leidmist ühistele probleemidele, eelkõige Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni raamistikus.

2. Liit määratleb ja viib ellu ühist poliitikat ja ühismeetmeid ning taotleb koostöö kõrget astet kõikides rahvusvaheliste suhete valdkondades, selleks et:

- a) kaitsta oma väärtusi, põhihuve, julgeolekut, sõltumatust ning terviklikkust;
- b) tugevdada ja toetada demokraatiat ja õigusriigi põhimõtteid, inimõigusi ja rahvusvahelist õigust;
- c) säilitada rahu, ennetada konflikte ja tugevdada rahvusvahelist julgeolekut kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja eesmärkide ja põhimõtetega, Helsingi lõppakti põhimõtetega ning Pariisi harta eesmärkidega, kaasa arvatud rahu ja julgeolek välispiiridel;

- d) toetada arengumaade säästvat majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonna-alast arengut, pidades esmaseks eesmärgiks vaesuse kaotamist;
- e) ergutada kõikide riikide integreerimist maailmamajandusse, muuhulgas rahvusvahelise kaubanduse tõkete järkjärgulise kaotamise kaudu;
- f) aidata töötada välja rahvusvahelisi meetmeid keskkonna seisundi säilitamiseks ja parandamiseks ning maailma loodusvarade säästvaks majandamiseks, et tagada säästev areng;
- g) abistada rahvaid, riike ja piirkondi, mida tabavad loodusõnnetused või inimtegevusest tingitud õnnetused ja
- h) edendada tugevamal mitmepoolsel koostööl ja hea valitsemistavaga maailmakorral tuginevat rahvusvahelist süsteemi.

3. Liit austab lõigetes 1 ja 2 osutatud põhimõtteid ning püüab neis lõigetes esitatud eesmärgi saavutada käesolevas jaotises ja Euroopa Liidu toimimise lepingu viiendas osas määratletud liidu välistegevuse valdkondade ning muude poliitikavaldkondade välisaspektide arendamisel ja teostamisel.

Liit tagab kooskõla oma välistegevuse eri valdkondade vahel ning nende ja muude poliitikavaldkondade vahel. Nõukogu ja komisjon, keda abistab liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja, tagavad selle kooskõla ja teevad selleks koostööd.

Artikkel 10b

1. Euroopa Ülemkogu määratleb artiklis 10a loetletud põhimõtete ja eesmärkide põhjal liidu strateegilised huvid ja eesmärgid.

Euroopa Ülemkogu otsused liidu strateegiliste huvide ja eesmärkide kohta on seotud ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga ja liidu välistegevuse teiste valdkondadega. Need otsused võivad puudutada liidu suhteid teatava riigi või piirkonnaga või käsitleda teatud teemat. Otsustes määratakse kindlaks nende kestus ja vahendid, mis liidul ja liikmesriikidel tuleb kättesaadavaks teha.

Euroopa Ülemkogu teeb otsused ühehäälselt nõukogu soovitusel põhjal, mille viimane võtab vastu igas valdkonnas selleks ettenähtud korras. Euroopa Ülemkogu otsuseid rakendatakse kooskõlas aluslepingutes sätestatud menetlustega.

2. Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ühise välis- ja julgeolekupoliitika osas ning komisjon muude välistegevuse valdkondade osas võivad teha nõukogule ühisettepanekuid.”

ÜHINE VÄLIS- JA JULGEOLEKUPOLIITIKA

25) Lisatakse järgmised pealkirjad:

„2. PEATÜKK

ERISÄTTED ÜHISE VÄLIS- JA JULGEOLEKUPOLIITIKA KOHTA

1. JAGU

ÜHISSÄTTED”

26) Lisatakse uus artikkel 10c:

„Artikkel 10c

Liidu tegevus rahvusvahelisel areenil käesoleva peatüki raames tugineb põhimõtetele, taotleb eesmärgi ja seda viiakse ellu viisil, mis on kooskõlas 1. peatükis osutatud üldsätetega.”

27) Artiklit 11 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse kahe järgmise lõikega:

„1. Ühise välis- ja julgeolekupoliitika küsimustes kuuluvad liidu pädevusse kõik välispoliitika valdkonnad ja kõik liidu julgeolekuga seotud küsimused, kaasa arvatud ühise kaitsepoliitika järkjärguline kujundamine, mis võib viia ühiskaitseni.

Ühise välis- ja julgeolekupoliitika suhtes kohaldatakse erimenetlusi ja -eeskirju. Kui aluslepingud ei näe ette teisiti, määravad ühise välis- ja julgeolekupoliitika kindlaks ja rakendavad seda Euroopa Ülemkogu ja nõukogu, kes teevad otsuse ühehäälselt. Seadusandlike aktide vastuvõtmine on välistatud. Ühist välis- ja julgeolekupoliitikat teostavad liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja liikmesriigid vastavalt aluslepingutele. Euroopa Parlamendi ja komisjoni eriroll selles valdkonnas määratakse kindlaks aluslepingutes. Euroopa Liidu Kohus ei ole pädev tegema otsuseid nimetatud sätetega seotud küsimustes, erandina on ta pädev kontrollima käesoleva lepingu artikli 25b järgimist ja kontrollima teatud otsuste õiguspärasust vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 240a teises lõigus sätestatule.

2. Euroopa Liit teostab, kujundab ning viib välistegevuse põhimõtete ja eesmärkide raames ellu ühist välis- ja julgeolekupoliitikat, mis põhineb liikmesriikide vastastikuse poliitilise solidaarsuse arendamisel liikmesriikide hulgas, üldist huvi pakkuvate küsimuste väljaselgitamisel ja liikmesriikide meetmete üha suuremal vastastikusel lähendamisel.”;

- b) lõige 2 nummerdatakse ümber lõikeks 3 ja seda muudetakse järgmiselt:
- i) esimese lõigu lõppu lisatakse järgmised sõnad:
„... ning järgivad liidu meetmeid selles valdkonnas.”;
  - ii) kolmas lõik asendatakse sõnadega „Nõukogu ja kõrge esindaja tagavad nendest põhimõtetest kinnipidamise.”

28) Artikkel 12 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 12

Liit teostab ühist välis- ja julgeolekupoliitikat:

- a) määratledes selle üldsuunised;
- b) võttes vastu otsuseid, mis määratlevad:
  - i) liidu võetavad meetmed;
  - ii) liidu esitatavad seisukohad;
  - iii) punktides i ja ii osutatud otsuste elluviimise korra;ning
- c) tugevdades liikmesriikide süstemaatilist koostööd nende poliitika teostamisel.”

29) Artiklit 13 muudetakse järgmiselt:

- a) lõikes 1 asendatakse sõnad „... määratleb ühise välis- ja julgeolekupoliitika põhimõtted ning üldsuunised ...” sõnadega „... selgitab välja liidu strateegilised huvid, määrab kindlaks eesmärgid ja kehtestab ühise välis- ja julgeolekupoliitika üldsuunised ...” ning lisatakse järgmine lause: „Euroopa Ülemkogu võtab vastu vajalikud otsused.”; lisatakse järgmine lõik:

„Kui rahvusvaheline olukord nõuab, kutsub Euroopa Ülemkogu eesistuja kokku Euroopa Ülemkogu erakorralise kohtumise, et määratleda liidu poliitika strateegiline kurss sellises olukorras.”;

- b) lõige 2 jäetakse välja ja lõige 3 nummerdatakse ümber lõikeks 2. Esimene lõik asendatakse järgmisega: „Nõukogu kujundab ühist välis- ja julgeolekupoliitikat ning võtab selle määratlemiseks ja rakendamiseks vajalikud otsused Euroopa Ülemkogu määratletud üldsuuniste ja strateegilise kursi alusel.” Teine lõik jäetakse välja. Teiseks lõiguks muudetud kolmandas lõigus asendatakse sõnad „Nõukogu kindlustab ...” sõnadega „Nõukogu ning välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja kindlustavad ...”;

c) lisatakse järgmine uus lõige:

„3. Ühist välis- ja julgeolekupoliitikat viivad ellu kõrge esindaja ning liikmesriigid, kasutades riikide ja liidu vahendeid.”

30) Lisatakse uus artikkel 13a:

„Artikkel 13a

1. Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja, kes juhib välisasjade nõukogu tööd, aitab oma ettepanekutega kaasa ühise välis- ja julgeolekupoliitika väljatöötamisele ning tagab Euroopa Ülemkogu ja nõukogu vastuvõetud otsuste rakendamise.

2. Ühise välis- ja julgeolekupoliitika küsimustes esindab liitu kõrge esindaja. Ta peab liidu nimel kolmandate isikutega poliitilist dialoogi ning väljendab liidu seisukohta rahvusvahelistes organisatsioonides ja rahvusvahelistel konverentsidel.

3. Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat abistab tema volituste täitmisel Euroopa välisteenistus. See teenistus toimib koostöös liikmesriikide diplomaatiliste teenistustega ja koosneb nõukogu peasekretariaadi ja komisjoni asjaomaste osakondade ametnikest ning liikmesriikide diplomaatilisest teenistustest lähetatud töötajatest. Euroopa välisteenistuse korraldus ja toimimine määratakse nõukogu otsusega. Nõukogu teeb otsuse kõrge esindaja ettepaneku põhjal pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ning komisjonilt nõusoleku saamist.”

31) Artiklit 14 muudetakse järgmiselt:

a) lõikes 1 asendatakse kaks esimest lauset järgmise lausega: „Kui rahvusvaheline olukord nõuab liidult operatiivset tegutsemist, võtab nõukogu vastu vajalikud otsused.”;

b) lõige 2 muudetakse lõike 1 teiseks lõiguks ja järgnevad lõiked nummerdatakse sellest tulenevalt ümber. Esimeses lauses asendatakse sõna „... ühismeede” sõnadega „... selline otsus” ja sõna „meetme” sõnaga „otsuse”. Viimane lause jäetakse välja;

c) lõikeks 2 ümber nummerdatud lõikes 3 asendatakse sõna „Ühismeetmed ...” sõnadega „Lõikes 1 osutatud otsused ...”;

d) olemasolev lõige 4 jäetakse välja ja järgnevad lõiked nummerdatakse sellest tulenevalt ümber;

- e) lõikeks 3 ümber nummerdatud lõike 5 esimeses lauses asendatakse sõnad „Igast ühismeetme alusel plaanitavast üksiku riigi seisukohavõtust või meetmest antakse teada õigel ajal, et ...” sõnadega „Kui lõikes 1 osutatud otsuse alusel plaanitakse riigi seisukohavõttu või meedet, annab asjakohane liikmesriik sellest teada õigel ajal, et ...”;
- f) lõikeks 4 ümber nummerdatud lõike 6 esimeses lauses asendatakse sõnad „Olukorra muutumisest ja nõukogu otsuse puudumisest tingitud tungiva vajaduse korral ...” sõnadega „Olukorra muutumisest tingitud tungiva vajaduse korral ja kui lõikes 1 osutatud nõukogu otsust ei ole uuesti läbi vaadatud, ...” ja sõna „... ühismeetme ...” sõnadega „... selle otsuse ...”;
- g) lõikeks 5 ümber nummerdatud lõike 7 esimeses lauses asendatakse sõna „ühismeetme” sõnadega „käesolevas artiklis osutatud otsuse” ning teises lauses asendatakse sõna „ühismeetme” sõnadega „lõikes 1 osutatud otsuse”.
- 32) Artikli 15 alguses asendatakse sõnad „Nõukogu võtab ühiseid seisukohti. Ühistes seisukohtades määratletakse ...” sõnadega „Nõukogu võtab vastu otsuseid, milles määratletakse ...” ja eelviimane sõna „ühiste” sõnaga „liidu”.
- 33) Lisatakse artikkel 15a, mille aluseks on artikli 22 sõnastus järgmiste muudatustega:
- a) lõikes 1 asendatakse sõnad „Iga liikmesriik või komisjon võib ...” sõnadega „Iga liikmesriik, liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja või kõrge esindaja komisjoni toetusel võib ...” ja sõnad „... teha nõukogule ettepanekuid” sõnadega „... esitada vastavalt algatusi või ettepanekuid.”;
- b) lõikes 2 asendatakse sõnad „... kutsub eesistujariik ...” sõnadega „... kutsub kõrge esindaja ...” ja sõnad „komisjoni või liikmesriigi taotlusel ...” sõnadega „liikmesriigi taotlusel ...”.
- 34) Lisatakse artikkel 15b, mille aluseks on artikli 23 sõnastus järgmiste muudatustega:
- a) lõike 1 esimene lõik asendatakse järgmisega: „Käesoleva peatüki alusel vastu võetavad otsused teevad Euroopa Ülemkogu ja nõukogu ühehäälselt, kui käesolevas peatükis ei ole sätestatud teisiti. Seadusandlike aktide vastuvõtmine on välistatud.” ja teise lõigu viimane lause asendatakse järgmisega: „Kui sel viisil hääletamisest hoidumist põhjendanud nõukogu liikmed esindavad vähemalt üht kolmandikku liikmesriikidest, kes moodustavad vähemalt ühe kolmandiku liidu elanikest, siis otsust vastu ei võeta.”;
- b) lõiget 2 muudetakse järgmiselt:
- i) esimene taane asendatakse kahe järgmise taandega:
- „— kui ta artikli 10b lõikes 1 osutatud Euroopa Ülemkogu otsuse põhjal, mis käsitleb liidu strateegilisi huve ja eesmärke, võtab vastu liidu meedet või seisukohta määratlevaid otsuseid;

- kui ta võtab vastu liidu meedet või seisukohta määratleva otsuse ettepaneku põhjal, mille liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja on esitanud Euroopa Ülemkogu taotlusel, mis tuleneb ülemkogu või kõrge esindaja enda algatusest;”
- ii) kolmandaks taandeks muudetud teises taandes asendatakse sõnad „... ühismeetme või ühise seisukoha ...” sõnadega „... liidu meedet või seisukohta määratleva otsuse”;
- iii) [esimene muudatus ei puuduta eestikeelset teksti]; teise lõigu viimane lause asendatakse järgmisega: „Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja otsib tihedas koostöös asjassepuutuva liikmesriigiga sellele vastuvõetavat lahendust. Kui tal see ei õnnestu, võib nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega taotleda, et küsimus suunataks ühehäälselt vastu võtta otsuse tegemiseks Euroopa Ülemkogusse.”;
- iv) kolmas lõik asendatakse järgmise uue lõikega 3, viimane lõik nummerdatakse ümber lõikeks 4 ja lõige 3 nummerdatakse ümber lõikeks 5:

„3. Euroopa Ülemkogu võib ühehäälselt vastu võtta otsuse, mis näeb ette, et muudel kui lõikes 2 osutatud juhtudel teeb nõukogu otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega.”;

- c) ümber nummerdatud lõikes 4 asendatakse sõnad „Käesolevat lõiget ei kohaldata ...” sõnadega „Lõikeid 2 ja 3 ei kohaldata ...”.

35) Artiklit 16 muudetakse järgmiselt:

- a) sõnad „... teavitavad üksteist ja ...” jäetakse välja, sõna „nõukogus” asendatakse sõnadega „Euroopa Ülemkogus ja nõukogus” ja sõnad „... selleks et tagada meetmete vastastikuse lähendamise abil liidu mõju võimalikult tõhus kasutamine.” asendatakse sõnadega „... et määrata kindlaks ühine lähenemisviis.”;
- b) esimese lause järele lisatakse järgmine tekst: „Enne rahvusvahelisel tasandil liidu huve mõjutada võiva meetme või kohustuse võtmist konsulteerib liikmesriik Euroopa Ülemkogus või nõukogus teiste liikmesriikidega. Liikmesriigid tagavad oma meetmete vastastikuse lähendamise teel liidu võime oma huve ja väärtusi rahvusvahelisel areenil arvestatavaks teha. Liikmesriigid on üksteise suhtes solidaarsed.”;
- c) lisatakse kaks järgmist lõiku:

„Kui Euroopa Ülemkogu või nõukogu on määratlenud liidu ühise lähenemisviisi esimese lõigu tähenduses, koordineerivad liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja liikmesriikide välisministrid oma tegevust nõukogus.

Liikmesriikide diplomaatilised esindused ning liidu delegatsioonid kolmandates riikides ja rahvusvaheliste organisatsioonide juures teevad koostööd ning aitavad kaasa ühise lähenemisviisi määratlemisele ja rakendamisele.”

36) Artikkel 17 muudetakse artiklikaks 28a ja seda muudetakse vastavalt allpool toodud punktile 49).

37) Artiklit 18 muudetakse järgmiselt:

a) lõiked 1–4 jäetakse välja;

b) lõikes 5, mis jäetakse nummerdamata, asendatakse sõnad „... kui ta seda vajalikuks peab, ...” sõnadega „... liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepaneku põhjal ...” ja lõppu lisatakse järgmine lause: „Eriesindaja täidab oma ülesandeid kõrge esindaja alluvuses.”

38) Artiklit 19 muudetakse järgmiselt:

a) lõike 1 esimeses ja teises lõigus asendatakse sõnad „ühistele seisukohtadele” sõnadega „... liidu seisukohtadele.” ja esimesel lõigu lõppu lisatakse järgmine lause: „Sellise koordineerimise tagab liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja.”;

b) lõiget 2 muudetakse järgmiselt:

i) esimeses lõigus asendatakse sõnad „Ilma et see piiraks lõike 1 ja artikli 14 lõike 3 kohaldamist ...” sõnadega „Kooskõlas artikli 11 lõikega 3 ...” ning sõnade „... viimasena nimetatuid ..” järele lisatakse sõnad „... ja kõrget esindajat ...”;

ii) teise lõigu esimeses lauses asendatakse sõnad „... teisi riike.” sõnadega „... teisi liikmesriike ja kõrget esindajat.”; teisest lausest jäetakse sõna „alalised” välja ning sõnad „... tagavad oma funktsioonide täitmisel liidu seisukohtade ja huvide kaitse ...” asendatakse sõnadega „... kaitsevad oma funktsioonide täitmisel liidu seisukohti ja huve ...”;

iii) lisatakse järgmine uus kolmas lõik:

„Kui liit on võtnud seisukoha Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu päevakorda kuulavas küsimuses, taotleavad liikmesriigid, kes on julgeolekunõukogu liikmed, et liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja kutsutaks esitama liidu seisukohta.”

39) Artiklit 20 muudetakse järgmiselt:

- a) esimeses lõigus asendatakse sõnad „komisjoni delegatsioonid” sõnadega „liidu delegatsioonid” ja sõnad „... nõukogu võetud ühiste seisukohtade ja ühismeetmete järgimise ja rakendamise.” sõnadega „... selle peatüki alusel võetud liidu seisukohti ja meetmeid määratlevate otsuste järgimise ja rakendamise.”;
- b) teine lause asendatakse järgmisega: „Nad tihendavad koostööd teabevahetuse ja ühishinnangute andmise teel.”;
- c) lisatakse järgmine uus lõik:

„Nad aitavad rakendada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 17b lõike 2 punktis c osutatud liidu kodanike õigust kaitsele kolmandate riikide territooriumil ning vastavalt nimetatud lepingu artiklile 20 vastu võetud meetmeid.”

40) Artiklit 21 muudetakse järgmiselt:

- a) esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja konsulteerib regulaarselt Euroopa Parlamendiga ühise välis- ja julgeolekupoliitika ning ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika põhiaspektide ja põhivalikute suhtes ning teavitab parlamenti asjaomaste poliitikavaldkondade arengust. Ta tagab, et Euroopa Parlamendi arvamusi võetakse asjakohaselt arvesse. Euroopa Parlamendi teavitamise võib teha ülesandeks eriesindajatele.”;

- b) teise lõigu esimesse lausesse lisatakse sõna „nõukogule” järele sõnad „ja välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale”; teises lauses asendatakse sõna „iga-aastase” sõnadega „kaks korda aastas” ja sõnade „ühise välis- ja julgeolekupoliitika” järele lisatakse sõnad „, sealhulgas ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika”.

41) Artikli 22 tekst muudetakse artikliks 15a; seda muudetakse vastavalt eespool toodud punktile 33).

42) Artikli 23 tekst muudetakse artikliks 15b; seda muudetakse vastavalt eespool toodud punktile 34).

43) Artikkel 24 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 24

Liit võib sõlmida lepinguid ühe või mitme riigiga või rahvusvahelise organisatsiooniga käesoleva peatükiga hõlmatud valdkondades.”

- 44) Artiklit 25 muudetakse järgmiselt:
- a) esimese lõigu esimeses lauses asendatakse viide Euroopa Ühenduse asutamislepingule viitega Euroopa Liidu toimimise lepingule ja sõnade „... esitades kas nõukogu” järele lisatakse sõnad „või liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja”; teises lauses asendatakse sõnad „... ilma et see piiraks eesistujariigi ja komisjoni pädevust” sõnadega „ilma et see piiraks kõrge esindaja volitusi”;
  - b) teise lõigu tekst asendatakse järgmisega: „Käesoleva peatüki reguleerimisalas teostab poliitika- ja julgeolekukomitee nõukogu ja kõrge esindaja vastutusel artiklis 28b osutatud kriisiohjamisoperatsioonide poliitilist kontrolli ja strateegilist juhtimist.”;
  - c) kolmandast lõigust jäetakse välja sõnad „...”, ilma et see piiraks artikli 47 kohaldamist.”
- 45) Artiklid 26 ja 27 tunnistatakse kehtetuks. Lisatakse järgmised kaks artiklit 25a ja 25b, kusjuures artikkel 25b asendab artiklit 47:

„Artikkel 25a

Nõukogu võtab vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 16b ja erandina selle lõikest 2 vastu otsuse, millega kehtestatakse eeskiri füüsiliste isikute kaitse kohta seoses isikuandmete töötlemisega liikmesriikide poolt käesoleva peatüki reguleerimisalasse kuuluva tegevuse puhul, samuti selliste andmete vaba liikumise eeskiri. Nende eeskirjade täitmist kontrollivad sõltumatud asutused.

Artikkel 25b

Ühise välis- ja julgeolekupoliitika rakendamine ei mõjuta aluslepingutega sätestatud menetluste rakendamist ja institutsioonide volituste ulatust Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklites 2b–2e osutatud liidu pädevuse teostamiseks.

Samuti ei mõjuta nimetatud artiklites osutatud poliitika rakendamine aluslepingutega sätestatud menetluste rakendamist ja institutsioonide volituste ulatust liidu pädevuse teostamiseks käesoleva peatüki alusel.”

- 46) Artiklid 27a–27e (tõhustatud koostöö kohta) asendatakse artikliga 10 vastavalt eespool toodud punktidele 22).

47) Artiklit 28 muudetakse järgmiselt:

- a) lõige 1 jäetakse välja ja järgmised lõiked nummerdatakse sellest tulenevalt ümber; kogu artiklis asendatakse sõnad „Euroopa ühenduste” sõnaga „liidu”;
- b) lõikeks 1 ümber nummerdatud lõikes 2 asendatakse sõnad „... käesolevas jaotises nimetatud valdkondadega seotud sätted” sõnadega „käesoleva peatüki rakendamine”;
- c) lõikeks 2 ümber nummerdatud lõikes 3 asendatakse sõnad „... Nende sätete rakendamiseks” sõnadega „Käesoleva peatüki rakendamiseks”;
- d) lisatakse järgmine uus lõige 3, kusjuures lõige 4 jäetakse välja:

„3. Nõukogu võtab vastu otsuse, millega määratakse kindlaks erimenetlused, mis tagavad liidu eelarvevahendite kiire eraldamise ühise välis- ja julgeolekupoliitika raames tehtavate kiireloomuliste algatuste ning eelkõige artikli 28a lõikes 1 ja artiklis 28b osutatud missioone ettevalmistava tegevuse rahastamiseks. Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Artikli 28a lõikes 1 ja artiklis 28b osutatud missioone ettevalmistava tegevuse kulused, mida ei arvata liidu eelarvesse, rahastatakse liikmesriikide sissemaksetega loodud käivitusfondist.

Nõukogu võtab liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepaneku põhjal kvalifitseeritud häälteenamusega vastu otsused, millega määratakse kindlaks:

- a) käivitusfondi loomise ja rahastamise kord, eelkõige fondile eraldatavad summad;
- b) käivitusfondi haldamise kord;
- c) finantskontrolli teostamise kord.

Kui kooskõlas artikli 28a lõikega 1 ja artikliga 28b kavandatava missiooni kulused ei saa arvata liidu eelarvesse, volitab nõukogu kõrget esindajat kasutama asjaomast fondi. Kõrge esindaja annab nõukogule aru selle volituse kasutamise kohta.”

ÜHINE JULGEOLEKU- JA KAITSEPOLIITIKA

48) Lisatakse järgmine uus 2. jagu:

„2. JAGU

SÄTTED ÜHISE JULGEOLEKU- JA KAITSEPOLIITIKA KOHTA”

49) Lisatakse artikkel 28a, mille aluseks on artikli 17 sõnastus järgmiste muudatustega:

a) lisatakse uus lõige 1, millele järgnev lõige nummerdatakse ümber lõikeks 2;

„1. Ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika on ühise välis- ja julgeolekupoliitika lahutamatu osa. See tagab liidule operatiivse tegutsemise võime, kasutades tsiviil- ja sõjaväelisi vahendeid. Liit võib kasutada neid väljaspool liitu toimuvatel missioonidel, mille eesmärk on rahutagamine, konfliktide ennetamine ja rahvusvahelise julgeoleku tugevdamine kooskõlas ÜRO põhikirja põhimõtetega. Nende kohustuste täitmisel kasutatakse liikmesriikide eraldatud võimeid.”;

b) lõikeks 2 ümber nummerdatud lõiget 1 muudetakse järgmiselt:

i) esimene lõik asendatakse järgmisega:

„2. Ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika hõlmab liidu ühise kaitsepoliitika järkjärgulist kujundamist. See viib ühiskaitseni, kui Euroopa Ülemkogu niiviisi ühehäälselt otsustab. Sel juhul soovitab ülemkogu liikmesriikidel võtta selline otsus vastu kooskõlas nende põhiseadusest tulenevate nõuetega.”;

ii) teises lõigus asendatakse sõnad „käesolevas artiklis silmas peetud” sõnadega „käesolevas jaos silmas peetud”;

iii) kolmas lõik jäetakse välja;

c) olemasolevad lõiked 2, 3, 4 ja 5 asendatakse järgmiste lõigetega:

„3. Liikmesriigid annavad ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika rakendamiseks liidu käsutusse oma tsiviil- ja sõjalised võimed, et aidata kaasa nõukogu määratletud eesmärkide saavutamisele. Liikmesriigid, kes moodustavad omavahel mitmeriigivägesid, võivad anda asjaomased väed ka ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika käsutusse.

Liikmesriigid kohustuvad oma sõjalisi võimeid järk-järgult täiustama. Kaitsevõime arendamise, teadusuuringute, hangete ja relvastusalane agentuur (edaspidi „Euroopa Kaitseagentuur”) selgitab välja operatiivvajadused, edendab nende vajaduste rahuldamist tagavaid meetmeid, aitab kaasa kaitsesektori tööstusliku ja tehnoloogilise baasi

tugevdamiseks mõeldud meetmete väljaselgitamisele ja vajaduse korral rakendamisele, osaleb Euroopa võimete- ja relvastuspoliitika väljatöötamisel ning nõukogu abistamisel sõjalise võimekuse täiustamise hindamisel.

4. Ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika alased otsused, sealhulgas käesolevas artiklis osutatud missiooni algatamist käsitlevad otsused, võtab nõukogu vastu ühehäälselt liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepaneku põhjal või liikmesriigi algatusel. Kõrge esindaja võib, vajaduse korral koos komisjoniga, teha ettepaneku kasutada nii liikmesriigi kui ka liidu vahendeid.

5. Nõukogu võib usaldada liikmesriikide rühmale liidu väärtusi kaitsva ja liidu huve teeniva missiooni läbi viimise liidu raames. Selle missiooni läbi viimisel juhindutakse artiklist 28c.

6. Liikmesriigid, kelle sõjalised võimed vastavad kõrgendatud kriteeriumidele ja kes on selles valdkonnas siduvamaid kohustusi võtnud, pidades silmas kõige nõudlikumaid missioone, loovad liidu raames alalise struktureeritud koostöö. Sellises koostöös juhindutakse artiklist 28e. See ei mõjuta artikli 28b sätteid.

7. Kui üks liikmesriik langeb oma territooriumil relvastatud kallaletungi ohvriks, on teised liikmesriigid kohustatud andma talle abi kõigi nende käsutuses olevate vahenditega kooskõlas ÜRO põhikirja artikliga 51. See ei mõjuta teatud liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsepoliitika eripära.

Kohustused ja koostöö selles valdkonnas on kooskõlas kohustustega Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioonis, mis jääb selle liikmesriikidele nende kollektiivse kaitse aluseks ja selle rakendamise kohaks.”

50) Lisatakse uued artiklid 28b–28e:

„Artikkel 28b

1. Artikli 28a lõikes 1 osutatud missioonid, mille täitmisel liit võib kasutada tsiviil- ja sõjalisi vahendeid, hõlmavad ühiseid desarmeerimisoperatsioone, humanitaarabi- ja päästeoperatsioone, sõjalist nõustamist ja abistamist, konfliktide ennetamist ja rahutagamisoperatsioone, relvajõudude missioone kriiside ohjamisel, sealhulgas rahuosobitamist ning olukorra konfliktijärgset stabiliseerimist. Kõik nimetatud missioonid võivad aidata kaasa terrorismi vastu võitlemisele, toetades muuhulgas kolmandaid riike nende võitluses terrorismi vastu nende territooriumil.

2. Nõukogu võtab seoses lõikes 1 osutatud missioonidega vastu otsuseid, milles määratletakse nende eesmärgid ja ulatus ning elluviimise üldtingimused. Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja, kes tegutseb nõukogu juhtimisel ning tihedas ja pidevas ühenduses poliitika- ja julgeolekukomiteega, tagab selliste missioonide tsiviil- ja sõjaliste aspektide koordineerimise.

Artikkel 28c

1. Nõukogu võib artikli 28b alusel vastuvõetud otsuste raames usaldada teatavate missioonide täitmise selliste liikmesriikide rühmale, kes soovivad ja on suutelised sellist missiooni täitma. Need liikmesriigid lepivad koos liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindajaga omavahel kokku missiooni täitmise tingimustes.

2. Missiooni elluviimises osalevad liikmesriigid teavitavad nõukogu regulaarselt missiooni käigust omal algatusel või mõne teise liikmesriigi nõudmisel. Asjaomased riigid pöörduvad viivitamata nõukogu poole, kui missiooni ellu viimine toob kaasa olulisi tagajärgi või eeldab lõikes 1 osutatud otsustega kindlaks määratud missiooni eesmärgi, ulatuse ja tingimuste muutmist. Sellistel juhtudel võtab nõukogu vastu vajalikud otsused.

Artikkel 28d

1. Artikli 28a lõikes 3 osutatud ja nõukogu juhtimisel tegutseva Euroopa Kaitseagentuuri ülesandeks on:

- a) aidata liikmesriikidel määratleda nende sõjaliste võimete alaseid eesmärke ja hinnata seda, kuidas liikmesriigid täidavad oma sõjaliste võimete seotud kohustusi;
- b) edendada operatiivvajaduste ühtlustamist ning tõhusate ja kokkusobivate hankemenetluste kasutuselevõtmist;
- c) pakkuda mitmepoolse osalusega projekte sõjaliste võimete seotud eesmärkide saavutamiseks ning tagada liikmesriikide rakendatavate programmide koordineerimine ja spetsiifiliste koostööprogrammide juhtimine;
- d) toetada kaitsetehnoloogia alaseid uuringuid ning koordineerida ja kavandada ühisuuringuid ja tulevasi operatiivvajadusi rahuldavate tehniliste lahenduste väljatöötamist;
- e) aidata määratleda ja vajaduse korral rakendada mis tahes kasulikke meetmeid kaitsesektori tööstusliku ja tehnoloogilise baasi tugevdamiseks ja sõjaliste kulutuste tõhustamiseks.

2. Euroopa Kaitseagentuuri töös võivad osaleda kõik liikmesriigid, kes selleks soovi avaldavad. Nõukogu võtab kvalifitseeritud häälteenamusega vastu otsuse, milles määratakse kindlaks agentuuri põhikiri, asukoht ja töökord. Selles otsuses võetakse arvesse tegelikku osalemist agentuuri tegevuses. Agentuuri raames luuakse asjakohased rühmad, kuhu kuuluvad ühisprojektides koostööd tegevad liikmesriigid. Vajaduse korral täidab agentuur oma ülesandeid koostöös komisjoniga.

Artikkel 28e

1. Liikmesriigid, kes soovivad osaleda artikli 28a lõikes 6 osutatud alalises struktureeritud koostöös, kes vastavad nõuetele ja võtavad endale sõjalisi võimeid puudutavaid kohustusi, mis on esitatud protokollis alalise struktureeritud koostöö kohta, teatavad oma kavatsusest nõukogule ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale.

2. Kolme kuu jooksul pärast lõikes 1 osutatud teatamist võtab nõukogu vastu otsuse, millega kehtestatakse alaline struktureeritud koostöö ja määratakse kindlaks osalevate liikmesriikide nimekiri. Nõukogu teeb otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega pärast konsulteerimist kõrge esindajaga.

3. Liikmesriik, kes soovib hiljem alalises struktureeritud koostöös osaleda, teatab oma kavatsusest nõukogule ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale.

Nõukogu võtab vastu otsuse, millega kinnitab alalise struktureeritud koostöö protokollis artiklites 1 ja 2 osutatud tingimusi täitva ja kohustusi võtva asjaomase liikmesriigi osalemise. Nõukogu teeb otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega pärast konsulteerimist kõrge esindajaga. Hääletamisel osalevad ainult osalevaid liikmesriike esindavad nõukogu liikmed.

Kvalifitseeritud häälteenamust määratletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 3 punkti a kohaselt.

4. Kui osalev liikmesriik ei täida enam nõudmisi või ei saa enam täita kohustusi, millele on osutatud alalist struktureeritud koostööd käsitleva protokollis artiklites 1 ja 2, võib nõukogu võtta vastu asjaomase liikmesriigi osalemist peatava otsuse.

Nõukogu teeb otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega. Hääletamisel osalevad ainult osalevaid liikmesriike esindavad nõukogu liikmed, välja arvatud asjaomane liikmesriik.

Kvalifitseeritud häälteenamust määratletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 3 punkti a kohaselt.

5. Osalev liikmesriik, kes soovib alalisest struktureeritud koostööst loobuda, teavitab oma kavatsusest nõukogu, kes võtab teatavaks, et asjaomane liikmesriik enam ei osale.

6. Nõukogu poolt alalise struktureeritud koostöö raames vastu võetavad otsused ja soovitusel võetakse vastu ühehäälselt, välja arvatud need, mis on sätestatud lõigetes 2–5. Käesoleva lõike kohaldamisel nõutakse ühehäälsuseks ainult osalevate liikmesriikide esindajate hääli.”

- 51) VI jaotise artiklid 29–39, mis käsitlevad õiguslast koostööd kriminaalasjades ja politseikoostööd, asendatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa IV jaotise peatükkidega 1, 4 ja 5. Artikkel 29 asendatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 61, artikkel 30 asendatakse nimetatud lepingu artiklitega 69f ja 69g, artikkel 31 asendatakse nimetatud lepingu artiklitega 69a, 69b ja 69d ning artikkel 32 asendatakse nimetatud lepingu artikliga 69h, artikkel 33 asendatakse nimetatud lepingu artikliga 61e ja artikkel 36 asendatakse artikliga 61d vastavalt käesoleva lepingu allpool toodud artikli 2 punktidele 64), 67) ja 68). Jaotise pealkiri jäetakse välja ja jaotise number muudetakse lõppsätteid käsitleva jaotise numbriks.
- 52) VI jaotise artiklid 40–40b ja VII jaotise artiklid 43–45, mis käsitlevad tõhustatud koostööd, asendatakse artikliga 10 vastavalt eespool toodud punktile 22) ja VII jaotis tunnistatakse kehtetuks.
- 53) Artiklid 41 ja 42 tunnistatakse kehtetuks.

LÕPPSÄTTED

- 54) Lõppsätteid käsitlev VIII jaotis nummerdatakse ümber VI jaotiseks; asjaomast jaotist ning artikleid 48, 49 ja 53 muudetakse vastavalt allpool toodud punktidele 56), 57) ja 61). Artikkel 47 asendatakse artikliga 25b vastavalt eespool toodud punktile 45) ning artiklid 46 ja 50 tunnistatakse kehtetuks.
- 55) Lisatakse uus artikkel 46a:

„Artikkel 46a

Liit on juriidiline isik.”

- 56) Artikkel 48 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 48

1. Aluslepinguid võib muuta vastavalt tavalisele läbivaatamismenetlusele. Aluslepinguid võib samuti muuta vastavalt lihtsustatud läbivaatamismenetlusele.

Tavaline läbivaatamismenetlus

2. Iga liikmesriigi valitsus, Euroopa Parlament või komisjon võib esitada nõukogule ettepanekuid aluslepingute muutmiseks. Muudatusettepanekutega võib muu hulgas ette näha liidule aluslepingutega antud pädevuse suurendamist või vähendamist. Nõukogu esitab need ettepanekud Euroopa Ülemkogule ja neist teavitatakse riikide parlamente.

3. Kui Euroopa Ülemkogu teeb pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja komisjoniga lihthälteenamusega otsuse kavandatavad muudatused läbi vaadata, kutsub Euroopa Ülemkogu eesistuja kokku konvendi, mis koosneb riikide parlamentide, liikmesriikide riigipeade või valitsusjuhtide ning Euroopa Parlamendi ja komisjoni esindajatest. Euroopa Keskpangaga konsulteeritakse juhul, kui tegemist on institutsiooniliste muudatustega rahandusvaldkonnas. Konvent vaatab muudatusettepanekud läbi ja võtab konsensuse alusel vastu soovitusel liikmesriikide valitsuste esindajate konverentsile vastavalt lõikes 4 sätestatule.

Euroopa Ülemkogu võib pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist lihthälteenamusega otsustada konvendi mitte kokku kutsuda, kui kavandatavate muudatuste ulatus seda ei õigusta. Sellisel juhul annab Euroopa Ülemkogu volitused liikmesriikide valitsuste esindajate konverentsile.

4. Liikmesriikide valitsuste esindajate konverentsi kutsub kokku nõukogu eesistuja selleks, et määrata ühisel kokkuleppel kindlaks aluslepingutesse tehtavad muudatused.

Muudatused jõustuvad pärast seda, kui kõik liikmesriigid on need ratifitseerinud kooskõlas oma põhiseadusest tulenevate nõuetega.

5. Kui kaks aastat pärast aluslepingute muutmise lepingule allakirjutamist on neli viiendikku liikmesriikidest selle ratifitseerinud, kuid ühel või mitmel liikmesriigil on ratifitseerimisel tekkinud raskusi, arutab küsimust Euroopa Ülemkogu.

Lihtsustatud läbivaatamismenetlus

6. Iga liikmesriigi valitsus, Euroopa Parlament või komisjon võib esitada Euroopa Ülemkogule ettepanekuid liidu sisepoliitikat ja -meetmeid käsitlevate Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa sätete täielikuks või osaliseks muutmiseks.

Euroopa Ülemkogu võib vastu võtta otsuse, millega muudetakse täielikult või osaliselt Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmandat osa. Euroopa Ülemkogu teeb otsuse ühehäälselt pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja komisjoniga ning institutsiooniliste muudatuste korral rahandusvaldkonnas Euroopa Keskpangaga. Nimetatud otsus jõustub pärast seda, kui liikmesriigid on selle kooskõlas oma põhiseadusest tulenevate nõuetega heaks kiitnud.

Teises lõigus osutatud otsus ei või suurendada aluslepingutega liidule antud pädevust.

7. Kui Euroopa Liidu toimimise lepingus või käesoleva lepingu V jaotises nähakse ette, et nõukogu teeb teatavas valdkonnas või teataval juhul otsuse ühehäälselt, võib Euroopa Ülemkogu võtta vastu otsuse, millega antakse nõukogule volitus teha otsuseid selles valdkonnas või sel juhul kvalifitseeritud hälteenamusega. Käesolevat lõiku ei kohaldata sõjalise ega kaitsepoliitilise tähendusega otsuste suhtes.

Kui Euroopa Liidu toimimise lepingus nähakse ette, et nõukogu võtab seadusandlikke akte vastu seadusandliku erimenetluse kohaselt, võib Euroopa Ülemkogu võtta vastu otsuse, millega lubatakse võtta selliseid õigusakte vastu seadusandliku tavamenetluse kohaselt.

Kõigist esimese või teise lõigu alusel tehtud Euroopa Ülemkogu algatustest teavitatakse riikide parlamente. Kui mõni riigi parlament annab kuue kuu jooksul alates asjakohase teatise edastamise kuupäevast teada oma vastuseisust, esimeses või teises lõigus osutatud otsust vastu ei võeta. Kui vastuseisu ei väljendata, võib Euroopa Ülemkogu otsuse vastu võtta.

Esimeses või teises lõigus osutatud otsuse vastuvõtmiseks teeb Euroopa Ülemkogu ühehäälse otsuse pärast Euroopa Parlamendilt selle liikmete enamusega antud nõusoleku saamist."

57) Artikli 49 esimest lõiku muudetakse järgmiselt:

- a) esimeses lauses asendatakse sõnad „... võib esitada ... austab artikli 6 lõikes 1 sätestatud põhimõtteid ...” sõnadega „... võib esitada ... austab artiklis 1a osutatud väärtusi ning võtab endale kohustuse neid edendada ...”;
- b) teises lauses asendatakse sõnad „Ta esitab avalduse nõukogule, kes otsustab asja ühehäälset ...” sõnadega „Sellest avaldusest teavitatakse Euroopa Parlamenti ja riikide parlamente. Taotlejariik esitab avalduse nõukogule, kes teeb otsuse ühehäälset ...”; [teine muudatus ei puuduta eestikeelset teksti] ning sõna „absoluutse” jäetakse välja;
- c) lõigu lõppu lisatakse järgmine uus lause: „Arvesse võetakse liitu astumise tingimusi, milles Euroopa Ülemkogu on kokku leppinud.”

58) Lisatakse uus artikkel 49a:

„Artikkel 49a

1. Iga liikmesriik võib otsustada vastavalt oma põhiseadusest tulenevatele nõuetele liidust välja astuda.

2. Liikmesriik, kes otsustab välja astuda, teatab oma kavatsusest Euroopa Ülemkogule. Euroopa Ülemkogult saadud suuniste kohaselt räägib liit selle riigiga läbi ja sõlmib lepingu, milles sätestatakse riigi väljaastumise kord, võttes arvesse tema ja liidu tulevaste suhete raamistikku. Asjaomase lepingu üle peetakse läbirääkimisi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 188n lõike 3 kohaselt. Selle sõlmib nõukogu, tehes otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist.

3. Aluslepingute kohaldamine asjaomase liikmesriigi suhtes lõpeb väljaastumislepingu jõustumise kuupäeval või lepingu puudumisel kahe aasta möödumisel lõikes 2 osutatud teatest, kui Euroopa Ülemkogu kokkuleppel asjaomase liikmesriigiga ei otsusta ühehäälset seda tähtaega pikendada.

4. Lõigete 2 ja 3 kohaldamisel väljaastuvat liikmesriiki esindav Euroopa Ülemkogu ja nõukogu liige ei osale seda liikmesriiki puudutavatel Euroopa Ülemkogu või nõukogu aruteludel ja otsuste tegemisel.

Kvalifitseeritud häälteenamust määratletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 3 punkti b kohaselt.

5. Kui liidust välja astunud riik avaldab soovi uuesti liitu astuda, menetletakse tema taotlust artiklis 49 osutatud korras.”

59) Lisatakse artikkel 49b:

„Artikkel 49b

Aluslepingutele lisatud protokollid ja lisad on aluslepingute lahutamatu osa.”

60) Lisatakse artikkel 49c:

„Artikkel 49c

1. Aluslepinguid kohaldatakse Belgia Kuningriigi, Bulgaaria Vabariigi, Tšehhi Vabariigi, Taani Kuningriigi, Saksamaa Liitvabariigi, Eesti Vabariigi, Iirimaa, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi, Prantsuse Vabariigi, Itaalia Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Luksemburgi Suurhertsogiriigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Madalmaade Kuningriigi, Austria Vabariigi, Poola Vabariigi, Portugali Vabariigi, Rumeenia, Sloveenia Vabariigi, Slovaki Vabariigi, Soome Vabariigi, Rootsi Kuningriigi ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi suhtes.

2. Aluslepingute territoriaalne kohaldamisala on täpsustatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 311a.”

61) Artiklit 53 muudetakse järgmiselt:

a) esimene lõik muudetakse lõikeks 1, keelte loendisse lisatakse Euroopa Liidu lepingu praeguse artikli 53 teises lõigus loetletud keeled ja teine lõik jäetakse välja;

b) lisatakse uus lõige 2:

„2. Käesoleva lepingu võib samuti tõlkida liikmesriikide määratud teistesse keeltesse, sealhulgas keeltesse, millel vastavalt liikmesriigi põhiseaduslikule korrale on ametliku keele staatus kas riigis tervikuna või osal riigi territooriumist. Liikmesriigid esitavad asjaomase tõlgete tõestatud koopiad deponeerimiseks nõukogu arhiivi.”

Artikkel 2

Euroopa Ühenduse asutamislepingut muudetakse vastavalt käesoleva artikli sätetele.

1) Lepingu pealkiri asendatakse järgmisega: „Euroopa Liidu toimimise leping”.

A. HORISONTAALSED MUUDATUSED

2) Kogu lepingu ulatuses:

- a) asendatakse sõna „ühendus” ja sõnad „Euroopa Ühendus” sõnaga „liit”, sõnad „Euroopa ühendused” sõnadega „Euroopa Liit”, välja arvatud artikli 299 lõike 6 punkt c, mis nummerdatakse ümber artikli 311a lõike 5 punktiks c. Artikli 136 esimese lõigu osas kohaldatakse eelnevat muudatust vaid sõna „ühendus” suhtes;
- b) asendatakse sõnad „käesolev leping” sõnaga „aluslepingud” sobivas käändes ning vajaduse korral viiakse nimetatud nimisõnaga ühilduvad tegusõnad mitmuse vormi; käesolevat punkti ei kohaldata artikli 182 kolmanda lõigu ning artiklite 312 ja 313 suhtes;
- c) asendatakse sõnad „[nõukogu] [...] vastavalt artiklis 251 sätestatud menetlusele” ja selle väljendi muud esinemiskujud sõnadega „[Euroopa Parlament ja nõukogu] [...] seadusandliku tavamenetluse kohaselt” ja kohandatakse vajaduse korral vastavalt lause struktuuri ning sõnad „artiklis 251 sätestatud menetlus” ja selle väljendi muud esinemiskujud asendatakse sõnadega „seadusandlik tavamenetlus” sobivas käändes;
- d) jäetakse sõnad „kvalifitseeritud häälteenamusega” välja ning kohandatakse vajaduse korral vastavalt lause struktuuri;
- e) asendatakse sõnad „riigipeade ja valitsusjuhtide tasandil kokku tulev nõukogu” ja selle väljendi muud esinemiskujud sõnadega „Euroopa Ülemkogu” sobivas käändes;
- f) asendatakse sõnad „institutsioonid või asutused” ja sõnad „institutsioonid või organid”, sõnadega „institutsioonid, organid või asutused” sobivas käändes, välja arvatud artikli 193 esimeses lõigus;
- g) asendatakse sõna „ühisturg” sõnaga „siseturg” sobivas käändes;
- h) asendatakse sõna „eküü” sõnaga „euro” sobivas käändes;
- i) asendatakse sõnad „[liikmesriigid] [...], mille suhtes ei ole kehtestatud erandit” ja sõnad „[liikmesriigid] [...], mille suhtes ei kehti erand” sõnadega „[liikmesriigid][...], mille rahaühik on euro” sobivas käändes;

- j) asendatakse lühend „EKP” sõnadega „Euroopa Keskpank” sobivas käändes;
- k) asendatakse sõnad „EKPS põhikiri” sõnadega „EKPS ja EKP põhikiri” sobivas käändes;
- l) asendatakse sõnad „artiklis 114 ettenähtud komitee”, „artiklis 114 märgitud komitee” ja „artiklis 114 nimetatud komitee” sõnadega „majandus- ja rahanduskomitee” sobivas käändes;
- m) asendatakse sõnad „Euroopa Kohtu põhikiri” või „kohtu põhikiri” sõnadega „Euroopa Liidu Kohtu põhikiri” sobivas käändes;
- n) asendatakse sõnad „esimese astme kohus” sõnaga „üldkohus” sobivas käändes;
- o) asendatakse sõna „kohtukolleegium” vastavalt sõnaga „erikohus” sobivas käändes ja arvus ning kohandatakse vajaduse korral vastavalt lause struktuuri.
- 3) Järgmistes artiklites asendatakse sõnad „nõukogu [...] ühehäälselt” sõnadega „nõukogu seadusandliku erimenetluse kohaselt” ja sõnad „komisjoni ettepaneku põhjal” jäetakse välja ning kohandatakse vajaduse korral vastavalt lause struktuuri:
— artikli 13, mis muudetakse artikliks 16e, lõige 1	— artikkel 93
— artikli 19 lõige 1	— artikkel 94, mis muudetakse artikliks 95
— artikli 19 lõige 2	— artikli 104 lõike 14 teine lõik
— artikli 22 teine lõik	— artikli 175 lõike 2 esimene lõik
- 4) Järgmistes artiklites lisatakse sõna „nõukogu [...]” järele sõna „lihthäälteenamusega” ning kohandatakse vajaduse korral vastavalt lause struktuuri:
— artikli 130 esimene lõik	— artikli 213 viimase lõigu kolmas lause
— artikli 144 esimene lõik	— artikkel 216
— artikkel 208	— artikkel 284
— artikkel 209	
- 5) Järgmistes artiklites asendatakse sõnad „pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga” sõnadega „pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist”:
— artikli 13, mis muudetakse artikliks 16e, lõige 1	
— artikli 22 teine lõik	

- 6) Järgmistes artiklites asendatakse sõna „institutsioon” sõnadega „institutsioon, organ või asutus” sobivas käändes ning kohandatakse vajaduse korral vastavalt lause struktuuri:
- artikli 195 lõike 1 teine lõik
  - artikli 232 teine lõik
  - artikli 233 esimene lõik
  - artikli 234 punkt b
  - artikli 255 lõige 3, mis muudetakse artikli 16a kolmandaks lõiguks
- 7) Järgmistes artiklites asendatakse sõnad „Euroopa Kohus” või „kohus” sõnadega „Euroopa Liidu Kohus” sobivas käändes:
— artikli 83 lõike 2 punkt d	— artikli 233 esimene lõik
— artikli 88 lõike 2 teine lõik	— artikli 234 esimene lõik
— artikli 95, mis muudetakse artikliks 94, lõige 9	— artikkel 235
— artikli 225a kuues lõik	— artikkel 236
— artikli 226 teine lõik	— artikli 237 sissejuhatav lause
— artikli 227 esimene lõik	— artikkel 238
— artikli 228 lõige 1, esimesel nimetamisel	— artikkel 240
— artikkel 229	— artikli 242 esimene lause
— artikkel 229a	— artikkel 243
— artikli 230 esimene lõik	— artikkel 244
— artikli 231 esimene lõik	— artikli 247 lõige 9, mis nummerdatakse ümber lõikeks 8
— artikli 232 esimene lõik	— artikli 256 teine lõik

Järgmistes artiklites jäetakse sõna „Kohus” eest välja sõna „Euroopa” ning sõna „kohus” kirjutatakse väikese algustähega:

— artikli 227 neljas lõik	— artikli 232 kolmas lõik
— artikli 228 lõige 1, teisel nimetamisel	— artikli 234 teine ja kolmas lõik
— artikli 230 kolmas lõik	— artikli 237, punkti d) kolmas lause
— artikli 231 teine lõik	— artikli 256 neljas lõik

- 8) Järgmistes artiklites asendatakse viide lepingu muule artiklile järgmise viitega Euroopa Liidu lepingu artiklile:

— artikli 21 kolmas lõik, mis muudetakse neljandaks lõiguks:	viide artiklile 9 (esimene viide) ja artikli 53 lõikele 1 (teine viide)
— artikkel 97b:	viide artiklile 2
— artikkel 98:	viide artiklile 3 (esimene viide)
— artikli 105 lõike 1 teine lause:	viide artiklile 2
— artikli 215 kolmas lõik, mis muudetakse neljandaks lõiguks:	viide artikli 9d lõike 7 esimesele lõigule

- 9) [Muudatus ei puuduta eestikeelset teksti].

B. KONKREETSSED MUUDATUSED

PREAMBUL

- 10) [Esimene muudatus ei puuduta eestikeelset teksti], preambuli viimases põhjenduses asendatakse sõnad „ON OTSUSTANUD rajada EUROOPA ÜHENDUSE ja sel eesmärgil määranud ...” asendatakse sõnadega „ON MÄÄRANUD sel eesmärgil ...”.

ÜHISSÄTTED

- 11) Artiklid 1 ja 2 tunnistatakse kehtetuks. Lisatakse artikkel 1a:

„Artikkel 1a

1. Käesoleva lepinguga korraldatakse liidu toimimist ning määratakse kindlaks liidu pädevuse valdkonnad, pädevuse teostamise ulatus ja kord.
2. Käesolev leping ja Euroopa Liidu leping on liidu aluseks olevad lepingud. Neid kahte lepingut, millel on samaväärne õigusjõud, nimetatakse aluslepinguteks.”

PÄDEVUSE LIIGID JA VALDKONNAD

12) Lisatakse järgmine uus jaotis ja järgmised uued artiklid 2a–2e:

„I JAOTIS

LIIDU PÄDEVUSE LIIGID JA VALDKONNAD

Artikkel 2a

1. Kui aluslepingud annavad liidule teatud valdkonnas ainupädevuse, võib õiguslikult siduvaid akte menetleda ja vastu võtta ainult liit, liikmesriigid võivad seda teha ainult liidu volitusel või liidu õigusaktide rakendamiseks.

2. Kui aluslepingud annavad liidule teatud valdkonnas liikmesriikidega jagatud pädevuse, võivad nii liit kui ka liikmesriigid selles valdkonnas õiguslikult siduvaid akte menetleda ja vastu võtta. Liikmesriigid teostavad oma pädevust ainult niivõrd, kuivõrd liit ei ole oma pädevust teostanud. Liikmesriigid teostavad taas oma pädevust ainult niivõrd, kuivõrd liit on otsustanud oma pädevuse teostamise lõpetada.

3. Liikmesriigid koordineerivad oma majandus- ja tööhõivepoliitikat käesoleva lepinguga ettenähtud korras, mille määratlemine on liidu pädevuses.

4. Vastavalt Euroopa Liidu lepingu sätetele on liidul pädevus määratleda ja rakendada ühist välis- ja julgeolekupoliitikat, sealhulgas kujundada järk-järgult ühist kaitsepoliitikat.

5. Teatud valdkondades ja aluslepingutes sätestatud tingimustel on liit pädev võtma meetmeid liikmesriikide meetmete toetamiseks, koordineerimiseks või täiendamiseks, ilma et see asendaks liikmesriikide pädevuse neis valdkondades.

Liidu õiguslikult siduvad aktid, mis neid valdkondi käsitlevate aluslepingute sätete põhjal vastu võetakse, ei kohusta liikmesriike oma õigus- või haldusnorme ühtlustama.

6. Liidu pädevuse teostamise ulatus ja kord määratakse kindlaks aluslepingute vastavates sätetes iga valdkonna kohta.

Artikkel 2b

1. Liidul on ainupädevus järgmistes valdkondades:

a) tolliliit;

b) siseturu toimimiseks vajalike konkurentsieeskirjade kehtestamine;

- c) nende liikmesriikide rahapoliitika, mille rahaühik on euro;
- d) mere bioloogiliste ressursside kaitse ühise kalanduspoliitika raames;
- e) ühine kaubanduspoliitika.

2. Liidu ainupädevusse kuulub ka rahvusvahelise lepingu sõlmimine, kui selle sõlmimise näeb ette liidu seadusandlik akt või kui lepingut on vaja selleks, et võimaldada liidul teostada oma sisemist pädevust, või kui selle sõlmimine võib mõjutada ühiseeskirju või muuta nende reguleerimisala.

Artikkel 2c

1. Liidul on liikmesriikidega jagatud pädevus, kui aluslepingud annavad liidule pädevuse, mis ei ole seotud artiklites 3 ja 6 osutatud valdkondadega.

2. Liit ja liikmesriigid jagavad pädevust järgmistes põhivaldkondades:

- a) siseturg,
- b) käesolevas lepingus määratletud sotsiaalpoliitika valdkonnad,
- c) majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus,
- d) põllumajandus ja kalandus, välja arvatud mere bioloogiliste ressursside kaitse,
- e) keskkond,
- f) tarbijakaitse,
- g) transport,
- h) üleeuroopalised võrgud,
- i) energeetika,
- j) vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala,
- k) ühised ohutusprobleemid rahvatervise küsimustes seoses käesolevas lepingus määratletud aspektidega.

3. Teadusuuringute, tehnoloogia arendamise ja kosmose alal kuulub liidu pädevusse meetmete võtmine eelkõige programmide koostamiseks ja elluviimiseks, kuid selle pädevuse kasutamine ei või takistada liikmesriikidel oma pädevuse teostamist.

4. Arengukoostöö ja humanitaarabi valdkonnas on liit pädev võtma meetmeid ja viima ellu ühist poliitikat, kuid selle pädevuse teostamine ei või takistada liikmesriikidel oma pädevuse teostamist.

Artikkel 2d

1. Liikmesriigid koordineerivad liidu piires oma majanduspoliitikat. Sel eesmärgil võtab nõukogu vastu meetmeid, eelkõige selle poliitika üldsuunised.

Liikmesriikide suhtes, mille rahühik on euro, kohaldatakse erisätteid.

2. Liit võtab meetmeid liikmesriikide tööhõivepoliitika koordineerimise tagamiseks, eelkõige määratledes selle poliitika üldsuunised.

3. Liit võib teha algatusi liikmesriikide sotsiaalpoliitika koordineerimise tagamiseks.

Artikkel 2e

Liit on pädev võtma meetmeid liikmesriikide meetmete toetamiseks, koordineerimiseks või täiendamiseks. Need meetmed puudutavad Euroopa tasandil järgmisi valdkondi:

- a) inimeste tervise kaitse ja parandamine,
- b) tööstus,
- c) kultuur,
- d) turism,
- e) haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport,
- f) kodanikukaitse,
- g) halduskoostöö.”

ÜLDKOHALDATAVAD SÄTTED

13) Lisatakse järgmine jaotis ja artikkel 2f:

„II JAOTIS

ÜLDKOHALDATAVAD SÄTTED

Artikkel 2f

Liit tagab erinevate poliitikavaldkondade ja meetmete kooskõla, võttes arvesse kõiki oma eesmärke ja järgides pädevuse andmise põhimõtet.”

- 14) Artikli 3 lõige 1 tunnistatakse kehtetuks. Lõiget 2 muudetakse järgmiselt: sõnad „... käesolevas artiklis osutatud meetmete” asendatakse sõnadega „...oma asjaomaste meetmete” ning lõige jäetakse nummerdamata.
- 15) Artikli 4 tekst muudetakse artikliks 97b. Artiklit muudetakse vastavalt allpool toodud punktile 85).
- 16) Artikkel 5 tunnistatakse kehtetuks; see asendatakse Euroopa Liidu lepingu artikliga 3b.
- 17) Lisatakse artikkel 5a:

„Artikkel 5a

Oma poliitika ja meetmete määratlemisel ja rakendamisel võtab liit arvesse kõrge tööhõive taseme edendamise, piisava sotsiaalse kaitse tagamise, sotsiaalse tõrjutuse vastase võitluse ning hariduse, koolituse ja inimeste tervise kaitse kõrge tasemega seotud nõudeid.”

- 18) Lisatakse artikkel 5b:

„Artikkel 5b

Oma poliitika ja meetmete määratlemisel ja rakendamisel püüab liit võidelda diskrimineerimisega soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puuete, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel.”

- 19) Artiklist 6 jäetakse välja sõnad „Artiklis 3 osutatud”.
- 20) Lisatakse artikkel 6a, mille aluseks on artikli 153 lõike 2 sõnastus.
- 21) Lisatakse artikkel 6b, mille aluseks on loomade kaitset ja heaolu käsitleva protokolli säte; peale sõna „põllumajandus-” lisatakse sõna „kalandus-”, sõnad „, siseturu- ja” asendatakse sõnadega „ja siseturupoliitika ning”, sõna „... teaduspoliitika” asendatakse sõnadega „teadusuuringute ja tehnoloogia arengu ja kosmosepoliitika” ja sõna „... loomade ...” järele lisatakse sõnad „kui aistimisvõimeliste olendite”.
- 22) Artiklid 7–10 tunnistatakse kehtetuks. Artiklid 11 ja 11a asendatakse Euroopa Liidu lepingu artikliga 10 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitega 280a–280i vastavalt käesoleva lepingu eespool toodud artikli 1 punktile 22) ning allpool toodud punktile 278).
- 23) Artikli 12 tekst muudetakse artikliks 16d.
- 24) Artikli 13 tekst muudetakse artikliks 16e. Artiklit muudetakse vastavalt allpool toodud punktile 33).
- 25) Artikkel 14 muudetakse artikliks 22a. Artiklit muudetakse vastavalt allpool toodud punktile 41).
- 26) Artikkel 15 muudetakse artikliks 22b. Artiklit muudetakse vastavalt allpool toodud punktile 42).

27) Artiklit 16 muudetakse järgmiselt:

- a) lause alguses asendatakse sõnad „Ilma et see piiraks artiklite 73, 86 ja 87 kohaldamist” sõnadega „Ilma et see piiraks Euroopa Liidu lepingu artikli 3a ja käesoleva lepingu artiklite 73, 86 ja 87 kohaldamist”;
- b) lause lõpus asendatakse sõnad „... ja tingimuste alusel, mis võimaldavad neil täita oma ülesandeid.” sõnadega „... ja tingimuste ning eelkõige majandus- ja rahandusalaste tingimuste alusel, mis võimaldavad neil täita oma ülesandeid.”;
- c) lisatakse järgmine uus lause:

„Euroopa Parlament ja nõukogu määratlevad määruste abil nimetatud põhimõtted ja tingimused seadusandliku tavamenetluse kohaselt, ilma et see piiraks liikmesriikide pädevust kooskõlas aluslepingutega niisuguseid teenuseid osutada, tellida ja rahastada.”

28) Lisatakse artikkel 16a, mille aluseks on artikli 255 sõnastus; artiklit muudetakse järgmiselt:

- a) lõike 1 ette lisatakse järgmine tekst, lõige 1 nummerdatakse ümber lõikeks 3 ning lõiked 2 ja 3 muudetakse lõikudeks:

„1. Hea valitsemistava edendamiseks ja kodanikuühiskonna osalemise tagamiseks teevad liidu institutsioonid, organid ja asutused oma tööd võimalikult avalikult.

2. Euroopa Parlamendi istungid on avalikud, samuti nõukogu istungid, kui see arutab ja hääletab seadusandlike aktide eelnõusid.”;

- b) lõikeks 3 ümber nummerdatud lõike 1 esimeses lõigus, mis muudetakse lõike 3 esimeseks lõiguks, asendatakse sõnad „Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele” sõnadega „liidu institutsioonide, organite ja asutuste mis tahes andmekandjal säilitatavatele dokumentidele” ning sõnad „lõigetega 2 ja 3” asendatakse sõnadega „käesoleva lõikega”;
- c) lõikeks 3 ümber nummerdatud lõike 1 teiseks lõiguks muudetud lõikesse 2 lisatakse sõna „määrab” järele sõnad „määruste abil” ning sõnad „kahe aasta jooksul pärast Amsterdami lepingu jõustumist” jäetakse välja;
- d) lõikeks 3 ümber nummerdatud lõike 1 kolmandaks lõiguks muudetud lõikes 3 asendatakse sõnad „Iga eespool nimetatud institutsioon täpsustab ...” sõnadega „Iga institutsioon tagab oma töö läbipaistvuse ja täpsustab ...”, lõigu lõppu lisatakse sõnad „... vastavalt teises lõigus osutatud määrustele” ning lisatakse kaks järgmist uut lõiku:

„Euroopa Liidu Kohus, Euroopa Keskpank ja Euroopa Investeerimispank kohaldavad käesolevat lõiget ainult oma haldusülesannete täitmisel.

Euroopa Parlament ja nõukogu tagavad seadusandlike menetlustega seotud dokumentide avaldamise teises lõigus osutatud määrustega kehtestatud tingimuste kohaselt.”

- 29) Lisatakse artikkel 16b, millega asendatakse artikkel 286:

„Artikkel 16b

1. Igaühel on õigus oma isikuandmete kaitsele.
2. Euroopa Parlament ja nõukogu kehtestavad seadusandliku tavamenetluse kohaselt eeskirjad füüsiliste isikute kaitse kohta seoses isikuandmete töötlemisega liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning liikmesriikides liidu õiguse reguleerimisalasse kuuluva tegevuse puhul, samuti selliste andmete vaba liikumise eeskirjad. Nende eeskirjade täitmist kontrollivad sõltumatud asutused.

Käesoleva artikli alusel vastu võetud eeskirjad ei mõjuta Euroopa Liidu lepingu artiklis 25a ettenähtud erieeskirju.”

- 30) Lisatakse artikkel 16c:

„Artikkel 16c

1. Liit austab ega piira staatust, mis siseriikliku õiguse kohaselt on liikmesriikides kirikutel ja usuühendustel või -kogukondadel.
2. Liit austab staatust, mis siseriikliku õiguse kohaselt on samavõrra ka filosoofilistel ja mitteusulistel organisatsioonidel.
3. Tunnustades nende identiteeti ja erilist panust, peab liit nende kirikute ja organisatsioonidega avatud, läbipaistvat ja korrapärast dialoogi.”

MITTEDISKRIMINEERIMINE JA KODAKONDSUS

- 31) Teise osa pealkiri asendatakse järgmise pealkirjaga: „MITTEDISKRIMINEERIMINE JA LIIDU KODAKONDSUS”.
- 32) Lisatakse artikkel 16d, mille aluseks on artikli 12 sõnastus.
- 33) Lisatakse artikkel 16e, mille aluseks on artikli 13 sõnastus; lõikes 2 asendatakse sõnad „Kui nõukogu võtab vastu ühenduse edendamismeesmeid ...” sõnadega „Erandina lõikest 1 võivad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt võtta vastu ühenduse edendamismeesmete aluspõhimõtted ...” ning lõpus asuvad sõnad „..., teeb ta erandina lõikest 1 otsuse vastavalt artiklis 251 ettenähtud menetlusele” jäetakse välja.

34) Artiklit 17 muudetakse järgmiselt:

- a) [muudatus ei puuduta eestikeelset teksti];
- b) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Liidu kodanikel on aluslepingutes sätestatud õigused ja kohustused. Neil on muu hulgas:

- a) õigus vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil;
- b) õigus hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel ja elukohajärgse liikmesriigi kohaliku omavalitsuse valimistel selle riigi kodanikega võrdsetel tingimustel;
- c) õigus saada kolmanda riigi territooriumil, kus ei ole esindatud see liikmesriik, mille kodanikud nad on, kaitset iga teise liikmesriigi diplomaatistelt ja konsulaarasutustelt samadel tingimustel kui selle teise liikmesriigi kodanikud;
- d) õigus pöörduda petitsiooniga Euroopa Parlamendi poole, esitada kaebus Euroopa ombudsmanile ning pöörduda liidu institutsioonide ja nõuandvate organite poole ühes aluslepingute keeltest ja saada vastus samas keeles.

Nimetatud õigusi kasutatakse vastavalt tingimustele ja piirangutele, mis on kindlaks määratud aluslepingutega ning nende rakendamiseks vastuvõetud meetmetega.”

35) Artiklit 18 muudetakse järgmiselt:

- a) lõikes 2 asendatakse sõnad „... võib nõukogu vastu võtta ...” sõnadega „... võivad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt võtta vastu ...” ja viimane lause jäetakse välja;
- b) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Samadel eesmärkidel, nagu on osutatud lõikes 1, ja kui aluslepingud ei ole sätestanud vajalikke volitusi, võib nõukogu seadusandliku erimenetluse kohaselt võtta sotsiaalkindlustuse või sotsiaalkaitse meetmeid. Nõukogu teeb ühehäälsel otsusel pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.”

- 36) Artiklis 20 asendatakse sõnad „... kehtestavad omavahel vajalikud eeskirjad ning ...” sõnadega „... kehtestavad vajalikud sätted ning ...”. Lisatakse järgmine uus lõik:
- „Nõukogu võib seadusandliku erimenetluse kohaselt pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga võtta vastu direktiive, millega kehtestatakse sellise kaitse hõlbustamiseks vajalikud koordineerimis- ja koostöömeetmed.”
- 37) Artiklisse 21 lisatakse järgmine uus esimene lõik:
- „Euroopa Parlament ja nõukogu määravad seadusandliku tavamenetluse kohaselt määruste abil kindlaks Euroopa Liidu lepingu artikli 8b tähenduses kodanikualgatuse esitamise korra ja tingimused, kaasa arvatud minimaalse liikmesriikide arvu, millest need kodanikualgatused peavad pärinema.”
- 38) Artikli 22 teises lõigus asendatakse sõnad „käesolevas osas ettenähtud õiguste suurendamiseks või täiendamiseks vastu sätteid, mida ta soovib liikmesriikidel vastu võtta kooskõlas nende põhiseadusest tulenevate nõuetega.” sõnadega „vastu sätteid artikli 17 lõikes 2 loetletud õiguste suurendamiseks või täiendamiseks. Asjaomased sätted jõustuvad pärast seda, kui liikmesriigid on need kooskõlas oma põhiseadusest tulenevate nõuetega heaks kiitnud.”
- 39) Kolmanda osa pealkirjas asendatakse sõna „POLIITIKA” sõnadega „SISEPOLIITIKA JA -MEETMED”.

SISETURG

- 40) Kolmanda osa algusesse lisatakse I jaotis pealkirjaga „SISETURG”.
- 41) Lisatakse artikkel 22a, mille aluseks on artikli 14 sõnastus. Lõige 1 asendatakse järgmisega:
- „1. Liit võtab meetmeid siseturu rajamiseks või selle toimimise tagamiseks vastavalt aluslepingute asjakohastele sätetele.”
- 42) Lisatakse artikkel 22b, mille aluseks on artikli 15 sõnastus. Esimeses lõigus asendatakse sõnad „... rajamise perioodil ...” sõnaga „... rajamiseks ...”
- 43) Kaupade vaba liikumist käsitlev I jaotis nummerdatakse ümber Ia jaotiseks.
- 44) Artikli 23 lõikes 1 asendatakse sõnad „...rajaneb tolliliidul, mis hõlmab kogu kaubavahetust ...” sõnadega „... hõlmab tolliliitu, mis laieneb kogu kaubavahetusele ...”.
- 45) Artikli 27 järele lisatakse 1a. peatükk pealkirjaga „TOLLIKOOSTÖÖ” ja artikkel 27a, mille aluseks on artikli 135 sõnastus, kusjuures artikli 135 viimane lause jäetakse välja.

PÕLLUMAJANDUS JA KALANDUS

46) II jaotise pealkirja lisatakse sõnad „JA KALANDUS”.

47) Artiklit 32 muudetakse järgmiselt:

a) lõikesse 1 lisatakse järgmine uus esimene lõige:

„1. Liit määratleb ja viib ellu ühist põllumajandus- ja kalanduspoliitikat.”; praeguse lõike 1 tekst muudetakse teiseks lõiguks.

Teise lõigu esimesse lausesse lisatakse sõna „põllumajandust” järele sõnad „ja kalandust ning” ning lõigu lõppu lisatakse järgmine lause: „Viited ühisele põllumajanduspoliitikale või põllumajandusele ning termini „põllumajanduslik” kasutamine hõlmavad ka kalandust, võttes arvesse selle sektori iseärasusi.”;

b) lõikesse 2 lisatakse sõna „rajamiseks” järele sõnad „või toimimiseks”;

c) lõikest 3 jäetakse välja sõnad „käesoleva lepingu”.

48) Artiklit 36 muudetakse järgmiselt:

a) esimesse lõiku lisatakse sõna „nõukogu” ette sõnad „Euroopa Parlament ja”, sõna „määrab” asendatakse sõnaga „määravad” ning viide lõikele 3 jäetakse välja;

b) teises lõigus asendatakse sissejuhatav lause järgmise lausega: „Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal lubada toetust anda.”.

49) Artiklit 37 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 jäetakse välja;

b) lõige 2 nummerdatakse ümber lõikeks 1, sõnad „Olles võtnud arvesse lõikes 1 ettenähtud konverentsi töö tulemused, teeb komisjon kahe aasta jooksul pärast käesoleva lepingu jõustumist ning pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega ettepanekud ...” asendatakse sõnadega „Komisjon esitab ettepanekud ...” ning kolmas lõik jäetakse välja;

c) uute lõigetena 2 ja 3 lisatakse järgmised lõiked ning neile järgnevad lõiked nummerdatakse selle tulemusel ümber:

„2. Euroopa Parlament ja nõukogu kehtestavad seadusandliku tavamenetluse kohaselt ning pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega artikli 34 lõikes 1 ettenähtud ühise põllumajanduse turukorralduse ning muud ühise põllumajanduspoliitika ja ühise kalanduspoliitika eesmärkide saavutamiseks vajalikud sätted.

3. Nõukogu võtab komisjoni ettepaneku põhjal vastu meetmed hindade ja maksude, toetuste ja koguseliste piirangute kehtestamise ning kalapüügivõimaluste kehtestamise ja eraldamise kohta.”;
- d) lõikeks 4 ümber nummerdatud lõike 3 sissejuhatavas lauses asendatakse sõnad „Nõukogu võib kvalifitseeritud häälteenamusega ja vastavalt lõikele 2 asendada riikide turukorralduse ühise korraldusega ...” sõnadega „Riikide turukorraldus võidakse vastavalt lõikele 2 asendada ühise korraldusega ...”;
- e) [muudatus ei puuduta eestikeelset teksti].

TÖÖTAJATE VABA LIIKUMINE

- 50) Artikli 39 lõike 3 punktis d asendatakse sõna „rakendusmäärustesse” sõnaga „määrustesse”.
- 51) Artiklit 42 muudetakse järgmiselt:
- a) esimeses lõigus asendatakse sõnad „... võõrtöötajatele ja nende ülalpeetavatele:” sõnadega „võõrtöötajatele ja teise liikmesriigi füüsilisest isikust ettevõtjatele ning nende ülalpeetavatele.”;
- b) viimane lõik asendatakse järgmisega:
- „Kui nõukogu liige teatab, et esimeses lõigus osutatud seadusandliku akti eelnõu mõjutaks tema sotsiaalkindlustussüsteemi tähtsaid aspekte, eelkõige selle reguleerimisala, kulusid või rahandusstruktuuri, või mõjutaks selle süsteemi finantstasakaalu, võib ta nõuda, et küsimus esitataks Euroopa Ülemkogule. Sellisel juhul seadusandlik tavamenetlus peatatakse. Pärast arutelu ja nelja kuu jooksul pärast asjaomase menetluse peatamist Euroopa Ülemkogu:
- a) saadab eelnõu tagasi nõukogule, kes lõpetab seadusandliku tavamenetluse peatamise, või
- b) ei võta meetmeid või taotleb, et komisjon esitaks uue ettepaneku; sellisel juhul ei loeta algselt esitatud õigusakti vastuvõetuks.”

ASUTAMISÕIGUS

- 52) Artikli 44 lõike 2 esimese lõigu algusesse lisatakse sõnad „Euroopa Parlament, ...”.
- 53) Artikli 45 teises lõigus asendatakse sõnad „Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal kvalifitseeritud häälteenamusega ...” sõnadega „Euroopa Parlament ja nõukogu võivad seadusandliku tavamenetluse kohaselt ...”.

- 54) Artiklit 47 muudetakse järgmiselt:
- a) lõike 1 lõppu lisatakse järgmine tekst: „ning füüsilisest isikust ettevõtjana tegevuse alustamist ja jätkamist käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta.”;
  - b) lõige 2 jäetakse välja ja lõige 3 nummerdatakse ümber lõikeks 2.
- 55) Lisatakse artikkel 48a, mille aluseks on artikli 294 sõnastus.

TEENUSED

- 56) Artiklit 49 muudetakse järgmiselt:
- a) esimeses lõigus asendatakse sõnad „ühenduse riigis” sõnaga „liikmesriigis”;
  - b) teises lõigus asendatakse sõnad „Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal kvalifitseeritud häälteenamusega kohaldada ...” sõnadega „Euroopa Parlament ja nõukogu võivad seadusandliku tavamenetluse kohaselt kohaldada ...”.
- 57) Artikli 50 kolmandas lõigus asendatakse sõna „riigis” sõnaga „liikmesriigis”. [Teine muudatus ei puuduta eestikeelset teksti].
- 58) Artikli 52 lõikes 1 asendatakse sõnad „... annab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal ja pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega ning Euroopa Parlamendiga ... direktiivid” sõnadega „... annavad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt ja pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega direktiive”.
- 59) Artiklis 53 asendatakse sõnad „... võimaldavad, teatavad nad oma valmisolekust liberaliseerida teenused ...” sõnadega „... seda võimaldavad, teevad nad jõupingutusi, selleks et liberaliseerida teenuseid ...”.

KAPITAL

- 60) Artikli 57 lõikes 2 asendatakse sõnad „... võib nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega ja komisjoni ettepaneku põhjal võtta meetmeid ...” sõnadega „... võtavad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt vastu meetmed ...” ning lõike 2 viimane lause muudetakse lõikeks 3, mis on järgmise sõnastusega:

„3. Erandina lõikest 2 võib ainult nõukogu seadusandliku erimenetluse kohaselt ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ühehäälselt võtta vastu meetmeid, mis kujutavad endast liidu õiguses sammu tagasi kapitali kolmandatesse riikidesse ja kolmandatest riikidest liikumise liberaliseerimise osas.”

61) Artiklisse 58 lisatakse järgmine uus lõige 4:

„4. Artikli 57 lõike 3 rakendusmeetmete puudumisel võib komisjon või kui komisjon ei ole kolme kuu jooksul alates asjaomase liikmesriigi taotluse esitamisest otsust teinud, nõukogu vastu võtta otsuse, millega nähakse ette, et liikmesriigi vastuvõetud üht või enam kolmandat riiki puudutavad piiravad maksimeetmed loetakse aluslepingutega kokkusobivaks, kui nad on põhjendatud ühega liidu eesmärkidest ja sobivad siseturu nõuetekohase toimimisega. Nõukogu teeb otsuse ühehäälselt liikmesriigi taotluse põhjal.”

62) Artikkel 60 muudetakse artikliks 61h. Seda muudetakse vastavalt allpool toodud punktile 64).

VABADUSEL, TURVALISUSEL JA ÕIGUSEL RAJANEV ALA

63) Viisa-, varjupaiga-, sisserände- ja muud isikute vaba liikumisega seotud poliitikat käsitlev IV jaotis asendatakse IV jaotisega, mille pealkiri on „VABADUSEL, TURVALISUSEL JA ÕIGUSEL RAJANEV ALA”. Asjaomane jaotis sisaldab järgmisi peatükke:

1. peatükk: Üldsätted

2. peatükk: Piirikontrolli-, varjupaiga- ja sisserändepoliitika

3. peatükk: Õigusalane koostöö tsiviilasjades

4. peatükk: Õigusalane koostöö kriminaalasjades

5. peatükk: Politseikoostöö

ÜLDSÄTTED

64) Artikkel 61 asendatakse 1. peatüki ja artiklitega 61-61i. Artikkel 61 asendab ka senise Euroopa Liidu lepingu artikli 29, artikkel 61d asendab nimetatud lepingu artikli 36, artikkel 61e asendab Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 64 lõike 1 ja senise Euroopa Liidu lepingu artikli 33, artikkel 61g asendab Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 66 ja artikkel 61h võtab üle nimetatud lepingu artikli 60 vastavalt eespool toodud punktile 62):

„1. PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 61

1. Liit moodustab vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala, kus austatakse põhiõigusi ning liikmesriikide erinevaid õigustraditsioone ja -süsteeme.

2. Liit tagab isikutele piirikontrolli puudumise sisepiiridel ning kujundab varjupaiga, sisserände ja välispiiril teostatava kontrolli valdkonnas liikmesriikidevahelisel solidaarsusel põhineva ühise poliitika, mis on õiglane kolmandate riikide kodanike suhtes. Käesoleva jaotise kohaldamisel koheldakse kodakondsuseta isikuid kolmandate riikide kodanikena.

3. Liit püüab tagada turvalisuse kõrge taseme kuritegevuse, rassismi ja ksenofoobia vältimise ja nende vastu võitlemise meetmetega, politsei ja õigusasutuste ning muude pädevate asutuste tegevuse koordineerimise ja koostöö tagamise meetmetega, samuti kriminaalasjades tehtud kohtuotsuste vastastikuse tunnustamisega ning vajaduse korral kriminaalõiguse alaste õigusaktide lähendamisega.

4. Liit hõlbustab õiguskaitse kättesaadavust eelkõige tsiviilasjades tehtud kohtuotsuste ja kohtuväliste otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kaudu.

Artikkel 61a

Euroopa Ülemkogu määratleb seadusandliku ja operatiivtegevuse kavandamise strateegilised suunised vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala piires.

Artikkel 61b

Riikide parlamendid tagavad 4. ja 5. peatüki alusel esitatavate ettepanekute ja seadusandlike algatuste vastavuse subsidiaarsuse põhimõttele vastavalt protokollile subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamise kohta.

Artikkel 61c

Ilma et see piiraks artiklite 226, 227 ja 228 kohaldamist, võib nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal eelkõige vastastikuse tunnustamise põhimõtte täieliku rakendamise hõlbustamiseks võtta vastu meetmeid, millega sätestatakse kord, mille kohaselt liikmesriigid hindavad koostöös komisjoniga objektiivselt ja erapooletult käesolevas jaos osutatud liidu poliitika rakendamist liikmesriikide asutuste poolt. Euroopa Parlamenti ja riikide parlamente teavitatakse hindamise sisust ja tulemustest.

Artikkel 61d

Sisejulgeoleku alase operatiivkoostöö edendamiseks ja tugevdamiseks liidus moodustatakse nõukogu alaline komitee. Ilma et see piiraks artikli 207 kohaldamist, aitab komitee kaasa liikmesriikide pädevate asutuste tegevuse koordineerimisele. Selle komitee töös võivad osaleda liidu asjaomaste organite ja asutuste esindajad. Euroopa Parlamenti ja riikide parlamente teavitatakse komitee tegevusest.

Artikkel 61e

Käesolev jaotis ei mõjuta liikmesriikide nende kohustuste täitmist, mis on seotud avaliku korra säilitamise ja sisejulgeoleku kaitsmisega.

Artikkel 61f

Liikmesriigid võivad luua omavahel ja omal vastutusel riigi julgeoleku kaitsmise eest vastutavate haldusteenistuste vahel koostöö- ja koordineerimisvorme, mida nad peavad asjakohaseks.

Artikkel 61g

Nõukogu võtab vastu meetmeid liikmesriikide pädevate talituste vahelise ning samuti nende talituste ja komisjoni vahelise halduskoostöö tagamiseks käesolevas jaotises käsitletavates valdkondades. Nõukogu teeb otsuse komisjoni ettepaneku põhjal, kui artiklist 61i ei tulene teisiti, ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Artikkel 61h

Kui see on vajalik artiklis 61 osutatud eesmärkide saavutamiseks terrorismi ja sellega seotud tegevuse ennetamise ja selle vastu võitlemise osas, määratlevad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt määruste abil raamistiku haldusmeetmete võtmiseks kapitali liikumise ja maksete suhtes, näiteks füüsilistele või juriidilistele isikutele, rühmadele või mitteriiklikele rühmitustele kuuluvate või nende omandis või valduses olevate rahaliste vahendite, finantsvarade või majanduslike tulude külmutamiseks.

Nõukogu võtab komisjoni ettepaneku põhjal vastu meetmeid esimeses lõigus osutatud raamistiku rakendamiseks.

Käesolevas artiklis osutatud õigusaktid sisaldavad vajalikke õiguslikke tagatisi käsitlevaid sätteid.

Artikkel 61i

4. ja 5. peatükis osutatud õigusaktid ning artiklis 61g osutatud meetmed, mis tagavad halduskoostöö nimetatud peatükkides määratletud valdkondades, võetakse vastu:

- a) komisjoni ettepaneku põhjal, või
- b) ühe neljandiku liikmesriikide algatusel.”

PIIRIKONTROLI-, VARJUPAIGA- JA SISSERÄNDEPOLIITIKA

- 65) Artiklid 62 ja 64 asendatakse järgmise 2. peatüki ja järgmiste artiklitega 62-63b. Artikkel 62 asendab artikli 62, artikli 63 lõiked 1 ja 2 asendavad artikli 63 punktid 1 ja 2, artikli 63 lõige 3 asendab artikli 64 lõike 2 ja artikkel 63a asendab artikli 63 lõiked 3 ja 4:

„2. PEATÜKK

PIIRIKONTROLI-, VARJUPAIGA- JA SISSERÄNDEPOLIITIKA

Artikkel 62

1. Liit töötab välja poliitika, mille eesmärk on:
  - a) tagada sisepiiride ületamisel igasuguse piirikontrolli puudumine mis tahes kodakondsusega isikute suhtes;
  - b) tagada isikute kontrollimine ja tõhusa valve teostamine välispiiride ületamisel;
  - c) kehtestada järk-järgult välispiiride integreeritud piirivalvesüsteem.
2. Lõikes 1 osutatud eesmärgil võtavad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt vastu meetmed, mis käsitlevad:
  - a) ühtset poliitikat viisade ja muude lühiajaliste elamislubade suhtes;
  - b) välispiire ületavate isikute suhtes teostatavat kontrolli;
  - c) tingimusi, mille kohaselt kolmandate riikide kodanikud võivad liidu piires lühiajaliselt vabalt liikuda;
  - d) meetmeid, mis on vajalikud välispiiride integreeritud piirivalvesüsteemi järkjärguliseks kehtestamiseks;
  - e) igasuguse piirikontrolli puudumist mis tahes kodakondsusega isikute suhtes sisepiiride ületamisel.
3. Kui artikli 17 lõike 2 punktis a osutatud õiguse kasutamise hõlbustamiseks osutub vajalikuks liidu meede, mille jaoks aluslepingud ei ole sätestanud vajalikke volitusi, võib nõukogu seadusandliku erimenetluse kohaselt kehtestada sätteid passide, isikutunnistuste, elamislubade või muude selliste dokumentide kohta. Nõukogu teeb ühehääelse otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.
4. Käesolev artikkel ei mõjuta liikmesriikide pädevust tähistada oma piire maastikul kooskõlas rahvusvahelise õigusega.

Artikkel 63

1. Liit arendab välja varjupaiga, täiendava kaitse ja ajutise kaitsega seotud ühise poliitika, mille eesmärk on tagada sobiv seisund kõikidele rahvusvahelist kaitset vajavatele kolmandate riikide kodanikele ning tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtte järgimine. Nimetatud poliitika peab vastama 28. juuli 1951. aasta Genfi konventsioonile ja 31. jaanuari 1967. aasta pagulasseisundit käsitlevale protokollile ning teistele asjakohastele lepingutele.

2. Lõikes 1 osutatud eesmärgil võtavad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt vastu meetmed Euroopa ühise varjupaigasüsteemi kohta, mis hõlmab:

- a) kogu liidus kehtivat ühetaolist varjupaigaseisundit kolmandate riikide kodanikele;
- b) ühetaolist täiendava kaitse seisundit kolmandate riikide kodanikele, kes Euroopa varjupaika saamata vajavad rahvusvahelist kaitset;
- c) ühist ajutise kaitse süsteemi ümberasustatud isikutele nende massilise sissevoolu korral;
- d) ühist menetlust ühetaolise varjupaiga või täiendava kaitse seisundi andmiseks ja äravõtmiseks;
- e) kriteeriume ja mehhanisme, millega määratakse kindlaks, milline liikmesriik on vastutav varjupaiga- või täiendava kaitse taotluse läbivaatamise eest;
- f) varjupaiga või täiendava kaitse taotlejate vastuvõtmise tingimusi käsitlevaid norme;
- g) partnerlust ja koostööd kolmandate riikidega, et juhtida varjupaika, täiendavat või ajutist kaitset taotlevate isikute sissevoolu.

3. Kui ühes või mitmes liikmesriigis tekib kolmandate riikide kodanike ootamatu sissevoolu tõttu hädaolukord, võib nõukogu võtta komisjoni ettepaneku põhjal vastu ajutisi meetmeid asjaomase liikmesriigi või asjaomaste liikmesriikide toetamiseks. Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Artikkel 63a

1. Liit töötab välja ühise sisserändepoliitika, mille eesmärk on tagada kõigil etappidel sisserändevooegade tõhus juhtimine, liikmesriikides seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike õiglane kohtlemine ning tõhusamad meetmed ebaseadusliku sisserände ja inimkaubanduse ennetamiseks ja nende vastu võitlemiseks.

2. Lõikes 1 osutatud eesmärgil võtavad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt vastu meetmed järgmistes valdkondades:

- a) liikmesriiki sisenemise ja seal viibimise tingimused ning normid, mille kohaselt liikmesriigid väljastavad pikaajalisi viisasid ja elamislube, sealhulgas neid, mille eesmärk on perekondade taasühinemine;
- b) liikmesriigis seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike õiguste määramine, sealhulgas liidusisest liikumisvabadust ja teistes liikmesriikides elamist reguleerivate tingimuste sätestamine;

- c) ebaseaduslik sisserränne ja ebaseaduslik elamine riigis, sealhulgas ebaseaduslikult riigis elavate isikute väljasaatmine ja repatrieerimine;
- d) võitlemine inimkaubanduse, eelkõige naiste ja lastega kauplemise vastu.

3. Liit võib sõlmida kolmandate riikidega tagasivõtulepinguid riigis loata elavate kolmandate riikide kodanike, kes ei täida või enam ei täida liikmesriigi territooriumile sisenemise, seal viibimise või elamise nõudeid, tagasivõtmiseks nende päritoluriiki või -kohta.

4. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad seadusandliku tavamenetluse kohaselt kehtestada meetmeid, millega stimuleeritakse ja toetatakse liikmesriike oma territooriumil seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike integratsiooni soodustamisel, ilma et see kohustaks liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama.

5. Käesolev artikkel ei mõjuta liikmesriikide õigust otsustada seda, kui palju lubada oma territooriumile kolmandate riikide kodanikke, kes saavad riiki töö otsimise eesmärgil kas palgatöötajana või füüsilisest isikust ettevõtjana.

Artikkel 63b

Käesolevas peatükis sätestatud liidu poliitika kavandamisel ja elluviimisel juhindutakse solidaarsuse ning vastutuse, sealhulgas finantskoormuse liikmesriikide vahelise õiglase jagamise põhimõtetest. Käesoleva peatüki põhjal vastu võetud liidu õigusaktides sisalduvad vajaduse korral asjakohased meetmed nimetatud põhimõtete rakendamiseks.”

ÕIGUSALANE KOOSTÖÖ TSIVIILASJADES

- 66) Artikkel 65 asendatakse järgmise 3. jaotise ja artikliga 65:

„3. PEATÜKK

ÕIGUSALANE KOOSTÖÖ TSIVIILASJADES

Artikkel 65

1. Liit arendab õigusalast koostööd piiriülese toimega tsiviilasjades, lähtudes kohtuotsuste ja kohtuväliste otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõttest. Selline koostöö võib hõlmata meetmete võtmist liikmesriikide õigus- ja haldusnormide lähendamiseks.

2. Lõikes 1 osutatud eesmärgil, ja eriti kui see on vajalik siseturu nõuetekohaseks toimimiseks, võtavad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt vastu meetmeid, mille eesmärk on tagada:

- a) kohtuotsuste ja kohtuväliste otsuste vastastikune tunnustamine ja täitmine liikmesriikide vahel;

- b) kohtu- ja kohtuväliste dokumentide piiriülene kättetoimetamine;
- c) liikmesriigis kohaldatavate rahvusvahelise eraõiguse normide ja kohtualluvust reguleerivate normide kokkusobivus;
- d) koostöö tõendite kogumisel;
- e) õiguskaitse tõhus kättesaadavus;
- f) tsiviilkohtumenetluse nõuetekohast toimimist takistavate tegurite kõrvaldamine, vajaduse korral edendades liikmesriikides kohaldatavate tsiviilkohtumenetlusnormide kokkusobivust;
- g) vaidluste lahendamise alternatiivsete meetodite väljatöötamine;
- h) kohtunike ja kohtutöötajate koolituse toetamine.

3. Erandina lõikest 2 sätestab perekonnaõiguse piiriülest toimet käsitlevad meetmed nõukogu seadusandliku erimenetluse kohaselt. Nõukogu teeb ühehäälse otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal võtta vastu otsuse, millega määratakse kindlaks need perekonnaõiguse piiriülese toimega aspektid, mille kohta võib õigusaktid võtta vastu tavamenetluse käigus. Nõukogu teeb ühehäälse otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Teises lõigus osutatud ettepanek edastatakse riikide parlamentidele. Kui riigi parlament annab kuue kuu jooksul alates asjakohase teatise edastamise kuupäevast teada oma vastuseisust, otsust vastu ei võeta. Kui vastuseisu ei väljendata, võib nõukogu otsuse vastu võtta.”

ÕIGUSALANE KOOSTÖÖ KRIMINAALASJADES

- 67) Artikkel 66 asendatakse artikliga 61g vastavalt eespool toodud punktile 64), artiklid 67–69 tunnistatakse kehtetuks. Lisatakse järgmine 4. peatükk ja järgmised artiklid 69a-69e. Artiklid 69a, 69b ja 69d asendavad senise Euroopa Liidu lepingu artikli 31 vastavalt käesoleva lepingu eespool toodud artikli 1 punktile 51):

„4. PEATÜKK

ÕIGUSALANE KOOSTÖÖ KRIMINAALASJADES

Artikkel 69a

1. Liidus põhineb kriminaalasjades tehtav õiguslane koostöö kohtuotsuste ja õigusasutuste otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõttel ning hõlmab liikmesriikide õigus- ja haldusnormide lähendamist lõikes 2 ja artiklis 69b osutatud valdkondades.

Euroopa Parlament ja nõukogu võtavad seadusandliku tavamenetluse kohaselt vastu meetmed, et:

- a) kehtestada eeskirjad ja menetlused igat liiki kohtuotsuste ja õigusasutuste otsuste tunnustamise tagamiseks kõikjal liidus;
- b) ennetada ja lahendada kohtualluvuse konflikte liikmesriikide vahel;
- c) toetada kohtunike, prokuröride ning kohtute ja prokuratuuride töötajate koolitust;
- d) hõlbustada liikmesriikide õigusasutuste või samaväärsete asutuste vahelist koostööd kriminaalasjade menetlemisel ja otsuste täitmisel.

2. Määral, mil see on vajalik kohtuotsuste ja õigusasutuste otsuste vastastikuse tunnustamise ning samuti politsei- ja õiguskooostöö hõlbustamiseks piiriülese mõõtmega kriminaalasjades, võivad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt kehtestada direktiividega miinimumeeskirjad. Sellised eeskirjad võtavad arvesse liikmesriikide õigustraditsioonide ja -süsteemide vahelisi erinevusi.

Need käsitlevad:

- a) tõendite lubatavust liikmesriikide vahel;
- b) isikute õigusi kriminaalmenetluses;
- c) kuriteoohvrite õigusi;
- d) kriminaalmenetluse muid eriomaseid aspekte, mis nõukogu on otsusega eelnevalt kindlaks määranud; asjaomase otsuse vastuvõtmisel teeb nõukogu ühehäälese otsuse pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist.

Käesolevas lõikes osutatud miinimumeeskirjade vastuvõtmine ei takista liikmesriike säilitamast või kehtestamast isikutele kõrgema tasemega kaitset.

3. Kui nõukogu liige leiab, et lõikes 2 osutatud direktiivi eelnõu mõjutaks tema kriminaalõigussüsteemi aluspõhimõtteid, võib ta nõuda, et direktiivi eelnõu esitataks Euroopa Ülemkogule. Sellisel juhul seadusandlik tavamenetlus peatatakse. Pärast arutelu ja konsensuse korral saadab Euroopa Ülemkogu nelja kuu jooksul pärast asjaomase menetluse peatamist eelnõu tagasi nõukogule, kes lõpetab seadusandliku tavamenetluse peatamise.

Kui puudub kokkulepe, kuid vähemalt üheksa liikmesriiki soovib asjaomase direktiivi eelnõu alusel sisse seada tõhustatud koostöö, teavitavad liikmesriigid sellest Euroopa Parlamenti, nõukogu ja komisjoni sama tähtaja jooksul. Sellisel juhul loetakse Euroopa Liidu lepingu artikli 10 lõikes 2 ja käesoleva lepingu artikli 280d lõikes 1 osutatud luba tõhustatud koostöö alustamiseks antuks ning kohaldatakse tõhustatud koostöö sätteid.

Artikkel 69b

1. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad seadusandliku tavamenetluse kohaselt direktiivide abil kehtestada miinimumeeskirjad kuriteokoosseisude ja karistuste määratlemiseks eriti ohtlike, piiriülese mõõtmega kuriteoliikide puhul tulenevalt nende kuritegude olemusest või mõjust või erivajadusest võidelda nende vastu ühistel alustel.

Need kuriteoliigid on järgmised: terrorism, inimkaubandus ning naiste ja laste seksuaalne ärakasutamine, ebaseaduslik uimastikaubandus, ebaseaduslik relvaäri, rahapesu, korrupsioon, maksevahendite võltsimine, arvutikuriteod ja organiseeritud kuritegevus.

Olenevalt kuritegevusealase olukorra kujunemisest võib nõukogu võtta vastu otsuse, milles määratakse kindlaks muud kuriteovaldkonnad, mis vastavad käesolevas lõikes sätestatud kriteeriumidele. Nõukogu teeb otsuse ühehäälselt pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist.

2. Kui kriminaalõiguse alaste õigus- ja haldusnormide lähendamine osutub möödapääsmatuks liidu poliitika tulemusliku elluviimise tagamiseks valdkonnas, kus on rakendatud ühtlustamismeetmeid, võidakse direktiividega kehtestada asjaomases valdkonnas kuritegude ja karistuste määratlemise miinimumeeskirjad. Asjaomased direktiivid võetakse vastu seadusandliku tavamenetluse või seadusandliku erimenetluse kohaselt vastavalt sellele, millist menetlust järgiti asjaomaste ühtlustamismeetmete vastuvõtmisel, ilma et see piiraks artikli 61i kohaldamist.

3. Kui nõukogu liige leiab, et lõikes 1 või 2 osutatud direktiivi eelnõu mõjutaks tema kriminaalõigussüsteemi aluspõhimõtteid, võib ta nõuda, et direktiivi eelnõu esitataks Euroopa Ülemkogule. Sellisel juhul seadusandlik tavamenetlus peatatakse. Pärast arutelu ja konsensuse korral saadab Euroopa Ülemkogu nelja kuu jooksul pärast asjaomase menetluse peatamist eelnõu tagasi nõukogule, kes lõpetab seadusandliku tavamenetluse peatamise.

Kui puudub kokkulepe, kuid vähemalt üheksa liikmesriiki soovib asjaomase direktiivi eelnõu alusel sisse seada tõhustatud koostöö, teavitavad liikmesriigid sellest Euroopa Parlamenti, nõukogu ja komisjoni sama tähtaja jooksul. Sellisel juhul loetakse Euroopa Liidu lepingu artikli 10 lõikes 2 ja käesoleva lepingu artikli 280d lõikes 1 osutatud luba tõhustatud koostöö alustamiseks antuks ning kohaldatakse tõhustatud koostöö sätteid.

Artikkel 69c

Euroopa Parlament ja nõukogu võivad seadusandliku tavamenetluse kohaselt kehtestada meetmeid liikmesriikide tegevuse edendamiseks ja toetamiseks kuritegevuse ennetamise alal. Sellised meetmed ei või kohustada liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama.

Artikkel 69d

1. Eurojusti ülesanne on toetada ja tõhustada liikmesriikide asutuste ja Europoli läbi viidud uurimistoimingute ja hangitud teabe põhjal riikide uurimise ja süüdistuse ettevalmistamise eest vastutavate asutuste tegevuse koordineerimist ja koostööd raskete kuritegude puhul, mis puudutavad kahte või enamat liikmesriiki või nõuavad ühistel alustel läbi viidavaid süüdistuse ettevalmistamisega seotud toiminguid.

Sellega seoses määravad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt määruste abil kindlaks Eurojusti struktuuri, toimimismehhanismid, tegevusvaldkonna ja ülesanded. Asjaomaste ülesannete hulka võivad kuuluda:

- a) riigi pädevate asutuste poolt läbiviidavate uurimise alustamine ja ettepanekute tegemine süüdistuste esitamiseks, eelkõige seoses liidu finantshuve kahjustavate kuritegudega;
- b) punktis a osutatud uurimise ja süüdistuste ettevalmistamise koordineerimine;
- c) õiguslase koostöö tugevdamine, sealhulgas kohtualluvuse konfliktide lahendamise teel tiheda koostöö abil Euroopa õiguslase koostöö võrgustikuga.

Asjaomaste määrustega määratakse kindlaks ka kord Euroopa Parlamendi ja riikide parlamentide kaasamiseks Eurojusti tegevuse hindamiseks.

2. Lõikes 1 osutatud süüdistuse ettevalmistamisel teostavad menetlustoiminguid liikmesriigi pädevad ametnikud, ilma et see piiraks artikli 69e sätete kohaldamist.

Artikkel 69e

1. Liidu finantshuve kahjustavate kuritegude vastu võitlemiseks võib nõukogu seadusandliku erimenetluse kohaselt määruste abil asutada Eurojusti põhjal Euroopa Prokuratuuri. Nõukogu teeb otsuse ühehäälselt pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist.

Kui ühehäälsel otsust ei saavutata, võib vähemalt üheksa liikmesriiki nõuda, et määruse eelnõu esitataks Euroopa Ülemkogule. Sellisel juhul nõukogus toimuv menetlus peatatakse. Pärast arutelu ja konsensuse korral saadab Euroopa Ülemkogu nelja kuu jooksul pärast asjaomase menetluse peatamist eelnõu tagasi nõukogule vastuvõtmiseks.

Kui puudub kokkulepe, kuid vähemalt üheksa liikmesriiki soovib asjaomase määruse eelnõu alusel sisse seada tõhustatud koostöö, teavitavad liikmesriigid sellest Euroopa Parlamenti, nõukogu ja komisjoni sama tähtaja jooksul. Sellisel juhul loetakse Euroopa Liidu lepingu artikli 10 lõikes 2 ja käesoleva lepingu artikli 280d lõikes 1 osutatud luba tõhustatud koostöö alustamiseks antuks ning kohaldatakse tõhustatud koostöö sätteid.

2. Euroopa Prokuratuuril on, vajaduse korral koostöös Europoliga, pädevus lõikes 1 osutatud määruses kindlaks määratud liidu finantshuve kahjustavate kuritegude uurimiseks ning nende kuritegude täideviijate ja osavõtjate vastutusele võtmise tagamiseks. Euroopa Prokuratuur täidab liikmesriikide pädevates kohtutes nende kuritegude puhul prokuröri ülesandeid.

3. Lõikes 1 osutatud määrustega kinnitatakse Euroopa Prokuratuuri põhikiri, tema ülesannete täitmise tingimused, menetlusreeglid tema tegevuse ja tõendite lubatavuse kohta, samuti tema ülesannete täitmisel tehtud menelustoimingute kohtuliku kontrolli suhtes kohaldatavad eeskirjad.

4. Euroopa Ülemkogu võib samal ajal või hiljem võtta vastu otsuse lõike 1 muutmise kohta, et laiendada Euroopa Prokuratuuri volitusi piiriülese mõõtmega raskete kuritegude vastu võitlemisele, ja muuta vastavalt lõiget 2, mis käsitleb mitut liikmesriiki puudutavate raskete kuritegude täideviijaid ja osavõtjaid. Euroopa Ülemkogu teeb otsuse ühehäälselt pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist ja pärast konsulteerimist komisjoniga.”

POLITSEIKOOSTÖÖ

- 68) Lisatakse järgmine 5. peatükk ja järgmised artiklid 69f, 69g ja 69h. Artiklid 69f ja 69g asendavad senise Euroopa Liidu lepingu artikli 30 ja artikkel 69h asendab nimetatud lepingu artikli 32 vastavalt käesoleva lepingu eespool toodud artikli 1 punktile 51):

„5. PEATÜKK

POLITSEIKOOSTÖÖ

Artikkel 69f

1. Liit seab kõikide liikmesriikide pädevate asutuste, sealhulgas politsei-, tolli- ja teiste õiguskaitseasutuste vahel sisse politseikoostöö, mis hõlmab kuritegude ennetamist, avastamist ja uurimist.

2. Lõikes 1 osutatud eesmärgil võivad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt kehtestada meetmeid seoses:

- a) asjakohaste andmete kogumise, säilitamise, töötlemise, analüüsi ja vahetusega;
- b) personali koolitamise toetamisega ning personali vahetamise, seadmete kasutamise ja kriminalistikauuringute alase koostööga;
- c) organiseeritud kuritegevuse raskete vormide avastamisega seotud ühiste uurimismeetoditega.

3. Nõukogu võib seadusandliku erimenetluse kohaselt kehtestada meetmeid käesolevas artiklis nimetatud asutuste vahelise operatiivkoostöö valdkonnas. Nõukogu teeb ühehäälselt otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Kui ühehäälselt otsust ei saavutata, võib vähemalt üheksa liikmesriiki nõuda, et meetmete eelnõu esitataks Euroopa Ülemkogule. Sellisel juhul nõukogus toimuv menetlus peatatakse. Pärast arutelu ja konsensuse korral saadab Euroopa Ülemkogu nelja kuu jooksul pärast asjaomase menetluse peatamist eelnõu tagasi nõukogule vastuvõtmiseks.

Kui puudub kokkulepe, kuid vähemalt üheksa liikmesriiki soovib asjaomase meetmete eelnõu alusel sisse seada tõhustatud koostöö, teavitavad liikmesriigid sellest Euroopa Parlamenti, nõukogu ja komisjoni sama tähtaja jooksul. Sellisel juhul loetakse Euroopa Liidu lepingu artikli 10 lõikes 2 ja käesoleva lepingu artikli 280d lõikes 1 osutatud luba tõhustatud koostöö alustamiseks antuks ning kohaldatakse tõhustatud koostöö sätteid.

Teises ja kolmandas lõigus sätestatud erimenetlust ei kohaldata õigusaktide suhtes, mis moodustavad Schengeni *acquis'* edasiarenduse.

Artikkel 69g

1. Europoli ülesanne on toetada ja tõhustada liikmesriikide politseiasutuste ja teiste õiguskaitseorganite tegevust ning nende vastastikust koostööd kahte või enam liikmesriiki puudutava raske kuritegevuse, terrorismi ning liidu poliitikaga hõlmatud ühist huvi kahjustavate kuritegevuse vormide ennetamisel ja nende vastu võitlemisel.

2. Euroopa Parlament ja nõukogu määravad seadusandliku tavamenetluse kohaselt määruste abil kindlaks Europoli struktuuri, toimimismehhanismid, tegevusvaldkonna ja ülesanded. Asjaomaste ülesannete hulka võivad kuuluda:

- a) liikmesriikide asutustelt, kolmandatelt riikidelt või organitelt saadud andmete kogumine, säilitamine, töötlemine, analüüs ja vahetus;
- b) liikmesriikide pädevate asutuste poolt ühiselt või ühiste uurimisrühmade poolt ettevõetud uurimistoimingute ja operatiivtegevuse koordineerimine, korraldamine ja teostamine, vajaduse korral koostöös Eurojustiga.

Asjaomaste määrustega määratakse kindlaks ka see, kuidas kontrollib Euroopa Parlament koostöös riikide parlamentidega Europoli tegevust.

3. Europoli mis tahes operatiivtegevust tuleb korraldada koostöös selle liikmesriigi asutustega, kelle territooriumil nimetatud tegevus toimub, ning nende nõusolekul. Sunni-meetmete rakendamise volitused on üksnes riigi pädevatel asutustel.

Artikkel 69h

Nõukogu sätestab seadusandliku erimenetluse kohaselt tingimused ja piirangud, mida järgides võivad liikmesriikide pädevad asutused, millele viidatakse artiklites 69a ja 69f, tegutseda teise liikmesriigi territooriumil koostöös selle liikmesriigi pädevate asutustega ja nende nõusolekul. Nõukogu teeb ühehäälselt otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.”

TRANSPORT

- 69) Artiklis 70 asendatakse sõnad „käesoleva lepingu” sõnaga „aluslepingute” ning sõnad „taotlevad liikmesriigid” asendatakse sõnaga „taotletakse”.
- 70) Artikli 71 lõige 2 asendatakse järgmisega:
„2. Lõikes 1 osutatud meetmete vastuvõtmisel võetakse arvesse juhtumeid, mil nende kohaldamine võiks tõsiselt kahjustada teatud piirkondade elatustaset ja tööhõivet, samuti transpordiobjektide kasutust.”
- 71) Artikli 72 alguses asendatakse sõnad „... ilma nõukogu ühehäälselt heakskiiduta ...” sõnadega „... ilma nõukogu poolt ühehäälselt vastuvõetud meetmeta, millega nähakse ette erandi tegemine, ...”.
- 72) Artiklit 75 muudetakse järgmiselt:
- a) lõikes 1 asendatakse sõnad „Ühenduse piires toimuva transpordi puhul kaotatakse diskrimineerimine, ...” sõnadega „Liidu piires toimuva transpordi puhul keelatakse diskrimineerimine ...”;
  - b) lõikes 2 asendatakse sõna „nõukogu” sõnadega „Euroopa Parlamenti ja nõukogu”;
  - c) lõike 3 esimeses lõigus asendatakse sõnad „... majandus- ja sotsiaalkomiteega ...” sõnadega „Euroopa Parlamendi ning majandus- ja sotsiaalkomiteega ...”.
- 73) Artiklisse 78 lisatakse järgmine lause:
„Viis aastat pärast Lissaboni lepingu jõustumist võib nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu võtta otsuse käesoleva artikli kehtetuks tunnistamise kohta.”
- 74) Artikli 79 lõpust jäetakse välja sõnad „..., ilma et see piiraks majandus- ja sotsiaalkomitee volitusi”.
- 75) Artikli 80 lõige 2 asendatakse järgmisega:
„2. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad seadusandliku tavamenetluse kohaselt kehtestada kohased sätted mere- ja lennutranspordi kohta. Nad teevad otsuse pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega ning regioonide komiteega.”

KONKURENTSIEESKIRJAD

- 76) Artiklisse 85 lisatakse järgmine uus lõige 3:
„3. Komisjon võib võtta vastu määrusi, mis on seotud kokkulepete liikidega, mille suhtes nõukogu on vastu võtnud määruse või direktiivi vastavalt artikli 83 lõike 2 punktile b.”

77) Artiklit 87 muudetakse järgmiselt:

a) lõike 2 punkti c lõppu lisatakse järgmine lause:

„Viis aastat pärast Lissaboni lepingu jõustumist võib nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu võtta otsuse käesoleva punkti kehtetuks tunnistamise kohta.”;

b) lõike 3 punkti a lõppu lisatakse järgmised sõnad: „..., ja artiklis 299 osutatud piirkondades, arvestades nende struktuurilist, majanduslikku ja sotsiaalset olukorda;”.

78) Artiklisse 88 lisatakse järgmine uus lõige 4:

„4. Komisjon võib võtta vastu määrusi seoses riigiabi liikidega, mille kohta nõukogu on vastavalt artiklile 89 kindlaks määranud, et need võib käesoleva artikli lõikes 3 ettenähtud teavitamiskohustusest vabastada.”

MAKSUSÄTTED

79) Artikli 93 lõpus asendatakse sõnad „... artiklis 14 ettenähtud tähtaja jooksul.” sõnadega „... ja konkurentsi moonutamise vältimiseks.”

ÕIGUSAKTIDE ÜHTLUSTAMINE

80) Artiklite 94 ja 95 kohad vahetatakse. Artikkel 94 nummerdatakse ümber artikliks 95 ja artikkel 95 nummerdatakse ümber artikliks 94.

81) Artikliks 94 ümber nummerdatud artiklit 95 muudetakse järgmiselt:

a) lõike 1 algusest jäetakse välja sõnad „Erandina artiklist 94 ning”;

b) lõike 4 alguses asendatakse sõnad „Kui pärast seda, kui nõukogu või komisjon on ühtlustamismeetme vastu võtnud, ...” sõnadega „Kui pärast seda, kui Euroopa Parlament ja nõukogu või nõukogu või komisjon on ühtlustamismeetme vastu võtnud, ...”;

c) lõike 5 alguses asendatakse sõnad „Lisaks sellele ja ilma et see piiraks lõike 4 kohaldamist, kui pärast ühtlustamismeetme võtmist nõukogus või komisjonis liikmesriik peab vajalikuks ...” sõnadega „Lisaks sellele ja ilma et see piiraks lõike 4 kohaldamist, kui pärast seda, kui Euroopa Parlament ja nõukogu või nõukogu või komisjon on ühtlustamismeetme vastu võtnud, peab liikmesriik vajalikuks ...”;

d) lõikes 10 asendatakse sõnad „ühenduse kontrollimenetlusele” sõnadega „liidu kontrollimenetlusele”.

82) Artikliks 95 ümber nummerdatud artiklis 94 asendatakse sõnad „Komisjoni ettepaneku põhjal ning pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ning majandus- ja sotsiaalkomiteega annab nõukogu ühehäälselt ...” sõnadega „Ilma et see piiraks artikli 94 kohaldamist, annab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal ning pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ning majandus- ja sotsiaalkomiteega ühehäälselt ...”.

- 83) Artikli 96 teise lõigu esimeses lauses asendatakse sõnad „..., annab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal kvalifitseeritud häälteenamusega ...” sõnadega „..., annavad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt ...”. Teine lause asendatakse lausega „Võidakse vastu võtta ka muid asutamislepingutes ettenähtud asjakohaseid meetmeid.”

INTELLEKTUAALOMAND

- 84) VI jaotise viimase artiklina lisatakse uus artikkel 97a:

„Artikkel 97a

Siseturu rajamise või selle toimimise raames sätestavad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt meetmed selleks, et luua Euroopa intellektuaalomandi õigused, mis tagaksid intellektuaalomandi kaitse ühetaolise kaitse kogu liidus, ning kogu liitu hõlmava tsentraliseeritud loa andmise, koordineerimise ja järelevalve korra.

Nõukogu kehtestab seadusandliku erimenetluse kohaselt määruste abil Euroopa intellektuaalomandiõigustega seotud keelenõuded. Nõukogu teeb ühehäälese otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.”

MAJANDUS- JA RAHAPOLIITIKA

- 85) VII jaotise esimese artiklina lisatakse artikkel 97b, mille aluseks on artikli 4 sõnastus; artiklit muudetakse järgmiselt:

- a) lõikest 1 jäetakse välja sõnad „ning vastavalt selles esitatud ajakavale”;
- b) lõikes 2 asendatakse sõnad „Rööbiti eespool märgituga ning käesoleva lepingu kohaselt ja vastavalt selles esitatud ajakavale ning menetlusele hõlmab see tegevus vahetuskursside lõplikku kindlaksmääramist, mis viib ühisraha, eküü kasutuselevõtmisele, ...” sõnadega „Rööbiti eespool märgituga ning aluslepingute kohaselt ja vastavalt neis esitatud menetlustele hõlmab see tegevus ühisraha, mille nimetus on euro, ...”.

- 86) Artiklit 99 muudetakse järgmiselt:

- a) lõikes 4 asendatakse esimese lõigu esimene lause järgmise kahe lausega:

„Kui lõikes 3 sätestatud menetluse kohaselt tehakse kindlaks, et liikmesriigi majanduspoliitika ei vasta lõikes 2 märgitud üldsuunistele või et see võib ohustada majandus- ja rahaliidu nõuetekohast toimimist, võib komisjon teha asjassepuutuvale liikmesriigile hoiatuse. Nõukogu võib komisjoni soovitusel põhjal anda asjassepuutuvale liikmesriigile vajalikud soovitused.”;

- b) lõike 4 teine lõik muudetakse lõikeks 5 ja olemasolev lõige 5 nummerdatakse ümber lõikeks 6;
- c) lõikesse 4 lisatakse järgmised kaks uut lõiku:

„Käesoleva lõike reguleerimisalas teeb nõukogu otsuse, arvesse võtmata asjaomast liikmesriiki esindava nõukogu liikme häält.

Ülejäänud nõukogu liikmete kvalifitseeritud häälteenamust määratletakse vastavalt artikli 205 lõike 3 punktile a.”;

- d) lõikeks 6 ümber nummerdatud lõikes 5 asendatakse sõnad „Toimides vastavalt artiklis 252 sätestatud menetlusele võib nõukogu vastu võtta ...” sõnadega „Euroopa Parlament ja nõukogu võivad seadusandliku tavamenetluse kohaselt võtta määruste abil vastu ...” ja sõnad „käesoleva artikli” jäetakse välja.

RASKUSED TEATUD TOODETEGA VARUSTAMISES (ENERGEETIKA)

- 87) Artikli 100 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Ilma et see piiraks muude aluslepingutes sätestatud menetluste kohaldamist, võib nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal ja liikmesriikide vahelises solidaarsuse vaimus kehtestada majanduslikule olukorrale vastavad meetmed, eriti kui tekib tõsiseid raskusi teatud toodetega varustamisel, eelkõige energeetika valdkonnas.”

MUUD SÄTTED – MAJANDUS- JA RAHAPOLIITIKA

- 88) Artikli 102 lõige 2 jäetakse välja ja lõige 1 jäetakse numbrita.

- 89) Artikli 103 lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal ning pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga täpsustada vajaduse korral määratlused artiklites 101 ja 102 ning käesolevas artiklis sätestatud keelu kohaldamiseks.”

ÜLEMÄÄRASE EELARVEPUUDUJÄÄGI MENETLUS

- 90) Artiklit 104 muudetakse järgmiselt:

- a) lõige 5 asendatakse järgmisega:

„5. Kui komisjon on arvamusel, et liikmesriigis on või võib tekkida ülemäärane eelarvepuudujääk, esitab komisjon asjassepuutuvale liikmesriigile oma arvamuse ja informeerib vastavalt ka nõukogu.”;

- b) lõikes 6 asendatakse sõna „soovituse” sõnaga „ettepaneku”;

- c) lõikes 7 asendatakse esimene lause lausega „Kui nõukogu otsustab kooskõlas lõikega 6, et ülemäärane eelarvepuudujääk eksisteerib, esitab ta komisjoni soovitusel põhjendamatult viivitamata asjassepuutuvale liikmesriigile soovitusel niisuguse olukorra lõpetamiseks määratud tähtaja jooksul.”;
- d) [muudatus ei puuduta eestikeelset teksti];
- e) lõike 12 esimeses lauses asendatakse sõna „otsused” sõnadega „otsused või soovitusel”;
- f) lõige 13 asendatakse järgmisega:

„13. Lõigetes 8, 9, 11 ja 12 osutatud otsused teeb või soovitusel annab nõukogu komisjoni soovitusel põhjal.

Lõigetes 6–9, 11 ja 12 osutatud meetmete vastuvõtmisel teeb nõukogu otsuse, jättes arvesse võtmata asjassepuutuvat liikmesriiki esindava nõukogu liikme hääl.

Ülejäänud nõukogu liikmete kvalifitseeritud häälteenamust määratletakse vastavalt artikli 205 lõike 3 punktile a.”;

- g) lõike 14 kolmandas lõigus jäetakse sõnad „enne 1. jaanuari 1994” välja.

RAHAPOLIITIKA

- 91) Artiklit 105 muudetakse järgmiselt:

- a) lõikes 1 asendatakse lühend „EKPS ...” sõnadega „Euroopa Keskpankade Süsteemi (edaspidi „EKPS”) ...”;
- b) lõike 2 teises taandes asendatakse viide artiklile 111 viitega artiklile 188o;
- c) lõige 6 asendatakse järgmisega:

„6. Nõukogu võib seadusandliku erimenetluse kohaselt ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja Euroopa Keskpankaga anda Euroopa Keskpankale määruste abil ühehäälselt eriülesandeid, mis käsitlevad krediidasutuste ja muude rahaasutuste, välja arvatud kindlustusseltsid, usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalvega seotud poliitikat.”

- 92) Artiklit 106 muudetakse järgmiselt:

- a) lõike 1 esimesse lausesse lisatakse sõna „pangatähtede” ette sõna „euro”;

- b) lõike 2 esimesse lausesse lisatakse sõna „münte” ette sõna „euro”; teise lause alguses asendatakse sõnad „Toimides vastavalt artiklis 252 sätestatud menetlusele ning pärast konsulteerimist EKPga võib nõukogu ...” sõnadega „Komisjoni ettepaneku põhjal ning pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja Euroopa Keskpangaga võib nõukogu ...”.

93) Artiklit 107 muudetakse järgmiselt:

- a) lõiked 1 ja 2 jäetakse välja ning lõiked 3, 4, 5 ja 6 nummerdatakse ümber vastavalt lõigeteks 1, 2, 3 ja 4;
- b) lõikeks 2 ümber nummerdatud lõikes 4 asendatakse sõnad „EKPS põhikiri on ...” järgmiste sõnadega: „Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikiri (edaspidi „EKPS ja EKP põhikiri”) on esitatud ...”;
- c) lõikeks 3 ümber nummerdatud lõige 5 asendatakse järgmisega:

„3. EKPS ja EKP põhikirja artikleid 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, artikli 33.1 punkti a ja artiklit 36 võivad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt muuta. Nad teevad otsuse kas Euroopa Keskpanga soovitusel põhjal ja pärast konsulteerimist komisjoniga või komisjoni ettepaneku põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Keskpangaga.”

- 94) Artiklis 109 asendatakse sõnad „... hiljemalt EKPS asutamise kuupäevaks on tema siseriiklikud õigusaktid, kaasa arvatud tema keskpanga põhikiri, vastavuses ...” sõnadega „... tema siseriiklikud õigusaktid, kaasa arvatud tema keskpanga põhikiri, on vastavuses ...”.
- 95) Artikli 110 lõike 2 neli esimest lõiku jäetakse välja.

EURO KASUTAMIST KÄSITLEVAD MEETMED

- 96) Artikli 111 lõiked 1–3 ja 5 muudetakse vastavalt artikli 188o lõigeteks 1–4; asjaomaseid lõikeid muudetakse vastavalt allpool toodud punktile 174). Lõige 4 muudetakse artikli 115a lõikeks 1 ning seda muudetakse vastavalt allpool toodud punktile 100).
- 97) Lisatakse artikkel 111a:

„Artikkel 11a

Ilma et see piiraks Euroopa Keskpanga volitusi, kehtestavad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt vajalikud meetmed euro kasutamiseks ühisrahana. Asjaomased meetmed võetakse vastu pärast konsulteerimist Euroopa Keskpangaga.”

INSTITUTSIOONILISED SÄTTED (MAJANDUS- JA RAHALIIT)

- 98) Artiklid 112 muudetakse artikliks 245b ning seda muudetakse vastavalt punktile 228. Artikkel 113 muudetakse artikliks 245c.
- 99) Artiklit 114 muudetakse järgmiselt:
- a) lõike 1 esimeses lõigus asendatakse sõnad „nõuandva staatuses valuutakomitee” sõnadega „majandus- ja rahanduskomitee”;
  - b) lõikest 1 jäetakse teine ja kolmas lõik välja;
  - c) lõikest 2 jäetakse esimene lõik välja; kolmandas taandes asendatakse viide artikli 99 lõigetele 2, 3, 4 ja 5 viitega artikli 99 lõigetele 2, 3, 4 ja 6 ning viited artikli 122 lõikele 2 ja artikli 123 lõigetele 4 ja 5 asendatakse viitega artikli 117a lõigetele 2 ja 3;
  - d) lõikes 4 asendatakse viide artiklitele 122 ja 123 viitega artiklile 116a.

ERISÄTTED LIIKMESRIIKIDE KOHTA, MILLE RAHAÜHIK ON EURO

- 100) Lisatakse järgmine uus 3a. peatükk ja uued artiklid 115a, 115b ja 115c:

„3a. PEATÜKK

ERISÄTTED LIIKMESRIIKIDE KOHTA, MILLE RAHAÜHIK ON EURO

Artikkel 115a

1. Majandus- ja rahaliidu nõuetekohase toimimise tagamiseks ning kooskõlas aluslepingute asjakohaste sätetega võtab nõukogu liikmesriikide suhtes, mille rahaühik on euro, vastavalt artiklites 99 ja 104 osutatud menetluste seast sobivale menetlusele, välja arvatud artikli 104 lõikes 14 sätestatud menetlus, vastu meetmed, millega:

- a) tugevdatakse asjaomaste liikmesriikide eelarvedistsipliini koordineerimist ja järelevalvet;
- b) kehtestatakse asjaomaste liikmesriikide tarvis majanduspoliitilised suunised, tagades nende ühilduvuse kogu liidu suhtes vastuvõetud suunistega ja järelevalve nende täitmise üle.

2. Lõikes 1 sätestatud meetmete vastuvõtmisel hääletavad ainult need liikmesriike esindavad nõukogu liikmed, mille rahaühik on euro.

Nimetatud liikmete kvalifitseeritud hääleteenamust määratletakse vastavalt artikli 205 lõike 3 punktile a.

Artikkel 115b

Nende liikmesriikide, mille rahaühik on euro, ministrite kohtumiste kord sätestatakse protokollis eurorühma kohta.

Artikkel 115c

1. Euro koha kindlustamiseks rahvusvahelises valuutasüsteemis võtab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu otsuse, millega kehtestatakse majandus- ja rahaliidule erilist huvi pakkuvates küsimustes ühised seisukohad, mida järgitakse pädevates rahvusvahelistes finantsasutustes ja konverentsidel. Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Keskpangaga.

2. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal vastu võtta asjakohaseid meetmeid ühtse esindamise tagamiseks rahvusvahelistes finantsasutustes ja konverentsidel. Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Keskpangaga.

3. Lõigetes 1 ja 2 osutatud meetmete vastuvõtmisel hääletavad ainult need liikmesriike esindavad nõukogu liikmed, mille rahaühik on euro.

Nimetatud liikmete kvalifitseeritud hääaltenamust määratletakse vastavalt artikli 205 lõike 3 punktile a.”

ÜLEMINEKUSÄTTED LIIKMESRIIKIDELE, MILLE SUHTES ON KEHTESTATUD ERAND

101) Artikkel 116 tunnistatakse kehtetuks ja lisatakse artikkel 116a:

„Artikkel 116a

1. Liikmesriikidele, mille suhtes nõukogu ei ole otsustanud, et nad täidavad euro kasutuselevõtmiseks vajalikke tingimusi, viidatakse edaspidi kui „liikmesriikidele, mille suhtes on kehtestatud erand”.

2. Nimetatud liikmesriikide suhtes ei kohaldata aluslepingute järgmisi sätteid:

- a) majanduspoliitika üldsuuniste nende osade vastuvõtmine, mis puudutavad euroala üldiselt (artikli 99 lõige 2);
- b) sunnivahendid ülemääraste eelarvepuudujääkide likvideerimiseks (artikli 104 lõiked 9 ja 11);
- c) EKPSi eesmärgid ja ülesanded (artikli 105 lõiked 1, 2, 3 ja 5);
- d) euro emiteerimine (artikkel 106);
- e) Euroopa Keskpanga õigusaktid (artikkel 110);
- f) euro kasutamisega seotud meetmed (artikkel 111a);

- g) valuutakokkulepped ja muud vahetuskursipoliitikaga seotud meetmed (artikkel 188o);
- h) Euroopa Keskpannga juhatuse liikmete nimetamine (artikli 245b lõige 2);
- i) otsused, millega kehtestatakse majandus- ja rahaliidu jaoks olulistes küsimustes ühised seisukohad, mida järgitakse pädevates rahvusvahelistes finantsasutustes ja konverentsidel (artikli 115c lõige 1);
- j) meetmed ühtse esindamise tagamiseks rahvusvahelistes finantsasutustes ja konverentsidel (artikli 115c lõige 2).

Punktides a–j osutatud artiklites tähendavad „liikmesriigid” seega liikmesriike, mille rahaühik on euro.

3. EKPSi ja EKP põhikirja IX peatüki kohaselt ei ole liikmesriikidel, mille suhtes on kehtestatud erand, ja nende keskpankadel õigusi ega kohustusi EKPSi raames.

4. Nende nõukogu liikmete hääleõigus, kes esindavad liikmesriike, mille suhtes on kehtestatud erand, peatatakse siis, kui nõukogu võtab vastu meetmeid, millele on osutatud lõikes 2 loetletud artiklites ja järgmistel juhtudel:

- a) liikmesriikidele, mille rahaühik on euro, mitmepoolse järelevalve raames tehtud soovitusel, kaasa arvatud stabiilsusprogrammide ja hoiatuste kohta (artikli 99 lõige 4);
- b) ülemäärase eelarvepuudujäägiga seotud meetmed, mis puudutavad liikmesriike, mille rahaühik on euro (artikli 104 lõiked 6, 7, 8, 12 ja 13).

Ülejäänud nõukogu liikmete kvalifitseeritud häälteenamust määratletakse vastavalt artikli 205 lõike 3 punktile a.”

102) Artikkel 117 tunnistatakse kehtetuks, välja arvatud selle lõike 2 viis esimest taanet, mis muudetakse artikli 118a lõike 2 viieks esimeseks taandeks; neid muudetakse vastavalt allpool toodud punktile 103). Lisatakse järgmine artikkel 117a:

- a) selle lõige 1 võtab üle artikli 121 lõike 1 sõnastuse, milles tehakse järgmised muudatused:
  - i) kogu lõikes asendatakse lühend „ERI” sõnadega „Euroopa Keskpank” sobivas käändes;
  - ii) esimese lõigu alguses asendatakse sõnad „Komisjon ja ERI annavad nõukogule aru ...” sõnadega „Vähemalt kord kahe aasta järel või kui seda taotleb mõni liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, annavad komisjon ja Euroopa Keskpank nõukogule aru ...”;

- iii) esimese lõigu esimeses lauses asendatakse sõnad „... edusammudest nende kohustuste täitmisel, mis on seotud majandus- ja rahaliidu loomisega.” sõnadega „... edusammudest, mida liikmesriigid, mille suhtes on kehtestatud erand, on saavutanud majandus- ja rahaliiduga seotud kohustuste täitmisel.”;
  - iv) esimese lõigu teises lauses asendatakse sõnad „... iga liikmesriigi ...” sõnadega „... iga asjaomase liikmesriigi ...” ja sõnad „käesoleva lepingu” jäetakse välja;
  - v) esimese lõigu kolmandas taandes asendatakse sõnad „... ühegi teise liikmesriigi vääringu suhtes;” sõnadega „... euro suhtes;”;
  - vi) esimese lõigu neljandas taandes asendatakse sõnad „... liikmesriigi poolt ...” sõnadega „... liikmesriigi poolt, mille suhtes on kehtestatud erand, ...” ja sõnad „... Euroopa Rahasüsteemi vahetuskursimehhanismis ...” sõnaga „... vahetuskursimehhanismis ...”;
  - vii) teises lõigus jäetakse sõnad „eküü arengut,” välja;
- b) selle lõige 2 võtab üle artikli 122 lõike 2 teise lause sõnastuse, milles tehakse järgmised muudatused:
- i) lõike lõpus asendatakse sõnad „artikli 121 lõikes 1” sõnadega „lõikes 1”;
  - ii) lisatakse järgmised uued teine ja kolmas lõik:

„Nõukogu teeb otsuse pärast kvalifitseeritud häälteenamusega tehtud soovitusel kättesaamist oma nendelt liikmetelt, kes esindavad liikmesriike, mille rahühik on euro. Need liikmesriigid hääletavad kuue kuu jooksul pärast komisjoni ettepaneku kättesaamist nõukogult.

Teises lõigus nimetatud liikmete kvalifitseeritud häälteenamust määratletakse vastavalt artikli 205 lõike 3 punktile a.”;
- c) selle lõige 3 võtab üle artikli 123 lõike 5 sõnastuse, milles tehakse järgmised muudatused:
- i) lõike alguses olevad sõnad „Kui vastavalt artikli 122 lõikes 2 sätestatud menetlusele on otsustatud erand tühistada, ...” sõnadega „Kui vastavalt lõikes 2 sätestatud menetlusele on otsustatud erand tühistada, ...”;
  - ii) sõnad „... vastu kursi ...” sõnadega „... lõplikult vastu kursi ...”.

103) Artikkel 118 tunnistatakse kehtetuks. Lisatakse järgmine artikkel 118a:

- a) selle lõige 1 võtab üle artikli 123 lõike 3 sõnastuse; sõnad „käesoleva lepingu” jäetakse välja;
- b) selle lõige 2 võtab üle artikli 117 lõike 2 esimese viie taande sõnastuse; asjaomast viit taanet muudetakse vastavalt allpool toodud punktidele ning nende ette lisatakse järgmine sissejuhatav lause:

„Kuni on liikmesriike, mille suhtes on kehtestatud erand, võtab Euroopa Keskpank nende liikmesriikide suhtes järgmisi meetmeid:”

- i) kolmandas taandes asendatakse sõnad „Euroopa Rahasüsteemi” sõnaga „vahetuskursimehhanismi”;
- ii) viies taane asendatakse järgmisega:

„— täidab Euroopa Valuutakoostöö Fondi endisi ülesandeid, mis Euroopa Rahainstituut oli üle võtnud.”

104) Lisatakse artikkel 118b, mille aluseks on artikli 124 lõike 1 sõnastus; artiklit muudetakse järgmiselt:

- a) sõnad „Kuni kolmanda etapi alguseni käsitleb iga liikmesriik ...” asendatakse sõnadega „Iga liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, käsitleb ...”;
- b) sõnad „... Euroopa Rahasüsteemiga seotud koostöös ja eküü arendamise käigus omandatud kogemused ning respekterivad selles valdkonnas kehtivaid volitusi.” asendatakse sõnadega „... vahetuskursimehhanismi raames toimunud koostöös omandatud kogemusi.”

105) Artiklit 119 muudetakse järgmiselt:

- a) lõike 1 esimeses lõigus lisatakse sõna „liikmesriik” järele sõnad „..., mille suhtes on kehtestatud erand,” ja sõna „järkjärgulist” jäetakse välja ning sama lõike teises lõigus asendatakse sõnad „Kui liikmesriigi kasutuselevõetud abinõud ...” sõnadega „Kui abinõud, mis on võtnud liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, ...”;
- b) lõike 2 punktis a lisatakse sõna „liikmesriigid” järele sõnad „..., mille suhtes on kehtestatud erand,” ja punktis b asendatakse sõnad „raskustes olev liikmesriik ...” sõnadega „raskustes olev liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, ...”;
- c) lõikes 3 asendatakse sõnad „raskustes olevale riigile ...” sõnadega „raskustes olevale liikmesriigile, mille suhtes on kehtestatud erand, ...”;
- d) lõige 4 jäetakse välja.

- 106) Artiklit 120 muudetakse järgmiselt:
- a) lõikes 1 asendatakse sõnad „võib asjassepuutuv liikmesriik ...” sõnadega „võib asjassepuutuv liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, ...”;
  - b) lõikes 3 asendatakse sõna „arvamuse” sõnaga „soovituse” ning sõna „riigil” asendatakse sõnaga „liikmesriigil”;
  - c) lõige 4 jäetakse välja.
- 107) Artikli 121 lõige 1 muudetakse artikli 117a lõikeks 1; lõiget muudetakse vastavalt eespool toodud punktile 102). Ülejäänud osa artiklist 121 tunnistatakse kehtetuks.
- 108) Artikli 122 lõike 2 teine lause muudetakse artikli 117a lõike 2 esimeseks lõiguks; lõiget muudetakse vastavalt eespool toodud punktile 102). Ülejäänud osa artiklist 122 tunnistatakse kehtetuks.
- 109) Artikli 123 lõige 3 muudetakse artikli 118a lõikeks 1 ja artikli 123 lõige 5 muudetakse artikli 117a lõikeks 3; lõikeid muudetakse vastavalt eespool toodud punktidele 103) ja 102). Ülejäänud osa artiklist 123 tunnistatakse kehtetuks.
- 110) Artikli 124 lõige 1 muudetakse uueks artikliks 118b; lõiget muudetakse vastavalt eespool toodud punktile 104). Ülejäänud osa artiklist 124 tunnistatakse kehtetuks.

TÖÖHÕIVE

- 111) Artiklist 125 jäetakse sõnad „ja käesoleva lepingu artiklis 2” välja.

ÜMBER PAIGUTATUD JAOTISED

- 112) IX jaotis pealkirjaga „ÜHINE KAUBANDUSPOLIITIKA” ning artiklid 131 ja 133 muudetakse vastavalt liidu välistegevust käsitleva viienda osa II jaotiseks ning artikliteks 188b ja 188c. Artiklit 131 muudetakse vastavalt allpool toodud punktile 157) ja artikkel 133 asendatakse artikliga 188c.

Artiklid 132 ja 134 tunnistatakse kehtetuks.

- 113) X jaotis pealkirjaga „TOLLIKOOSTÖÖ” ja artikkel 135 muudetakse vastavalt 1a. peatükiks Ia jaotises pealkirjaga „Kaupade vaba liikumine” ja artikliks 27a vastavalt eespool toodud punktile 45).

SOTSIAALPOLIITIKA

- 114) XI jaotise pealkiri „SOTSIAALPOLIITIKA, HARIDUS, KUTSEÕPE JA NOORSUGU” asendatakse IX jaotiseks ümber nummerdatud pealkirjaga „SOTSIAALPOLIITIKA” ning pealkiri „1. peatükk – Sotsiaalsätted” jäetakse välja.

115) Lisatakse uus artikkel 136a:

„Artikkel 136a

Liit tunnustab ja edendab tööturu osapoolte rolli liidu tasandil, võttes arvesse siseriiklike süsteemide mitmekesisust; liit aitab kaasa tööturu osapoolte dialoogile, austades nende sõltumatust.

Majanduskasvu ja tööhõivet käsitlev kolmepoolne tööturu osapoolte tippkohtumine aitab kaasa sotsiaaldialoogile.”

116) Artiklit 137 muudetakse järgmiselt:

- a) lõike 2 esimese lõigu sissejuhatavas osas asendatakse sõnad „võib nõukogu:” sõnadega „võivad Euroopa Parlament ja nõukogu:” ning teise lõigu esimene lause lahutatakse kaheks lõiguks, mille sõnastus on järgmine:

„Euroopa Parlament ja nõukogu teevad otsuse seadusandliku tavamenetluse kohaselt pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomitee ning regioonide komiteega.

Lõike 1 punktides c, d, f ja g osutatud valdkondades teeb nõukogu otsuse seadusandliku erimenetluse kohaselt ühehäälselt pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja nimetatud komiteedega.”

Teise lõigu teine lause muudetakse viimaseks lõiguks ja sõnad „käesoleva artikli” jäetakse välja;

- b) lõike 3 esimeses lõigus asendatakse sõnad „Liikmesriik võib lõike 2 kohaselt vastuvõetud direktiivide rakendamise usaldada ...” sõnadega „Liikmesriik võib usaldada lõike 2 kohaselt vastuvõetud direktiivide rakendamise või vajaduse korral artikli 139 kohaselt vastu võetud nõukogu otsuse rakendamise ...”; teises lõigus asendatakse sõnad „... kooskõlas artikliga 249 peab direktiiv olema üle võetud, ...” sõnadega „... direktiiv või otsus peab olema üle võetud või rakendatud,” ning sõnad „direktiiviga ettenähtud” sõnadega „direktiivi või otsusega ettenähtud ...”.

117) Artikli 138 lõike 4 esimeses lauses asendatakse sõnad „Niisuguse konsultatsiooni korral ...” sõnadega „Lõigetes 2 ja 3 osutatud konsultatsioonide korral ...” ja teises lauses asendatakse sõnad „Menetluse kestus” sõnadega „Asjaomase protsessi kestus”.

118) Artikli 139 lõiget 2 muudetakse järgmiselt:

- a) esimese lõigu lõppu lisatakse järgmine lause: „Sellest teavitatakse Euroopa Parlamenti.”;
- b) teise lõigu esimese lause alguses asendatakse sõnad „Nõukogu teeb otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega, välja arvatud juhul, kui kõnealuses kokkuleppes ...” sõnadega „Nõukogu teeb otsuse ühehäälselt, kui asjaomases kokkuleppes ...” ning viimane lause jäetakse välja.

- 119) Artikli 140 teise lõigu lõppu lisatakse järgmised sõnad: „..., eelkõige tehes algatusi, mille eesmärk on kehtestada suuniseid ja näitajaid, korraldada kogemuste vahetamist ning valmistada ette korrapäraseks järelevalveks ja hindamiseks vajalikke tegureid. Nendest teavitatakse täielikult Euroopa Parlamenti.”
- 120) Artikli 143 teine lõik jäetakse välja.

EUROOPA SOTSIAALFOND

- 121) 2. peatükk nummerdatakse ümber X jaotiseks.
- 122) Artiklis 148 asendatakse sõnad „seotud rakendusotsused” sõnadega „seotud rakendusmäärused”.

HARIDUS, KUTSEÕPE, NOORSUGU JA SPORT

- 123) 3. peatükk nummerdatakse ümber XI jaotiseks ning selle pealkirja lõpus asuvad sõnad „JA NOORSUGU” asendatakse sõnadega „..., NOORSUGU JA SPORT”.
- 124) Artiklit 149 muudetakse järgmiselt:
- a) lõikesse 1 lisatakse järgmine lõik:
- „Liit panustab Euroopa spordiküsimuste edendamisse, võttes arvesse selle eripära, vabatahtlikkusel põhinevaid struktuure ning selle sotsiaalset ja kasvatuslikku funktsiooni.”;
- b) lõike 2 viienda taande lõppu lisatakse sõnad „... ja ergutada noori osalema Euroopa demokraatias”; viimase taandena lisatakse järgmine taane:
- „— arendada Euroopa mõõdet spordis spordivõistluste aususe ning avatuse ja sporditöö eest vastutavate asutuste omavahelise koostöö edendamise ning sportlaste, iseäranis noorte sportlaste füüsilise ja vaimse puutumatus kaitsmise kaudu.”;
- c) lõikes 3 asendatakse sõnad „hariduse valdkonnas” sõnadega „hariduse ja spordi valdkonnas”;
- d) lõikest 4 jäetakse sõna „, nõukogu” välja; esimene taane algab sõnadega „võtavad Euroopa Parlament ja nõukogu ...”, sõnade „regioonide komiteega” järele lisatakse sõna „vastu” ja teine taane asendatakse sõnadega „võtab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu soovitusi.”
- 125) Artikli 150 lõikes 4 lisatakse sõnade „... meetmed selleks, et ...” ette sõna „vastu” ja lõike lõppu lisatakse järgmised sõnad: „..., ning võtab komisjoni ettepaneku põhjal vastu soovitusi.”

KULTUUR

126) Artikli 151 lõiget 5 muudetakse järgmiselt:

- a) sissejuhatavast lausest jäetakse sõna „ nõukogu” välja;
- b) esimese taande esimene lause algab sõnadega „võtavad Euroopa Parlament ja nõukogu ...” ja teine lause jäetakse välja;
- c) teine taane asendatakse sõnadega „võtab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu soovitusi”.

RAHVATERVIS

127) Artiklit 152 muudetakse järgmiselt:

- a) lõike 1 teises lõigus asendatakse sõnad „inimeste tervist” sõnadega „füüsilist ja vaimset tervist” ning lõigu lõppu lisatakse järgmised sõnad: „..., ning tõsiste piiriüleste terviseohtude seiret, nende eest varajast hoiatamist ja nende vastu võitlemist.”;
- b) lõike 2 esimese lõigu lõppu lisatakse järgmine lause: „Eriti soodustab ta liikmesriikidevahelist koostööd, et parandada nende tervisehoiuteenuste vastastikust täiendavust piirialadel.”;
- c) lõike 2 teise lõigu lõppu lisatakse järgmine tekst: „..., eelkõige algatusi, mille eesmärk on kehtestada suuniseid ja näitajaid, korraldada kogemuste vahetamist ning valmistada ette korrapäraseks järelevalveks ja hindamiseks vajalikke tegureid. Nendest teavitatakse täielikult Euroopa Parlamenti.”;
- d) lõiget 4 muudetakse järgmiselt:
  - i) esimese lõigu sissejuhatava lause algusesse lausesse lisatakse järgmised sõnad: „Erandina artikli 2a lõikest 5 ja artikli 2e punktist a ning kooskõlas artikli 2c lõike 2 punktiga k aitavad Euroopa Parlament ja nõukogu, ...”, sõna „kaasa” eest jäetakse sõnad „aitab nõukogu” välja ning lõigu lõppu lisatakse järgmised sõnad: „..., ühistest ohutusprobleemidest jagusaamiseks.”;
  - ii) punktist b jäetakse sõnad „erandina artiklis 37 sätestatust ...” välja;
  - iii) lisatakse järgmine uus punkt c:

„c) meetmeid, millega kehtestatakse ravimitele ja meditsiiniseadmetele kõrged kvaliteedi- ja ohutusnõuded;”

iv) praegune punkt c nummerdatakse ümber lõikeks 5 ja asendatakse järgmisega:

„5. Samuti võivad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt ning pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega ning regioonide komiteega võtta vastu stimuleerivaid meetmeid inimeste tervise kaitseks ja parandamiseks ning eelkõige peamiste piiriüleste tervist kahjustavate tegurite vastu võitlemiseks, meetmeid, mis puudutavad tõsiste piiriüleste terviseohtude seiret, nende eest varajast hoiatamist ja nende vastu võitlemist, ning samuti meetmeid, mille otsene eesmärk on rahvatervise kaitse seoses tubakaga ja alkoholi kuritarvitamisega, ilma et see kohustaks liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama.”;

e) praeguse lõike 4 teine lõik muudetakse lõikeks 6 ja lõige 5, mis nummerdatakse ümber lõikeks 7, asendatakse järgmisega:

„7. Liidu meetmed võtavad arvesse liikmesriikide vastutust oma tervishoiupoliitika määratlemisel ning tervishoiuteenuste ja arstiabi korraldamisel ja kättesaadavaks muutmisel. Liikmesriikide vastutus hõlmab tervishoiu juhtimist ning tervishoiule määratud vahendite jaotamist. Lõike 4 punktis a osutatud meetmed ei mõjuta organite ja vere annetamist või meditsiinilist kasutamist käsitlevaid siseriiklikke sätteid.”

TARBIJAKAITSE

128) Artikli 153 lõige 2 muudetakse artikliks 6a ja lõiked 3, 4 ja 5 nummerdatakse ümber vastavalt lõigeteks 2, 3 ja 4.

TÖÖSTUS

129) Artiklit 157 muudetakse järgmiselt:

- a) lõike 2 lõppu lisatakse järgmine tekst: „..., eelkõige algatusi, mille eesmärk on kehtestada suuniseid ja näitajaid, korraldada kogemuste vahetamist ning valmistada ette korrapäraseks järelevalveks ja hindamiseks vajalikke tegureid. Nendest teavitatakse täielikult Euroopa Parlamenti.”;
- b) lõike 3 esimese lõigu teise lause lõppu lisatakse järgmised sõnad: „..., ilma et see kohustaks liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama.”

MAJANDUSLIK, SOTSIAALNE JA TERRITORIAALNE ÜHTEKUULUVUS

130) XVII jaotise pealkiri asendatakse järgmisega: „MAJANDUSLIK, SOTSIAALNE JA TERRITORIAALNE ÜHTEKUULUVUS”.

131) Artiklit 158 muudetakse järgmiselt:

- a) esimeses lõigus asendatakse sõnad „majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse” sõnadega „majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse”;
- b) teisest lõigust jäetakse sõnad „ja saartel, kaasa arvatud maapiirkonnad” välja;
- c) lisatakse järgmine uus lõik:
„Asjaomaste regioonide puhul pööratakse erilist tähelepanu maapiirkondadele, tööstuslikust üleminekust mõjutatud piirkondadele ja regioonidele, kus valitsevad rasked ja püsivad ebasoodsad looduslikud või demograafilised tingimused, näiteks väga väikese rahvastikutihedusega põhjapoolseimatele piirkondadele, saartele, piiriülestele ja mäestikualadele.”

132) Artikli 159 teises lõigus asendatakse sõnad „majandusliku ja sotsiaalse” sõnadega „majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse”.

133) Artiklit 161 muudetakse järgmiselt:

- a) esimese lõigu esimese lause alguses asendatakse sõnad „Ilma et see piiraks artikli 162 kohaldamist, määrab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal pärast Euroopa Parlamendi nõusoleku saamist ning konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomitee ning regioonide komiteega ...” sõnadega „Ilma et see piiraks artikli 162 kohaldamist, määravad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt ning pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomitee ning regioonide komiteega määruste abil ...” ja sõna „ühehäälselt” jäetakse välja; sõnad „määrab nõukogu” asendatakse sõnaga „määratakse”;
- b) teisest lõigust jäetakse sõna „nõukogu” välja;
- c) kolmas lõik jäetakse välja.

134) Artikli 162 esimeses lõigus asendatakse sõna „rakendusotsused” sõnaga „rakendusmäärused”.

TEADUSUURINGUD JA TEHNOLOOGIA ARENDAMINE

135) XVIII jaotise pealkirja lisatakse sõnad „NING KOSMOS”.

136) Artiklit 163 muudetakse järgmiselt:

- a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liidu eesmärk on tugevdada oma teaduslikke ja tehnoloogilisi aluseid, luues Euroopa teadusruumi, kus toimub teadlaste, teadusliku teabe ning tehnoloogia vaba ringlus, ja toetada nende, kaasa arvatud asjaomase tööstuse konkurentsivõime arengut, samal ajal edendades kõiki neid teadusuuringuid, mida peetakse vajalikuks aluslepingute teiste peatükkide põhjal.”;

- b) lõikes 2 asendatakse sõnad „... eelkõige, et ettevõtjatel oleks võimalus täiel määral kasutada siseturu potentsiaali, ...” sõnadega „... eelkõige, et teadlastel oleks võimalus teha vabalt piiriülest koostööd ja ettevõtjatel oleks võimalus kasutada siseturu potentsiaali, ...”.
- 137) Artikli 165 lõike 2 lõppu lisatakse järgmine tekst: „..., eelkõige algatusi, mille eesmärk on kehtestada suuniseid ja näitajaid, korraldada kogemuste vahetamist ning valmistada ette korrapäraseks järelevalveks ja hindamiseks vajalikke tegureid. Nendest teavitatakse täielikult Euroopa Parlamenti.”
- 138) Artiklit 166 muudetakse järgmiselt:
- a) lõikes 4 asendatakse sõnad „vastu kvalifitseeritud häälteenamusega komisjoni ettepaneku põhjal ja” sõnadega „seadusandliku erimenetluse kohaselt vastu”;
- b) lisatakse järgmine uus lõige 5:
- „5. Täiendusena mitmeaastase raamprogrammi raames kavandatavatele tegevustele kehtestavad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt ning pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega Euroopa teadusruumi rajamiseks vajalikud meetmed.”
- 139) Artiklis 167 asendatakse sõna „nõukogu” sõnaga „liit”.
- 140) Artikli 168 teises lõigus asendatakse sõna „Nõukogu” sõnaga „Liit”.
- 141) Artiklis 170 teise lõigu lõpust jäetakse välja sõnad „..., mille üle peetakse läbirääkimisi ja mis sõlmitakse kooskõlas artikliga 300”.

KOSMOS

- 142) Lisatakse uus artikkel 172a:

„Artikkel 172a

1. Teaduse ja tehnika progressi ning tööstuse konkurentsivõime edendamiseks, samuti oma poliitika elluviimiseks töötab liit välja Euroopa kosmosepoliitika. Selleks võib ta edendada ühiseid algatusi, toetada teadusuuringuid ja tehnoloogia arendamist ning koordineerida kosmose uurimiseks ja kasutamiseks vajalikke jõupingutusi.

2. Lõikes 1 osutatud eesmärkide saavutamisele kaasaaitamiseks kehtestavad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt vajalikud meetmed, näiteks Euroopa kosmoseprogrammi kujul, ilma et see kohustaks liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama.

3. Liit loob Euroopa Kosmoseagentuuriga vajalikud kontaktid.
4. Käesolev artikkel ei piira käesoleva jaotise muude sätete kohaldamist.”

KESKKOND (KLIIMAMUUTUSED)

143) Artiklit 174 muudetakse järgmiselt:

- a) lõike 1 neljas taane asendatakse järgmisega:

„— meetmete edendamine rahvusvahelisel tasandil, selleks et tegelda piirkondlike ja ülemaailmsete keskkonnaprobleemidega ja eelkõige võidelda kliimamuutuste vastu.”;

- b) lõike 2 teises lõigus asendatakse sõnad „ühenduse kontrollimenetlusele” sõnadega „liidu kontrollimenetlusele”;
- c) lõike 4 esimese lõigu lõpust jäetakse sõnad „...”, mille üle peetakse läbirääkimisi ja mis sõlmitakse kooskõlas artikliga 300” välja.

144) Artiklit 175 muudetakse järgmiselt:

- a) lõike 2 teine lõik asendatakse järgmisega:

„Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal ning pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi, majandus- ja sotsiaalkomitee ning regioonide komiteega ühehäälselt teha otsuse kohaldada seadusandlikku tavamenetlust esimeses lõigus märgitud valdkondade suhtes.”;

- b) lõike 3 esimeses lõigus asendatakse sõnad „Muudes valdkondades võtab nõukogu ...” sõnadega „Euroopa Parlament ja nõukogu võtavad ...” ning teine lõik asendatakse järgmisega:

„Nende programmide elluviimiseks vajalikud meetmed võetakse vastu olenevalt juhtumist kas lõike 1 või 2 tingimuste kohaselt.”;

- c) lõikes 4 asendatakse sõnad „teatavate ühendust puudutavate meetmete võtmist, ...” sõnadega „teatavaid liidu poolt vastuvõetavaid meetmeid, ...”;
- d) lõikes 5 asendatakse sõnad „kehtestab nõukogu ...” sõnadega „sätestatakse asjaomases meetmes ...” ning sõnad „selle meetme vastuvõtmise õigusaktis asjakohased sätted ...” sõnadega „asjakohased sätted ...”.

ÜMBER PAIGUTATUD JAOTISED

145) XX jaotis pealkirjaga „ARENGUKOOSTÖÖ” ning artiklid 177, 179, 180 ja 181 muudetakse vastavalt liidu välistegevust käsitleva viienda osa III jaotise 1. peatükiks ning artikliteks 188d–188g; asjaomaseid artikleid muudetakse vastavalt allpool toodud punktidele 161)–164). Artikkel 178 tunnistatakse kehtetuks.

- 146) XXI jaotis pealkirjaga „MAJANDUS-, FINANTS- JA TEHNILINE KOOSTÖÖ KOLMANDATE RIIKIDEGA” ja artikkel 181a muudetakse vastavalt liidu välistegevust käsitleva viienda osa III jaotise 2. peatükiks ning uueks artiklaks 188h; asjaomast artiklit muudetakse vastavalt allpool toodud punktile 166).

ENERGEETIKA

- 147) XX jaotis asendatakse järgmise uue jaotise ja artikliga 176a:

„XVI JAOTIS

ENERGEETIKA

Artikkel 176a

1. Siseturu rajamise ja toimimise raames ning pidades silmas vajadust säilitada ja parandada keskkonda, on liidu energiapoliitikal liikmesriikide vahelise solidaarsuse vaimus järgmised eesmärgid:

- a) tagada energiaturu toimimine;
- b) tagada energiaga varustamise kindlus liidus;
- c) edendada energia tõhusat kasutamist ja säästmist ning uute ja taastuvate energiaallikate väljaarendamist; ning
- d) edendada energiavõrkude sidumist.

2. Ilma et see piiraks aluslepingute muude sätete kohaldamist, kehtestavad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt lõikes 1 osutatud eesmärkide saavutamiseks vajalikud meetmed. Asjaomased meetmed võetakse vastu pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega ning regioonide komiteega.

Need meetmed ei mõjuta liikmesriigi õigust määrata kindlaks oma energiavarude kasutamise tingimusi, tema valikuid erinevate energiaallikate vahel ning tema energiavarustuse üldstruktuuri, ilma et see piiraks artikli 175 lõike 2 punkti c kohaldamist.

3. Erandina lõikest 2 kehtestab nõukogu seadusandliku erimenetluse kohaselt ning pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ühehäälselt asjaomases lõikes osutatud meetmed, kui need on peamiselt maksualased.”

TURISM

148) XXI jaotis asendatakse uue jaotise ja uue artikliga 176b:

„XXI JAOTIS

TURISM

Artikkel 176b

1. Liit täiendab liikmesriikide tegevust turismisektoris, eriti edendades liidu ettevõtjate konkurentsivõimet selles sektoris.

Seetõttu on liidu tegevuse eesmärk:

- a) ergutada soodsa keskkonna loomist selle sektori ettevõtjate arendamiseks;
- b) edendada koostööd liikmesriikide vahel, eriti heade kogemuste vahetamise teel.

2. Euroopa Parlament ja nõukogu kehtestavad seadusandliku tavamenetluse kohaselt erimeetmed, et täiendada liikmesriikide meetmeid käesolevas artiklis seatud eesmärkide saavutamiseks, ilma et see kohustaks liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama.”

KODANIKUKAITSE

149) Lisatakse järgmine uus XXII jaotis ja uus artikkel 176c:

„XXII JAOTIS

KODANIKUKAITSE

Artikkel 176c

1. Liit soodustab liikmesriikide vahelist koostööd, et tõhustada loodusõnnetuste või inimtegevusest tingitud õnnetuste ennetamiseks ja nende eest kaitsmiseks loodud süsteeme.

Liidu tegevuse eesmärk on:

- a) toetada ja täiendada liikmesriikide meetmeid riskide ennetamisel riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, nende kodanikukaitsetöötajate koolitamisel ning reageerimisel loodusõnnetustele või inimtegevusest tingitud õnnetustele liidu piires;
- b) edendada liidu piires kiiret ja tõhusat operatiivkoostööd siseriiklike kodanikukaitsetalituste vahel;

c) tõhustada rahvusvahelise kodanikukaitsealase töö järjepidevust.

2. Euroopa Parlament ja nõukogu kehtestavad seadusandliku tavamenetluse kohaselt lõikes 1 osutatud eesmärkide saavutamiseks vajalikud meetmed, ilma et see kohustaks liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama.”

HALDUSKOOSTÖÖ

150) Lisatakse järgmine uus XXIII jaotis ja uus artikkel 176d:

„XXIII JAOTIS

HALDUSKOOSTÖÖ

Artikkel 176d

1. Liidu õiguse tõhusat rakendamist liikmesriikides, mis on oluline liidu nõuetekohase toimimise seisukohast, käsitatakse ühise huvina.

2. Liit võib toetada liikmesriikide jõupingutusi parandada oma haldussuutlikkust liidu õiguse rakendamisel. Selline tegevus võib hõlmata informatsiooni ja ametnike vahetamise hõlbustamist ning koolitusprogrammide toetamist. Ükski liikmesriik pole kohustatud sellist toetust kasutama. Euroopa Parlament ja nõukogu kehtestavad seadusandliku tavamenetluse kohaselt määruste abil selleks vajalikud meetmed, ilma et see kohustaks liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama.

3. Käesolev artikkel ei piira liikmesriikide kohustust rakendada liidu õigust ega komisjoni õigusi ja kohustusi. See ei piira ka aluslepingute muude liikmesriikidevahelist ning liikmesriikide ja liidu vahelist halduskoostööd reguleerivate sätete kohaldamist.”

ÜLEMEREMADE JA -TERRITOORIUMIDE ASSOTSIEERIMINE

151) Artikli 182 esimese lõigu lõpust jäetakse välja sõnad „käesoleva lepingu”.

152) Artikli 186 lõpus asuvad sõnad „... lepingutega, mis järgnevalt tuleb sõlmida liikmesriikide ühehäälselt heakskiidul.” asendatakse sõnadega „... õigusaktidega, mis võetakse vastu kooskõlas artikliga 187.”

153) Artiklis 187 lisatakse sõna „ühehäälselt” ette sõnad „ning komisjoni ettepaneku põhjal” ning artikli lõppu lisatakse järgmine lause: „Kui asjaomased sätted võtab vastu nõukogu seadusandliku erimenetluse kohaselt, teeb nõukogu otsuse komisjoni ettepaneku põhjal ühehäälselt pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.”

LIIDU VÄLISTEGEVUS

154) Lisatakse uus viies osa. Selle pealkiri on „LIIDU VÄLISTEGEVUS” ning see sisaldab järgmisi jaotisi ja peatükke:

I jaotis: Üldsätted liidu välistegevuse kohta

II jaotis: Ühine kaubanduspoliitika

III jaotis: Koostöö kolmandate riikidega ja humanitaarabi

1. peatükk: Arengukoostöö

2. peatükk: Majandus-, finants- ja tehniline koostöö kolmandate riikidega

3. peatükk: Humanitaarabi

IV jaotis: Piiravad meetmed

V jaotis: Rahvusvahelised lepingud

VI jaotis: Liidu suhted rahvusvaheliste organisatsioonide ja kolmandate riikidega ning liidu delegatsioonid

VII jaotis: Solidaarsusklausel

ÜLDSÄTTED

155) Lisatakse järgmine uus I jaotis ja uus artikkel 188a:

„I JAOTIS

ÜLDSÄTTED LIIDU VÄLISTEGEVUSE KOHTA

Artikkel 188a

Käesolevas osas käsitletud liidu rahvusvaheline tegevus tugineb põhimõtetele, taotleb eesmärke ja seda viiakse ellu viisil, mis on kooskõlas Euroopa Liidu lepingu V jaotise 1. peatükis osutatud üldsätetega.”

ÜHINE KAUBANDUSPOLIITIKA

156) Lisatakse II jaotis, millele antakse kolmanda osa IX jaotise pealkiri „ÜHINE KAUBANDUSPOLIITIKA”.

157) Lisatakse artikkel 188b, mille aluseks on artikli 131 sõnastus; artiklit muudetakse järgmiselt:

a) esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Tolliliidu rajamisega vastavalt artiklitele 23–27 aitab liit ühistes huvides kaasa ülemaailmse kaubanduse harmoonilisele arengule, rahvusvahelises kaubanduses ja välismaiste otseinvesteeringute suhtes kehtivate piirangute järkjärgulisele kaotamisele ning tolli- ja muude tõkete vähendamisele.”;

b) teine lõik jäetakse välja.

158) Lisatakse artikkel 188c, mis asendab artikli 133:

„Artikkel 188c

1. Ühine kaubanduspoliitika rajaneb ühtsetel põhimõtetel, eriti mis puutub tariifide muutmisse, kauba- ja teenustevahetusega ning intellektuaalomandi kaubandusaspektidega seotud tolli- ja kaubanduskokkulepete sõlmimisse, välismaistesse otseinvesteeringutesse, liberaliseerimismeetmete ühtlustamisse, ekspordipoliitikasse ning kaubanduse kaitsemeetmetesse, näiteks meetmetesse, mida võetakse dumpingu või subsiidiumide puhul. Ühist kaubanduspoliitikat teostatakse kooskõlas liidu välistegevuse põhimõtete ja eesmärkidega.

2. Euroopa Parlament ja nõukogu võtavad seadusandliku tavamenetluse kohaselt määruste abil vastu meetmed, millega määratletakse ühise kaubanduspoliitika rakendamise raamistik.

3. Kui ühe või mitme riigi või rahvusvahelise organisatsiooniga sõlmitavate lepingute üle on vaja pidada läbirääkimisi, kohaldatakse artikli 188n sätteid, kui käesoleva artikli erisätted ei näe ette teisiti.

Komisjon annab soovitusi nõukogule, kes volitab komisjoni alustama vajalikke läbirääkimisi. Nõukogu ja komisjon tagavad selle, et läbirääkimiste tulemusel sõlmitavad lepingud vastavad liidusisesele poliitikale ja eeskirjadele.

Komisjon peab läbirääkimisi, konsulteerides erikomiteega, mille nõukogu määrab selle ülesande täitmisel komisjoni abistama, ning niisuguste juhiste raames, mida nõukogu peab vajalikuks komiteele anda. Komisjon annab erikomiteele ja Euroopa Parlamendile regulaarselt aru läbirääkimiste edenemise kohta.

4. Seoses lõikes 3 osutatud lepingute üle läbirääkimisega ja nende sõlmimisega teeb nõukogu otsused kvalifitseeritud hääldenamusega.

Seoses lepingute üle läbirääkimise ja nende sõlmimisega teenuste valdkonnas ja intellektuaalomandi kaubandusaspektide valdkonnas, samuti välismaiste otseinvesteeringute valdkonnas, teeb nõukogu otsused ühehäälselt, kui need lepingud sisaldavad sätteid, mille puhul liidusiseste eeskirjade vastuvõtmiseks on nõutav ühehäälsus.

Nõukogu teeb samuti ühehäälselt otsuse lepingute üle läbirääkimiseks ja nende sõlmimiseks:

- a) kultuuri- ja audiovisuaalteenuste valdkonnas, kui need lepingud võivad piirata liidu kultuurilist ja keelelist mitmekesisust;
- b) sotsiaal-, haridus- ja tervishoiuteenuste valdkonnas, kui need lepingud võivad tõsiselt häirida selliste teenuste osutamise riiklikku korraldust ning piirata liikmesriikide vastutust selliste teenuste osutamisel.

5. Transpordialaste rahvusvaheliste lepingute üle läbirääkimiste pidamisel ja nende sõlmimisel kohaldatakse kolmanda osa V jaotise sätteid ja artiklit 188n.

6. Käesoleva artikliga ühise kaubanduspoliitika valdkonnas antud pädevuse teostamine ei mõjuta liidu ja liikmesriikide vahelist pädevuse jaotust ega kohusta liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama, niivõrd kui aluslepingud välistavad sellise ühtlustamise.”

ARENUGUKOOSTÖÖ

159) Lisatakse III jaotis pealkirjaga „KOOSTÖÖ KOLMANDATE RIIKIDEGA JA HUMANITAARABI”.

160) Lisatakse 1. peatükk, millele antakse kolmanda osa XX jaotise pealkiri „ARENUGUKOOSTÖÖ”.

161) Lisatakse artikkel 188d, mille aluseks on artikli 177 sõnastus; artiklit muudetakse järgmiselt:

- a) lõiked 1 ja 2 asendatakse järgmisega:

„1. Liidu poliitikat arengukoostöö valdkonnas teostatakse kooskõlas liidu välistegevuse põhimõtete ja eesmärkidega. Liidu ja liikmesriikide arengukoostöö poliitikat täiendavad ja tugevdavad teineteist.

Liidu arengukoostöö poliitika põhieesmärgiks on vaesuse vähendamine ja pikemas perspektiivis selle kaotamine. Liit võtab arengukoostöö eesmärgi arvesse muu sellise poliitika puhul, mida ta rakendab ja mis tõenäoliselt mõjutab arengumaid.”;

- b) Lõige 3 nummerdatakse ümber lõikeks 2.

162) Lisatakse artikkel 188e, mille aluseks on artikli 179 sõnastus; artiklit muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Euroopa Parlament ja nõukogu võtavad seadusandliku tavamenetluse kohaselt arengukoostöö poliitika teostamiseks vajalikud meetmed, mis võivad hõlmata mitmeaastaseid koostööprogramme arengumaadega või temaatilisi programme.”;

b) lisatakse järgmine uus lõige 2:

„2. Liit võib sõlmida kolmandate riikidega või pädevate rahvusvaheliste organisatsioonidega lepinguid, mis aitavad saavutada Euroopa Liidu lepingu artiklis 10a ja käesoleva lepingu artiklis 188d osutatud eesmärgi.”

Esimene lõik ei piira liikmesriikide pädevust pidada rahvusvahelistes organites läbirääkimisi ja sõlmida lepinguid.”;

c) praegune lõige 2 nummerdatakse ümber lõikeks 3 ja praegune lõige 3 jäetakse välja.

163) Lisatakse artikkel 188f, mille aluseks on artikli 180 sõnastus; artiklit muudetakse järgmiselt:

Lõike 1 alguses asendatakse sõnad „Ühendus ja liikmesriigid kooskõlastavad ...” sõnadega „Meetmete vastastikuse täiendavuse ja tõhususe edendamiseks koordineerivad liit ja liikmesriigid ...”.

164) Lisatakse artikkel 188g, mille aluseks on artikli 181 sõnastus; esimese lõigu teine lause ja teine lõik jäetakse välja.

MAJANDUS-, FINANTS- JA TEHNILINE KOOSTÖÖ KOLMANDATE RIIKIDEGA

165) Lisatakse 2. peatükk, millele antakse kolmanda osa XXI jaotise pealkiri „MAJANDUS-, FINANTS- JA TEHNILINE KOOSTÖÖ KOLMANDATE RIIKIDEGA”.

166) Lisatakse artikkel 188h, mille aluseks on artikli 181a sõnastus; artiklit muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Ilma et see piiraks aluslepingute muude sätete, eriti artiklite 188d–188g sätete kohaldamist, võtab liit kolmandate riikide suhtes, mis ei ole arengumaad, majandus-, finants- ja tehnilise koostöö meetmeid, mis hõlmavad eelkõige finantsvaldkonnas antavat abi. Sellised meetmed on kooskõlas liidu arengupoliitikaga ning neid viiakse ellu kooskõlas tema välistegevuse põhimõtete ja eesmärkidega. Liidu ja liikmesriikide meetmed täiendavad ja tugevdavad üksteist.”;

b) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Euroopa Parlament ja nõukogu võtavad seadusandliku tavamenetluse kohaselt lõike 1 rakendamiseks vajalikud meetmed.”;

c) lõike 3 esimese lõigu teise lause lõpust jäetakse sõnad „..., mille üle peetakse läbirääkimisi ja mis sõlmitakse kooskõlas artikliga 300” välja.

167) Lisatakse uus artikkel 188i:

„Artikkel 188i

Kui kolmanda riigi olukord nõuab liidu kiiret finantsabi, võtab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu vajalikud otsused.”

HUMANITAARABI

168) Lisatakse järgmine uus 3. peatükk ja uus artikkel 188j:

„3. PEATÜKK

HUMANITAARABI

Artikkel 188j

1. Liidu operatsioone humanitaarabi valdkonnas teostatakse kooskõlas liidu välistegevuse põhimõtete ja eesmärkidega. Selliste operatsioonide eesmärk on anda sündmusekohast abi ning teha päästetoid ja pakkuda kaitset loodusõnnetuste või inimtegevusest tingitud õnnetuste tõttu kannatanud inimestele kolmandates riikides, et rahuldada erinevatest olukordadest tingitud humanitaarvajadusi. Liidu ja liikmesriikide operatsioonid täiendavad ja tugevdavad üksteist.

2. Humanitaarabioperatsioone teostatakse kooskõlas rahvusvahelise õigusega ning erapooletuse, neutraalsuse ja mittediskrimineerimise põhimõtetega.

3. Euroopa Parlament ja nõukogu kehtestavad seadusandliku tavamenetluse kohaselt meetmed, millega määratakse kindlaks humanitaarabioperatsioonide elluviimise raamistik.

4. Liit võib sõlmida kolmandate riikidega või pädevate rahvusvaheliste organisatsioonidega lepinguid, mis aitavad saavutada lõikes 1 ja Euroopa Liidu lepingu artiklis 10a osutatud eesmäärke.

Esimene lõik ei piira liikmesriikide pädevust pidada rahvusvahelistes organites läbirääkimisi ja sõlmida lepinguid.

5. Et luua raamistikku, milles Euroopa noored saaksid liidu humanitaarabioperatsioonidele ühiselt kaasa aidata, asutatakse Euroopa vabatahtlik humanitaarabikorpus. Euroopa Parlament ja nõukogu määravad seadusandliku tavamenetluse kohaselt määruste abil kindlaks korpuse põhikirja ja töökorra.

6. Komisjon võib liidu ja liikmesriikide meetmete koordineerimiseks teha algatusi, et tugevdada liidu ja siseriiklike humanitaarabimeetmete vastastikust täiendavust ja tõhusust.

7. Liit tagab, et tema humanitaarabioperatsioonid koordineeritakse ja need on kooskõlas rahvusvaheliste organisatsioonide ja organite, eelkõige Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni süsteemi kuuluvate organisatsioonide ja organite operatsioonidega.”

PIIRAVAD MEETMED

169) Lisatakse järgmine IV jaotis ja järgmine artikkel 188k, mis asendavad artikli 301:

„IV JAOTIS

PIIRAVAD MEETMED

Artikkel 188k

1. Kui vastavalt Euroopa Liidu lepingu V jaotise 2. peatükile vastu võetud otsus näeb ette majandus- ja rahandussuhete osalise või täieliku katkestamise või piiramise ühe või mitme kolmanda riigiga, võtab nõukogu liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja komisjoni ühise ettepaneku põhjal kvalifitseeritud hääلteenamusega vastu vajalikud meetmed. Ta teavitab sellest Euroopa Parlamenti.

2. Kui vastavalt Euroopa Liidu lepingu V jaotise 2. peatükile vastu võetud otsuses on nii sätestatud, võib nõukogu lõikes 1 osutatud menetluse kohaselt võtta vastu piiravaid meetmeid juriidiliste või füüsiliste isikute ning rühmituste või mitteriiklike üksuste suhtes.

3. Käesolevas artiklis osutatud õigusaktid sisaldavad vajalikke õiguslikke tagatisi käsitlevaid sätteid.”

RAHVUSVAHELISED LEPINGUD

170) Artikli 188k järele lisatakse V jaotis „RAHVUSVAHELISED LEPINGUD”.

171) Lisatakse järgmine artikkel 188l:

„Artikkel 188l

1. Liit võib sõlmida lepingu ühe või mitme kolmanda riigi või rahvusvahelise organisatsiooniga, kui aluslepingutes on nii sätestatud või kui lepingu sõlmimine on vajalik

mõne aluslepingutes seatud eesmärgi saavutamiseks liidu poliitika raames, kui lepingu sõlmimise näeb ette liidu õiguslikult siduv akt või kui see võib mõjutada ühiseeskirju või muuta nende reguleerimisala.

2. Liidu sõlmitud lepingud seovad liidu institutsioone ja liikmesriike.”

172) Lisatakse artikkel 188m, mille aluseks on artikli 310 sõnastus. Sõna „riigiga” asendatakse sõnadega „kolmanda riigiga”;

173) Lisatakse artikkel 188n, mis asendab artikli 300:

„Artikkel 188n

1. Ilma et see piiraks artikli 188c sätete kohaldamist, peetakse liidu ja kolmandate riikide või rahvusvaheliste organisatsioonide vaheliste lepingute üle läbirääkimisi ja selliseid lepinguid sõlmitakse vastavalt järgmisele menetlusele.

2. Nõukogu annab loa alustada läbirääkimisi, võtab vastu läbirääkimisjuhised, annab loa lepingutele alla kirjutada ja sõlmib lepingud.

3. Komisjon või liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja, kui kavandatav leping on eranditult või peamiselt seotud ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga, annab soovitusi nõukogule, kes võtab vastu otsuse, millega antakse luba alustada läbirääkimisi ning nimetatakse sõltuvalt kavandatava lepingu teemast liidu läbirääkija või läbirääkimisrühma juht.

4. Nõukogu võib anda läbirääkijale juhiseid ning moodustada erikomitee, kellega tuleb läbirääkimiste pidamisel konsulteerida.

5. Läbirääkija ettepaneku põhjal võtab nõukogu vastu otsuse, millega antakse luba lepingule alla kirjutada ja vajaduse korral seda enne jõustumist ajutiselt kohaldada.

6. Nõukogu võtab läbirääkija ettepaneku põhjal vastu otsuse lepingu sõlmimise kohta.

Välja arvatud juhul, kui leping on seotud eranditult ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga, võtab nõukogu vastu otsuse lepingu sõlmimise kohta:

a) pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist järgmistel juhtudel:

i) assotsieerimislepingud;

ii) leping, liidu ühinemise kohta Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga;

iii) lepingud, mis koostöömenetlusi kehtestades loovad teatud institutsioonilisi raamistikke;

- iv) liidu eelarvele olulist mõju avaldavad lepingud;
- v) lepingud, mis hõlmavad valdkondi, mille suhtes kohaldatakse kas seadusandlikku tavamenetlust või seadusandlikku erimenetlust, mille puhul on nõutav Euroopa Parlamendi nõusolek.

Kiireloomulisel juhul võivad Euroopa Parlament ja nõukogu kokku leppida nõusoleku andmise tähtajas;

- b) pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga muudel juhtudel. Euroopa Parlament esitab oma arvamuse tähtaja jooksul, mille nõukogu võib määrata sõltuvalt asja kiireloomulisusest. Kui selle tähtaja jooksul arvamust ei ole esitatud, võib nõukogu teha otsuse.

7. Lepingu sõlmimisel võib nõukogu erandina lõigetest 5, 6 ja 9 volitada läbirääkijat kiitma liidu nimel heaks lepingu muudatusi, kui leping näeb ette, et muudatused tuleb vastu võtta lihtsustatud korras või et seda peab tegema lepingus sätestatud organ. Nõukogu võib sellisele volitamisele seada eritingimusi.

8. Nõukogu teeb kogu menetluse käigus otsuseid kvalifitseeritud häälteenamusega.

Nõukogu teeb otsuse siiski ühehäälselt, kui leping hõlmab valdkonda, mille puhul liidu õigusakti vastuvõtmisel on nõutav ühehäälsus, samuti juhul, kui sõlmitakse assotsiatsieerimislepingud ja artiklis 188h osutatud lepingud kandidaatriikidega. Sõlmides lepingu liidu ühinemise kohta Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga teeb nõukogu samuti otsuse ühehäälselt; asjaomase lepingu sõlmimist käsitlev otsus jõustub pärast seda, kui liikmesriigid on selle kooskõlas oma põhiseadusest tulenevate nõuetega heaks kiitnud.

9. Nõukogu võtab komisjoni või liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepaneku põhjal vastu otsuse, millega peatatakse lepingu täitmine ja kehtestatakse lepingus sätestatud organis liidu nimel võetavad seisukohad, kui asjaomasel organil tuleb vastu võtta õigusliku toimega akte, välja arvatud õigusaktid, millega täiendatakse või muudetakse lepingu institutsioonilist raamistikku.

10. Euroopa Parlamenti teavitatakse viivitamata ja täielikult kõigil menetluse etappidel.

11. Liikmesriik, Euroopa Parlament, nõukogu või komisjon võib taotleda Euroopa Kohtult arvamust selle kohta, kas kavandatud leping on aluslepingutega kooskõlas. Kui kohtu arvamus on negatiivne, saab kavandatud leping jõustuda üksnes juhul, kui seda muudetakse või kui aluslepingud läbi vaadatakse.”

174) Lisatakse artikkel 188o, mille aluseks on artikli 111 lõigete 1–3 ja lõike 5 sõnastus, kusjuures lõike 1 kaks viimast lauset muudetakse nimetatud lõike teiseks lõiguks; artiklit muudetakse järgmiselt:

a) lõike 1 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„1. Erandina artiklist 188n võib nõukogu, tehes otsuse kas Euroopa Keskpanga soovitusel põhjal või komisjoni soovitusel põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Keskpangaga hindade stabiilsuse eesmärgiga kooskõlas olevale konsensusele jõudmise üle sõlmida ametlikke kokkuleppeid euro vahetuskursisüsteemi kohta kolmandate riikide valuutade suhtes. Nõukogu teeb ühehäälselt otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ning kooskõlas lõikes 3 sätestatud menetlusega.”

Teises lõigus asendatakse sõnad „EKP või komisjoni soovitusel põhjal ning pärast EKPga konsulteerimist ...” sõnadega „kas Euroopa Keskpanga soovitusel põhjal või komisjoni soovitusel põhjal ning pärast Euroopa Keskpangaga konsulteerimist ...”;

b) lõikes 2 asendatakse sõnad „ühendusevälise valuuta” sõnadega „kolmandate riikide valuuta”;

c) lõike 3 esimese lõigu esimeses lauses asendatakse viide artiklile 300 viitega artiklile 188n ja sõna „riigi” asendatakse sõnadega „kolmanda riigi” ning teine lõik jäetakse välja;

d) lõige 5 nummerdatakse ümber lõikeks 4.

LIIDU SUHTED RAHVUSVAHELISTE ORGANISATSIOONIDE JA KOLMANDATE RIIKIDEGA NING LIIDU DELEGATSIOONID

175) Lisatakse järgmine VI jaotis ning järgmised artiklid 188p ja 188q, kusjuures artikkel 188p asendab artiklid 302–304:

„VI JAOTIS

LIIDU SUHTED RAHVUSVAHELISTE ORGANISATSIOONIDE JA KOLMANDATE RIIKIDEGA NING LIIDU DELEGATSIOONID

Artikkel 188p

1. Liit seab sisse kõik asjakohased koostöövormid Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni organite ja selle allasutuste, Euroopa Nõukogu, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooniga.

Liit hoiab samuti kohaseid suhteid teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega.

2. Käesoleva artikli rakendamise eest vastutavad liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja komisjon.

Artikkel 188q

1. Liitu esindavad liidu delegatsioonid kolmandates riikides ja rahvusvahelistes organisatsioonides.
2. Liidu delegatsioonid alluvad liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale. Nad tegutsevad tihedas koostöös liikmesriikide diplomaatiliste ja konsulaaresindustega.”

SOLIDAARSUSKLAUSEL

176) Lisatakse järgmine uus VII jaotis ja uus artikkel 188r:

„VII JAOTIS

SOLIDAARSUSKLAUSEL

Artikkel 188r

1. Kui liikmesriiki tabab terrorirünnak või kui ta langeb loodusõnnetuse või inimtegevusest tingitud õnnetuse ohvriks, tegutsevad liit ja selle liikmesriigid üheskoos solidaarselt. Liit mobiliseerib kõik tema käsutuses olevad vahendid, kaasa arvatud liikmesriikide poolt kättesaadavaks tehtud sõjalised vahendid, selleks et:

- a) — hoida liikmesriikide territooriumil ära terrorismiohtu;
  - kaitsta demokraatlikke institutsioone ja tsiviilelanikke terrorirünnaku eest;
  - abistada liikmesriiki tema poliitiliste organite taotlusel tema territooriumil terrorirünnaku korral;
- b) abistada liikmesriiki tema poliitiliste organite taotlusel tema territooriumil loodus- või inimtegevusest tingitud õnnetuse korral.

2. Kui üht liikmesriiki tabab terrorirünnak või kui ta langeb loodusõnnetuse või inimtegevusest tingitud õnnetuse ohvriks, abistavad seda liikmesriiki tema poliitilise võimu organite taotlusel teised liikmesriigid. Selleks koordineerivad liikmesriigid omavahelist tegevust nõukogus.

3. Käesoleva solidaarsusklausli liidu poolse rakendamise korra määratleb nõukogu komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ühise ettepaneku põhjal vastuvõetud otsusega. Nõukogu teeb otsuse kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 15b lõikega 1, kui see otsus on kaitsepoliitilise tähendusega. Sellest teavitatakse Euroopa Parlamenti.

Käesoleva lõike kohaldamisel ja ilma et see piiraks artikli 207 kohaldamist, abistab nõukogu poliitika- ja julgeolekukomitee, keda toetavad ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika raames loodud struktuurid ja artiklis 61d osutatud komitee, kes esitavad vajaduse korral ühisarvamusi.

4. Et liit ja selle liikmesriigid saaksid tõhusalt toimida, hindab Euroopa Ülemkogu regulaarselt liitu ähvardavaid ohtusid.”

INSTITUTSIOONILISED JA RAHANDUSSÄTTED

- 177) Viies osa nummerdatakse ümber kujule „KUUES OSA” ja selle pealkiri asendatakse pealkirjaga „INSTITUTSIOONILISED JA RAHANDUSSÄTTED”.

EUROOPA PARLAMENT

- 178) Artikkel 189 tunnistatakse kehtetuks.

- 179) Artiklit 190 muudetakse järgmiselt:

- a) lõiked 1, 2 ja 3 jäetakse välja ning lõiked 4 ja 5 nummerdatakse ümber vastavalt lõigeteks 1 ja 2;

- b) lõikeks 1 ümber nummerdatud lõiget 4 muudetakse järgmiselt

- i) esimeses lõigus asendatakse sõnad „ettepaneku otsesteks ja üldisteks valimisteks ...” sõnadega „ettepaneku eesmärgiga kehtestada vajalikud sätted oma liikmete otsesteks ja üldisteks valimisteks ...”;

- ii) teine lõik asendatakse järgmisega:

„Nõukogu kehtestab vajalikud sätted seadusandliku erimenetluse kohaselt ühehäälselt otsusega ning pärast nõusoleku saamist Euroopa Parlamendilt, kes teeb otsuse oma liikmete enamusega. Asjaomased sätted jõustuvad pärast seda, kui liikmesriigid on need heaks kiitnud kooskõlas nende põhiseadusest tulenevate nõuetega.”;

- c) lõikeks 2 ümber nummerdatud lõikesse 5 lisatakse sõnade „Euroopa Parlament määrab” järele sõnad „omal algatusel seadusandliku erimenetluse kohaselt” ning sõna „heakskiidul” järele sõnad „määruste abil”.

- 180) Artikli 191 esimene lõik jäetakse välja. Teises lõigus asendatakse sõnad „Nõukogu võtab artiklis 251 ettenähtud menetluse kohaselt” järgmiste sõnadega „Euroopa Parlament ja nõukogu võtavad seadusandliku tavamenetluse kohaselt määruste abil” ja sõna „erakondi” järele sõnad „..., millele on osutatud Euroopa Liidu lepingu artikli 8a lõikes 4, ...”.

- 181) Artikli 192 esimene lõik jäetakse välja; [muudatus ei puuduta eestikeelset teksti], teise lõigu lõppu lisatakse järgmine lause: „Kui komisjon ettepanekut ei esita, teatab ta Euroopa Parlamendile selle põhjustest.”

182) Artiklit 193 muudetakse järgmiselt:

- a) [muudatus ei puuduta eestikeelset teksti];
- b) kolmas lõik asendatakse järgmisega:

„Uurimisõiguse kasutamist reguleeriva korra määrab Euroopa Parlament kindaks määruste abil omal algatusel seadusandliku erimenetluse kohaselt ning pärast nõukogult ja komisjonilt nõusoleku saamist.”

183) Artiklit 195 muudetakse järgmiselt:

- a) lõike 1 esimese lõigu alguses asendatakse sõnad „Euroopa Parlament määrab ombudsmani, kes on volitatud ...” sõnadega „Euroopa Parlamendi valitud ombudsman on volitatud ...”, lause lõpus asuvad sõnad „...; välja on arvatud Euroopa Kohus ja esimese astme kohus, kui need tegutsevad õigusemõistjana.” asendatakse sõnadega „...; välja arvatud Euroopa Liidu Kohus, kui see tegutseb õigusemõistjana.” ning lisatakse järgmine viimane lause: „Ombudsman uurib neid kaebusi ja annab nende kohta aru.”;
- b) lõike 2 esimeses lõigus asendatakse sõna „nimetatakse” sõnaga „valitakse” ning sõna „nimetada” sõnaga „valida”;
- c) lõikes 3 asendatakse sõnad „üheltki asutuselt” sõnadega „üheltki valitsuselt, institutsioonilt, organilt ega asutuselt”;
- d) lõikesse 4 lisatakse sõnade „Euroopa Parlament määrab ...” järele sõnad „... omal algatusel seadusandliku erimenetluse kohaselt ...” ning sõna „heakskiidul” järele sõnad „määruste abil”.

184) Artikli 196 teises lõigus asendatakse sõnad „erakorraliseks istungjärguks” sõnadega „erakorraliseks osaistungjärguks” ja sõnad „parlamendiliikmete enamus” asendatakse sõnadega „tema liikmete enamus”.

185) Artiklit 197 muudetakse järgmiselt:

- a) esimene lõik jäetakse välja;
- b) teine lõik asendatakse järgmisega:

„Komisjon võib osa võtta kõikidest istungitest ning tema taotluse korral kuulatakse ta ära.”;

- c) neljas lõik asendatakse järgmisega:

„Euroopa Parlament kuulab Euroopa Ülemkogu ja nõukogu ära kooskõlas tingimustega, mis on sätestatud Euroopa Ülemkogu kodukorras ja nõukogu kodukorras.”

186) Artikli 198 esimesest lõigust jäetakse välja sõna „absoluutse”;

187) Artikli 199 teises lõigus asendatakse sõnad „... tema kodukorras ettenähtud viisil” sõnadega „... aluslepingutes ja tema kodukorras ettenähtud viisil.”

188) Artikli 201 teine lõik asendatakse järgmisega:

„Kui umbusaldusavalduse poolt on antud häälte kahekolmandikuline enamus, mis esindab Euroopa Parlamendi liikmete enamust, astuvad komisjoni liikmed täies koosseisus tagasi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja astub tagasi oma komisjonis täidetavatest ülesannetest. Nad jäävad ametisse ja jätkavad asjaajamist seni, kuni nad asendatakse kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikliga 9d. Sellisel juhul lõpeb nende asemele nimetatud komisjoni liikmete ametiaeg kuupäeval, mil oleks lõppenud täies koosseisus tagasi astuma sunnitud komisjoni liikmete ametiaeg.”

EUROOPA ÜLEMKOGU

189) Lisatakse järgmine uus 1a. jagu ning järgmised uued artiklid 201a ja 201b:

„1a. JAGU

EUROOPA ÜLEMKOGU

Artikkel 201a

1. Hääletamisel võib iga Euroopa Ülemkogu liige esindada peale enda ainult üht teist liiget.

Euroopa Liidu lepingu artikli 9c lõiget 4 ja käesoleva lepingu artikli 205 lõiget 2 kohaldatakse Euroopa Ülemkogu suhtes juhul, kui ülemkogu teeb otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega. Kui Euroopa Ülemkogu teeb otsuse hääletamise teel, selle eesistuja ja komisjoni president hääletamisel ei osale.

Isiklikult kohalviibivate või esindatud liikmete hääletamisest hoidumine ei takista Euroopa Ülemkogu vastu võtmast otsuseid, mille tegemiseks on nõutav ühehäälsus.

2. Euroopa Ülemkogu võib kohale kutsuda Euroopa Parlamendi presidendi, et teda ära kuulata.

3. Euroopa Ülemkogu teeb lihthäälteenamusega otsuseid menetlusküsimustes ja võtab lihthäälteenamusega vastu oma kodukorra.

4. Euroopa Ülemkogu abistab nõukogu peasekretariaat.

Artikkel 201b

Euroopa Ülemkogu võtab kvalifitseeritud häälteenamusega vastu:

- a) otsuse, millega kehtestatakse muude nõukogu koosseisude kui üld- ja välisasjade nõukogu loetelu koostöös Euroopa Liidu lepingu artikli 9c lõikega 6;
- b) otsuse nõukogu koosseisude, välja arvatud välisasjade nõukogu eesistumise kohta koostöös Euroopa Liidu lepingu artikli 9c lõikega 9”.

NÕUKOGU

190) Artiklid 202 ja 203 tunnistatakse kehtetuks.

191) Artiklit 205 muudetakse järgmiselt:

- a) lõiked 1 ja 2 asendatakse järgmisega:

„1. Kui nõukogu otsuse tegemiseks on nõutav lihthäälteenus, teeb ta otsuse oma liikmete häälteenamusega.

2. Erandina Euroopa Liidu lepingu artikli 9c lõikest 4 määratletakse kvalifitseeritud häälteenamust alates 1. novembrist 2014 ning kui protokollis üleminekusätete kohta ei sätestatud teisiti, nõukogu liikmete vähemalt 72 %-lise häälteenamusega, tingimusel et nad esindavad liikmesriike, mis moodustavad vähemalt 65 % liidu elanikest, kui nõukogu ei tee otsust komisjoni ega liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepaneku põhjal.

3. Alates 1. novembrist 2014 ning kui protokollis üleminekusätete kohta ei ole sätestatud teisiti, määratletakse kvalifitseeritud häälteenamust, juhul kui aluslepingute kohaldamisel ei osale hääletamisel kõik nõukogu liikmed, järgmiselt:

- a) Kvalifitseeritud häälteenamust määratletakse nõukogu liikmete vähemalt 55 %-lise häälteenamusega tingimusel, et nad esindavad osalevaid liikmesriike, mis moodustavad vähemalt 65 % nende riikide elanikest.

Blokeerivasse vähemusse peab kuuluma vähemalt minimaalne arv nõukogu liikmeid, kes esindavad rohkem kui 35 % osalevate liikmesriikide elanikest, pluss üks liige; ilma selleta, loetakse saavutatuks kvalifitseeritud häälteenus.

- b) Erandina punktist a määratletakse kvalifitseeritud häälteenamust juhul, kui nõukogu ei tee otsust komisjoni ega liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepaneku põhjal, nõukogu liikmete vähemalt 72 %-lise häälteenamusega, tingimusel et nad esindavad osalevaid liikmesriike, mis moodustavad vähemalt 65 % nende riikide elanikest.”;

b) lõige 4 jäetakse välja ja lõige 3 nummerdatakse ümber lõikeks 4.

192) Artikkel 207 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 207

1. Liikmesriikide valitsuste alalistest esindajatest koosnev komitee vastutab nõukogu töö ettevalmistamise ja talle viimase poolt antud ülesannete täitmise eest. Nõukogu kodukorras sätestatud juhtudel võib komitee vastu võtta otsuseid menetlusküsimustes.

2. Nõukogule on abiks peasekretariaat, mida juhatab nõukogu nimetatud peasekretär.

Peasekretariaadi korralduse otsustab nõukogu lihthäälteenamusega.

3. Nõukogu teeb lihthäälteenamusega otsuseid menetlusküsimustes ja võtab lihthäälteenamusega vastu oma kodukorra.”

193) Artikli 208 lõppu lisatakse järgmine lause „Kui komisjon ettepanekut ei esita, teatab ta nõukogule selle põhjustest.”

194) Artiklis 209 asendatakse sõnad „Saanud komisjoni arvamuse, ...” sõnadega „Pärast konsulteerimist komisjoniga ...”.

195) Artikkel 210 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 210

Nõukogu määrab kindlaks Euroopa Ülemkogu eesistuja, komisjoni presidendi, liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja, komisjoni liikmete, Euroopa Liidu Kohtu presidentide, liikmete ja kohtusekretäride ning nõukogu peasekretäri palga, hüvitised ning pensioni; samuti määrab nõukogu kindlaks kõik väljamaksed, mis tehakse töötasu asemel.”

KOMISJON

196) Artikkel 211 tunnistatakse kehtetuks. Lisatakse artikkel 211a:

„Artikkel 211a

Kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 9d lõikega 5 valitakse komisjoni liikmed, tuginedes Euroopa Ülemkogu poolt ühehäälselt kehtestatud rotatsioonisüsteemile, mis rajaneb järgmistel põhimõtetel:

a) liikmesriike koheldakse rangelt võrdsetel alustel, kui otsustatakse, millises järjestuses ja kui kaua nende kodanikud on komisjoni liikmed; seega ei või kahe liikmesriigi kodanike mandaatide kogusummade vahe olla kunagi suurem kui üks;

- b) kui punktist a ei tulene teisiti, moodustatakse iga järjestikune komisjon selliselt, et see kajastaks rahuldavalt liikmesriikide kui terviku demograafilist ja geograafilist spektrit.”

197) Artikkel 212 muudetakse artikli 218 uueks lõikeks 2.

198) Artikli 213 lõige 1 jäetakse välja ning lõige 2 jäetakse numbrita; selle kaks esimest lõiku liidetakse ja on järgmise sõnastusega:

„Komisjoni liikmed hoiduvad kõigest, mis on kokkusobimatu nende kohustuste laadiga. Liikmesriigid austavad nende sõltumatust ega püüa neid nende ülesannete täitmisel mõjutada.”

199) Artikkel 214 tunnistatakse kehtetuks.

200) Artiklit 215 muudetakse järgmiselt:

- a) teine lõik asendatakse kahe järgmise lõiguga:

„Ametist lahkumise, tagandamise või surma tõttu vabaks jäänud liikme ametikohale nimetab nõukogu liikme järelejäänud ametiajaks ühisel kokkuleppel komisjoni presidendiga pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ja Euroopa Liidu lepingu artikli 9d lõike 3 teises lõigus sätestatud tingimuste kohaselt uue sama kodakondsusega liikme.

Nõukogu võib komisjoni presidendi ettepaneku põhjal ühehäälselt otsustada, et asjaomast vaba ametikohta ei ole vaja täita, eelkõige juhul, kui asjaomase liikme järelejäänud ametiaeg on lühike.”;

- b) lisatakse järgmine uus viies lõik:

„Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ametist lahkumise, tagandamise või surma korral asendatakse liidu välisminister järelejäänud ametiajaks vastavalt Euroopa Liidu lepingu artikli 9e lõikele 1.”;

- c) viimane lõik asendatakse järgmisega:

„Kui tagasi astuvad kõik komisjoni liikmed, jäävad nad ametisse ja jätkavad asjaajamist seni, kuni nad Euroopa Liidu lepingu artikli 9d kohaselt asendatakse järelejäänud ametiajaks”.

201) Artikli 217 lõiked 1, 3 ja 4 jäetakse välja ja lõige 2 jäetakse numbrita. Selle esimene lause asendatakse järgmisega: „Ilma et see piiraks Euroopa Liidu lepingu artikli 9e lõike 4 kohaldamist, struktureerib ning jagab komisjoni ülesanded komisjoni liikmete vahel komisjoni president vastavalt asjaomase lepingu artikli 9d lõikele 6.”

- 202) Artikli 218 lõige 1 jäetakse välja; lõige 2 nummerdatakse ümber lõikeks 1 ja sõnad „kooskõlas käesoleva lepingu sätetega” jäetakse välja. Lisatakse lõige 2, mille aluseks on artikli 212 sõnastus.
- 203) Artikli 219 esimeses lõigus asendatakse sõnad „artiklis 213 sätestatud liikmete arvu häälteenamusega” sõnadega „liikmete häälteenamusega” ja teine lõik asendatakse lausega „Kvoorum määratakse kindlaks tema kodukorras.”

EUROOPA KOHUS

- 204) 4. jao pealkirja lisatakse sõna „EUROOPA” järele sõna „LIIDU”.
- 205) Artikkel 220 tunnistatakse kehtetuks.
- 206) Artikli 221 esimene lõik jäetakse välja.
- 207) Artikli 223 esimese lõigu lõppu lisatakse sõnad „... pärast konsulteerimist artiklis 224a sätestatud komiteega.”
- 208) Artikli 224 esimese lõigu esimene lause jäetakse välja ja sõnade „kohtunike arvu” ette lisatakse sõna „Üldkohtu ...”. Teise lõigu teise lause lõppu lisatakse sõnad „... pärast konsulteerimist artiklis 224a sätestatud komiteega.”
- 209) Lisatakse uus artikkel 224a:

„Artikkel 224a

Luuakse komitee, mille ülesandeks on esitada arvamus kandidaatide sobivuse kohta Euroopa Kohtu ja üldkohtu kohtuniku ja kohtujuristi ametikohale, enne kui liikmesriikide valitsused nad vastavalt artiklitele 223 ja 224 ametisse nimetavad.

Komitee koosneb seitsmest liikmest, kes valitakse Euroopa Kohtu ja üldkohtu endiste liikmete, riikide kõrgemate kohtute liikmete ning tunnustatud ja pädevate juristide hulgast, kusjuures ühe liikme kandidatuuri esitab Euroopa Parlament. Nõukogu võtab vastu otsuse, millega kehtestab komitee töökorra, ja otsuse, millega nimetab komitee liikmed. Ta teeb otsuse Euroopa Kohtu presidendi algatusel.”

- 210) Artikli 225 lõike 1 esimeses lõigus asendatakse sõnad „mis on määratud kohtukollegiumile või kuuluvad ...” sõnadega „mis on määratud artikli 225a alusel moodustatud erikohtule või kuuluvad ...” ja lõike 2 esimesest lõigust jäetakse sõnad „artikli 225a alusel moodustatud” välja.
- 211) Artiklit 225a muudetakse järgmiselt:
- a) esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Euroopa Parlament ja nõukogu võivad seadusandliku tavamenetluse kohaselt moodustada üldkohtu juurde erikohtuid, mille ülesanne on esimese astmena lahendada teatavates

valdkondades algatatud teatud liiki kohtuasju. Euroopa Parlament ja nõukogu teevad otsuse määruste abil komisjoni ettepaneku põhjal pärast konsulteerimist Euroopa Kohtuga või Euroopa Kohtu taotlusel pärast konsulteerimist komisjoniga.”;

- b) teises lõigus asendatakse sõnad „moodustamise otsuses” sõnadega „moodustamise määruses” ning sõna „kolleegiumi” sõnaga „kohtu”;
- c) kolmandas lõigus asendatakse sõna „kolleegiumi” sõnaga „erikohtu”;
- d) kuuendas lõigus asendatakse sõna „otsus” sõnaga „määrus” ning lõigu lõppu lisatakse järgmine lause: „Põhikirja I jaotist ja selle artiklit 64 kohaldatakse erikohtutele igal juhul.”

212) Artiklit 228 muudetakse järgmiselt:

- a) lõike 2 esimene ja teine lõik asendatakse järgmise tekstiga, mis muutub esimeseks lõiguks:

„2. Kui komisjon on arvamusel, et asjassepuutuv liikmesriik ei ole võtnud vajalikke meetmeid kohtuotsuse täitmiseks, võib ta pärast seda, kui on andnud sellele riigile võimaluse esitada oma märkused, anda asja kohtusse. Seejuures näitab ta ära põhisumma või karistusmakse suuruse, mida ta peab asjaoludele vastavaks ja mille asjassepuutuv liikmesriik peab tasuma.”

Teiseks lõiguks muudetud kolmandas lõigus asendatakse sõnad „Euroopa Kohus” sõnaga „kohus”;

- b) lisatakse järgmine uus lõige 3:

„3. Kui komisjon esitab artikli 226 alusel hagi kohtusse põhjendusega, et asjassepuutuv liikmesriik ei ole täitnud seadusandliku menetluse kohaselt vastuvõetud direktiivi ülevõtmise meetmetest teatamise kohustust, võib ta juhul, kui peab seda sobivaks, näidata ära põhisumma või karistusmakse suuruse, mida ta peab asjaoludele vastavaks ja mille asjassepuutuv liikmesriik peab tasuma.

Kui kohus tuvastab rikkumise, võib ta asjassepuutuval liikmesriigile määrata põhisumma või karistusmakse, mis ei ületa komisjoni määratud summat. Maksekohustus jõustub kohtuotsuses ettenähtud kuupäeval.”

213) Artiklis 229a asendatakse sõnad „... nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ühehäälselt ...” sõnadega „... nõukogu seadusandliku erimenetluse kohaselt ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ühehäälselt ...” ning sõnad „ühenduse tööstusomandiõigusi” asendatakse sõnadega „Euroopa intellektuaalomandiõigusi”. Viimane lause asendatakse järgmisega: „Nimetatud sätted jõustuvad pärast seda, kui liikmesriigid on need kooskõlas oma põhiseadusest tulenevate nõuetega heaks kiitnud.”

214) Artiklit 230 muudetakse järgmiselt:

- a) esimeses lõigus asendatakse sõnad „... Euroopa Parlamendi ja nõukogu ühiselt vastuvõetud õigusaktide ...” sõnadega „... seadusandlike aktide ning ...” sõnade „Euroopa Parlamendi ...” järele lisatakse sõnad „... ja Euroopa Ülemkogu” ning lõppu lisatakse järgmine lause: „Samuti kontrollib Euroopa Liidu Kohus liidu organite või asutuste õigusaktide seaduslikkust, mille eesmärgiks on tekitada õiguslikke tagajärgi kolmandate isikute suhtes.”;
- b) kolmandas lõigus asendatakse sõnad „... EKP poolt ...” sõnadega „..., Euroopa Keskpanga ja regioonide komitee poolt ...”;
- c) neljas lõik asendatakse järgmisega:

„Iga füüsiline või juriidiline isik võib esimeses ja teises lõigus sätestatud tingimustel esitada hagi temale adresseeritud või teda otseselt ja isiklikult puudutava üksikakti vastu ning üldkohaldatava akti vastu, mis puudutab teda otseselt ja ei sisalda rakendusmeetmeid.”;

- d) lisatakse järgmine uus viies lõik, kusjuures praegune viies lõik muudetakse kuuendaks lõiguks:

„Õigusaktides, millega luuakse liidu organeid ja asutusi, võib ette näha eritingimused ja erikorra seoses füüsiliste või juriidiliste isikute hagide esitamise ja nende organite ja asutuste õigusaktide vastu, mille eesmärgiks on tekitada nende suhtes õiguslikke tagajärgi.”

215) Artikli 231 teine lõik asendatakse järgmisega: „Kohus märgib siiski, kui ta seda vajalikuks peab, milliseid tühiseks tunnistatud õigusakti tagajärgi loetakse kehtivaks.”

216) Artiklit 232 muudetakse järgmiselt:

- a) esimesse lõiku lisatakse sõnade „Euroopa Parlament,” järele sõnad „Euroopa Ülemkogu,” sõna „komisjon” järele lisatakse sõnad „või Euroopa Keskpank”, sõna „komisjon” ees asendatakse sõna „või” komaga ning lõigu lõppu lisatakse järgmine lause: „Käesolevat artiklit kohaldatakse samadel tingimustel liidu organite ja asutuste tegevusetuse korral.”;
- b) kolmandasse lõiku lisatakse sõna „institutsioon” järele sõnad „..., organ või asutus”;
- c) neljas lõik jäetakse välja.

217) Artikli 233 esimesest lõigust jäetakse sõnad „või institutsioonidelt” välja ja kolmas lõik jäetakse välja.

- 218) Artikli 234 esimese lõigu punktist b jäetakse sõnad „ja EKP” välja ja punkt c jäetakse välja. Artikli lõppu lisatakse järgmine lõik: „Kui niisugune küsimus tõusetub liikmesriigi kohtus poolelioleva kohtuasja käigus seoses kinnipeetava isikuga, teeb kohus otsuse võimalikult kiiresti.”
- 219) Artiklis 235 asendatakse viide artikli 288 teisele lõigule viitega artikli 288 teisele ja kolmandale lõigule.
- 220) Lisatakse uus artikkel 235a:

„Artikkel 235a

Euroopa Kohus on pädev otsustama Euroopa Ülemkogu või nõukogu poolt Euroopa Liidu lepingu artikli 7 alusel vastuvõetud õigusakti seaduslikkuse üle vaid siis, kui liikmesriik, mille suhtes Euroopa Ülemkogu või nõukogu on teinud järelduse, seda taotleb ja vaid nimetatud artiklis sisalduvate menetlusnormide järgimise suhtes.

Taotlus tuleb esitada ühe kuu jooksul alates sellise järelduse tegemise kuupäevast. Kohus teeb otsuse ühe kuu jooksul alates taotluse esitamise kuupäevast.”

- 221) Artiklis 236 asendatakse sõnad „... personalieeskirjades või teenistustingimustes” sõnadega „... liidu ametnike personalieeskirjades või liidu muude teenistujate teenistustingimustes”.
- 222) [Muudatus ei puuduta eestikeelset teksti].
- 223) Lisatakse järgmised uued artiklid 240a ja 240b:

„Artikkel 240a

Euroopa Liidu Kohtu pädevusse ei kuulu ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga seotud sätted ning nende alusel vastuvõetud õigusaktid.

Kohus on aga pädev kontrollima Euroopa Liidu lepingu artikli 25 järgimist ning tegema otsuseid käesoleva lepingu artikli 230 neljandas lõigus sätestatud tingimuste kohaselt algatatud kohtuasjades, mis puudutavad füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes nõukogu poolt Euroopa Liidu lepingu V jaotise 2. peatüki alusel vastuvõetud piiravaid meetmeid sätestavate otsuste seaduslikkust.

Artikkel 240b

Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala käsitleva kolmanda osa IV jaotise 4. ja 5. peatüki sätetega seotud volituste teostamisel ei ole Euroopa Liidu Kohus pädev kontrollima liikmesriigi

politsei või muu õiguskaitseorgani korraldatud operatsioonide põhjendatust või proportsionaalsust ega seda, kuidas liikmesriigid teostavad oma vastutust avaliku korra ja sisejulgeoleku tagamisel.”

224) Artikkel 241 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 241

Olenemata artikli 230 viiendas lõigus ettenähtud tähtaja möödumisest, võib kohtuvaidluses, kus arutamisele tuleb liidu institutsiooni, organi või asutuse vastuvõetud üldkohaldatav akt, iga menetlusosaline taotleda Euroopa Liidu Kohtult artikli 230 teises lõigus esitatud alustel selle õigusakti kohaldamata jätmist.”

225) Artikli 242 teises lauses asendatakse sõnad „Euroopa Kohus” sõnaga „kohus”.

226) Artikli 245 teine lõik asendatakse järgmisega:

„Euroopa Parlament ja nõukogu võivad seadusandliku tavamenetluse kohaselt teha muudatusi põhikirjas, välja arvatud selle I jaotises ja artiklis 64. Euroopa Parlament ja nõukogu teevad otsuse Euroopa Kohtu taotlusel pärast konsulteerimist komisjoniga või komisjoni ettepaneku põhjal pärast konsulteerimist Euroopa Kohtuga.”

EUROOPA KESKPANK

227) Lisatakse järgmine 4a. jagu ja järgmine artikkel 245a:

„4a. JAGU

EUROOPA KESKPANK

Artikkel 245a

1. Euroopa Keskpank koos riikide keskpankadega moodustab Euroopa Keskpankade Süsteemi (EKPS). Euroopa Keskpank teostab koos euro kasutusele võtnud ja eurosüsteemi moodustavate liikmesriikide keskpankadega liidu rahapoliitikat.

2. EKPSi juhivad Euroopa Keskpanga otsuseid tegevad organid. EKPSi põhieesmärk on säilitada hindade stabiilsus. Ilma et see piiraks nimetatud eesmärgi taotlemist, toetab süsteem liidu üldist majanduspoliitikat, et aidata kaasa selle eesmärkide saavutamisele.

3. Euroopa Keskpank on juriidiline isik. Loa eurode emiteerimiseks võib anda ainult Euroopa Keskpank. Euroopa Keskpank on oma volituste teostamisel ja oma rahandusajade haldamisel sõltumatu. Liidu institutsioonid, organid ja asutused ning liikmesriikide valitsused austavad seda sõltumatust.

4. Euroopa Keskpank võtab vajalikke meetmeid oma ülesannete täitmiseks vastavalt artiklitele 105–111a ja artiklile 115c ning EKPS ja EKP põhikirjas sätestatud tingimustele. Nimetatud artiklite kohaselt säilitavad need liikmesriigid, mille rahaühik ei ole euro, ja nende keskpangad oma pädevuse rahapoliitika küsimustes.

5. Euroopa Keskpangaga konsulteeritakse tema pädevusvaldkondades kõigi ettepanekute üle, mis on tehtud liidu õigusaktide ja riigi tasandi õigusaktide vastuvõtmiseks, ning Euroopa Keskpank võib nende kohta arvamusi esitada.”

228) Lisatakse artikkel 245b, mille aluseks on artikli 112 sõnastus; artiklit muudetakse järgmiselt:

- a) lõike 1 lõpus asendatakse sõnad „riikide keskpankade juhatajatest” sõnadega „nende liikmesriikide keskpankade presidentidest, mille rahaühik on euro”;
- b) lõikest 2 jäetakse järjekorda tähistavad tähed a ja b välja, punkt a muudetakse esimeseks lõiguks ning punkti b kolm lõiku muudetakse vastavalt lõike teiseks, kolmandaks ja neljandaks lõiguks; teises lõigus asendatakse sõnad „liikmesriikide valitsuste ühisel kokkuleppel riigipeade ja valitsusjuhtide tasandil,” sõnadega „Euroopa Ülemkogu poolt kvalifitseeritud häälteenamusega”.

229) Lisatakse artikkel 245c, mille aluseks on artikli 113 sõnastus.

KONTROLLIKODA

230) Artiklis 246 asendatakse sõna „Auditeerimise” sõnadega „Liidu auditeerimise” ning teise lõiguna lisatakse järgmine uus lõik:

„Kontrollikotta kuulub igast liikmesriigist üks kodanik. Liidu üldistes huvides on kontrollikoja liikmed oma kohustuste täitmisel täiesti sõltumatud.”

231) Artiklit 247 muudetakse järgmiselt:

- a) lõige 1 ja lõike 4 esimene lõik jäetakse välja. Lõiked 2–9 nummerdatakse ümber vastavalt lõigeteks 1–8;
- b) lõikeks 1 ümber nummerdatud lõikes 2 asendatakse sõna „kodumaal” sõnadega „oma riigis”;
- c) lõikeks 3 ümber nummerdatud lõikes 4 asendatakse sõna „nad” sõnadega „kontrollikoja liikmed”.

232) Artikli 248 lõikes 1 asendatakse sõna „asutuste” sõnadega „organite või asutuste” ning lõikes 3 asendatakse sõna „asutuse” sõnadega „organi või asutuse” ja sõna „organid” sõnadega „organid või asutused”.

LIIDU ÕIGUSAKTID

233) 2. peatüki pealkiri asendatakse järgmise pealkirjaga „LIIDU ÕIGUSAKTID, ÕIGUSAKTIDE VASTUVÕTMISE MENETLUSED JA MUUD SÄTTED”.

234) Artikli 249 ette lisatakse 1. jaotis:

„1. JAGU
LIIDU ÕIGUSAKTID”

235) Artiklit 249 muudetakse järgmiselt:

a) esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Liidu pädevuse teostamisel võtavad institutsioonid vastu määruseid, direktiive, otsuseid, soovitusi ja arvamusi.”;

b) neljas lõik asendatakse järgmisega:

„Otsus on tervikuna siduv. Kui otsuses täpsustatakse selle adressaadid, on see siduv vaid nimetatud adressaatidele.”

236) Lisatakse järgmised uued artiklid 249a–249d:

„Artikkel 249a

1. Seadusandliku tavamenetluse puhul võtavad Euroopa Parlament ja nõukogu määruse, direktiivi või otsuse vastu ühiselt komisjoni ettepaneku põhjal. See menetlus on määratletud artiklis 251.

2. Aluslepingutes sätestatud erijuhtudel moodustab määruse, direktiivi või otsuse vastu võtmine kas Euroopa Parlamendi poolt nõukogu osavõtul või nõukogu poolt Euroopa Parlamendi osavõtul seadusandliku erimenetluse.

3. Seadusandliku menetluse teel vastuvõetud õigusaktid on seadusandlikud aktid.

4. Aluslepingutes sätestatud erijuhtudel võidakse seadusandlikud aktid vastu võtta liikmesriikide rühma või Euroopa Parlamendi algatusel, Euroopa Keskpanga soovitusel põhjal või Euroopa Kohtu või Euroopa Investeeringuspanka taotlusel.

Artikkel 249b

1. Seadusandliku aktiga võidakse komisjonile delegerida õigus võtta vastu muid kui seadusandlikke akte, mis on üldkohaldatavad, mis täiendavad või muudavad seadusandliku akti teatavaid mitteolemuslikke osi.

Seadusandlikes aktides määratakse selgesõnaliselt kindlaks volituste delegeerimise eesmärgid, sisu, ulatus ja kestus. Valdkonna olemuslikud aspektid sätestatakse seadusandliku aktiga reguleerida ning neid õigust neid sätestada ei või delegeerida.

2. Seadusandlikes aktides määratakse selgesõnaliselt kindlaks delegeerimise tingimused, mis võivad olla järgmised:

- a) Euroopa Parlament või nõukogu võib delegeerimise tagasi võtta;
- b) delegeeritud õigusakt võib jõustuda alles pärast seda, kui Euroopa Parlament või nõukogu ei ole esitanud seadusandlikus aktis kehtestatud tähtaja jooksul sellele vastuväiteid.

Punktide a ja b kohaldamisel teeb Euroopa Parlament otsuse oma liikmete enamusega ja nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega.

3. Delegeeritud õigusaktide pealkirja lisatakse omadussõna „delegeeritud”.

Artikkel 249c

1. Liikmesriigid võtavad vastu kõik siseriikliku õiguse meetmed, mis on vajalikud liidu õiguslikult siduvate aktide rakendamiseks.

2. Kui liidu õiguslikult siduvate aktide rakendamiseks on vaja ühetaolisi tingimusi, antakse nende õigusaktide alusel rakendamisvolitused komisjonile või nõuetekohaselt põhjendatud erijuhtudel ja Euroopa Liidu lepingu artiklites 11 ja 13 ettenähtud juhtudel nõukogule.

3. Lõiget 2 silmas pidades sätestavad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt eelnevalt määruste abil eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbi viidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes.

4. Rakendusaktide pealkirja lisatakse omadussõna „rakendus-”.

Artikkel 249d

Nõukogu võtab vastu soovitusi. Nõukogu teeb otsuse komisjoni ettepaneku põhjal kõigil neil juhtudel, mille puhul aluslepingutes sätestatakse, et ta võtab õigusakti vastu komisjoni ettepaneku põhjal. Nõukogu teeb otsuse ühehäälselt neis valdkondades, kus liidu õigusakti vastuvõtmiseks on nõutav ühehäälsus. Komisjon, ja aluslepingutes sätestatud erijuhtudel Euroopa Keskpank, võtavad vastu soovitusi.”

ÕIGUSAKTIDE VASTUVÕTMISE MENETLUSED JA MUUD SÄTTED

237) Artikli 250 ette lisatakse 2. jagu pealkirjaga „ÕIGUSAKTIDE VASTUVÕTMISE MENETLUSED JA MUUD SÄTTED”:

238) Artikli 250 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Kui nõukogu teeb aluslepingute kohaselt otsuse komisjoni ettepaneku põhjal, siis saab nõukogu komisjoni ettepanekut muuta vaid ühehäälselt, välja arvatud artikli 251 lõigetes 10 ja 13, artiklites 268, 270a, 272 ja artikli 273 teises lõigus osutatud juhtudel.”

239) Artiklit 251 muudetakse järgmiselt:

- a) lõikes 1 asendatakse sõnad „käesolevale artiklile” sõnadega „seadusandlikule tavamenetlusele”;
- b) lõike 2 teine ja kolmas lõik ning lõiked 3–7 asendatakse järgmise tekstiga:

„Esimene lugemine

3. Euroopa Parlament võtab vastu oma esimese lugemise seisukoha ning edastab selle nõukogule.

4. Kui nõukogu kiidab Euroopa Parlamendi seisukoha heaks, võetakse asjaomane õigusakt vastu Euroopa Parlamendi seisukohale vastavas sõnastuses.

5. Kui nõukogu ei kiida Euroopa Parlamendi seisukohta heaks, võtab ta vastu oma esimese lugemise seisukoha ning edastab selle Euroopa Parlamendile.

6. Nõukogu teavitab Euroopa Parlamenti täielikult kõikidest põhjustest, mis viisid esimese lugemise seisukoha vastuvõtmiseni. Komisjon teavitab Euroopa Parlamenti täielikult oma seisukohast.

Teine lugemine

7. Kui kolme kuu jooksul pärast sellist teavitamist Euroopa Parlament:

- a) kiidab nõukogu esimese lugemise seisukoha heaks või pole otsust teinud, loetakse asjaomane õigusakt vastuvõetuks nõukogu seisukohale vastavas sõnastuses;
- b) lükkab oma liikmete enamusega nõukogu esimese lugemise seisukoha tagasi, loetakse kavandatav õigusakt vastu võtmata jätuks;
- c) paneb oma liikmete enamusega ette nõukogu esimese lugemise seisukoha muudatused, edastatakse muudetud tekst nõukogule ja komisjonile, kes esitab nende muudatuste kohta oma arvamuse.

8. Kui kolme kuu jooksul pärast Euroopa Parlamendi tehtud muudatuste kättesaamist nõukogu, kes teeb otsuse kvalifitseeritud hääldenamusega,

- a) kiidab kõik need muudatused heaks, loetakse asjaomane õigusakt vastuvõetuks;
- b) ei kiida kõiki muudatusi heaks, kutsub nõukogu eesistuja kokkuleppel Euroopa Parlamendi presidendiga kuue nädala jooksul kokku lepituskomitee.

9. Nõukogu otsustab ühehäälselt muudatuste üle, mille suhtes komisjon on negatiivsel arvamusel.

Lepitamine

10. Nõukogu liikmetest või nende esindajatest ja võrdsest arvust Euroopa Parlamendi liikmete esindajatest koosneva lepituskomitee ülesanne on jõuda kokkuleppele ühise teksti suhtes, tehes kuue nädala jooksul alates kokkukutsumisest Euroopa Parlamendi ja nõukogu teise lugemise seisukohtade alusel otsuse nõukogu liikmete või nende esindajate kvalifitseeritud hääldenamusega ja Euroopa Parlamenti esindavate liikmete enamusega.

11. Komisjon võtab lepituskomitee menetlusest osa ning teeb kõik vajalikud algatused selleks, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu seisukohti lähendada.

12. Kui lepituskomitee kuue nädala jooksul alates kokkukutsumisest ühise teksti heaks ei kiida, loetakse asjaomane õigusakt vastuvõtmata jäetuks.

Kolmas lugemine

13. Kui lepituskomitee kiidab nimetatud ajavahemiku jooksul heaks ühise teksti, jääb antud hääle enamusega otsustavale Euroopa Parlamendile ja kvalifitseeritud hääldenamusega otsustavale nõukogule kummalegi heakskiitmisest alates kuuenädalane tähtaeg, et asjaomane õigusakt ühise teksti kohaselt vastu võtta. Vastasel korral loetakse õigusakt vastuvõtmata jäetuks.

14. Käesolevas artiklis osutatud kolmekuulisi ja kuuenädalasi tähtaegu võib Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendada maksimaalselt vastavalt ühe kuu ja kahe nädala võrra.

Erisätted

15. Kui aluslepingutes sätestatud juhtudel kasutatakse seadusandliku akti vastuvõtmiseks liikmesriikide rühma algatusel, Euroopa Keskpanga soovitusel või Euroopa Kohtu taotlusel seadusandlikku tavamenetlust, siis lõiget 2, lõike 6 teist lauset ja lõiget 9 ei kohaldata.

Sellistel juhtudel edastavad Euroopa Parlament ja nõukogu komisjonile õigusakti eelnõu ning oma esimese ja teise lugemise seisukohad. Kogu menetluse jooksul võib Euroopa Parlament või nõukogu taotleda komisjonilt arvamust, mida komisjon võib avaldada ka omal algatusel. Kui komisjon peab seda vajalikuks, võib ta samuti osa võtta lepituskomitee menetlusest vastavalt lõikele 11.”

240) Artikkel 252 tunnistatakse kehtetuks. Lisatakse järgmine uus artikkel 252a:

„Artikkel 252a

Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon konsulteerivad üksteisega ning korraldavad oma koostööd ühisel kokkuleppel. Selleks võivad nad kooskõlas aluslepingutega sõlmida institutsioonidevahelisi kokkuleppeid, mis võivad olla siduva iseloomuga.”

241) Artikkel 253 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 253

Kui aluslepingutes ei täpsustata vastuvõetava õigusakti liiki, otsustavad institutsioonid selle igal üksikul juhul, lähtudes kohaldatavast menetlusest ja proportsionaalsuse põhimõttest.

Õigusaktides esitatakse nende vastuvõtmise põhjused ja osutatakse aluslepingutega ettenähtud ettepanekutele, algatustele, soovitustele, taotlustele või arvamustele.

Kui Euroopa Parlamendile ja nõukogule on esitatud seadusandliku akti eelnõu, jätavad nad vastu võtmata sellised õigusaktid, mida ei ole asjaomases valdkonnas rakendatava seadusandliku menetlusega ette nähtud.”

242) Artikkel 254 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 254

1. Seadusandliku tavamenetluse kohaselt vastuvõetud seadusandlikele aktidele kirjutavad alla Euroopa Parlamendi president ja nõukogu eesistuja.

Seadusandliku erimenetluse kohaselt vastuvõetud seadusandlikele aktidele kirjutab alla need vastu võtnud institutsiooni president või eesistuja.

Seadusandlikud aktid avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*. Need jõustuvad neis kindlaks määratud kuupäeval või selle puudumisel kahekümnendal päeval pärast avaldamist.

2. Muudele kui seadusandlikele aktidele, mis on vastu võetud määruste, direktiivide või otsuste vormis, juhul kui viimastes ei ole adressaati märgitud, kirjutab alla need vastu võtnud institutsiooni president või eesistuja.

Määrused ja direktiivid, mis on adresseeritud kõigile liikmesriikidele, ja otsused, milles ei ole adressaati märgitud, avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*. Need jõustuvad neis kindlaks määratud kuupäeval või selle puudumisel kahekümnendal päeval pärast avaldamist.

Muud direktiivid ja otsused, milles on märgitud adressaat, tehakse teatavaks neile, kellele need on adresseeritud, ning jõustuvad sellisel teatavakstegemisel.”

243) Lisatakse järgmine uus artikkel 254a:

„Artikkel 254a

1. Liidu institutsioone, organeid ja asutusi abistab nende ülesannete täitmisel avatud, tõhus ja sõltumatu Euroopa halduskorraldus.

2. Kooskõlas artikli 283 alusel vastu võetud personalieeskirjade ning teenistustingimustega kehtestavad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt määruste abil sel eesmärgil asjaomased sätted .”

244) Artikkel 255 muudetakse artikliks 16a; artiklit muudetakse vastavalt eespool toodud punktile 28).

245) Artikli 256 esimeses lõigus asendatakse sõnad „Nõukogu või komisjoni otsused, mis ...” sõnadega „Nõukogu, komisjoni või Euroopa Keskpanga õigusaktid, mis ...”.

NÕUANDVAD ORGANID

246) Lisatakse järgmine uus 3. peatükk ja järgmine artikkel 256a, 3. ja 4. peatükk muudetakse vastavalt 1. ja 2. jaoks ning 5. peatükk nummerdatakse ümber 4. peatükiks:

„3. PEATÜKK

LIIDU NÕUANDVAD ORGANID

Artikkel 256a

1. Euroopa Parlamenti, nõukogu ja komisjoni abistavad nõuandva pädevusega majandus- ja sotsiaalkomitee ning regioonide komitee.

2. Majandus- ja sotsiaalkomitee koosneb tööandjate organisatsioonide esindajatest ja töötajate organisatsioonide esindajatest ning muudest kodanikuühiskonna esindajatest, eelkõige majandus- ja ühiskonnaelu, kodanikutegevuse, kutsetegevuse ja kultuuri alal.

3. Regioonide komitee koosneb piirkondlike ja kohalike organite esindajatest, kellel on piirkondlike või kohalike organite valimistel saadud mandaat või kes kannavad poliitilist vastutust valitud kogu ees.

4. Majandus- ja sotsiaalkomitee ning regioonide komitee liikmeid ei seo mingid kohustuslikud juhised. Liidu üldistes huvides on nad oma kohustuste täitmisel täiesti sõltumatud.

5. Lõigetes 2 ja 3 osutatud komiteede koosseisu reguleerivad sätted vaadatakse regulaarselt läbi, et võtta arvesse liidu majanduslikku, sotsiaalset ja demograafilist arengut. Nõukogu võtab komisjoni ettepaneku põhjal vastu asjakohaseid otsuseid.”

MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

247) Artiklid 257 ja 261 tunnistatakse kehtetuks.

248) Artikli 258 teine ja kolmas lõik asendatakse järgmise lõiguga:

„Komitee koosseisu määrab kindlaks nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal ühehäälselt vastu võetud otsusega.”

249) Artiklit 259 muudetakse järgmiselt:

a) lõike 1 esimene lause asendatakse järgmisega: „Komitee liikmed nimetatakse ametisse viieks aastaks.”;

b) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist komisjoniga. Ta võib küsida arvamusi Euroopa organisatsioonidelt, mis esindavad liidu tegevusega seotud majandus- ja sotsiaalsektoreid ning kodanikuühiskonda.”

250) Artikli 260 esimeses lõigus asendatakse sõnad „kaheks aastaks” sõnadega „kaheks ja pooleks aastaks” ning kolmandasse lõiku lisatakse sõna „nõukogu” ette sõnad „Euroopa Parlamendi.”.

251) Artiklit 262 muudetakse järgmiselt:

a) esimesse, teise ja kolmandasse lõiku lisatakse sõnade „nõukogu” ja „nõukogule” ette vastavalt sõnad „Euroopa Parlament,” ja „Euroopa Parlamendile.”;

b) esimeses lõigus asendatakse sõnad „peavad konsulteerima” sõnaga „konsulteerivad”;

c) kolmandast lõigust jäetakse sõnad „ja selle osakonna” välja;

d) neljas lõik jäetakse välja.

REGIOONIDE KOMITEE

252) Artiklit 263 muudetakse järgmiselt:

- a) esimene lõik jäetakse välja;
- b) teiseks lõiguks muudetud kolmas lõik asendatakse järgmisega:

„Komitee koosseisu määrab kindlaks nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal ühehäälselt vastu võetud otsusega.”;

- c) kolmandaks lõiguks muudetud neljanda lõigu esimene lause asendatakse järgmisega: „Komitee liikmed ja sama palju asendusliikmeid nimetatakse viieks aastaks.”; neljandas lauses asendatakse sõnad „esimeses lõigus” sõnadega „artikli 256a lõikes 3”;
- d) viimane lõik jäetakse välja.

253) Artikli 264 esimeses lõigus asendatakse sõnad „kaheks aastaks” sõnadega „kaheks ja pooleks aastaks” ning kolmandasse lõiku lisatakse sõna „nõukogu” ette sõnad „Euroopa Parlamendi.”.

254) Artiklit 265 muudetakse järgmiselt:

- a) esimesse, teise ja kolmandasse lõiku lisatakse sõna „nõukogu” ette sõnad „Euroopa Parlament,” ja viimasesse lõiku lisatakse sõna „nõukogule” ette sõnad „Euroopa Parlamendile.”;
- b) esimesest lõigust jäetakse sõna „kahest” välja ning sõna „institutsioonist” asendatakse sõnaga „institutsioonidest”;
- c) neljas lõik jäetakse välja.

EUROOPA INVESTEERIMISPANK

255) Artikli 266 kolmandas lõigus asendatakse sõnad „komisjoni taotlusel” sõnadega „komisjoni ettepaneku põhjal”, sõna „ühehäälselt” ette lisatakse sõnad „seadusandliku erimenetluse kohaselt” ning sõnad „artiklites 4, 11 ja 12 ning artikli 18 lõikes 5” jäetakse välja.

256) Artikli 267 punktist b jäetakse sõna „järkjärguliseks” välja ning sõna „loomiseks” järele lisatakse sõnad „või toimimiseks”.

RAHANDUSSÄTTED

257) Artiklit 268 muudetakse järgmiselt:

- a) esimesest lõigust jäetakse sõnad „..., kaasa arvatud need, mis on seotud Euroopa Sotsiaalfondiga, ...” välja ja kolm lõiku muudetakse lõikeks 1;

b) teine lõik asendatakse järgmisega:

„Liidu aastaeelarve kinnitavad Euroopa Parlament ja nõukogu vastavalt artiklile 272.”;

c) lisatakse järgmised uued lõiked 2–6:

„2. Eelarves näidatud kulud kinnitatakse aastaseks eelarveperioodiks vastavalt artiklis 279 osutatud määrusele.

3. Eelarves näidatud kulutuste tegemiseks on vaja eelnevalt vastu võtta õiguslikult siduv liidu õigusakt, mis annab õigusliku aluse liidu tegevusele ja asjakohase kulutuse tegemisele kooskõlas artiklis 279 osutatud määrusega, välja arvatud selles ettenähtud erandid.

4. Eelarvedistsipliinist kinnipidamiseks ei võta liit vastu ühtegi õigusakti, mis võib eelarvet märgatavalt mõjutada, sealjuures tagamata, et sellisest õigusaktist tulenevat kulu saab rahastada liidu omavahendite piires ja kooskõlas artiklis 270a osutatud mitmeaastase finantsraamistikuga.

5. Eelarvet täidetakse kooskõlas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõttega. Liikmesriigid teevad liiduga koostööd, et tagada eelarvesse kavandatud assigneeringute kasutamine kooskõlas selle põhimõttega.

6. Liit ja liikmesriigid võitlevad pettuste ja muu liidu finantshuve kahjustava ebaseadusliku tegevuse vastu kooskõlas artikliga 280.”

LIIDU OMAVAHENDID

258) Artikli 269 ette lisatakse 1. peatükk pealkirjaga „LIIDU OMAVAHENDID”.

259) Artiklit 269 muudetakse järgmiselt:

a) lisatakse järgmine uus esimene lõik:

„Liit varustab end oma eesmärkide saavutamiseks ja poliitika elluviimiseks vajalike vahenditega.”;

b) viimane lõik asendatakse kahe järgmise lõiguga:

„Nõukogu võtab seadusandliku erimenetluse kohaselt ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ühehäälselt vastu otsuse, millega määratakse kindlaks liidu omavahendite süsteemi suhtes kohaldatavad sätted. Nende sätetega võidakse kehtestada uusi omavahendeid või tunnistada kehtetuks mõni olemasolev. Nimetatud otsus jõustub alles pärast seda, kui liikmesriigid on selle kooskõlas oma põhiseadusest tulenevate nõuetega heaks kiitnud.

Nõukogu sätestab seadusandliku erimenetluse kohaselt määruste abil liidu omavahendite süsteemi rakendusmeetmed selles ulatuses, mis on ette nähtud kolmanda lõigu alusel vastu võetud otsuses. Nõukogu teeb otsuse pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist.”

260) Artikkel 270 tunnistatakse kehtetuks.

MITMEAASTANE FINANTSRAAMISTIK

261) Lisatakse järgmine uus 2. peatükk ja uus artikkel 270a:

„2. PEATÜKK

MITMEAASTANE FINANTSRAAMISTIK

Artikkel 270a

1. Mitmeaastane finantsraamistik tagab liidu kulude korrapärase kujunemise selle omavahendite piires.

Mitmeaastane finantsraamistik kehtestatakse vähemalt viieaastaseks perioodiks.

Liidu aastaelarve vastab mitmeaastasele finantsraamistikule.

2. Nõukogu võtab seadusandliku erimenetluse kohaselt vastu määruse, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik. Nõukogu teeb ühehäälse otsuse pärast Euroopa Parlamendilt selle liikmete enamusega antud nõusoleku saamist.

Euroopa Ülemkogu võib ühehäälset vastu võtta otsuse, millega lubatakse nõukogul esimeses lõigus osutatud määruse vastuvõtmisel teha otsus kvalifitseeritud häälteenamusega.

3. Finantsraamistikuga määratakse kindlaks kulukohustuste assigneeringute iga-aastased piirmäärad iga kululiigi kohta ning maksete assigneeringute iga-aastane piirmäär. Kululiigid, mille arv on piiratud, vastavad liidu peamistele tegevusvaldkondadele.

Finantsraamistikuga kehtestatakse kõik muud sätted, mida on vaja iga-aastase eelarvemenetluse sujuvaks toimimiseks.

4. Kui nõukogu ei ole eelmise finantsraamistiku kehtivuse lõpuks vastu võtnud määrust, millega määratakse kindlaks uus finantsraamistik, kehtivad eelmise finantsraamistiku viimase aasta piirmäärad ja muud sätted kuni asjaomase õigusakti vastuvõtmiseni.

5. Kogu finantsraamistiku vastuvõtmise menetluse jooksul võtavad Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon kõik vajalikud meetmed asjaomase vastuvõtmise hõlbustamiseks.”

LIIDU AASTAEELARVE

- 262) Artikli 270a järele lisatakse 3. peatükk pealkirjaga „LIIDU AASTAEELARVE”.
- 263) Lisatakse artikkel 270b, mille aluseks on artikli 272 lõike 1 sõnastus.
- 264) Artikkel 271 muudetakse uueks artikliks 273a; artiklit muudetakse vastavalt allpool toodud punktile 267).
- 265) Artikli 272 lõige 1 muudetakse artikliks 270b ja artikli 272 lõiked 2–10 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 272

Euroopa Parlament ja nõukogu kinnitavad seadusandliku erimenetluse kohaselt liidu aastaelarve vastavalt järgmistele sätetele:

1. Iga institutsioon, välja arvatud Euroopa Keskpank, koostab enne 1. juulit oma järgmise eelarveaasta kulude kalkulatsiooni. Komisjon koondab need kalkulatsioonid eelarveprojekti, mis võib sisaldada erinevaid kalkulatsioone.

Eelarveprojekt sisaldab tulude kalkulatsiooni ja kulude kalkulatsiooni.

2. Komisjon esitab eelarveprojekti sisaldava ettepaneku Euroopa Parlamendile ja nõukogule hiljemalt selle aasta 1. septembril, mis eelneb aastale, mil eelarve tuleb täita.

Komisjon võib menetluse käigus eelarveprojekti muuta kuni lõikes 5 osutatud lepituskomitee kokkukutsumiseni.

3. Nõukogu võtab eelarveprojekti kohta vastu oma seisukoha ja edastab selle Euroopa Parlamendile hiljemalt selle aasta 1. oktoobril, mis eelneb aastale, mil eelarve tuleb täita. Nõukogu teavitab Euroopa Parlamenti täielikult kõikidest põhjustest, mis viisid seisukoha vastuvõtmiseni.

4. Kui neljakümne kahe päeva jooksul pärast sellist edastamist Euroopa Parlament:

- a) kiidab nõukogu seisukoha heaks, on eelarve vastu võetud;

- b) pole otsust teinud, loetakse eelarve vastuvõetuks;

- c) võtab oma liikmete enamusega vastu muudatused, edastatakse muudetud eelnõu nõukogule ja komisjonile. Euroopa Parlamendi president kutsub kokkuleppel nõukogu eesistujaga viivitamata kokku lepituskomitee koosoleku. Kui nõukogu siiski teatab kümne päeva jooksul pärast eelnõu edastamist Euroopa Parlamendile, et ta on kõik muudatused heaks kiitnud, siis lepituskomitee kokku ei tule.

5. Nõukogu liikmetest või nende esindajatest ja võrdsest arvust Euroopa Parlamenti esindavatest liikmetest koosneva lepituskomitee ülesanne on jõuda kahekümne ühe päeva jooksul alates kokkukutsumisest Euroopa Parlamendi ja nõukogu seisukohtade alusel kokkuleppele ühise teksti suhtes, tehes otsuse nõukogu liikmete või nende esindajate kvalifitseeritud hääلteenamusega ja Euroopa Parlamendi esindajate hääلteenamusega.

Komisjon võtab lepituskomitee menetlusest osa ning teeb kõik vajalikud algatused selleks, et lähendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu seisukohti.

6. Kui lepituskomitee lepib lõikes 5 osutatud kahekümne ühe päeva jooksul kokku ühise teksti osas, on nii Euroopa Parlamendil kui ka nõukogul selle kokkuleppe kuupäevast alates neliteist päeva aega ühine tekst heaks kiita.
7. Kui lõikes 6 osutatud neljateistkümne päeva jooksul:
  - a) nii Euroopa Parlament kui ka nõukogu kiidavad ühise teksti heaks või ei võta otsust vastu, või üks neist institutsioonidest kiidab ühise teksti heaks, samas kui teine otsust vastu ei võta, loetakse eelarve lõplikult vastuvõetuks vastavalt ühisele tekstile, või
  - b) nii Euroopa Parlament oma liikmete enamusega kui ka nõukogu lükkavad ühise teksti tagasi, või üks nendest institutsioonidest lükkab ühise teksti tagasi, samas kui teine ei võta otsust vastu, esitab komisjon uue eelarveprojekti, või
  - c) Euroopa Parlament oma liikmete enamusega lükkab ühise teksti tagasi, samas kui nõukogu selle kinnitab, esitab komisjon uue eelarveprojekti, või
  - d) Euroopa Parlament kiidab ühise teksti heaks, samas kui nõukogu lükkab selle tagasi, võib Euroopa Parlament neljateistkümne päeva jooksul alates tagasilükkamisest nõukogu poolt otsustada oma liikmete enamusega ning antud hääلte kolmeviieksikulise enamusega kinnitada kõik või mõned lõike 4 punktis c osutatud muudatused. Kui mõnda Euroopa Parlamendi muudatust ei kinnitata, jääb kehtima lepituskomitees kokkulepitud seisukoht eelarvejao kohta, mille suhtes muudatusettepanek esitati. Eelarve loetakse sellega lõplikult vastuvõetuks.
8. Kui lepituskomitee ühise teksti osas lõikes 5 osutatud kahekümne ühe päeva jooksul kokkuleppele ei jõua, esitab komisjon uue eelarveprojekti.

9. Kui käesolevas artiklis ettenähtud menetlus on lõpule viidud, kuulutab Euroopa Parlamendi president eelarve lõplikult vastuvõetuks.
10. Iga institutsioon kasutab talle käesoleva artikliga antud volitusi vastavalt aluslepingutele ja selle alusel vastu võetud õigusaktidele, eelkõige sellistele õigusaktidele, mis on vastu võetud liidu omavahendite ning tulude ja kulude vahelise tasakaalu valdkonnas.”

266) Artiklit 273 muudetakse järgmiselt:

- a) esimeses lõigus asendatakse sõnad „eelneva eelarveaasta eelarveassigneeringutest” sõnadega „eelneva eelarveaasta eelarve asjaomases peatükis kavandatud assigneeringutest”, sõnad „või muu alajaotuse” jäetakse välja ja lause lõpus asendatakse sõnad „...; see kord ei anna siiski komisjoni käsutusse assigneeringuid üle ühe kaheteistkümnendiku nendest, mis on ette nähtud koostatavas eelarveprojekti.” järgmisega: „...; asjaomane summa ei või siiski ületada üht kaheteistkümnendikku eelarveprojekti samas peatükis kavandatud assigneeringutest.”;
- b) teise lõiku lisatakse sõnade „Nõukogu võib ...” järele sõnad „komisjoni ettepaneku põhjal ja kooskõlas artikli 279 alusel kehtestatud määruste sätetega ...” ja lõigu lõppu lisatakse järgmine lause: „Nõukogu edastab otsuse viivitamata Euroopa Parlamendile.”;
- c) kolmas lõik jäetakse välja;
- d) viimane lõik asendatakse järgmisega:

„Teises lõigus osutatud otsuses nähakse ette käesoleva artikli kohaldamiseks vajalikud meetmed ressursside osas kooskõlas artiklis 269 osutatud õigusaktidega.

Otsus jõustub kolmkümmend päeva pärast selle vastuvõtmist, kui Euroopa Parlament ei ole selle aja jooksul oma liikmete enamusega otsustanud asjaomast kulutust vähendada.”

267) Lisatakse artikkel 273a, mille aluseks on artikli 271 sõnastus; artiklit muudetakse järgmiselt:

- a) esimene lõik jäetakse välja;
- b) teiseks lõiguks muudetud kolmandast lõigust jäetakse sõnad „ja vajadust mööda” välja;
- c) viimases lõigus asendatakse sõnad „nõukogu, komisjoni ja Euroopa Kohtu” sõnadega „Euroopa Ülemkogu ja nõukogu, komisjoni ning Euroopa Liidu Kohtu”.

EELARVE TÄITMINE JA TÄITMISE KINNITAMINE

268) Artikli 274 ette lisatakse 4. peatükk pealkirjaga „EELARVE TÄITMINE JA TÄITMISE KINNITAMINE” ning artiklit 274 muudetakse järgmiselt:

- a) esimeses lõigus asendatakse esimese lause alguses olevad sõnad „Komisjon täidab eelarvet” sõnadega „Komisjon täidab eelarvet koostöös liikmesriikidega”;
- b) teine lõik asendatakse järgmisega:

„Määruses sätestatakse liikmesriikide kontrolli- ja auditeerimiskohustused eelarve täitmisel ning sellest tulenev vastutus. Selles sätestatakse samuti iga institutsiooni vastutus ja üksikasjalikud eeskirjad enda kulutuste tegemisel.”

269) Artiklis 275 vahetatakse sõnade „nõukogule” ja „Euroopa Parlamendile” kohad. Lisatakse järgmine uus teine lõik:

„Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule samuti liidu rahanduse hindamisaruande, mis põhineb eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu artikli 276 alusel antud juhiste rakendamise tulemustel.”

270) Artikli 276 lõikes 1 asendatakse sõnad „artiklis 275 märgitud raamatupidamisaruande ja bilansi” sõnadega „artiklis 275 märgitud eelarve täitmise aruande, bilansi ja hindamisaruande”.

ÜHISED RAHANDUSSÄTTED

271) Artikli 277 ette lisatakse 5. peatükk pealkirjaga „ÜHISSÄTTED”.

272) Artikkel 277 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 277

Mitmeaastane finantsraamistik ja aastaelarve koostatakse eurodes.”

273) Artiklit 279 muudetakse järgmiselt:

- a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Euroopa Parlament ja nõukogu võtavad seadusandliku tavamenetluse kohaselt ning pärast konsulteerimist kontrollikojaga määruste abil vastu:

- a) finantseeskirjad, millega määratakse kindlaks eelkõige eelarve koostamise ja täitmise ning aruannete esitamise ja auditeerimise kord;
- b) eeskirjad finantshalduses osalejate, eelkõige eelarvevahendite käsutajate ning arvepidajate vastutuse kontrollimise kohta.”;

- b) lõikest 2 jäetakse sõna „ühehäälselt” välja ja sõnad „kontrollikoja arvamuse saamist” asendatakse sõnaga „kontrollikojaga”.

274) Lisatakse järgmised uued artiklid 279a ja 279b:

„Artikkel 279a

Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon tagavad rahaliste vahendite olemasolu liidu seaduslike kohustuste täitmiseks kolmandate isikute suhtes.

Artikkel 279b

Käesolevas peatükis osutatud eelarvemenetluse käigus korraldatakse komisjoni algatusel korrapäraselt Euroopa Parlamendi presidendi, nõukogu eesistuja ning komisjoni presidendi kohtumisi. Euroopa Parlamendi president, nõukogu eesistuja ning komisjoni president võtavad kõik vajalikud meetmed selleks, et edendada vastastikust konsulteerimist ja nende juhitud institutsioonide seisukohtade lähendamist eesmärgiga hõlbustada käesoleva jaotise rakendamist.”

PETTUSTE VASTANE VÕITLUS

275) Artikli 280 ette lisatakse 6. peatükk pealkirjaga „PETTUSTE VASTANE VÕITLUS”.

276) Artiklit 280 muudetakse järgmiselt:

- a) lõike 1 lõpus lisatakse sõna „liikmesriikides” järele sõnad „ning liidu institutsioonides, organites ja asutustes”;
- b) lõikesse 4 lisatakse sõna „liikmesriikides” järele sõnad „ning liidu institutsioonides, organites ja asutustes” ning viimane lause jäetakse välja.

TÕHUSTATUD KOOSTÖÖ

277) Artikli 280 järele lisatakse III jaotis pealkirjaga „TÕHUSTATUD KOOSTÖÖ”.

278) Lisatakse järgmised artiklid 280a–280i, mis koos Euroopa Liidu lepingu artikliga 10 asendavad senise Euroopa Liidu lepingu artiklid 27a–27e, artiklid 40–40b ja artiklid 43–45 ja Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklid 11 ja 11a:

„Artikkel 280a

Mis tahes tõhustatud koostöö vorm peab olema kooskõlas liidu aluslepingute ja õigusega.

Selline koostöö ei tohi kahjustada siseturgu ega majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust. See ei tohi olla takistavaks ega diskrimineerivaks teguriks liikmesriikidevahelises kaubanduses ega moonutada nendevahelist konkurentsi.

Artikkel 280b

Mis tahes tõhustatud koostöö austab nende liikmesriikide pädevust, õigusi ja kohustusi, kes selles ei osale. Need liikmesriigid ei takista osalevate liikmesriikide koostööd.

Artikkel 280c

1. Kui seatakse sisse tõhustatud koostöö, on see avatud kõikidele liikmesriikidele, eeldusel et nad vastavad koostööd lubavas otsuses seatud osalemistingimustele. Koostöö on liikmesriikidele avatud ka mis tahes muul ajal, eeldusel et peale nimetatud tingimuste täidetakse koostöö raames juba vastuvõetud õigusaktide nõudeid.

Tõhustatud koostöös osalevad komisjon ja liikmesriigid tagavad selle, et nad soodustavad võimalikult paljude liikmesriikide osalemist.

2. Komisjon ning, kui see on asjakohane, liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja teavitavad Euroopa Parlamenti ja nõukogu regulaarselt tõhustatud koostöö arengust.

Artikkel 280d

1. Liikmesriigid, kes soovivad sisse seada omavahelise tõhustatud koostöö mõnes aluslepingutega hõlmatud valdkonnas, välja arvatud liidu ainupädevusse kuuluvad valdkonnad ning ühine välis- ja julgeolekupoliitika, esitavad komisjonile taotluse, milles täpsustatakse kavandatava tõhustatud koostöö ulatus ja eesmärgid. Komisjon võib teha nõukogule selle kohta ettepaneku. Juhul kui komisjon ettepanekut ei tee, teatab ta asjaomastele liikmesriikidele selle põhjustest.

Loa esimeses lõigus osutatud tõhustatud koostöö alustamiseks annab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist.

2. Liikmesriigid, kes soovivad sisse seada tõhustatud koostöö ühise välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas, esitavad taotluse nõukogule. Taotlus edastatakse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, kes annab arvamuse selle kohta, kas kavandatav tõhustatud koostöö on kooskõlas liidu ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga, ning komisjonile, kes annab arvamuse eelkõige selle kohta, kas kavandatav tõhustatud koostöö on kooskõlas liidu muude poliitikavaldkondadega. Taotlus edastatakse teadmiseks Euroopa Parlamendile.

Loa tõhustatud koostöö alustamiseks annab nõukogu ühehäälselt.

Artikkel 280e

Kõik nõukogu liikmed võivad osaleda nõukogu aruteludel, kuid hääletamisel osalevad vaid tõhustatud koostöös osalevaid liikmesriike esindavad nõukogu liikmed.

Ühehäälsuseks otsuseks on vaja ainult osalevate liikmesriikide esindajate hääli.

Kvalifitseeritud häälteenamust määratletakse vastavalt artikli 205 lõikele 3.

Artikkel 280f

1. Iga liikmesriik, kes soovib osaleda käimasolevas tõhustatud koostöös mõnes artikli 280d lõikes 1 osutatud valdkonnas, teatab oma kavatsusest nõukogule ja komisjonile.

Komisjon kinnitab nelja kuu jooksul alates sellise teate saamisest asjaomase liikmesriigi osalemise. Vajaduse korral märgib komisjon, et kõik osalemistingimused on täidetud, ning võtab vastu kõik üleminekumeetmed, mis on vajalikud tõhustatud koostöö raames juba vastuvõetud õigusaktide kohaldamiseks.

Kui komisjon siiski leiab, et osalemistingimusi ei ole täidetud, osutab ta meetmetele, mis asjaomaste tingimuste täitmiseks tuleb võtta, ning määrab tähtaja taotluse uuesti läbivaatamiseks. Asjaomase tähtaja lõppemisel vaatab ta taotluse läbi kooskõlas teise lõiguga. Kui komisjon leiab, et osalemistingimusi ei ole ikka veel täidetud, võib asjaomane liikmesriik pöörduda nõukogu poole, kes teeb taotluse kohta otsuse. Nõukogu teeb otsuse kooskõlas artikliga 280e. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal vastu võtta teises lõigus osutatud üleminekumeetmeid.

2. Kui liikmesriik soovib osaleda käimasolevas tõhustatud koostöös ühise välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas, teatab ta oma kavatsusest nõukogule, liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale ning komisjonile.

Nõukogu kinnitab asjaomase liikmesriigi osalemise pärast konsulteerimist liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindajaga ning vajaduse korral pärast märkimist, et osalemistingimused on täidetud. Nõukogu võib liidu kõrge esindaja ettepaneku põhjal vastu võtta üleminekumeetmeid, mis on vajalikud tõhustatud koostöö raames juba vastu võetud õigusaktide kohaldamiseks. Kui nõukogu siiski leiab, et osalemistingimusi ei ole täidetud, osutab ta meetmetele, mis asjaomaste tingimuste täitmiseks tuleb võtta, ning määrab tähtaja osalemistaotluse uuesti läbivaatamiseks.

Käesoleva lõike kohaldamisel teeb nõukogu otsuse ühehäälselt ja kooskõlas artikliga 280e.

Artikkel 280g

Tõhustatud koostöö rakendamise tulenevad kulud, välja arvatud institutsioonide halduskulud, kaetakse osalevate liikmesriikide eelarvevahenditest, kui nõukogu kõik liikmed ei otsusta pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ühehäälselt teisiti.

Artikkel 280h

1. Kui aluslepingute säte, mida võidakse kohaldada tõhustatud koostöö raames, näeb ette, et nõukogu teeb ühehäälselt otsuse, võib nõukogu artiklis 280e sätestatud korra kohaselt võtta ühehäälselt vastu otsuse, mis näeb ette kvalifitseeritud häälteenamuse kasutamise.
2. Kui aluslepingute säte, mida võidakse kohaldada tõhustatud koostöö raames, näeb ette, et nõukogu võtab õigusakte vastu seadusandliku erimenetluse kohaselt, võib nõukogu artiklis 280e sätestatud korra kohaselt võtta ühehäälselt vastu otsuse, mis näeb ette seadusandliku tavamenetluse kasutamise. Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.
3. Lõikeid 1 ja 2 ei kohaldata sõjalise või kaitsepoliitilise tähendusega otsuste suhtes.

Artikkel 280i

Nõukogu ja komisjon tagavad tõhustatud koostöö raames toimuva tegevuse ühtsuse ja selle vastavuse liidu poliitikaga ning teevad selleks koostööd.”

ÜLD- JA LÕPPSÄTTED

- 279) Kuues osa nummerdatakse ümber kujule „SEITSMES OSA”.
- 280) Artiklid 281, 293, 305 ja 314 tunnistatakse kehtetuks. Artikkel 286 asendatakse artikliga 16b.
- 281) Artikli 282 lõppu lisatakse järgmine lause: „Iga institutsioon esindab liitu siiski oma haldusliku iseseisvuse alusel oma tegevusalaga seotud küsimustes.”
- 282) Artikli 283 alguses asendatakse sõnad „Komisjoni ettepaneku põhjal ja pärast konsulteerimist teiste asjaomaste institutsioonidega kinnitab nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega ...” sõnadega „Euroopa Parlament ja nõukogu kinnitavad seadusandliku tavamenetluse kohaselt ja pärast konsulteerimist teiste asjaomaste institutsioonidega määruste abil ...” ning lause lõpus asendatakse sõnad „ühenduste muude teenistujate teenistustingimused.” sõnadega „liidu muude teenistujate teenistustingimused.”
- 283) Artikli 288 kolmas lõik asendatakse järgmisega:

„Erandina teisest lõikest heastab Euroopa Keskpank kõik Euroopa Keskpanga või selle teenistujate poolt ülesannete täitmisel tekitatud kahjud vastavalt liikmesriikide õiguse ühistele üldprintsipiidele.”
- 284) Artiklisse 290 lisatakse sõna „määrab” järele sõnad „määruste abil”.
- 285) Artiklist 291 jäetakse sõnad „, Euroopa Rahainstituudi” välja.
- 286) Artikkel 294 muudetakse artikliks 48a.

287) Artiklit 299 muudetakse järgmiselt:

- a) lõige 1 jäetakse välja. Lõike 2 esimene lõik ja lõiked 3–6 muudetakse artikliks 311a; neid muudetakse vastavalt allpool toodud punktile 293).

Lõige 2 jäetakse numbrita;

- b) [esimene muudatus ei puuduta eestikeelset teksti]; esimeses lõigus asendatakse sõnad „Prantsusmaa ülemeredepartemangude” sõnadega „Guadeloupe'i, Prantsuse Guajaana, Martinique'i, Réunioni, Saint-Barthélemy, Saint-Martini”; lõigu lõppu lisatakse järgmine lause: „Kui nõukogu võtab asjaomased erimeetmed vastu seadusandliku erimenetluse kohaselt, teeb nõukogu samuti otsuse komisjoni ettepaneku põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.”;
- c) teise lõigu alguses asendatakse sõnad „Teises lõigus osutatud kohaste meetmete võtmisel arvestab nõukogu selliseid valdkondi nagu ...” sõnadega „Esimeses lõigus osutatud meetmed on seotud eelkõige selliste valdkondadega nagu ...”;
- d) kolmanda lõigu alguses asendatakse viide teisele lõigule viitega esimesele lõigule.

288) Artiklid 300 ja 301 asendatakse vastavalt artiklitega 188n ja 188k ning artiklid 302–304 asendatakse artikliga 188p.

289) Artikkel 308 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 308

1. Kui aluslepingutes määratletud poliitika raames osutub aluslepingute mõne eesmärgi saavutamiseks vajalikuks liidu meede ning aluslepingutes ei ole sätestatud selleks vajalikke volitusi, võtab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal ja pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist ühehäälselt vastu kohased sätted. Kui nõukogu võtab asjaomased sätted vastu seadusandliku erimenetluse kohaselt, teeb nõukogu samuti otsuse ühehäälselt komisjoni ettepaneku põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

2. Kasutades Euroopa Liidu lepingu artikli 3b lõikes 3 osutatud subsidiaarsuse põhimõtte järgimise kontrolli menetlust, juhib komisjon riikide parlamentide tähelepanu käesoleva artikli põhjal tehtavatele ettepanekutele.

3. Käesoleva artikli alusel võetud meetmed ei saa kaasa tuua liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamist juhtudel, kui aluslepingud välistavad sellise ühtlustamise.

4. Käesolevat artiklit ei saa kasutada ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga seotud eesmärkide saavutamise alusena ning mis tahes asjaomase artikli kohaselt vastu võetud õigusaktis tuleb pidada kinni Euroopa Liidu lepingu artikli 25b teises lõigus sätestatud piiridest.”

290) Lisatakse uus artikkel 308a:

„Artikkel 308a

Euroopa Liidu lepingu artikli 33 lõiget 7 ei kohaldata järgmiste artiklite suhtes:

- artikli 269 kolmas ja neljas lõik,
- artikli 270a lõike 2 esimene lõik,
- artikkel 308, ja
- artikkel 309.”

291) Artikkel 309 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 309

Liidu liikmelisusest tulenevate teatud õiguste peatamist käsitleva Euroopa Liidu lepingu artikli 7 kohaldamisel ei osale asjaomast liikmesriiki esindav Euroopa Ülemkogu või nõukogu liige hääletamisel ning asjaomast liikmesriiki ei arvestata asjaomase artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud ühe kolmandiku või nelja viiendiku liikmesriikide hulka. Isiklikult kohal viibivate või esindatud liikmete hääletamisest hoidumine ei takista asjaomase artikli lõikes 2 osutatud otsuste vastuvõtmist.

Euroopa Liidu lepingu artikli 7 lõigetes 3 ja 4 osutatud otsuste vastuvõtmisel määratletakse kvalifitseeritud hääleteenamust vastavalt käesoleva lepingu artikli 205 lõike 3 punktile b.

Kui nõukogu teeb aluslepingute sätete alusel kvalifitseeritud hääleteenamusega otsuse pärast Euroopa Liidu lepingu artikli 7 lõike 3 alusel hääleõiguse peatamise otsuse vastuvõtmist, määratletakse kvalifitseeritud hääleteenamust vastavalt käesoleva lepingu artikli 205 lõike 3 punktile b, või kui nõukogu teeb otsuse komisjoni või liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepaneku põhjal, vastavalt artikli 205 lõike 3 punktile a.

Euroopa Liidu lepingu artikli 7 kohaldamisel teeb Euroopa Parlament otsuse antud hääle kahekolmandikulise enamusega, mis esindab tema liikmete enamust.”

292) Artikkel 310 muudetakse artikliks 188m.

293) Artikkel 311 tunnistatakse kehtetuks. Lisatakse artikkel 311a, mille aluseks on artikli 299 lõike 2 esimese lõigu ja lõigete 3–6 sõnastus; asjaomaseid lõikeid muudetakse järgmiselt:

- a) lõike 2 esimene lõik ja lõiked 3–6 nummerdatakse ümber punktideks 1–5 ja artikli algusesse lisatakse järgmine uus sissejuhatav lause:

„Lisaks aluslepingute territoriaalset kohaldatavust käsitlevatele Euroopa Liidu lepingu artikli 49c sätetele kohaldatakse järgmisi sätteid:”;

- b) lõikeks 1 ümber nummerdatud lõike 2 esimeses lõigus asendatakse sõnad „... Prantsusmaa ülemeredepartemangude, ...” sõnadega „... Guadeloupe'i, Prantsuse Guajaana, Martinique'i, Réunioni, Saint-Bartélemy, Saint-Martini ...” ning lõike lõppu lisatakse sõnad „..., kooskõlas artikliga 299”;
- c) lõikeks 2 ümber nummerdatud lõikes 3 asendatakse sõnad „Käesoleva lepingu neljandas osas ...” sõnadega „Neljandas osas ...” ja sõnade „II lisas” eest jäetakse sõnad „käesoleva lepingu” välja;
- d) lõikeks 5 ümber nummerdatud lõikes 6 asendatakse sissejuhatav lause „Eelnevatest lõigetest hoolimata:” sõnadega „Erandina Euroopa Liidu lepingu artiklist 49c ja käesoleva artikli lõigetest 1–4:”;
- e) artikli lõppu lisatakse järgmine uus lõige:

„6. Euroopa Ülemkogu võib asjaomaste liikmesriikide algatusel võtta vastu otsuse, millega muudetakse lõigetes 1 ja 2 osutatud Madalmaade, Prantsusmaa või Taani maa või territooriumi staatust liidu suhtes. Euroopa Ülemkogu teeb ühehäälsel otsusel pärast konsulteerimist komisjoniga.”

294) Pealkiri „LÖPPSÄTTED” enne artiklit 313a jäetakse välja.

295) Lisatakse artikkel 313a:

„Artikkel 313a

Euroopa Liidu lepingu artikli 53 sätteid kohaldatakse käesoleva lepingu suhtes.”

LÖPPSÄTTED

Artikkel 3

Käesolev leping sõlmitakse määramata ajaks.

Artikkel 4

1. Käesolevale lepingule lisatud protokoll nr 1 sisaldab Euroopa Liidu lepingule, Euroopa Ühenduse asutamislepingule ja/või Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule lisatud protokollidesse tehtavaid muudatusi.

2. Käesolevale lepingule lisatud protokoll nr 2 sisaldab Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingusse tehtavaid muudatusi.

Artikkel 5

1. Käesoleva lepinguga muudetud Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklid, jaod, peatükid, jaotised ja osad nummerdatakse ümber kooskõlas käesoleva lepingu lisan toodud vastavustabelitega, mis moodustavad selle lahutamatu osa.

2. Ristviiteid Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele, jagudele, peatükkidele, jaotistele ja osadele ning nende lepingute vahelisi ristviiteid kohandatakse vastavalt lõikele 1 ja viiteid nimetatud artiklite lõigetele ja lõikudele, mis on käesoleva lepingu teatud sätetega ümber nummerdatud või ümber paigutatud, kohandatakse vastavalt nimetatud sätetele.

Muudes liidu aluseks olevates esmaõiguse moodustavates lepingutes ja õigusaktides sisalduvaid viiteid Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklitele, jagudele, peatükkidele, jaotistele ja osadele kohandatakse vastavalt lõikele 1. Viiteid Euroopa Liidu lepingu põhjendustele või Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu asutamislepingu artiklite lõigetele või lõikudele, mis on käesoleva lepinguga ümber nummerdatud või ümber paigutatud, kohandatakse vastavalt käesolevale lepingule.

Nende kohandustega on vajadusel hõlmatud ka välja jäetud sätetele osutavate ristviidete kustutamine.

3. Muudes õigusaktides sisalduvaid viiteid käesoleva lepinguga muudetud Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Ühenduse asutamislepingu põhjendustele, artiklitele, jagudele, peatükkidele, jaotistele ja osadele loetakse viideteks nimetatud lepingute põhjendustele, artiklitele, jagudele, peatükkidele, jaotistele ja osadele, mis on kooskõlas lõikega 1 ümber nummerdatud, ning vastavalt asjaomaste artiklite lõigetele ja lõikudele, mis on käesoleva lepingu teatavate sätetega ümber nummerdatud või ümber paigutatud.

Artikkel 6

1. Kõrged lepinguosalisel ratifitseerivad käesoleva lepingu kooskõlas nende põhiseadusest tulenevate nõuetega. Ratifitseerimiskirjad antakse hoiule Itaalia Vabariigi valitsusele.
2. Käesolev leping jõustub 1. jaanuaril 2009, eeldusel et kõik ratifitseerimiskirjad on selleks ajaks hoiule antud, või vastasel juhul viimasena selle sammu astunud liikmesriigi ratifitseerimiskirja hoiuleandmisele järgneva kuu esimesel päeval.

Artikkel 7

Käesolev leping, mis nimetatakse Lissaboni lepinguks ning mille originaal on koostatud ühes eksemplaris bulgaaria, eesti, hispaania, hollandi, iiri, inglise, itaalia, kreeka, leedu, läti, malta, poola, portugali, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, slovaki, sloveeni, soome, taani, tšehhi ja ungari keeles, kusjuures kõigis nendes keeltes on tekstid võrdselt autentset, antakse hoiule Itaalia Vabariigi valitsuse arhiivi ja nimetatud valitsus edastab tõestatud koopiad kõigi teiste allakirjutanud riikide valitsustele.

SELLE TÕENDUSEKS on nimetatud täievolilised esindajad käesolevale lepingule alla kirjutanud.

Съставено в Лисабон на тринадесети декември две хиляди и седма година.

Hecho en Lisboa, el trece de diciembre de dos mil siete.

V Lisabonu dne třináctého prosince dva tisíce sedm.

Udfærdiget i Lissabon den trettende december to tusind og syv.

Geschehen zu Lissabon am dreizehnten Dezember zweitausendsieben.

Kahe tuhanda seitsmenda aasta detsembrikuu kolmeteistkümnendal päeval Lissabonis.

Έγινε στη Λισσαβόνα, στις δέκα τρεις Δεκεμβρίου δύο χιλιάδες επτά.

Done at Lisbon on the thirteenth day of December in the year two thousand and seven.

Fait à Lisbonne, le treize décembre deux mille sept.

Arna dhéanamh i Liospóin, an tríú lá déag de Nollaig sa bhliain dhá mhíle a seacht.

Fatto a Lisbona, addì tredici dicembre duemilasette.

Lisabonā, divtūkstoš septītā gada trīspadsmitajā decembrī.

Priimta Lisabonoje du tūkstančiai septintųjų metų gruodžio tryliką dieną.

Kelt Lisszabonban, a kétezer-hetedik év december tizenharmadik napján.

Magħmul f'Lisbona, fit-tlethax-il jum ta' Dicembru tas-sena elfejn u sebgha.

Gedaan te Lissabon, de dertiende december tweeduizend zeven.

Sporządzono w Lizbonie dnia trzynastego grudnia roku dwa tysiące siódmego.

Feito em Lisboa, em treze de Dezembro de dois mil e sete.

Întocmit la Lisabona la treisprezece decembrie două mii șapte.

V Lisabone dňa trinásteho decembra dvetisícisedem.

V Lizboni, dne trinajstega decembra leta dva tisoč sedem.

Tehty Lissabonissa kolmantenatoista päivänä joulukuuta vuonna kaksituhattaseitsemän.

Som skedde i Lissabon den trettonde december tjugohundrasju.

Voor Zijne Majesteit de Koning der Belgen
Pour Sa Majesté le Roi des Belges
Für Seine Majestät den König der Belgier

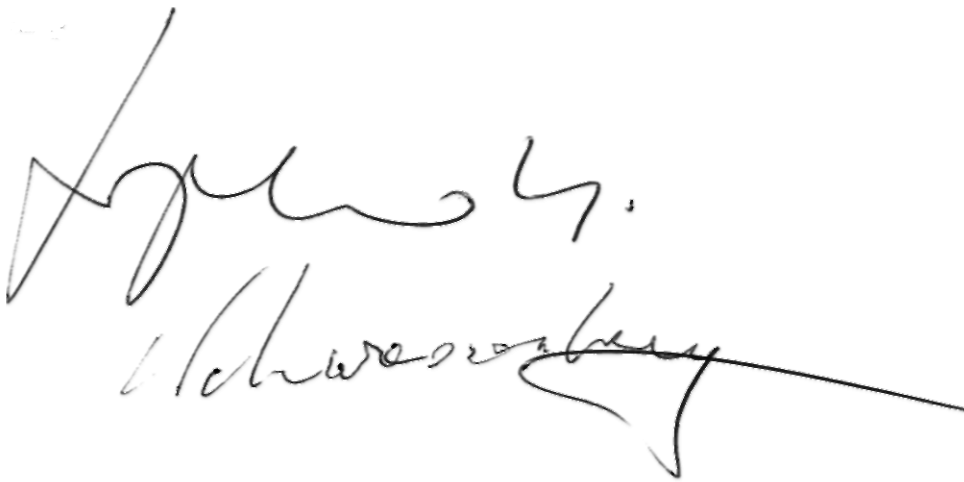
„Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.”

«Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.»

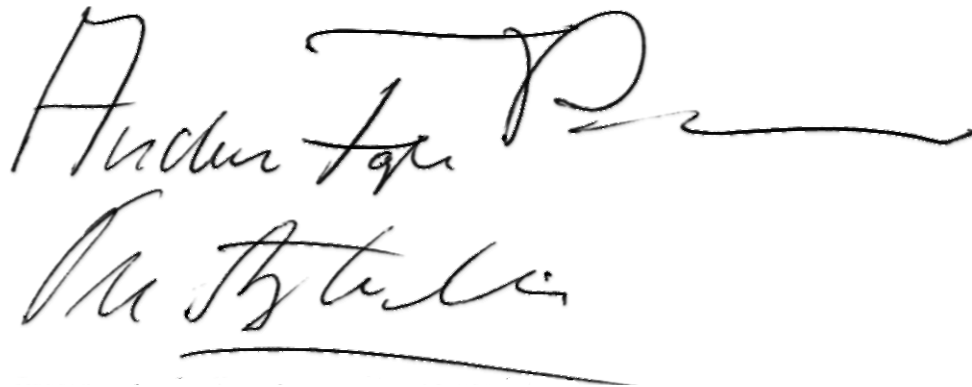
„Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.“

За Правителството на Република България

Za prezidenta České republiky

Jiří Dienstbier

For Hendes Majestæt Danmarks Dronning

Anders Fogh Rasmussen

Für den Präsidenten der Bundesrepublik Deutschland

Frank-Walter Steinmeier

Eesti Vabariigi Presidendi nimel

Andrus Ansip
Urmas Paal

Thar ceann Uachtarán na hÉireann
For the President of Ireland

Bertie Ahern
Bertie Ahern

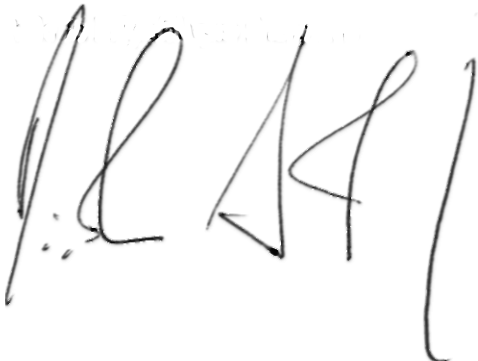
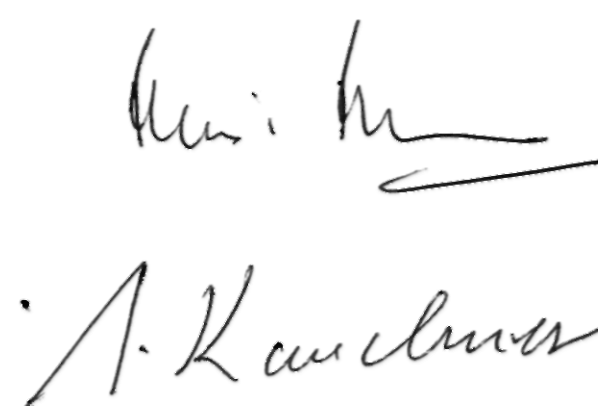
Για τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας

Karolos Papoulias
Dimitris Christofias

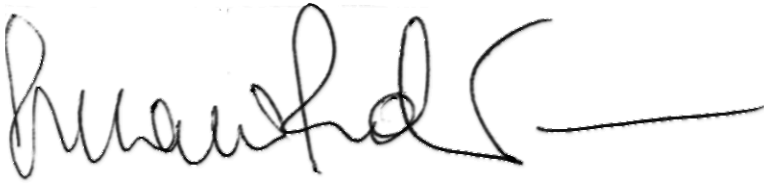
Por Su Majestad el Rey de España

Javier Solana
777/

Pour le Président de la République française

A. Kaulanos

Per il Presidente della Repubblica italiana

Romano Prodi

Για τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας

Εκκληροκαρτζής

Latvijas Republikas Valsts prezidenta vārdā

Valdis Zatlers.
Igaunskubis P. P. P.

Lietuvos Respublikos Prezidento vardu

Valdas Adamkus.
Gediminas Kerbelas P. P. P.

Pour Son Altesse Royale le Grand-Duc de Luxembourg

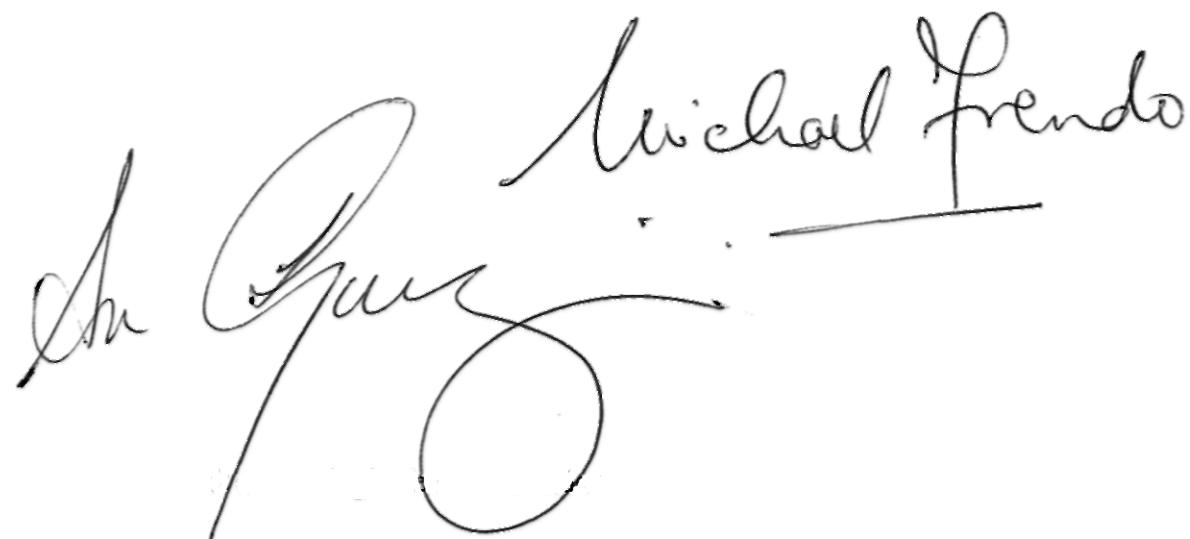
f c P. P. P.

A Magyar Köztársaság Elnöke részéről

Árpád Göncz

Għall-President ta' Malta

Michael Frendo

Voor Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden

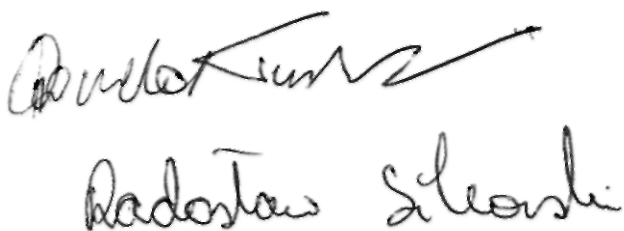

Für den Bundespräsidenten der Republik Österreich

Heinz Fischer

Za Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

Andrzej Duda

Pelo Presidente da República Portuguesa

Aníbal Cavaco Silva

Pentru Președintele României

Bogdan Staniceanu
Adrian Ciobotariu

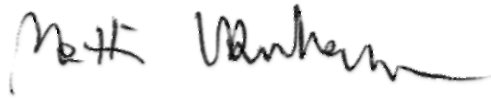
Za predsednika Republike Slovenije

Jurij
Ljubljana

Za prezidenta Slovenskej republiky

Karel
Ján Kubiš

Suomen Tasavallan Presidentin puolesta
För Republiken Finlands President

För Konungariket Sveriges regering

For Her Majesty the Queen of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

PROTOKOLLID

A. EUROOPA LIIDU LEPINGULE, EUROOPA LIIDU TOIMIMISE LEPINGULE JA VAJADUSEL EUROOPA AATOMIENERGIAÜHENDUSE ASUTAMISLEPINGULE LISATAVAD PROTOKOLLID

PROTOKOLL

RIIKIDE PARLAMENTIDE ROLLI KOHTA EUROOPA LIIDUS

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

MEELDE TULETADES, et riikide parlamentide järelevalve oma valitsuste üle Euroopa Liidu tegevuse suhtes on iga liikmesriigi konkreetse põhiseadusliku korralduse ja tava küsimus;

SOOVIDES ergutada riikide parlamente rohkem osalema Euroopa Liidu tegevuses ja parandada nende võimalusi avaldada oma vaateid Euroopa Liidu seadusandlike aktide eelnõude ja muude küsimuste kohta, mis võivad neid eriti huvitada,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa Liidu lepingule, Euroopa Liidu toimimise lepingule ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule.

I JAOTIS

TEAVE RIIKIDE PARLAMENTIDELE

Artikkel 1

Komisjon edastab oma konsulteerimisdokumendid (rohelised ja valged raamatud ning teatised) nende avaldamisel otse riikide parlamentidele. Komisjon edastab ka iga-aastase õigusloomekava ja muud õigusloome planeerimise või poliitilise strateegia dokumendid samaaegselt nii riikide parlamentidele kui Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

Artikkel 2

Euroopa Parlamendile ja nõukogule saadetavad seadusandlike aktide eelnõud edastatakse riikide parlamentidele. Käesolevas protokollis peetakse „seadusandlike aktide eelnõude” all silmas komisjoni ettepanekuid, liikmesriikide rühma algatusi, Euroopa Parlamendi algatusi, Euroopa Kohtu taotlusi, Euroopa Keskpanga soovitusi või Euroopa Investeeringupanga taotlusi seadusandlike aktide vastuvõtmiseks.

Komisjoni koostatud seadusandlike aktide eelnõud edastab komisjon otse riikide parlamentidele ning samaaegselt ka Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

Euroopa Parlamendi koostatud seadusandlike aktide eelnõud edastab Euroopa Parlament otse riikide parlamentidele.

Liikmesriikide rühmalt, Euroopa Kohtult, Euroopa Keskpangalt või Euroopa Investeerimispannga koostatud seadusandlike aktide eelnõud edastab nõukogu otse riikide parlamentidele.

Artikkel 3

Vastavalt subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamist käsitlevas protokollis sätestatud korrale võivad riikide parlamendid saata Euroopa Parlamendi ja komisjoni presidendile ja nõukogu eesistujale põhjendatud arvamuse selle kohta, kas seadusandliku akti eelnõu vastab subsidiaarsuse põhimõttele.

Juhul kui seadusandliku akti eelnõu on koostanud liikmesriikide rühm, edastab nõukogu eesistuja põhjendatud arvamuse(d) asjaomaste liikmesriikide valitsustele.

Juhul kui seadusandliku akti eelnõu on koostanud Euroopa Kohtus, Euroopa Keskpank või Euroopa Investeerimispank, edastab nõukogu eesistuja põhjendatud arvamuse(d) asjaomasele institutsioonile või organile.

Artikkel 4

Alates seadusandliku akti eelnõu esitamisest riikide parlamentidele liidu ametlikes keeltes kuni eelnõu lisamiseni nõukogu esialgsesse päevakorda selle vastuvõtmiseks või seisukoha vastuvõtmiseks seadusandliku menetluse kohaselt, peab mööduma kaheksa nädalat. Erandid on võimalikud edasilükkamatutel juhtudel, mille põhjused esitatakse nõukogu õigusaktis või seisukohas. Välja arvatud nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel, ei või asjaomase kaheksa nädala jooksul seadusandliku akti eelnõu kohta kokkulepet sõlmida. Välja arvatud nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel peab alates seadusandliku akti eelnõu lisamisest nõukogu esialgsesse päevakorda kuni seisukoha vastuvõtmiseni mööduma kümme päeva.

Artikkel 5

Nõukogu istungite päevakorrad ja tulemused, sealhulgas nende istungite protokollid, kus nõukogu arutab seadusandliku akti eelnõusid, edastatakse otse riikide parlamentidele ning samaaegselt ka liikmesriikide valitsustele.

Artikkel 6

Kui Euroopa Ülemkogu kavatses kasutada Euroopa Liidu lepingu artikli 48 lõike 7 esimest või teist lõiku, teatatakse Euroopa Ülemkogu algatusest riikide parlamentidele vähemalt kuus kuud enne mis tahes otsuse vastuvõtmist.

Artikkel 7

Kontrollikoda edastab oma aastaaruande riikide parlamentidele teadmiseks samal ajal kui Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

Artikkel 8

Kui riigi parlament ei ole ühekojaline, kohaldatakse artikleid 1–7 kõigi selle koosseisu kuuluvate kodade puhul.

II JAOTIS

PARLAMENTIDEVAHELINE KOOSTÖÖ

Artikkel 9

Euroopa Parlament ja riikide parlamendid määravad üheskoos kindlaks parlamentidevahelise koostöö tulemusliku ja regulaarse korralduse ja edendamise liidus.

Artikkel 10

Euroopa Liidu asjade komisjonide konverents võib esitada Euroopa Parlamendile, nõukogule ja komisjonile läbivaatamiseks iga seisukoha, mida konverents peab asjakohaseks. Lisaks sellele edendab konverents riikide parlamentide ja Euroopa Parlamendi, sealhulgas nende valdkondlike komisjonide vahelist teabe ja kogemuste vahetamist. Konverents võib korraldada ka parlamentidevahelisi konverentse üksikteemadel, eriti mõttevahetusi ühise välis- ja julgeolekupoliitika, sealhulgas ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika küsimustes. Konverentsi esitatud seisukohad ei ole riikide parlamentidele siduvad ega otsusta ette nende seisukohti.

PROTOKOLL

**SUBSIDIAARSUSE JA PROPORTSIONAALSUSE PÕHIMÕTTE
KOHALDAMISE KOHTA**

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

SOOVIDES tagada, et otsused tehtaks võimalikult lähedal liidu kodanikele;

OTSUSTANUD luua tingimused Euroopa Liidu lepingu artiklis 3b määratletud subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamiseks ning rajada süsteemi selle põhimõtte kohaldamise jälgimiseks,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule:

Artikkel 1

Iga institutsioon tagab Euroopa Liidu lepingu artiklis 3b sätestatud subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte järjekindla järgimise.

Artikkel 2

Komisjon korraldab enne seadusandliku akti kohta ettepanekute tegemist laialdased konsultatsioonid. Nende konsultatsioonide korraldamisel võetakse vajaduse korral arvesse kavandatava meetme piirkondlikku ja kohalikku mõõdet. Eriti kiireloomulistel juhtudel jätab komisjon sellised konsultatsioonid korraldamata. Komisjon põhjendab seda otsust oma ettepanekus.

Artikkel 3

Käesolevas protokollis peetakse „seadusandlike aktide eelnõude” all silmas komisjoni ettepanekuid, liikmesriikide rühma algatusi, Euroopa Parlamendi algatusi, Euroopa Kohtu taotlusi, Euroopa Keskpannga soovitusi või Euroopa Investeerimispannga taotlusi seadusandlike aktide vastuvõtmiseks.

Artikkel 4

Komisjon edastab kõik oma seadusandlike aktide eelnõud ja oma muudetud eelnõud samaaegselt riikide parlamentidele ja liidu seadusandjale.

Euroopa Parlament edastab oma seadusandlike aktide eelnõud ja oma muudetud eelnõud riikide parlamentidele.

Nõukogu edastab liikmesriikide rühma, Euroopa Kohtu, Euroopa Keskpannga ja Euroopa Investeerimispannga koostatud seadusandlike aktide eelnõud ja muudetud eelnõud riikide parlamentidele.

Euroopa Parlamendi õigusloomega seotud resolutsioonid ja nõukogu seisukohad edastatakse pärast nende vastuvõtmist riikide parlamentidele.

Artikkel 5

Seadusandlike aktide eelnõusid põhjendatakse subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte seisukohast. Iga seadusandliku akti eelnõu peab sisaldama üksikasjaliku seletuse, mis võimaldab hinnata subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte järgimist. Seletus peab sisaldama hinnangut ettepaneku finantsmõju ning direktiivi puhul selle tagajärgede kohta liikmesriikide kehtestatavatele sätetele, vajaduse korral ka piirkondlikele õigusaktidele. Järeldusi, miks liidu eesmärk on paremini saavutatav liidu tasandil, põhjendatakse kvalitatiivsete ja võimaluse korral kvantitatiivsete näitajatega. Seadusandlike aktide eelnõudes võetakse arvesse vajadust, et mis tahes finants- või halduskohustus, mis langeb liidule, riikide valitsustele, piirkondlikele või kohalikele asutustele, majandustegevuses osalejatele ja kodanikele, oleks minimaalne ja proportsionaalne taotletava eesmärgiga.

Artikkel 6

Iga riigi parlament või selle koda võib kaheksa nädala jooksul alates seadusandliku akti eelnõu edastamise kuupäevast saata Euroopa Parlamendi ja komisjoni presidendile ning nõukogu eesistujale liidu ametlikes keeltes koostatud põhjendatud arvamuse selle kohta, miks asjaomane eelnõu ei vasta tema arvates subsidiaarsuse põhimõttele. Iga riigi parlament või selle koda konsulteerib vajaduse korral seadusandlikke volitusi omavate piirkondlike parlamentidega.

Juhul kui seadusandliku akti eelnõu on koostanud liikmesriikide rühm, edastab nõukogu eesistuja arvamuse asjaomaste liikmesriikide valitsustele.

Juhul kui seadusandliku akti eelnõu on koostanud Euroopa Kohus, Euroopa Keskpank või Euroopa Investeerimispank, edastab nõukogu eesistuja arvamuse asjaomasele institutsioonile või organile.

Artikkel 7

1. Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon ning vajadusel liikmesriikide rühm, Euroopa Kohus, Euroopa Keskpank või Euroopa Investeerimispank, juhul kui nad on seadusandliku akti eelnõu koostajad, võtavad arvesse riikide parlamentide või riigi parlamendi koja põhjendatud arvamusi.

Igal liikmesriigi parlamendil on kaks häält, mis jagatakse vastavalt riigi parlamendi ülesehitusele. Kahekojalise parlamendi puhul on kummalgi koljal üks hääl.

2. Kui põhjendatud arvamused seadusandliku akti eelnõu subsidiaarsuse põhimõttele mittevastavuse kohta esindavad kooskõlas lõike 1 teise lõiguga vähemalt kolmandikku kõikide riikide parlamentide häälte üldarvust, tuleb eelnõu uuesti läbi vaadata. Alampiir on vähemalt neljandik riikide parlamentide häälte üldarvust, kui seadusandliku akti eelnõu on esitatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 61i alusel vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala kohta.

Pärast nimetatud läbivaatamist võib komisjon või vajadusel liikmesriikide rühm, Euroopa Parlament, Euroopa Kohus, Euroopa Keskpank või Euroopa Investeeringuspank, juhul kui nad on seadusandliku akti eelnõu koostajad, otsustada eelnõu samaks jätta, seda muuta või see tagasi võtta. Nimetatud otsust tuleb põhjendada.

3. Lisaks sellele tuleb seadusandliku tavamenetluse raames, kui põhjendatud arvamused seadusandliku akti ettepaneku subsidiaarsuse põhimõttele mittevastavuse kohta esindavad kooskõlas lõike 1 teise lõiguga vähemalt riikide parlamentide häälte lihtenamust, ettepanek uuesti läbi vaadata. Pärast nimetatud läbivaatamist võib komisjon otsustada ettepaneku samaks jätta, seda muuta või see tagasi võtta.

Kui komisjon otsustab ettepaneku samaks jätta, peab ta põhjendatud arvamuses esitama põhjused, miks tema arvates ettepanek vastab subsidiaarsuse põhimõttele. Nii asjaomane põhjendatud arvamus kui ka riikide parlamentide põhjendatud arvamused tuleb edastada liidu seadusandjale menetluse raames kaalumiseks:

- a) enne esimese lugemise lõpetamist kaalub seadusandja (Euroopa Parlament ja nõukogu), kas seadusandlik ettepanek on kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega, võttes eelkõige arvesse nii riikide parlamentide väljendatud põhjendusi, mida enamik neist jagab, kui ka komisjoni põhjendatud arvamust;
- b) kui seadusandja jõuab nõukogu liikmete 55 %-lise häälteenamusega või Euroopa Parlamendis antud häälte enamusega arvamusele, et ettepanek ei ole kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega, seadusandliku ettepaneku menetlemist ei jätkata.

Artikkel 8

Euroopa Liidu Kohus on pädev menetlema hagnosisid, mis liikmesriigid esitavad seadusandlikus aktis esineva subsidiaarsuse põhimõtte rikkumise asjus vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 230 või millest liikmesriigid teatavad oma õiguskorra kohaselt riigi parlamendi või selle koja nimel.

Nimetatud artiklis ettenähtud korra kohaselt võib ka regioonide komitee esitada selliseid hagnosisid seadusandlike aktide kohta, mille vastuvõtmiseks tuleb vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingule konsulteerida regioonide komiteega.

Artikkel 9

Komisjon esitab igal aastal Euroopa Ülemkogule, Euroopa Parlamendile, nõukogule ja riikide parlamentidele aruande Euroopa Liidu lepingu artikli 3b kohaldamise kohta. See iga-aastane aruanne edastatakse ka majandus- ja sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele.

PROTOKOLL
EURORÜHMA KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

SOOVIDES edendada majanduskasvu tugevdamise tingimusi Euroopa Liidus ning arendada selleks majanduspoliitika veelgi tihedamat koordineerimist euroalal;

OLLES teadlikud vajadusest näha ette erisätteid eurot kasutavate liikmesriikide vahelise dialoogi tõhustamiseks seni, kuni euro saab kõigi liidu liikmesriikide rahaks,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule:

Artikkel 1

Eurot kasutavate liikmesriikide ministrid tulevad kokku mitteametlikult. Sellised kohtumised leiavad vajaduse korral aset selleks, et arutada küsimusi, mis on seotud nende ühise vastutusega ühisraha suhtes. Kohtumistel osaleb komisjon. Euroopa Keskpank kutsutakse osalema neil kohtumistel, mille korraldavad eurot kasutavate liikmesriikide rahandusküsimuste eest vastutavate ministrite ja komisjoni esindajad.

Artikkel 2

Eurot kasutavate liikmesriikide ministrid valivad asjaomaste liikmesriikide häälteenamusega kaheks ja pooleks aastaks esimehe.

PROTOKOLL

**EUROOPA LIIDU LEPINGU ARTIKLIGA 28a LOODUD ALALISE
STRUKTUREERITUD KOOSTÖÖ KOHTA**

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

VÕTTES ARVESSE Euroopa Liidu lepingu artikli 28a lõiget 6 ja artiklit 28e;

MEELDE TULETADES, et liidu eesmärgiks on ühine välis- ja julgeolekupoliitika, mis põhineb liikmesriikide tegevuse pideva vastastikuse lähenemise saavutamisel;

MEELDE TULETADES, et ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika on ühise välis- ja julgeolekupoliitika lahutamatu osa; et see tagab liidule operatiivse tegutsemisvõime, kasutades tsiviil- ja sõjaväevahendeid; et liit võib selliseid vahendeid kasutada Euroopa Liidu lepingu artiklis 28b osutatud missioonidel väljaspool liitu rahutagamiseks, konfliktide ennetamiseks ning rahvusvahelise julgeoleku tugevdamiseks kooskõlas ÜRO põhikirja põhimõtetega; et nende kohustuste täitmisel kasutatakse liikmesriikide vahendeid kooskõlas „ühtsete jõudude” põhimõttega;

MEELDE TULETADES, et liidu ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika ei mõjuta teatavate liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsepoliitika eripära;

MEELDE TULETADES, et liidu ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika arvestab nende liikmesriikide Põhja-Atlandi lepingu järgseid kohustusi, kes näevad oma ühiskaitse teostumist Põhja-Atlandi lepingu organisatsioonis, ja ühtib selle lepingu raames kehtestatud ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitikaga;

OLLES VEENDUNUD, et kooskõlas „Berliin pluss” kokkulepetega aitab liidu kindlam roll julgeoleku- ja kaitseküsimustes kaasa uuenenud Atlandi liidu elujõulisusele;

OLLES OTSUSTANUD tagada, et liit on täielikult võimeline endale rahvusvaheliselt kohustusi võtma;

TUNNUSTADES, et Ühinenud Rahvaste Organisatsioon võib taotleda liidu abi Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja VI ja VII peatüki alusel käivitatud missioonide koheseks elluviimiseks;

TUNNUSTADES, et julgeoleku- ja kaitsepoliitika tugevdamine nõuab liikmesriikide poolseid jõupingutusi sõjaliste võimete valdkonnas;

OLLES TEADLIKUD sellest, et Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika uuele arenguetapile siirdumine eeldab asjaomastelt liikmesriikidelt sihikindlaid jõupingutusi;

MEELDE TULETADES liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja täieliku kaasamise olulisust alalise struktureeritud koostööga seotud menetlustesse,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule:

Artikkel 1

Euroopa Liidu lepingu artikli 28a lõikes 6 osutatud alalise struktureeritud koostööga võivad ühineda kõik liikmesriigid, kes kohustuvad alates kuupäevast, mil jõustub Lissaboni leping:

- a) asuma intensiivsemalt arendama oma kaitsevõimet, arendades oma riiklikku panust ja vajaduse korral osalemist riikidevahelistes relvajõududes, Euroopa peamistes varustusprogrammides ning kaitsevõime arendamise, teadusuuringute, hangete ja relvastuse alase agentuuri (Euroopa Kaitseagentuur) tegevuses, ning
- b) olema võimeline hiljemalt 2010. aastaks tagama kavandatud missioonideks kas iseseisvalt või osana riikidevahelistest relvajõudude rühmadest eriülesandega lahinguüksusi, mis on taktikalisel tasandil tugielementidega, kaasa arvatud transport ja logistika, lahinguformeringutena korraldatud, ning mis on võimelised Euroopa Liidu lepingu artiklis 28b osutatud ülesandeid täitma 5 kuni 30 päeva jooksul eelkõige Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni taotluste korral, ning mida saab lahinguvalmis hoida esialgse 30-päevase perioodi vältel, mida saab pikendada vähemalt 120 päevani.

Artikkel 2

Artiklis 1 sätestatud eesmärkide saavutamiseks kohustuvad alalises struktureeritud koostöös osalevad liikmesriigid:

- a) tegema alates Lissaboni lepingu jõustumisest koostööd kaitsevarustuse investeerimiskulude tasemega seotud heakskiidetud eesmärkide saavutamiseks ning neid eesmärke regulaarselt läbi vaatama, pidades silmas julgeoleku-keskkonda ja liidu rahvusvahelisi kohustusi;

- b) viima oma kaitsesüsteemid võimalikult suures osas üksteisega vastavusse, eelkõige ühtlustades oma sõjaliste vajaduste kindlaksmääramist, võttes ühisesse kasutusse ja vajadusel spetsialiseerides oma kaitsevahendeid ja -võimekust ning ergutades koostööd koolituse ja logistika valdkondades;
- c) võtma konkreetseid meetmeid oma jõudude kättesaadavuse, koostoimimisvõime, paindlikkuse ja ümberpaigutatavuse tõhustamiseks, seades eelkõige ühiseid eesmärke jõudude eraldamise osas, sealhulgas vajadusel läbi vaatama oma siseriikliku otsuste vastuvõtmise korra;
- d) tegema koostööd, et tagada nende poolt vajalike meetmete võtmine „võimete arendamise mehhanismi” raames ilmnunud puudujääkide kõrvaldamiseks, sealhulgas riikidevahelise lähenemisviisi kaudu ja ilma et see piiraks sellega seonduvaid kohustusi NATO raames;
- e) osalema vajadusel Euroopa Kaitseagentuuri raames oluliste ühiste või Euroopa varustusprogrammide arendamisel.

Artikkel 3

Euroopa Kaitseagentuur aitab kaasa osalevate liikmesriikide eraldatud sõjaliste võimete korrapärasele hindamisele, muu hulgas selliste võimete hindamisele, mis on eraldatud vastavuses tingimustega, mis on kehtestatud muu hulgas artikli 2 alusel, ja annab sellest aru vähemalt kord aastas. Seda hindamist võib kasutada nõukogu soovitude ja otsuste alusena, mis on vastu võetud kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikliga 28e.

PROTOKOLL

EUROOPA LIIDU LEPINGU ARTIKLI 6 LÕIKE 2 KOHTA, MIS KÄSITLEB LIIDU ÜHINEMIST EUROOPA INIMÕIGUSTE JA PÕHIVABADUSTE KAITSE KONVENTSIOONIGA

KÕRGED LEPINGUOSALISED

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule:

Artikkel 1

Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõikes 2 sätestatud leping liidu ühinemise kohta Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga (edaspidi „Euroopa konventsioon”), näeb ette liidu ja liidu õiguse eripärade säilitamise, iseäranis:

- a) erikorra liidu võimalikuks osalemiseks Euroopa konventsiooni kontrolliorganites;
- b) mehhanismid, mis on vajalikud, et tagada mitteliikmesriikide või üksikisikute koostatud hagide õigesti adresseerimine liikmesriikidele ja/või liidule.

Artikkel 2

Artiklis 1 osutatud leping tagab, et ühinemine ei mõjuta liidu pädevust ega liidu institutsioonide volitusi. Nimetatud leping tagab, et ükski selle sätte ei mõjuta liikmesriikide olukorda Euroopa konventsiooni suhtes, iseäranis Euroopa konventsiooni protokollide, meetmete, mis liikmesriigid on võtnud erandina Euroopa konventsioonist kooskõlas selle artikliga 15, ja liikmesriikide poolt kooskõlas konventsiooni artikliga 57 tehtud reservatsioonide suhtes.

Artikkel 3

Ükski artiklis 1 osutatud lepingu sätte ei või mõjutada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 292 lõiget 2.

PROTOKOLL**SISETURU JA KONKURENTSI KOHTA****KÕRGED LEPINGUOSALISED**

ARVESTADES, et Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 määratletud siseturg hõlmab süsteemi, mis tagab, et konkurentsi siseturul ei kahjustata,

ON LEPPINUD KOKKU, et: sel eesmärgil võtab liit vajaduse korral meetmeid aluslepingute sätete, sealhulgas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 308 kohaselt.

Käesolev protokoll lisatakse Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule.

PROTOKOLL**EUROOPA LIIDU PÕHIÕIGUSTE HARTA KOHALDAMISE
KOHTA POOLA JA ÜHENDKUNINGRIIGI SUHTES****KÕRGED LEPINGUOSALISED,**

ARVESTADES, et Euroopa Liidu lepingu artiklis 6 tunnustab liit Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud õigusi, vabadusi ja põhimõtteid;

ARVESTADES, et hartat tuleb kohaldada rangelt vastavalt eespool nimetatud artiklile 6 ja harta VII jaotisele;

ARVESTADES, et eespool nimetatud artiklis 6 nõutakse harta kohaldamist ja tõlgendamist Poola ja Ühendkuningriigi kohtute poolt ranges vastavuses nimetatud artiklis viidatud selgitustega;

ARVESTADES, et harta hõlmab nii õigusi kui põhimõtteid;

ARVESTADES, et harta hõlmab nii tsiviil- ja poliitilise iseloomuga sätteid kui majandusliku ja sotsiaalse iseloomuga sätteid;

ARVESTADES, et hartas kinnitatakse veel kord liidus tunnustatud õigusi, vabadusi ja põhimõtteid ning muudetakse asjaomased õigused märgatavamaks, kuid ei looda uusi õigusi ega põhimõtteid;

TULETADES MEELDE Euroopa Liidu lepingu, Euroopa Liidu toimimise lepingu ja üldise liidu õiguse kohaseid Poola ja Ühendkuningriigi kohustusi;

MÄRKIDES ÄRA Poola ja Ühendkuningriigi soovi selgitada harta rakendamise teatud aspekte;

SOOVIDES seetõttu selgitada harta rakendamist Poola ja Ühendkuningriigi seaduste ja haldustoimingute suhtes ning selle lubatavust Poolas ja Ühendkuningriigis;

KINNITADES VEEL KORD, et viited käesolevas protokollis harta erisätete toimimisele ei piira kuidagi teiste harta sätete toimimist;

KINNITADES VEEL KORD, et käesolev protokoll ei piira harta rakendamist teiste liikmesriikide suhtes;

KINNITADES VEEL KORD, et käesolev protokoll ei piira Euroopa Liidu lepingu, Euroopa Liidu toimimise lepingu ja üldise liidu õiguse kohaseid teisi Poola ja Ühendkuningriigi kohustusi,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule:

Artikkel 1

1. Harta ei laienda Euroopa Liidu Kohtu ega mis tahes Poola või Ühendkuningriigi kohtu pädevust leida, et Poola või Ühendkuningriigi seadused, määrused ja haldussätted, -praktika või -toimingud on vastuolus põhiõiguste, vabaduste ja põhimõtetega, mida ta kinnitab.

2. Eelkõige, ja kahtluse vältimiseks, sätestatakse, et miski harta IV jaotises ei anna Poola või Ühendkuningriigi suhtes kohaldamiseks kohtujurisdiiktsiooni alla kuuluvaid õigusi, välja arvatud selles ulatuses, mis Poola või Ühendkuningriik on selliste õiguste osas näinud ette oma siseriiklikes õigusaktides.

Artikkel 2

Niivõrd, kuivõrd harta säte on seotud riiklike õigusaktide ja õiguspraktikaga, kohaldatakse seda üksnes Poolas või Ühendkuningriigis niivõrd, kuivõrd selles sisalduvaid õigusi või põhimõtteid tunnustatakse Poola või Ühendkuningriigi õigusaktides või õiguspraktikas.

PROTOKOLL
JAGATUD PÄDEVUSE TEOSTAMISE KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule:

Ainus artikkel

Kui liit on teatud valdkonnas võtnud meetmeid, hõlmab Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 2a lõikes 2 sätestatud jagatud pädevuse teostamise ulatus üksnes neid elemente, mida asjaomane liidu õigusakt reguleerib, ega laiene kogu valdkonnale.

PROTOKOLL
ÜLDHUVITEENUSTE KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

SOOVIDES rõhutada üldhuviteenuste olulisust,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes tõlgendavates sätetes, mis lisatakse Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule:

Artikkel 1

Liidu ühised väärtused seoses üldist majandushuvi pakkuvate teenustega Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 16 tähenduses sisaldavad eelkõige järgmist:

- riiklike, piirkondlike ja kohalike asutuste oluline roll ja laiaulatuslik suvaõigus osutada, tellida ja korraldada üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid nii palju kui võimalik vastavalt kasutajate vajadustele;
- erinevate üldist majandushuvi pakkuvate teenuste mitmekesisus ning kasutajate vajaduste ja eelistuste erinevused, mis võivad tuleneda erinevatest geograafilistest, sotsiaalsetest või kultuurilistest olukordadest;
- kõrge kvaliteet, ohutus ja vastuvõetav hind, võrdne kohtlemine ning üldise juurdepääsu ja kasutajate õiguste edendamine;

Artikkel 2

Aluslepingute sätted ei mõjuta mingil moel liikmesriikide pädevust osutada, tellida ja korraldada majandushuvi mitte pakkuvaid üldhuviteenuseid.

PROTOKOLL**NÕUKOGU OTSUSE KOHTA, MIS KÄSITLEB EUROOPA LIIDU
LEPINGU ARTIKLI 9c LÕIKE 4 JA EUROOPA LIIDU TOIMIMISE
LEPINGU ARTIKLI 205 LÕIKE 2 RAKENDAMIST ÜHELTL POOLT
AJAVAHEMIKUS 1. NOVEMBER 2014 – 31. MÄRTS 2017 JA
TEISELT POOLT ALATES 1. APRILLIST 2017**

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

VÕTTES ARVESSE asjaolu, kui oluliselt tähtis oli kokkuleppele jõudmine nõukogu otsuses, mis käsitleb Euroopa Liidu lepingu artikli 9c lõike 4 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 2 rakendamist ühelt poolt ajavahemikus 1. november 2014 – 31. märts 2017 ja teiselt poolt alates 1. aprillist 2017 (edaspidi „otsus“), Lissaboni lepingu heakskiitmise ajal.

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule:

Ainus artikkel

Enne kui nõukogu vaatab läbi mis tahes eelnõu, mille eesmärk on muuta otsust või mis tahes selle sätteid või tunnistada need kehtetuks või muuta otseselt või kaudselt selle kohaldamisala või tähendust teise liidu õigusakti muutmise teel, peab Euroopa Ülemkogu asjaomase eelnõu üle esialgse arutelu, tehes otsuse konsensuse alusel vastavalt Euroopa Liidu lepingu artikli 9b lõikele 4.

PROTOKOLL**ÜLEMINEKUSÄTETE KOHTA**

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

ARVESTADES, et selleks, et korraldada üleminekut enne Lissaboni lepingu jõustumist kohaldatavate aluslepingute institutsioonilistelt sätetelt asjaomases lepingus ette nähtud institutsioonilistele sätetele, on vaja kehtestada üleminekusätted,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa Liidu lepingule, Euroopa Liidu toimimise lepingule ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule:

Artikkel 1

Käesolevas protokollis mõistetakse „aluslepingute” all Euroopa Liidu lepingut, Euroopa Liidu toimimise lepingut ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingut.

I JAOTIS

SÄTTED EUROOPA PARLAMENDI KOHTA

Artikkel 2

Euroopa Ülemkogu võtab vastavalt Euroopa Liidu lepingu artikli 9a lõike 2 teisele lõigule vastu otsuse Euroopa Parlamendi koosseisu kindlaksmääramise kohta aegsasti enne Euroopa Parlamendi 2009. aasta valimisi.

Kuni 2004–2009. aastaks valitud parlamendi koosseisu volituste lõppemiseni jääb Euroopa Parlamendi koosseis ja liikmete arv selliseks, nagu oli Lissaboni lepingu jõustumisel.

II JAOTIS

SÄTTED KVALIFITSEERITUD HÄÄLTEENAMUSE KOHTA

Artikkel 3

1. Euroopa Liidu lepingu artikli 9c lõike 4 kohaselt jõustuvad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 2 sätted kvalifitseeritud häälteenamuse määratlemise kohta Euroopa Ülemkogus ja nõukogus 1. novembril 2014.

2. Kui 1. novembri 2014 ja 31. märtsi 2017 vahel on otsuse tegemiseks nõutav kvalifitseeritud häälteenamus, võib nõukogu liige nõuda, et selline otsus võetaks vastu lõikes 3 määratletud kvalifitseeritud häälteenamusega. Sel juhul kohaldatakse lõikeid 3 ja 4.

3. Ilma et see piiraks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 201a lõike 1 teise lõigu kohaldamist, kehtivad kuni 31. oktoobrini 2014 järgmised sätted:

Kui Euroopa Ülemkogu ja nõukogu otsuste tegemisel on nõutav kvalifitseeritud häälteenamus, arvestatakse liikmete hääli järgmiselt:

Belgia	12	Kreeka	12
Bulgaaria	10	Hispaania	27
Tšehhi Vabariik	12	Prantsusmaa	29
Taani	7	Itaalia	29
Saksamaa	29	Küpros	4
Eesti	4	Läti	4
Iirimaa	7	Leedu	7

Luksemburg	4	Rumeenia	14
Ungari	12	Sloveenia	4
Malta	3	Slovakkia	7
Madalmaad	13	Soome	7
Austria	10	Rootsi	10
Poola	27	Ühendkuningriik	29
Portugal	12		

Kui otsus tuleb teha aluslepingute kohaselt komisjoni ettepaneku põhjal, on otsuste vastuvõtmiseks vaja vähemalt 255 poolthäält, mis esindavad liikmete enamust. Muudel juhtudel tehakse otsused vähemalt 255 poolthäälega, mis esindavad vähemalt kaht kolmandikku liikmetest.

Kui Euroopa Ülemkogu või nõukogu võtab õigusakti vastu kvalifitseeritud häälteenamusega, võib Euroopa Ülemkogu liige või nõukogu liige taotleda, et tehtaks kindlaks, kas kvalifitseeritud häälteenamuse moodustavad liikmesriigid esindavad vähemalt 62 % liidu elanike üldarvust. Kui see tingimus ei ole täidetud, jääb asjaomane õigusakt vastu võtmata.

4. Kui aluslepingute kohaldamisel ei osale hääletamisel kõik nõukogu liikmed, nimelt juhtudel, kui on osutatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 3 kohaselt määratletud kvalifitseeritud häälteenamusele, määratletakse kuni 31. oktoobrini 2014 kvalifitseeritud häälteenamust kui sedasama võrdelist osa arvestatud häältest ja sedasama võrdelist osa nõukogu liikmete arvust ning vajadusel kui sedasama protsendimäära asjaomaste liikmesriikide elanikest, mis on sätestatud käesoleva lepingu lõikes 3.

III JAOTIS

SÄTTED NÕUKOGU KOOSSEISUDE KOHTA

Artikkel 4

Kuni Euroopa Liidu lepingu artikli 9c lõike 6 esimeses lõigus osutatud otsuse jõustumiseni võib nõukogu koos käia asjaomase lõike teises ja kolmandas lõigus sätestatud koosseisudes ja muudes koosseisudes, mille nimekirja on kehtestatud üldasjade nõukogu lihthäälteenamusega.

IV JAOTIS

SÄTTED KOMISJONI, SEALHULGAS LIIDU VÄLISASJADE JA JULGEOLEKUPOLIITIKA KÕRGE ESINDAJA KOHTA

Artikkel 5

Lissaboni lepingu jõustumise kuupäeval ametis olevad komisjoni liikmed jäävad ametisse kuni oma ametiaja lõpuni. Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ametisse nimetamise kuupäeval lõpeb siiski kõrge esindajaga sama kodakondsusega komisjoni liikme ametiaeg.

V JAOTIS

SÄTTED NÕUKOGU PEASEKRETÄRI, ÜHISE VÄLIS- JA JULGEOLEKUPOLIITIKA KÕRGE ESINDAJA JA NÕUKOGU ASEPEASEKRETÄRI KOHTA

Artikkel 6

Nõukogu peasekretäri, ühise välis- ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja nõukogu asepeasekretäri ametiaeg lõpeb Lissaboni lepingu jõustumise kuupäeval. Nõukogu nimetab peasekretäri vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 207 lõikele 2.

VI JAOTIS

SÄTTED NÕUANDVATE ORGANITE KOHTA

Artikkel 7

Kuni Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 258 osutatud otsuse jõustumiseni on majandus- ja sotsiaalkomitee liikmete arv järgmine:

Belgia	12	Luksemburg	6
Bulgaaria	12	Ungari	12
Tšehhi Vabariik	12	Malta	5
Taani	9	Madalmaad	12
Saksamaa	24	Austria	12
Eesti	7	Poola	21
Iirimaa	9	Portugal	12
Kreeka	12	Rumeenia	15
Hispaania	21	Sloveenia	7
Prantsusmaa	24	Slovakkia	9
Itaalia	24	Soome	9
Küpros	6	Rootsi	12
Läti	7	Ühendkuningriik	24
Leedu	9		

Artikkel 8

Kuni Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 263 osutatud otsuse jõustumiseni on regioonide komitee liikmete arv järgmine:

Belgia	12	Eesti	7
Bulgaaria	12	Iirimaa	9
Tšehhi Vabariik	12	Kreeka	12
Taani	9	Hispaania	21
Saksamaa	24	Prantsusmaa	24

Itaalia	24	Poola	21
Küpros	6	Portugal	12
Läti	7	Rumeenia	15
Leedu	9	Sloveenia	7
Luksemburg	6	Slovakkia	9
Ungari	12	Soome	9
Malta	5	Rootsi	12
Madalmaad	12	Ühendkuningriik	24
Austria	12		

VII JAOTIS

ÜLEMINEKUSÄTTED ENNE LISSABONI LEPINGU JÕUSTUMIST EUROOPA LIIDU LEPINGU V JA VI JAOTISE ALUSEL VASTUVÕETUD ÕIGUSAKTIDE KOHTA

Artikkel 9

Liidu institutsioonide, organite ja asutuste poolt Euroopa Liidu lepingu alusel enne Lissaboni lepingu jõustumist vastuvõetud õigusaktide õiguslik toime säilib kuni asjaomaste õigusaktide kehtetuks tunnistamise, tühiseks tunnistamise või muutmiseni aluslepingute kohaldamisel. Sama kehtib Euroopa Liidu lepingu alusel liikmesriikide vahel sõlmitud konventsioonide suhtes.

Artikkel 10

1. Enne Lissaboni lepingu jõustumist politseikoostöö ja kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö valdkonnas vastuvõetud liidu õigusaktide puhul on üleminekumeetmena institutsioonide volitused asjaomase lepingu jõustumise kuupäeval järgmised: Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklil 226 põhinevaid komisjoni volitusi ei kohaldata ning Euroopa Liidu lepingu enne Lissaboni lepingu jõustumist kehtinud versiooni VI jaotiselt põhinevad Euroopa Liidu Kohtu volitused jäävad samaks, isegi kui neid on aktsepteeritud asjaomase Euroopa Liidu lepingu artikli 35 lõike 2 alusel.

2. Lõikes 1 osutatud õigusakti muutmine toob endaga kaasa asjaomases lõikes osutatud institutsioonide aluslepingute kohaste volituste kohaldamise muudetud õigusakti puhul ja nende liikmesriikide osas, kelle suhtes asjaomast õigusakti kohaldatakse.

3. Igal juhul kaotab lõikes 1 osutatud üleminekumeede kehtivuse viie aasta pärast alates Lissaboni lepingu jõustumist.

4. Hiljemalt kuus kuud enne lõikes 3 osutatud üleminekuperioodi lõppu võib Ühendkuningriik teatada nõukogule, et ta ei aktsepteeri lõikes 1 osutatud õigusaktide puhul lõikes 1 osutatud institutsioonide aluslepingutes sätestatud volitusi. Kui Ühendkuningriik on asjaomase teate teinud, lõpetatakse tema suhtes kõikide lõikes 1 osutatud õigusaktide kohaldamine alates lõikes 3 osutatud üleminekuperioodi lõppemisest. Käesolevat lõiku ei kohaldata Ühendkuningriigi suhtes kohaldatavate muudetud õigusaktide suhtes, nagu on osutatud lõikes 2.

Nõukogu määrab kvalifitseeritud hääleteenamusega komisjoni ettepaneku põhjal kindlaks eelnevast tuleneva vajaliku üleminekukorra. Ühendkuningriik ei osale selle otsuse vastuvõtmises. Nõukogu kvalifitseeritud hääleteenamust määratletakse vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 3 punktile a.

Nõukogu võib kvalifitseeritud hääleteenamusega komisjoni ettepaneku põhjal võtta samuti vastu otsuse, millega määratakse kindlaks, et Ühendkuningriik vastutab vajadusel võimalike otseste finantstagajärgede eest, mis tulenevad põhjendatult ja vältimatult asjaomastes õigusaktides osalemise lõpetamisest.

5. Ühendkuningriik võib hiljem teatada igal ajal nõukogule oma soovist osaleda õigusaktides, mille kohaldamine on tema suhtes lõpetatud vastavalt lõike 4 esimesele lõigule. Sellisel juhul kohaldatakse vastavalt vajadusele kas Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis*'d käsitleva protokolliga või Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes käsitleva protokolliga asjakohaseid sätteid. Asjaomaste õigusaktide puhul kohaldatakse aluslepingutes sätestatud institutsioonide volitusi. Toimides asjakohaste protokollide alusel, püüavad liidu institutsioonid ja Ühendkuningriik uuesti sisse seada Ühendkuningriigi võimalikult suures ulatuses osalemist liidu *acquis*'s vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala valdkonnas, ilma et see mõjutaks tõsiselt *acquis*' eri osade praktilist toimimist, järgides samas nende sidusust.

B. LISSABONI LEPINGULE LISATAVAD PROTOKOLLID

PROTOKOLL nr 1,

MILLEGA MUUDETAKSE EUROOPA LIIDU LEPINGULE, EUROOPA ÜHENDUSE ASUTAMISLEPINGULE JA/VÕI EUROOPA AATOMIENERGIAÜHENDUSE ASUTAMISLEPINGULE LISATUD PROTOKOLLE

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

SOOVIDES muuta Euroopa Liidu lepingule, Euroopa Ühenduse asutamislepingule ja/või Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule lisatud protokolle, et kohandada neid Lissaboni lepinguga kehtestatud uute eeskirjadega,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Lissaboni lepingule.

Ainus artikkel

- 1) Käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval kehtivaid ning Euroopa Liidu lepingule, Euroopa Ühenduse asutamislepingule ja/või Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule lisatud protokolle muudetakse käesoleva artikli sätete kohaselt.

A. HORISONTAALSED MUUDATUSED

- 2) Lissaboni lepingu artikli 2 punktis 2 ettenähtud horisontaalseid muudatusi, välja arvatud punktid d, e ja j, kohaldatakse käesolevas artiklis osutatud protokollide suhtes.
- 3) Käesoleva artikli punktis 1 osutatud protokollides:
  - a) asendatakse preambuli viimane lõik, milles mainitakse lepingut või lepinguid, millele asjaomane protokoll lisatakse, sõnadega „ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule”. Käesolevat lõiku ei kohaldata protokollile majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse kohta ega protokollile liikmesriikide avalik-õigusliku ringhäälingu kohta.

Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule lisatakse ka protokoll Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohta, protokoll Euroopa Liidu institutsioonide ja teatud organite, asutuste ja talituste asukoha kohta, protokoll Iirimaa põhiseaduse artikli 40 lõike 3 punkti 3 kohta ning Euroopa Liidu privileegide ja immunitetide protokoll;

- b) sõna „ühendused” asendatakse sõnaga „liit” sobivas käändes ning kohandatakse vajadusel vastavalt lause struktuuri.

- 4) Järgmistes protokollides asendatakse sõnad „[käsolev] leping” sõnadega „aluslepingud” sobivas käändes ja viide Euroopa Liidu lepingule ja/või Euroopa Ühenduse asutamislepingule asendatakse viitega aluslepingutele:
- a) protokoll Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohta:
    - artikkel 1 (sealhulgas viide EÜ asutamislepingule ja ELi lepingule);
  - b) protokoll Euroopa Keskpanga Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja kohta
    - artikli 1.1 uus teine lõik;
    - artikli 12.1 esimene lõik;
    - artikkel 14.1 (teisel nimetamisel);
    - artikli 14.2 teine lõik;
    - artikli 34.1 teine taane;
    - artikkel 35.1;
  - c) protokoll ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse kohta:
    - artikli 3 teine lause;
  - d) protokoll teatavate Taanit käsitlevate sätete kohta:
    - punktiks 1 ümber nummerdatud punkti 2 teine lause;
  - e) protokoll Schengeni *acquis* Euroopa Liitu integreerimise kohta:
    - kuues põhjendus, mis muudetakse viiendaks põhjenduseks;
    - artikkel 1;
  - f) protokoll Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikele varjupaiga andmise kohta:
    - kuues põhjendus, mis muudetakse seitsmendaks põhjenduseks;
  - g) protokoll vara omandamise kohta Taanis:
    - ainus artikkel;
  - h) protokoll liikmesriikide avalik-õigusliku ringhäälingu kohta:
    - ainus artikkel;
  - i) protokoll ESTÜ asutamislepingu kehtivuse lõppemise finantstagajärgede ning söe ja terase teadusfondi kohta:
    - artikkel 3.

- 5) Järgmistes protokollides ja lisades asendatakse sõnad „käesoleva lepingu” viitega Euroopa Liidu toimimise lepingule:
- a) protokoll Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja kohta:
— artikkel 3.1;	— artikkel 25.2;
— artikkel 4;	— artikkel 27.2;
— artikkel 6.3;	— artikli 34.1 sissejuhatav lause;
— artikkel 7;	— artikkel 35.3;
— artikkel 9.1;	— artikli 41.1, mis on ümber nummerdatud artikliks 40.1, esimene lõik;
— artikkel 10.1;	— artikkel 42, mis on ümber nummerdatud artikliks 41;
— artikkel 11.1;	— artikkel 43.1, mis on ümber nummerdatud artikliks 42.1;
— artikkel 14.1 (esimesel nimetamisel);	— artikkel 45.1, mis on ümber nummerdatud artikliks 44.1;
— artikkel 15.3;	— artikkel 47.3, mis on ümber nummerdatud artikliks 46.3;
— artikli 16 esimene lõik;	
— artikkel 21.1;	
- b) protokoll ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse kohta:
- artikli 1 sissejuhatav lause;
- c) protokoll Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklis 121 nimetatud lähenemiskriteeriumide kohta:
- artikli 1 esimene lause;
- d) protokoll teatavate Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriiki käsitlevate sätete kohta:
- punktiks 5 ümber nummerdatud punkti 6 teine lõik;
- punktiks 8 ümber nummerdatud punkti 9 sissejuhatav lause;
- punktiks 9 ümber nummerdatud punkti 10 alapunkti a teine lause;
- punktiks 10 ümber nummerdatud punkt 11;
- e) protokoll majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse kohta:
- viieteistkümnnes põhjendus, mis muudetakse üheteistkümnendaks põhjenduseks;
- f) I ja II lisa:
- mõlema lisa pealkiri.

- 6) Järgmistes protokollides asendatakse sõnad „käesoleva lepingu” sõnadega „nimetatud lepingu”:
- a) protokoll Euroopa Keskpangade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja kohta:
    - artikkel 3.2;
    - artikkel 3.3;
    - artikkel 9.2;
    - artikkel 9.3;
    - artikkel 11.2;
    - artikkel 43.2, mis on ümber nummerdatud artikliks 42.2;
    - artikkel 43.3, mis on ümber nummerdatud artikliks 42.3;
    - artikli 44, mis on ümber nummerdatud artikliks 43, teine lõik;
  - b) protokoll ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse kohta:
    - artikli 2 sissejuhatav lause;
  - c) protokoll Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklis 121 nimetatud lähenemiskriteeriumide kohta:
    - artikkel 2;
    - artikkel 3;
    - artikli 4 esimene lause;
    - artikkel 6;
  - d) protokoll teatavate Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriiki käsitlevate sätete kohta:
    - punktiks 6 ümber nummerdatud punkti 7 teine lõik;
    - punktiks 9 ümber nummerdatud punkti 10 alapunkt c.
- 7) Järgmistes protokollides lisatakse sõna „nõukogu” juurde sõna „lihthäälteenamusega”:
- a) protokoll Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohta:
    - artikli 4 teine lõik;
    - artikli 13 teine lõik;
  - b) Euroopa ühenduste privileegide ja immunitetide protokoll:
    - artikliks 6 ümber nummerdatud artikli 7 esimese lõigu esimene lause.
- 8) Järgmistes protokollides asendatakse sõnad „Euroopa Ühenduste Kohus”, „Euroopa Kohus” või „kohus” sõnadega „Euroopa Liidu Kohus” sobivas käändes:
- a) protokoll Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohta:
    - artikkel 1
    - artikli 3 neljas lõik;
    - lisa artikkel 1;

- b) protokoll Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja kohta:
  - artiklid 35.1, 35.2, 35.4, 35.5 ja 35.6
  - artikkel 36.2;
- c) protokoll Euroopa ühenduste teatud institutsioonide ja talituste ning Europoli asukoha kohta:
  - ainsa artikli punkt d;
- d) Euroopa ühenduste privileegide ja immunitetide protokoll:
  - artikliks 11 ümber nummerdatud artikli 12 punkt a;
  - artikliks 20 ümber nummerdatud artikkel 21 (esimesel nimetamisel);
- e) protokoll Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta:
  - artikkel 2;
- f) protokoll Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikele varjupaiga andmise kohta:
  - teine põhjendus, mis muudetakse kolmandaks põhjenduseks.

B. KONKREETSED MUUDATUSED

KEHTETUKS TUNNISTATUD PROTOKOLLID

- 9) Järgmised protokollid tunnistatakse kehtetuks:
- a) 1957. aasta protokoll Itaalia kohta;
  - b) 1957. aasta protokoll kauba kohta, mis pärineb ja on toodud teatavatest maadest ning mille suhtes kohaldatakse liikmesriiki importimisel erirežiimi;
  - c) 1992. aasta protokoll Euroopa Rahainstituudi põhikirja kohta;
  - d) 1992. aasta protokoll ülemineku kohta majandus- ja rahaliidu kolmandasse etappi;
  - e) 1992. aasta protokoll Portugali kohta;
  - f) 1997. aasta protokoll riikide parlamentide funktsiooni kohta Euroopa Liidus, mis asendatakse uue samanimelise protokolliga;
  - g) 1997. aasta protokoll subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamise kohta, mis asendatakse uue samanimelise protokolliga;
  - h) 1997. aasta protokoll loomade kaitse ja heaolu kohta, mille tekst muudetakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliks 6b;
  - i) 2001. aasta protokoll Euroopa Liidu laienemise kohta;
  - j) 2001. aasta protokoll Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 67 kohta.

EUROOPA LIIDU KOHTU PÕHIKIRI

10) Protokollis Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohta muudetakse järgmiselt:

- a) preambuli esimeses põhjenduses asendatakse viide Euroopa Ühenduse asutamislepingule viitega Euroopa Liidu toimimise lepingule. Ülejäänud protokollis asendatakse sõnad „EÜ asutamisleping” sõnadega „Euroopa Liidu toimimise leping” sobivas käändes; terves protokollis jäetakse välja viited Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse asutamislepingu artiklitele, mis tunnistatakse kehtetuks käesolevale lepingule lisatud protokolliga nr 2, lauset vajadusel grammatiliselt kohandades;
- b) järgmistes artiklites asendatakse sõna „kohus” sõnadega „Euroopa Kohus” sobivas käändes:
  - artiklid 15 ja 27;

[ülejäänud artiklites ei puuduta muudatus eestikeelset teksti];

- c) artiklis 2 asendatakse sõnad „... avalikul kohtuistungil” sõnadega „... Euroopa Kohtu ees avalikul istungil”;
- d) artikli 3 teise lõiku ja artikli 4 neljandasse lõiku lisatakse järgmine lause: „Kui otsus puudutab üldkohtu või erikohtu liiget, teeb Euroopa Kohus otsuse pärast asjaomase kohtuga konsulteerimist.”;
- e) artikli 6 esimesse lõiku lisatakse järgmine lause: „Kui see isik on üldkohtu või erikohtu liige, otsustab Euroopa Kohus pärast asjaomase kohtuga konsulteerimist.”;
- f) II jaotise pealkirja lisatakse sõnad „Euroopa Kohtu”;
- g) artikli 13 esimese lõigu esimeses lauses asendatakse sõnad „ettepaneku põhjal” sõnaga „taotlusel” ja sõnad „... võib nõukogu ühehäälselt sätestada ...” asendatakse sõnadega „... võivad Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt sätestada ...”;
- h) III jaotise pealkirja lisatakse sõnad „Euroopa Kohtus”;
- i) artiklit 23 muudetakse järgmiselt:
- i) esimese lõigu esimesest lausest jäetakse välja sõnad „EL lepingu artikli 35 lõikega 1, ...”, teises lauses asendatakse sõnad „... samuti nõukogule või Euroopa Kesk pangale, kui akt, mille kehtivus või tõlgendamine on vaidluse all, pärineb ühelt neist, ning Euroopa Parlamendile ja nõukogule, kui akti, mille kehtivus või tõlgendamine on vaidluse all, võtsid need kaks institutsiooni vastu ühiselt.” sõnadega „... samuti liidu institutsioonile, organitele või asutusele, kes on vastu võtnud õigusakti, mille kehtivus või tõlgendamine on vaidlustatud.”;
- ii) teises lõigus asendatakse sõnad „... ja vajaduse korral ka Euroopa Parlamendil, nõukogul ja Euroopa Kesk pangal õigus” sõnadega „... ja vajaduse korral ka liidu institutsioonil, organil või asutusel, mis on vastu võtnud õigusakti, mille kehtivus või tõlgendamine on vaidlustatud, õigus ...”;
- j) artikli 24 teises lõigus lisatakse sõna „institutsioonidelt” järele sõnad „, organitelt või asutustelt”;
- k) artikli 40 teine lõik asendatakse järgmisega:
- „Sama õigus on liidu organitel ja asutustel ja igal isikul, kes tõendab oma põhjendatud huvi Euroopa Kohtusse esitatud kohtuvaidluse lahendamise vastu. Füüsilised või juriidilised isikud ei või liikmesriikidevahelistes, liidu institutsioonide vahelistes või liikmesriikide ja liidu institutsioonide vahelistes kohtuvaidlustes menetlusse astuda”;
- l) artiklisse 42 lisatakse pärast sõna „institutsioonid” sõnad „asutused ja organid” vastavas käändes;
- m) artiklisse 46 lisatakse järgmine uus lõik: „Käesolevat artiklit kohaldatakse ka Euroopa Kesk panga vastu algatatud lepinguvälise vastutusega seotud menetluste suhtes.”;
- n) IV jaotise pealkiri asendatakse pealkirjaga „ÜLDKOHUS”;
- o) artikli 47 esimene lõik asendatakse sõnadega „Artikli 9 esimest lõiku, artikleid 14 ja 15, artikli 17 esimest, teist, neljandat ja viiendat lõiku ning artiklit 18 kohaldatakse üldkohtu ja selle liikmete suhtes.”;
- p) artikli 51 esimese lõigu punkti a) kolmandas taandes asendatakse viide artikli 202 kolmandale taandele viitega artikli 249c lõike 2 punktile b) ning viide artiklile 11a asendatakse viitega artikli 280f lõikele 1. Teisest lõigust jäetakse välja sõnad „või Euroopa Kesk pank”;

q) artiklit 64 muudetakse järgmiselt:

i) lisatakse uus esimene lõik:

„Euroopa Liidu Kohtu keeltekorraldust käsitlev eeskiri määratakse kindlaks nõukogu ühehäälselt vastuvõetud määrusega. See määrus võetakse vastu kas Euroopa Kohtu taotlusel ja pärast komisjoni ja Euroopa Parlamendiga konsulteerimist või komisjoni ettepaneku põhjal ja pärast Euroopa Kohtu ja Euroopa Parlamendiga konsulteerimist.”;

ii) teiseks lõiguks muudetud esimese lõigu esimeses lauses asendatakse sõnad „Euroopa Kohtu ja esimese astme kohtu keeltekasutuse korda reguleerivate eeskirjade vastuvõtmiseni käesolevas põhikirjas ...” sõnadega „Kuni asjaomase eeskirja vastuvõtmiseni ...”; teine lause asendatakse järgmisega: „Erandina Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitest 223 ja 224 võib nimetatud sätteid muuta või kehtetuks tunnistada üksnes nõukogu ühehäälsel heakskiidul.”;

r) protokoll I lisa artikli 3 lõike 1 teises lauses lisatakse sõna „kohtu” ette sõnad „avaliku teenistuse”; lõigetest 2 ja 3 jäetakse välja sõnad „kvalifitseeritud häälteenamusega”;

s) *[muudatus ei puuduta eestikeelset teksti].*

EKPS JA EKP PÕHIKIRI

11) Protokoll Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanka põhikirja kohta muudetakse järgmiselt:

a) preambuli esimeses põhjenduses asendatakse viide Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 8 viitega Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõikele 2;

b) I peatüki pealkiri asendatakse järgmisega: „EUROOPA KESKPANKADE SÜSTEEM”;

c) artikkel 1.1 lahutatakse kaheks lõiguks, mis moodustatakse kahest, semikooloniga eraldatud lauseosast, mis jäävad nummerdamata. Esimene lõik asendatakse järgmisega: „Kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 245a lõikega 1 moodustavad Euroopa Keskpank (EKP) ja riikide keskpangad Euroopa Keskpankade Süsteemi (EKPS). Euroopa Keskpank ning nende liikmesriikide keskpangad, mille rahaühik on euro, moodustavad eurosüsteemi.”; teise lõigu alguses asendatakse sõnad „need täidavad ...” sõnadega „Euroopa Keskpankade Süsteem ja Euroopa Keskpank täidavad ...”;

d) artikkel 1.2 jäetakse välja;

e) artiklis 2 asendatakse sõnad „Kooskõlas käesoleva lepingu artikli 105 lõikega 1” sõnadega „Kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 105 lõikega 1 ja artikli 245a lõikega 2”. Teise lause lõpus asendatakse sõnad „käesoleva lepingu” sõnadega „Euroopa Liidu toimimise lepingu”;

f) artikli 3.1 teises taandes asendatakse sõnad „käesoleva lepingu artikli 111” sõnadega „nimetatud lepingu artikli 188o”;

g) artikli 4 punktist b jäetakse sõna „vastavatele” välja;

h) artikli 9.1 alguses asendatakse sõnad „Vastavalt käesoleva lepingu artikli 107 lõikele 2” sõnadega „Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 245a lõikele 3”;

i) artiklit 10 muudetakse järgmiselt:

i) artiklisse 10.1 lisatakse sõna riikide ette sõna „nende” ja sõna „juhatajatest” järele sõnad „,...., mille rahaühik on euro”;

- ii) artikli 10.2 esimese taande esimese lause lõpus asendatakse sõnad „... euro kasutusele võtnud liikmesriikide” sõnadega „... nende liikmesriikide, mille rahaühik on euro,; kolmanda lõigu lõpus asendatakse sõnad „... artiklite 10.3, 10.6, 41.2 kohaldamisel” sõnadega „... artiklite 10.3, 40.2 ja 40.3 kohaldamisel”;
- iii) artikkel 10.6 jäetakse välja;
- j) artikli 11.2 esimeses lõigus asendatakse sõnad „liikmesriikide valitsuste ühisel kokkuleppel riigipeade ja valitsusjuhtide tasandil,” sõnadega „Euroopa Ülemkogu poolt kvalifitseeritud häälteenamusega”;
- k) artiklist 14.1 jäetakse sõnad „... hiljemalt EKPS asutamise kuupäevaks on ...” välja ja sõna „vastavuses” ette lisatakse sõna „on”;
- l) artikli 16 esimeses lauses lisatakse sõna „pangatähtede” ette sõna „euro”;
- m) artikli 18.1 esimeses taandes asendatakse sõnad „... kas ühenduse või ühendusevälistes vääringutes” sõnadega „... kas eurodes või teistes vääringutes,;”;
- n) artiklis 25.2 asendatakse sõnad „nõukogu otsusega” sõnadega „nõukogu määrusega”;
- o) artikli 28.1 algusest jäetakse välja sõnad „... asutamisel”;
- p) artiklis 29.1 asendatakse sissejuhatav lõik järgmisega: „EKP kapitali märkimise alused, mis esmakordselt kinnitati 1998. aastal, kui asutati EKPS, määratakse kindlaks, andes igale riigi keskpangale osakaalu, mis võrdub summaga, mille moodustavad: ...”; teine lõik asendatakse järgmisega: „Protsendid ümardatakse lähima 0,0001 protsendipunktini.”;
- q) artikli 32.2 alguses asendatakse sõnad „Kui artiklist 32.3 ei tulene teisiti, on iga riigi keskpanga valuutakasumi suurus ...” sõnadega „Iga riigi keskpanga valuutakasumi suurus on ...” ning artiklis 32.3 asendatakse sõnad „kolmanda etapi algust” sõnadega „euro kasutuselevõttu”;
- r) artikli 34.2 neli esimest lõiku jäetakse välja;
- s) artiklis 35.6 lisatakse sõnade „käesolevast põhikirjast” ette sõnad „aluslepingutest ja”;
- t) artikkel 37 tunnistatakse kehtetuks ja järgmised artiklid nummerdatakse sellest tulenevalt ümber;
- u) artikliks 40 ümber nummerdatud artiklit 41 muudetakse järgmiselt:
  - i) artikliks 40.1 ümber nummerdatud artiklis 41.1 asendatakse sõna „võib” sõnaga „võivad” ja sõnad „... nõukogu, kes teeb otsuse kas kvalifitseeritud häälteenamusega EKP soovitusel põhjal” sõnadega „... Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt kas EKP soovitusel põhjal”, sõna „ühehäälselt” jäetakse välja ning viimane lause jäetakse välja;
  - ii) lisatakse uus lõige 40.2 ja olemasolev lõige 41.2 nummerdatakse ümber lõikeks 40.3:

„40.2. Artiklit 10.2 võib muuta Euroopa Ülemkogu otsusega, kes teeb otsuse ühehäälselt kas Euroopa Keskpanga soovitusel põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja komisjoniga või komisjoni soovitusel põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja Euroopa Keskpangaga. Need muudatused ei jõustu enne, kui liikmesriigid on need heaks kiitnud kooskõlas oma vastavate põhiseadusest tulenevate nõuetega.”;

- v) artikliks 41 ümber nummerdatud artiklist 42 jäetakse välja sõnad „... viivitamata pärast kolmanda etapi alguse kuupäeva otsustamist ...” ning sõnad „kvalifitseeritud häälteenamisega” jäetakse välja;
- w) artiklites 43.1, 43.2 ja 43.3, mis on ümber nummerdatud artikliteks 42.1, 42.2 ja 42.3 asendatakse viide artiklile 122 viitega artiklile 116a; artikliks 42.3 ümber nummerdatud artiklis 43.3 jäetakse välja viide artiklitele 34.2 ja 50 ja artikliks 42.4 ümber nummerdatud artiklis 43.4 asendatakse viide artiklile 10.1 viitega artiklile 10.2;
- x) artikliks 43 ümber nummerdatud artikli 44 esimeses lõigus asendatakse sõnad „ERI ülesanded” sõnadega „Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 118a lõikes 2 osutatud ERI endised ülesanded” ja lõigu lõpus olevad sõnad „kolmandas etapis” asendatakse sõnadega „pärast euro kasutuselevõttu”, teises lõigus asendatakse viide artiklile 122 viitega artiklile 117a;
- y) artikliks 46.3 ümber nummerdatud artiklis 47.3 asendatakse sõnad „valuutade vahetuskursside lõplikuks kindlaksmääramiseks, mille suhtes kehtib erand, ühtse raha või nende liikmesriikide valuutade suhtes, mille suhtes ei kehti käesoleva lepingu artikli 123 lõikes 5 nimetatud erand” sõnadega „, mille suhtes on kehtestatud erand, vääringute vahetuskursside tagasivõtmatuks fikseerimiseks euro suhtes, nagu on sätestatud artikli 123 lõikes 5”;
- z) artiklid 50 ja 51 tunnistatakse kehtetuks ning järgmised artiklid nummerdatakse sellest tulenevalt ümber;
- aa) artikliks 49 ümber nummerdatud artiklis 52 lisatakse sõnade „Pärast vahetuskursside lõplikku kindlaksmääramist ...” järele sõnad „vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 116a lõikele 3 ...”;
- ab) *[muudatus ei puuduta eestikeelset teksti].*

EUROOPA INVESTEERIMISPANGA PÕHIKIRI

12) Protokolli Euroopa Investeerimispanka põhikirja kohta muudetakse järgmiselt:

- a) kogu protokollis asendatakse viide „lepingu” artiklile viitega „Euroopa Liidu toimimise lepingu” artiklile;
- b) preambuli teises lõigus asendatakse sõnad „käesolevale lepingule” sõnadega „Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule”;
- c) artikli 1 teine lõik jäetakse välja;
- d) artikli 3 sissejuhatav lause asendatakse lausega „Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 266 kohaselt on panga liikmed liikmesriigid.” ja riikide nimekiri jäetakse välja;
- e) artikli 4 lõikes 1 asendatakse panga kapitali käsitlev arv arvuga 164 808 169 000 eurot ning liikmesriike käsitlevad arvud järgmiste arvudega ja teine lõik jäetakse välja:

Poola	3 411 263 500	Bulgaaria	290 917 500
Tšehhi Vabariik	1 258 785 500	Leedu	249 617 500
Ungari	1 190 868 500	Küpros	183 382 000
Rumeenia	8 63 514 500	Läti	152 335 000
Slovakkia	428 490 500	Eesti	117 640 000
Sloveenia	397 815 000	Malta	69 804 000

- f) artiklit 5 muudetakse järgmiselt:
- i) lõike 2 lõppu lisatakse uus lause: „Maksud tehakse eranditult eurodes.”;
  - ii) lõike 3 esimesest lõigust jäetakse sõnad „laenuandjate vastu.” välja ja teisest lõigust jäetakse välja sõnad „ja sellises valuutas, mida pank vajab asjaomaste kohustuste täitmiseks.”;
- g) artiklid 6 ja 7 tunnistatakse kehtetuks ja järgmised artiklid nummerdatakse sellest tulenevalt ümber;
- h) artiklile 7 ümber nummerdatud artiklit 9 muudetakse järgmiselt:
- i) lõikes 2 asendatakse sõnad „..., iseäranis need eesmärgid, mida tuleb taotleda ühisturu järkjärgulisel teostumisel” sõnadega „... vastavalt liidu eesmärkidele”;
  - ii) lõikes 3 asendatakse punkt b sõnadega „b) määrab artikli 9 lõike 1 kohaldamisel kindlaks põhimõtted panga ülesannete raames tehtud toimingute rahastamiseks;”, punkt d asendatakse sõnadega „d) võtab kooskõlas artikli 16 lõikega 1 vastu otsuseid rahaliste vahendite eraldamise kohta investeringute tegemiseks tervikuna või osaliselt väljaspool liikmesriikide territooriumi;” ja punktis g lisatakse sõnade „kasutab ja täidab” järele sõna „muid” ja sõnad „... artiklites 4, 7, 14, 17, 26 ja 27 sätestatud” asendatakse sõnadega „... käesoleva põhikirjaga antud”;
- i) artiklile 8 ümber nummerdatud artiklit 10 muudetakse järgmiselt:
- i) kolmas lause jäetakse välja;
  - ii) lisatakse kaks uut lõiku:

„Kvalifitseeritud hääleteenamuseks on nõutav 18 poolthäält ja 68 % märgitud kapitalist.

Isiklikult kohalviibivate või esindatud liikmete hääletamisest hoidumine ei takista ühehäälsust nõudvate otsuste vastuvõtmist.”;
- j) artiklile 9 ümber nummerdatud artiklit 11 muudetakse järgmiselt:
- i) lõike 1 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„1. Direktorite nõukogu teeb otsuseid rahaliste vahendite andmise kohta, eelkõige laenude ja tagatiste kujul, ning laenude võtmise kohta; ta määrab antud laenude intressimäära ning komisjonitasu ja muud tasud. Ta võib kvalifitseeritud hääleteenamusega vastu võetud otsusega delegeerida osa oma ülesandeid halduskomiteele. Ta määratleb sellise delegerimise tingimused ja kontrollib selle täideviimist.

Direktorite nõukogu kannab hoolt, et panga haldamine toimuks asjakohaselt; ta tagab, et panka juhitakse vastavalt aluslepingute sätetele, käesolevale põhikirjale ja juhatajate nõukogu antud üldjuhistele.”;
  - ii) lõike 2 kuues lõik asendatakse järgmisega:

„Kodukord sätestab direktorite nõukogu nõupidamistel osalemise korra ning asendusliikmetele ja kaasatud ekspertidele kohaldatavad sätted.”;

- iii) lõike 5 teisest lausest jäetakse sõna „ühehäälselt” välja;
- k) artiklilis 11 ümber nummerdatud artiklit 13 muudetakse järgmiselt:
- i) lõike 3 teises lõigus asendatakse sõnad „... eriti laenude võtmise ning laenude ja tagatiste andmise otsused” sõnadega „... sealhulgas otsused laenude võtmise ning rahaliste vahendite andmise kohta, eelkõige laenude ja tagatiste kujul”;
- ii) lõikes 4 asendatakse sõnad „... laenude võtmist või laenude ja tagatiste andmist käsitlevate ettepanekute kohta” sõnadega „... laenude võtmist või eelkõige laenude ja tagatiste kujul rahaliste vahendite andmist käsitlevate ettepanekute kohta”;
- iii) lõike 7 esimeses lauses asendatakse sõnad „ametnikud ja muud töötajad” sõnaga „personal”, lõike lõppu lisatakse järgmine lause: „Kodukorras määratakse, milline organ on pädev vastu võtma personali käsitlevaid sätteid.”;
- l) artiklilis 12 ümber nummerdatud artiklit 14 muudetakse järgmiselt:
- i) lõikes 1 asendatakse sõna „kolmest” sõnaga „kuuest” ja sõnad „... kontrollib iga aasta pangaoperatsioonide teostamise ja panga raamatupidamise nõuetekohasust” asendatakse sõnadega „... kontrollib panga tegevuse vastavust parimatele pangandustavadele ja vastutab selle raamatupidamisarvestuse auditeerimise eest”;
- ii) lõige 2 asendatakse kolme uue lõikega:
- „2. Lõikes 1 osutatud komitee kontrollib iga aasta pangaoperatsioonide teostamise ja panga raamatupidamise nõuetekohasust. Selleks veendub komitee, et panga operatsioonid on teostatud vastavalt põhikirjas ja kodukorras sätestatud vorminõuetele ja korrale.
3. Lõikes 1 osutatud komitee annab kinnituse, et finantsaruanded ja kogu ülejäänud direktorite nõukogu koostatud raamatupidamise aastaaruandes sisalduv finantsteave annavad tõese ja erapooletu ülevaate panga finantsseisundist selle aktive ja passivate suhtes ja selle tehingute tulemuste ja rahavoogude suhtes vaatluse all oleval finantsaastal.
4. Kodukord määrab kindlaks komitee liikmete kvalifikatsiooninõuded ja määratleb komitee tegevuse tingimused.”;
- m) artiklilis 13 ümber nummerdatud artiklis 15 asendatakse sõna „emissioonipanka” sõnadega „liikmesriigi keskpanka”;
- n) artiklilis 16 ümber nummerdatud artiklit 18 muudetakse järgmiselt:
- i) lõike 1 esimeses lõigus asendatakse sõnad „... annab pank laene” sõnadega „... annab pank eelkõige laenude ja tagatiste kujul rahalisi vahendeid”, sõna „investeerimisprojektideks” asendatakse sõnaga „investeeringuteks” ja sõnad „Euroopas asetseval” jäetakse välja; teises lõigus asendatakse sõnad „Juhatajate nõukogu lubatud erandiga ...” sõnadega „Juhatajate nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega tehtud otsusega”, sõnad „anda siiski ühehäälselt laene investeerimisprojektideks” asendatakse sõnadega „rahastada siiski investeeringuid” ja sõnad „Euroopas asetsevad” jäetakse välja;

- ii) lõikes 3 asendatakse sõnad „mille territooriumil projekt ellu viiakse” sõnaga „mille territooriumile investering suunatakse” ja lõike lõppu lisatakse järgmised sõnad: „või võlgniku majandustegevuse” ja lisatakse uus teine lõik:

„Lisaks sätestab direktorite nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega, kooskõlas juhatajate nõukogu poolt artikli 7 lõike 3 punktist b lähtuvalt kehtestatud põhimõtetega ja kui see on nõutav Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 267 määratletud operatsioonide teostamiseks, mis tahes finantsmeetme tingimused, millel on teatud riskiprofiil ja mida loetakse seetõttu eritegevuseks.”;

- iii) lõige 5 asendatakse järgmisega:

„5. Panga antud laenude ja tagatiste tagasimaksmata kogusumma ei tohi kunagi ületada 250 % tema märgitud kapitalist, vabadest vahenditest, määramata assigneeringutest ja puhaskasumist. Eelmainitud kogusummast lahutatakse summa, mis on võrdne panga (sissemakstud või -maksmata) osalustega aktsiakapitalis.

Panga väljamakstud osalused aktsiakapitalis ei tohi kunagi ületada summat, mis vastab kogusummale selle sissemakstud märgitud kapitalist, vabadest vahenditest, määramata assigneeringutest ja puhaskasumist.

Erandkorras määratakse panga eritegevuste puhul juhatajate nõukogu ja direktorite nõukogu otsuse kohaselt kooskõlas artikli 18 lõikega 3 eraldi reserv.

Käesolevat lõiget kohaldatakse ka panga konsolideeritud aastaaruannete koostamisel.”;

- o) artiklilis 17 ümber nummerdatud artikli 19 lõikes 1 asendatakse sõna „... komisjonitasud” sõnadega „... komisjonitasud ja muud tasud” ja sõnade „katta oma kulusid” järele lisatakse sõnad „ja riske”; lõikes 2 asendatakse sõna „projekti” sõnaga „investeeringu”;
- p) artiklilis 18 ümber nummerdatud artiklit 20 muudetakse järgmiselt:

- i) sissejuhatavas lauses asendatakse sõnad „laenu- ning tagatisetehingutes” sõnaga „rahastamistehingutes”;
- ii) lõike 1 punktis a asendatakse sõnad „projektide” ja „projekt” vastavalt sõnadega „investeeringute” ja „investeering”, punktis b asendatakse sõna „projekti” sõnaga „investeeringu”;
- iii) lõikesse 2 lisatakse uus teine lõik:

„Direktorite nõukogu sätestab kvalifitseeritud häälteenamusega, kooskõlas juhatajate nõukogu poolt artikli 7 lõike 3 punktist b lähtuvalt määratletud põhimõtetega ja kui see on vajalik Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 267 määratletud operatsioonide teostamiseks, üldjuhul laenu või tagatise täienduseks, tingimused äriühingute aktsiakapitalis osalemiseks määral, mil see on vajalik investeeringu või programmi finantseerimiseks.”;

- iv) lõikes 6 asendatakse sõna „projekti” sõnaga „investeeringut”;

- v) lisatakse uus lõige 7:
- „7. Täienduseks laenuandmistegevusele võib pank osutada tehnilise abi teenuseid vastavalt juhatajate nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega kehtestatud tingimustele ja kooskõlas käesoleva põhikirjaga.”;
- q) artikliks 19 ümber nummerdatud artiklit 21 muudetakse järgmiselt:
- i) lõige 1 asendatakse järgmisega:
- „1. Iga ettevõtte, avalik-õiguslik või eraõiguslik üksus võib vahetult pangalt finantseerimist taotleda. Taotlusi võib esitada pangale ka komisjoni või liikmesriigi kaudu, kelle territooriumil investeering ellu viiakse.”;
- ii) lõikes 2 asendatakse sõna „projekt” sõnaga „investeering” ja sõna „projekti” sõnaga „investeeringu”;
- iii) lõigete 3 ja 4 esimeses lauses asendatakse sõnad „laenu- ja tagatisetaotluste” ja „laenu- ja tagatisetaotlused” vastavalt sõnadega „finantstehingute” ja „finantstehingud”;
- iv) lõike 4 esimeses lauses asendatakse viide artiklile 20 viitega artiklitele 18 ja 20, mis nummerdatakse ümber artikliteks 16 ja 18, teises lauses asendatakse sõnad „laenu või tagatise andmise” sõnaga „finantstehingu” ja sõnad „lepingu eelnõu” asendatakse sõnadega „vastava ettepaneku”; viimases lauses asendatakse sõnad „laenu või tagatise andmise” sõnaga „rahastamise”;
- v) lõigetes 5 ja 6 asendatakse sõnad „anda asjaomase laenu või tagatise ainult ühehäälese otsusega” sõnadega „teha asjaomase rahastamise kohta otsuse ainult ühehäälselt” ja lõikes 7 asendatakse sõnad „laenu või tagatist” sõnadega „rahalisi vahendeid”;
- vi) lisatakse uus lõige 8:
- „8. Kui heakskiidetud investeeringuga seotud finantstehing tuleb panga õiguste ja huvide tagamiseks restruktureerida, võtab halduskomitee viivitamata erakorralised meetmed, mida ta vajalikuks peab ja millest ta koheselt direktorite nõukogule aru annab.”;
- r) artikliks 20 ümber nummerdatud artikli 22 lõikes 1 jäetakse sõna „rahvusvahelistelt” välja ja teine lõige asendatakse järgmisega:
- „2. Liikmesriikide kapitaliturgudel võib pank laenata vastavalt õigusnormidele, mida kohaldatakse nimetatud turgude suhtes.
- Liikmesriigi, mille suhtes on kehtestatud erand Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 116a lõike 1 tähenduses, pädevad asutused võivad keelduda oma nõusoleku andmisest ainult siis, kui selle riigi kapitaliturul on põhjust karta tõsiseid häireid.”;
- s) artikliks 21 ümber nummerdatud artikli 23 lõike 1 punktist b jäetakse sõnad „... enda emiteeritud või temalt laenu võtnute emiteeritud” välja ja lõikes 3 asendatakse sõna „emissioonipangaga” sõnaga „keskpangaga”;
- t) artikliks 23 ümber nummerdatud artikli 25 lõike 1 esimeses lauses asendatakse sõnad „õigus kanda oma vara ühe liikmesriigi vääringust” sõnadega „õigus üle kanda oma vara selle liikmesriigi vääringus, mille rahaühik ei ole euro” ja lõikes 2 lisatakse sõnade „liikmesriigi vääringust” järele sõnad „, mille rahaühik ei ole euro,”; lõike 1 esimesest lausest jäetakse sõnad „teise liikmesriigi vääringusse” välja, lõikes 3 asendatakse sõnad „seda osa oma kapitalist, mis on sisse makstud kullas või konverteeritavas vääringus” sõnadega „osa oma sisse makstud kapitalist” ja lõikes 4 asendatakse sõnad „elluviidavate projektide” sõnadega „tehtavate investeeringute”;
- u) artikliks 24 ümber nummerdatud artiklist 26 jäetakse välja sõnad „, anda erilaene”;

- v) artiklilis 25 ümber nummerdatud artikli 27 lõike 2 lõppu lisatakse järgmine lause: „Juhatajate nõukogu tagab, et panga töötajate õigused oleksid kaitstud.”;
- w) artiklilis 27 ümber nummerdatud artikli 29 esimese lõigu lõpus asendatakse sõnad „Euroopa Kohtu pädevusse” sõnadega „Euroopa Liidu Kohtu pädevusse”, lõigu lõppu lisatakse lause „Pank võib lepinguga ette näha vahekohtumenetluse.”; teisest lõigust jäetakse sõnad „või näha ette vahekohtumenetluse” välja;
- x) artiklilis 28 ümber nummerdatud artikkel 30 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 28

1. Juhatajate nõukogu võib teha ühehäälselt otsuse asutada tütarettvõtjaid või muid üksusi, millel on iseseisev õigusvõime ja mis on majanduslikult iseseisvad.
2. Juhatajate nõukogu võtab ühehäälselt vastu esimeses lõikes osutatud asutuste põhikirjad. Põhikiri määratleb eelkõige nimetatud asutuste eesmärgid, struktuuri, kapitali, liikmeskonna, peakorteri asukoha, finantsressursid, sekkumisvahendid, auditeerimiskorra ja panga organite ja fondi organite omavahelised suhted.
3. Pangal on õigus osaleda nimetatud asutuste juhtimises ja nende märgitud kapitalis juhatajate nõukogu poolt ühehäälselt määratud summa ulatuses.
4. Euroopa Liidu privileegide ja immunitetide protokollis kohaldatakse lõikes 1 osutatud asutuste suhtes juhul, kui nad on asutatud ühenduse õiguse alusel, nende organite liikmetele nende vastavate kohustuste täitmisel ja nende töötajatele samadel tingimustel, mis kehtivad panga suhtes.

Nimetatud asutustest saadavate dividendide, kapitali kasvatulude või muud liiki tulude suhtes, millele teistel liikmetel peale Euroopa Liidu ja panga on õigus, kehtivad kohaldatavate õigusaktide maksusätted.

5. Edaspidi sätestatud piirides lahendab Euroopa Liidu Kohus vaidlusi, mis käsitlevad liidu õiguse alusel asutatud asutuse organite vastu võetud meetmeid. Selliste meetmete vastu võib esitada hagi iga nimetatud asutuse liige oma funktsioonist tulenevalt või liikmesriik Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 230 sätestatud tingimuste alusel.
6. Juhatajate nõukogu võib ühehäälselt otsustada lubada ühenduse õiguse alusel asutatud asutuste töötajatel liituda panga ja asutuse ühisskeemidega kooskõlas vastava sisekorraga.”

PROTOKOLL ASUKOHTADE KOHTA

- 13) Protokollis Euroopa ühenduste teatud institutsioonide ja talituste ning Europoli asukoha kohta muudetakse järgmiselt:
  - a) protokollis pealkiri ja preambul asendatakse järgmisega: „Protokoll Euroopa ühenduste institutsioonide ning teatud organite, asutuste ja talituste asukoha kohta” ning preambuli teises põhjenduses asendatakse sõnad „institutsioonide ja talituste” sõnadega „institutsioonide, organite ja talituste”;
  - b) preambulis asendatakse esimeses põhjenduses viide Euroopa Ühenduse asutamislepingule viitega Euroopa Liidu toimimise lepingule ja viide Euroopa Sõe- ja Terasühenduse asutamislepingu artiklile 77 jäetakse välja; teine põhjendus jäetakse välja;

- c) punktist d jäetakse välja viide esimese astme kohtule;
- d) punktist i jäetakse välja viide Euroopa Rahainstituudile ning kohandatakse vastavalt lause struktuuri.

LIIDU PRIVILEEGIDE JA IMMUNITEETIDE PROTOKOLL

14) Euroopa ühenduste privileegide ja immunitetide protokoll muudetakse järgmiselt:

- a) preambuli esimeses põhjenduses asendatakse viide Euroopa Ühenduste ühtse nõukogu ja ühtse komisjoni asutamislepingu artiklile 28 viitega Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 291 ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artiklile 191 ja sõnad „asjaomastel ühendustel ja Euroopa Investeeringuspangal” asendatakse sõnadega „Euroopa Liidul ja Euroopa Aatomienergiaühendusel”;
- b) artikkel 5 tunnistatakse kehtetuks ja järgmised artiklid nummerdatakse sellest tulenevalt ümber;
- c) artikliks 6 ümber nummerdatud artikli 7 lõige 2 jäetakse välja ja esimene lõige jäetakse numbrita;
- d) artikliks 12 ümber nummerdatud artikli 13 esimese lause alguses asendatakse sõnad „Kooskõlas tingimuste ja menetlusega, mille on kinnitanud nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal, ...” sõnadega „Kooskõlas tingimuste ja menetlusega, mille Euroopa Parlament ja nõukogu on seadusandliku tavamenetluse kohaselt ja pärast konsulteerimist asjaomaste institutsioonidega määruste abil kinnitanud,”;
- e) artikliks 14 ümber nummerdatud artikli 15 esimese lause alguses asendatakse sõnad „Nõukogu kinnitab komisjoni ettepaneku põhjal ühehäälselt” sõnadega „Euroopa Parlament ja nõukogu kinnitavad seadusandliku tavamenetluse kohaselt ja pärast konsulteerimist teiste asjaomaste institutsioonidega määruste abil ...”;
- f) artikliks 15 ümber nummerdatud artikli 16 esimese lause alguses asendatakse sõnad „Komisjoni ettepaneku põhjal otsustades ja pärast konsulteerimist teiste asjaomaste institutsioonidega määrab nõukogu ...” sõnadega „Euroopa Parlament ja nõukogu määravad seadusandliku tavamenetluse kohaselt ja pärast konsulteerimist teiste asjaomaste institutsioonidega määrusega ...”;
- g) artikliks 20 ümber nummerdatud artiklis 21 asendatakse sõnade „kohtunike, kohtujuristide” järel sõna „kohtusekretäri” sõnaga „kohtusekretäride” ning sõnad „... ning esimese astme kohtu liikmete ja kohtusekretäri ...” jäetakse välja;
- h) artikliks 22 ümber nummerdatud artikli 23 viimane lõik jäetakse välja;
- i) lõppklausel „SELLE TÕENDUSEKS on nimetatud täievolilised esindajad käesolevale protokollile oma allkirja andnud”, kuupäev ja allakirjutanute nimekiri jäetakse välja.

PROTOKOLL LÄHENEMISKRITEERIUMIDE KOHTA

15) Protokoll Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklis 121 nimetatud lähenemiskriteeriumide kohta muudetakse järgmiselt:

- a) protokoll pealkirjast jäetakse sõnad „Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklis 121 nimetatud” välja;
- b) esimeses põhjenduses asendatakse sõnad „... otsuseid langetades üleminekul majandus- ja rahaliidu kolmandasse etappi ...” sõnadega „, tehes otsuseid liikmesriikide, mille suhtes on kehtestatud erand, erandite kaotamiseks”;
- c) artikli 3 teises lauses asendatakse sõnad „... ühegi teise liikmesriigi raha suhtes.” sõnadega „... euro suhtes.”;

- d) artiklist 6 jäetakse välja lühend „... ERI”;
- e) [muudatus ei puuduta eestikeelset teksti].

PROTOKOLL TEATAVATE ÜHENDKUNINGRIIKI KÄSITLEVATE SÄTETE KOHTA

16) Protokolli teatavate Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriiki käsitlevate sätete kohta muudetakse järgmiselt:

- a) kogu protokollis asendatakse sõnad „...astuda kolmandasse etappi” ja „... astuda majandus- ja rahaliidu kolmandasse etappi ...” sõnadega „... võtta kasutusele euro ...”; sõnad „... astub kolmandasse etappi ...” asendatakse sõnadega „... võtab kasutusele euro ...”; sõnad „... kolmandas etapis ...” asendatakse sõnadega „... pärast euro kasutuselevõttu ...”;

- b) preambulisse lisatakse uus teine põhjendus:

„ARVESTADES, et 16. oktoobril 1996 ja 30. oktoobril 1997 teatas Ühendkuningriigi valitsus nõukogule oma kavatsusest mitte osaleda majandus- ja rahaliidu kolmandas etapis;”

- c) punktist 1 jäetakse välja esimene ja kolmas lõik;

- d) punkti 2 tekst asendatakse järgmisega:

„2. Silmas pidades Ühendkuningriigi valitsuse teadet nõukogule 16. oktoobril 1996 ja 30. oktoobril 1997, kohaldatakse Ühendkuningriigi suhtes punkte 3–8 ja 10.”;

- e) punkt 3 jäetakse välja ja järgmised punktid nummerdatakse sellest tulenevalt ümber;

- f) punktiks 4 ümber nummerdatud punkti 5 muudetakse järgmiselt:

- i) esimeses lauses asendatakse artiklite loetelu järgmisega „... Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 245a lõiget 2, välja arvatud selle esimest ja viimast lauset, artikli 245a lõiget 5, artikli 97b teist lõiku, artikli 104 lõikeid 1, 9 ja 11, artikli 105 lõikeid 1–5, artiklit 106, artikleid 108, 109, 110 ja 111a, artiklit 115c, artikli 117a lõiget 3, artikleid 188o ja 245b ...”;

- ii) lisatakse uus teine lause: „Sama kehtib ka artikli 99 lõike 2 kohta euroala üldiselt puudutavate majanduspoliitika üldsuuniste vastuvõtmise osas.”;

- g) punktiks 5 ümber nummerdatud punkti 6 lisatakse uus esimene lõik: „Ühendkuningriik üritab vältida ülemäärast valitsemissektori eelarve puudujääki.” ja järgneva lõigu algusest jäetakse välja sõnad „artikli 116 lõiget 4.”;

- h) punktiks 6 ümber nummerdatud punkti 7 esimene lõik asendatakse järgmisega: „6. Punktis 4 ja nimetatud lepingu artikli 116 lõike 4 esimeses lõigus loetletud artiklites osutatud nõukogu õigusaktide suhtes peatatakse Ühendkuningriigi hääleõigus. Sel eesmärgil kohaldatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 116 lõike 4 teist lõiku.” Teisest lõigust jäetakse välja sõnad „... ja artikli 123 lõikele 1”;

- i) punktiks 8 ümber nummerdatud punkti 9 alapunktis a asendatakse sõnad „mitte astuda sellesse etappi” sõnadega „eurot mitte kasutusele võtta”;

- j) punktiks 9 ümber nummerdatud punkti 10 sissejuhatav lõik asendatakse järgmisega: „Ühendkuningriik võib teatada nõukogule igal ajal oma kavatsusest euro kasutusele võtta. Sel juhul: ...”. Alapunktis a) asendatakse viide artiklile 122 viitega artikli 117a lõigetele 1 ja 2;
- k) punktiks 10 ümber nummerdatud punktist 11 jäetakse välja sõnad „artikli 116 lõikest 3 ning” ning punkti lõpus asendatakse sõnad „... ei ole astunud kolmandasse etappi” sõnadega „... ei ole eurot kasutusele võtnud”.

PROTOKOLL TEATAVATE TAANIT KÄSITLEVATE SÄTETE KOHTA

17) Protokolli teatavate Taanit käsitlevate sätete kohta muudetakse järgmiselt:

- a) preambuli esimene põhjendus jäetakse välja, esimeseks põhjenduseks muudetud teises põhjenduses asendatakse sõnad „Taani osalemist majandus- ja rahaliidu kolmandas etapis,” sõnadega „... Taani loobumist erandist” ja lisatakse uus teine põhjendus: „VÖTTES ARVESSE, et 3. novembril 1993 teatas Taani valitsus nõukogule oma kavatsusest mitte osaleda majandus- ja rahaliidu kolmandas etapis;”;
- b) punktid 1 ja 3 jäetakse välja ja järgmised punktid nummerdatakse sellest tulenevalt ümber;
- c) punktiks 1 ümber nummerdatud punkti 2 esimene lause asendatakse lausega „Silmas pidades Taani Kuningriigi valitsuse teadet nõukogule 3. novembril 1993, kehtib Taani Kuningriigi kohta erand.”;
- d) punktiks 2 ümber nummerdatud punktis 4 asendatakse viide artiklile 22 viitega Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 117a.

SCHENGENI PROTOKOLL

18) Protokolli Schengeni *acquis'* Euroopa Liitu integreerimise kohta muudetakse järgmiselt:

- a) protokolli pealkiri asendatakse järgmisega: „Protokoll Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis'* kohta”;
- b) preambulit muudetakse järgmiselt:
  - i) esimese põhjenduse viimased sõnad „... on seadnud oma eesmärgiks tugevdada Euroopa integratsiooni ning eriti võimaldada Euroopa Liidul areneda kiiremini vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks” asendatakse sõnadega „... on integreeritud Euroopa Liidu raamistikku 2. oktoobri 1997. aasta Amsterdamis lepinguga;”
  - ii) teine põhjendus asendatakse järgmisega:

„SOOVIDES säilitada Schengeni *acquis'*d kujul, nagu see on välja töötatud alates Amsterdamis lepingu jõustumisest, ning arendada seda *acquis'*d edasi, et aidata kaasa eesmärgi saavutamisele tagada liidu kodanikele vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev sisepiirideta ala”;
  - iii) kolmas põhjendus jäetakse välja;
  - iv) neljandaks põhjenduseks muudetud viiendas põhjenduses asendatakse sõnad „... ei ole eespool mainitud lepingute osalised ega ole neile alla kirjutanud ...” sõnadega „ei osale kõigis Schengeni *acquis'* sätetes ...” ja põhjenduse lõpus asendatakse sõnad „... mõningad või kõik nende lepingute sätted vastu võtta,” sõnadega „... selle *acquis'* muud sätted tervikuna või osaliselt vastu võtta.”;

- v) viiendaks põhjenduseks muudetud kuuendast põhjendusest jäetakse välja sõnad „... ja et need sätted tuleks kasutusele võtta üksnes viimase abinõuna,”;
- vi) kuuendaks põhjenduseks muudetud seitsmenda põhjenduse lõpus asuvad sõnad „... sest mõlemad riigid on teatanud oma kavatsusest siduda end eespool mainitud sätetega 19. detsembril 1996 Luxembourgis allakirjutatud lepingu alusel,” asendatakse sõnadega „... sest Põhjamaade passiliidu sätted on siduvad mõlemale riigile nagu ka Euroopa Liidu liikmeks olevate Põhjamaadele,”;
- c) artikli 1 esimene lause asendatakse järgmisega:

„Belgia Kuningriik, Bulgaaria Vabariik, Tšehhi Vabariik, Taani Kuningriik, Saksamaa Liitvabariik, Eesti Vabariik, Kreeka Vabariik, Hispaania Kuningriik, Prantsuse Vabariik, Itaalia Vabariik, Küprose Vabariik, Läti Vabariik, Leedu Vabariik, Luksemburgi Suurhertsogiriik, Ungari Vabariik, Malta Vabariik, Madalmaade Kuningriik, Austria Vabariik, Poola Vabariik, Portugali Vabariik, Rumeenia, Sloveenia Vabariik, Slovaki Vabariik, Soome Vabariik, ja Rootsi Kuningriik on volitatud omavahel sisse seadma tihedama koostöö nõukogu määratletud sätete valdkondades, mis moodustavad „Schengeni *acquis*”.”;

- d) artikkel 2 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 2

Schengeni *acquis*'d kohaldatakse artiklis 1 osutatud liikmesriikide suhtes, ilma et see piiraks 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti artikli 3 ja 25. aprilli 2005. aasta ühinemisakti artikli 4 kohaldamist. Nõukogu asendab Schengeni lepingutega loodud täidesaatvat komiteed.”;

- e) artikkel 3 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 3

Taani Kuningriigi osalemist Schengeni *acquis*'d edasiarendavate meetmete vastuvõtmisel ning nende meetmete rakendamist ja kohaldamist Taani suhtes käsitletakse asjakohastes sätetes protokollis Taani seisukoha kohta.”;

- f) artikli 4 esimesest lõigust jäetakse välja sõnad „..., kes ei ole seotud Schengeni *acquis*'ga,”;

- g) artikkel 5 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 5

1. Schengeni *acquis*'l põhinevad ettepanekud ja algatused vastavad aluslepingute asjakohastele sätetele.

Kui kas Iirimaa või Ühendkuningriik ei ole põhjendatud aja jooksul teatanud nõukogule kirjalikult oma soovist osaleda, siis Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 280d osutatud luba loetakse antuks artiklis 1 osutatud liikmesriikidele ning Iirimaa või Ühendkuningriigile, kui kumbki neist soovib osaleda asjaomastes koostöövaldkondades.

2. Kui kas Iirimaa või Ühendkuningriigi puhul loetakse teade antuks vastavalt artikli 4 kohasele otsusele, võib kumbki neist siiski teatada kolme kuu jooksul kirjalikult nõukogule, et ta ei soovi sellises ettepanekus või

algatuses osaleda. Sellisel juhul ei osale Iirimaa või Ühendkuningriik selle vastuvõtmises. Alates viimati nimetatud teate tegemisest peatatakse Schengeni *acquis*'l põhineva meetme vastuvõtmise menetlus kuni lõikes 3 või 4 sätestatud menetluse lõpuni või kuni asjaomase teate tagasivõtmiseni mis tahes ajal asjaomase menetluse jooksul.

3. Liikmesriigi suhtes, kes on teinud lõikes 2 osutatud teate, lõpetatakse nõukogu poolt vastavalt lõikele 4 tehtud mis tahes otsuse kohaldamine alates kavatsatud meetme jõustumise kuupäevast nõukogu poolt vajalikuks peetavas ulatuses ja nõukogu poolt kvalifitseeritud häälteenamusega komisjoni ettepaneku põhjal tehtud otsuses kindlaksmääratud tingimustel. Asjaomane otsus tehakse vastavalt järgmistele kriteeriumidele: nõukogu püüab säilitada olukorda, kus meetmes osaleb võimalikult suur arv liikmesriike, ilma et see mõjutaks tõsiselt Schengeni *acquis*' eri osade praktilist toimimist, järgides samas nende sidusust. Komisjon esitab oma ettepaneku nii kiiresti kui võimalik pärast lõikes 2 osutatud teate tegemist. Nõukogu teeb vajaduse korral pärast kahte järjestikust nõukogu istungit otsuse nelja kuu jooksul alates komisjoni poolt ettepaneku esitamisest.

4. Kui nõukogu ei ole neljakuulise perioodi lõpuks otsust vastu võtnud, võib liikmesriik viivitamata taotleda küsimuse saatmist Euroopa Ülemkogule. Sellisel juhul teeb Euroopa Ülemkogu oma järgmisel kohtumisel otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega komisjoni ettepaneku põhjal vastavalt lõikes 3 osutatud kriteeriumidele.

5. Kui lõikes 3 või 4 sätestatud menetluse lõpuks ei ole nõukogu või vajaduse korral Euroopa Ülemkogu oma otsust vastu võtnud, siis Schengeni *acquis*'l põhineva meetme vastuvõtmise menetluse peatamine lõpetatakse. Kui asjaomane meede võetakse vastu hiljem, lõpetatakse asjaomase liikmesriigi suhtes nõukogu poolt vastavalt lõikele 4 tehtud mis tahes otsuse kohaldamine alates asjaomase meetme vastuvõtmise kuupäevast komisjoni poolt kindlaks määratavas ulatuses ja tingimustel, välja arvatud juhul, kui asjaomane liikmesriik võtab enne meetme vastuvõtmist lõikes 2 osutatud teate tagasi. Komisjon teeb otsuse hiljemalt meetme vastuvõtmise kuupäeval. Otsuse vastuvõtmisel järgib komisjon lõikes 3 osutatud kriteeriume.”;

- h) artikli 6 esimese lõigu esimese lause lõpus asuvad sõnad „19. detsembril 1996 Luxembourgis allakirjutatud lepingu alusel.” jäetakse välja;
- i) artikkel 7 tunnistatakse kehtetuks ja artikkel 8 nummerdatakse ümber artikliks 7;
- j) lisa tunnistatakse kehtetuks.

PROTOKOLL ARTIKLI 22A KOHALDAMISE KOHTA ÜHENDKUNINGRIIGI JA IIRIMAA SUHTES

19) Protokolli Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 14 teatavate aspektide kohaldamise kohta Ühendkuningriigi ja Iirimaa suhtes muudetakse järgmiselt:

- a) protokolli pealkirjas asendatakse viide Euroopa Ühenduse asutamislepingule viitega Euroopa Liidu toimimise lepingule;
- b) artikli 1 esimese lõigu punktis a asendatakse sõnad „Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osalisriikide” sõnaga „liikmesriikide”;
- c) artikli 1 esimeses ja teises lõigus, artiklis 2 ja artikli 3 teises lõigus asendatakse viide artiklile 14 viitega Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 22a ja 62.

PROTOKOLL ÜHENDKUNINGRIIGI JA IIRIMAA SEISUKOHA KOHTA VABADUSEL, TURVALISUSEL JA ÕIGUSEL RAJANEVA ALA SUHTES

20) Protokollis Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta muudetakse järgmiselt:

- a) protokollis pealkirjas lisatakse lõppu sõnad „vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes“;
- b) preambuli teises põhjenduses asendatakse viide Euroopa Ühenduse asutamislepingule viitega Euroopa Liidu toimimise lepingule;
- c) artikli 1 esimeses lauses asendatakse sõnad „... Euroopa Ühenduse asutamislepingu IV jaotisele“ sõnadega „... Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa IV jaotisele“; teine lause jäetakse välja ja lisatakse järgmine lõik:

„Käesoleva artikli kohaldamiseks määratletakse kvalifitseeritud häälteenamust vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõikele 3.“;

- d) artikli 2 esimeses lauses asendatakse sõnad „... Euroopa Ühenduse asutamislepingu IV jaotise säte“ sõnadega „... Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa IV jaotise säte“; sõnade „... *acquis communautaire*“ järel lisatakse sõnad „ega liidu *acquis*“d“;

- e) artikli 3 lõiget 1 muudetakse järgmiselt:

- i) esimese lõigu esimeses lauses asendatakse sõnad „... Euroopa Ühenduse asutamislepingu IV jaotise“ sõnadega „... Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa IV jaotise“ ja teine lause jäetakse välja;

- ii) teise lõigu järel lisatakse järgmised uued lõigud:

„Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 64 alusel võetud meetmed kehtestavad tingimused Ühendkuningriigi ja Iirimaa osalemisele hindamisel, mis käsitlevad nimetatud lepingu kolmanda osa IV jaotisega hõlmatud valdkondi.“

Käesoleva artikli kohaldamiseks määratletakse kvalifitseeritud häälteenamust Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 3 kohaselt.“;

- f) artiklites 4, 5 ja 6 asendatakse sõnad „Euroopa Ühenduse asutamislepingu IV jaotise alusel“ sõnadega „... Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa IV jaotise alusel“;
- g) artikli 4 teises lauses asendatakse viide artikli 11 lõikele 3 viitega Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 280f lõikele 1;
- h) lisatakse järgmine uus artikkel 4a:

„Artikkel 4a

1. Käesoleva protokollis sätteid kohaldatakse Ühendkuningriigi ja Iirimaa puhul ka nende meetmete suhtes, mis on vastu võetud või kavandatud Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa IV jaotise kohaselt ja millega muudetakse olemasolevat meetet, mis on nende suhtes siduv.

2. Kui nõukogu määrab komisjoni ettepaneku põhjal siiski kindlaks, et Ühendkuningriigi või Iirimaa mitteosalemine olemasoleva meetme muudetud versioonis muudab asjaomase meetme elluviimise teiste

liikmesriikide või liidu jaoks mittetoimivaks, võib ta esitada neile tungiva üleskutse teha artikli 3 või 4 kohane teade. Artikli 3 kohaldamisel algab kahekuuline lisaperiood alates nõukogu poolt sellise otsuse tegemise kuupäevast.

Kui Ühendkuningriik või Iirimaa ei ole pärast kahekuulise perioodi lõppu alates nõukogu poolt otsuse tegemisest teinud artikli 3 või artikli 4 kohast teadet, ei ole olemasolev meede nende suhtes enam siduv ega kohaldatav, välja arvatud juhul, kui asjaomane liikmesriik on enne muutmismeetme jõustumist teinud artikli 4 kohase teate. See jõustub kas alates muutmismeetme jõustumise või kahekuulise perioodi lõppemise kuupäevast, olenevalt sellest, kumb on hilisem.

Käesoleva lõike kohaldamisel teeb nõukogu pärast küsimuse üle täieliku arutelu pidamist otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega, kusjuures hääletamisel osalevad nõukogu liikmed, kes esindavad muutmismeetme vastuvõtmises osalevaid või osalenud liikmesriike. Nõukogu kvalifitseeritud häälteenamust määratletakse vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 3 punktile a.

3. Nõukogu võib kvalifitseeritud häälteenamusega komisjoni ettepaneku põhjal määrata kindlaks, et Ühendkuningriik või Iirimaa vastutavad võimalike otseste finantstagajärgede eest, mis tulenevad põhjendatult ja vältimatult asjaomase riigi poolt olemasolevas meetmes osalemise lõpetamisest.

4. Käesolev artikkel ei piira artikli 4 kohaldamist.”;

- i) artikli 5 lõppu lisatakse järgmised sõnad: „..., välja arvatud juhul, kui kõik nõukogu liikmed ei otsusta pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ühehäälselt teisiti.”;
- j) artiklis 6 asendatakse sõnad „... selle lepingu asjakohaseid sätteid, kaasa arvatud artikkel 68” sõnadega „... aluslepingute asjakohaseid sätteid.”;
- k) lisatakse järgmine uus artikkel 6a:

„Artikkel 6a

Ühendkuningriigi või Iirimaa suhtes ei kohaldata Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 16b alusel kehtestatud eeskirju üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel liikmesriikide poolt nimetatud lepingu kolmanda osa IV jaotise 4. ja 5. peatüki reguleerimisalasse kuuluva tegevuse puhul, kui Ühendkuningriigi või Iirimaa suhtes ei kohaldata liidu eeskirju, mis käsitlevad õigusalasest koostööd kriminaalasjades või politseikoostööd, mille raames tuleb järgida artikli 16b alusel kehtestatud sätteid.”;

- l) artiklis 7 asendatakse sõnad „Artiklid 3 ja 4” sõnadega „Artiklid 3, 4 ja 4a” ning sõnad „... Schengeni *acquis* Euroopa Liitu integreerimise” sõnadega „... Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis*’d käsitleva ...”;
- m) artiklis 8 asendatakse sõnad „nõukogu eesistujale” sõnaga „nõukogule”;
- n) lisatakse järgmine uus artikkel 9:

„Artikkel 9

Iirimaa puhul ei kohaldata käesolevat protokollit Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 61h suhtes.”

PROTOKOLL TAANI SEISUKOHA KOHTA

21) Protokolli Taani seisukoha kohta muudetakse järgmiselt:

a) preambulit muudetakse järgmiselt:

i) teise põhjenduse järele lisatakse kolm uut põhjendust:

„OLLES TEADLIKUD, et õigusliku režiimi jätkumine, mis tuleneb Edinburghi otsusest, kitsendab aluslepingute raames oluliselt Taani osalemist liidu olulistes koostöövaldkondades ja et liidu huvides on tagada *acquis'* terviklikkus vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal;

SOOVIDES seetõttu luua õigusraamistikku, mis võimaldaks Taanil osaleda Euroopa Liidu toimimise lepingu III osa IV jaotises osutatud meetmete vastuvõtmisel ning tervitades Taani kavatsust kasutada seda võimalust, juhul kui see on kooskõlas tema põhiseaduse nõuetega;

MÄRKIDES, et Taani ei takista teiste liikmesriikide edasise koostöö arengut meetmete suhtes, mis ei ole Taani jaoks siduvad;”

ii) eelviimasel põhjenduses asendatakse sõnad „... Schengeni *acquis'* Euroopa Liitu integreerimise ...” sõnadega „Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis'*d käsitleva ...”;

b) artikli 1 esimese lõigu esimeses lauses asendatakse sõnad „... Euroopa Ühenduse asutamislepingu IV jaotise” sõnadega „... Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa IV jaotise”;

c) artikli 1 esimese lõigu teine lause jäetakse välja ja lisatakse järgmine uus lõik:

„Käesoleva artikli kohaldamisel määratletakse kvalifitseeritud häälteenamust Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 3 kohaselt.”;

d) artikkel 2 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 2

Taani suhtes ei ole siduv ega kohaldatav ükski Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa IV jaotise säte, ükski selle jaotise alusel võetud meede, ükski selle jaotise alusel liidu poolt sõlmitud rahvusvaheline leping, ükski mõnda sellist sätet tõlgendav Euroopa Liidu Kohtu otsus ega ükski selle jaotise alusel võetud muudetud meede või võetav muudetav meede; need sätted, meetmed või otsused ei mõjuta mingil viisil tema pädevust, õigusi ja kohustusi; need sätted, meetmed või otsused ei mõjuta mingil viisil ei ühenduse ega liidu *acquis'*d ega moodusta osa liidu õigusest, mida kohaldatakse Taani suhtes. Eelkõige on Taani suhtes jätkuvalt siduvad ja kohaldatavad liidu muudetud õigusaktid politseikoostöö ja kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö valdkonnas, mis on võetud vastu enne Lissaboni lepingu jõustumist.”;

- e) lisatakse uus artikkel 2a:

„Artikkel 2a

Käesoleva protokoll artiklit 2 kohaldatakse samuti Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 16b alusel kehtestatud eeskirjadele üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel liikmesriikide poolt nimetatud lepingu kolmanda osa IV jaotise 4. ja 5. peatüki reguleerimisalasse kuuluva tegevuse puhul.”;

- f) artikkel 4 muudetakse artikliks 6;

- g) artikliks 4 ümber nummerdatud artiklit 5 muudetakse järgmiselt:

- i) sõnad „on teinud” asendatakse sõnadega „on võtnud” ja kogu artiklis asendatakse sõna „otsus” sõnaga „meede” sobivas käändes;
- ii) lõikes 1 asendatakse sõnad „... Euroopa Ühenduse asutamislepingu IV jaotise sätete alusel” sõnadega „käesoleva osa alusel” ja sõnad „Schengeni *acquis*’ Euroopa Liitu integreerimise protokoll artiklis 1 nimetatud teiste liikmesriikide vahel, samuti Iirimaa või Ühendkuningriigi suhtes, kui need liikmesriigid osalevad kõnealustes koostöö valdkondades” asendatakse sõnadega „... teiste asjaomase meetmega seotud liikmesriikide vahel”;
- iii) lõikes 2 asendatakse sõnad „... Schengeni *acquis*’ Euroopa Liitu integreerimise protokoll artiklis 1 nimetatud liikmesriigid kaaluvad ...” sõnadega „... asjaomase meetmega seotud liikmesriigid ja Taani kaaluvad ...”;

- h) artikliks 5 ümber nummerdatud artiklit 6 muudetakse järgmiselt:

- i) esimeses lauses asendatakse sõnad „... Euroopa Liidu lepingu artikli 13 lõike 1 ja artikli 17” sõnadega „... Euroopa Liidu lepingu artikli 13 lõike 1, artikli 28a ja artiklite 28b–28e” ja lause viimased sõnad „..., kuid ei takista liikmesriikidevahelise tihedama koostöö arengut sellel alal.” jäetakse välja;
- ii) lisatakse uus kolmas lause: „Taani ei takista teiste liikmesriikide edasise koostöö arengut sellel alal.”;
- iii) uue neljanda lause lõppu lisatakse järgmised sõnad: „... ega tegema liidule kättesaadavaks oma sõjalist võimekust.”;
- iv) lisatakse kaks uut lõiku:

„Nõukogu õigusaktide puhul, mis tuleb vastu võtta ühehäälselt, on nõutav nõukogu liikmete, välja arvatud Taani Kuningriigi valitsuse esindaja, ühehäälsus.

Käesoleva artikli kohaldamiseks määratletakse kvalifitseeritud häälteenamust Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 3 kohaselt.”;

- i) pealkirja „III OSA” järele lisatakse artikkel 6, mille aluseks on artikli 4 sõnastus;

- j) artikli 7 ette lisatakse pealkiri „IV OSA”;
- k) lisatakse järgmine uus artikkel 8:

„Artikkel 8

1. Taani võib kooskõlas oma põhiseadusest tulenevate nõuetega mis tahes ajal ning piiramata artiklit 7, informeerida teisi liikmesriike, et teatisele järgneva kuu esimesest kuupäevast koosneb I osa lisa sätetest. Sellisel juhul nummerdatakse artiklid 5–8 uuesti.
  2. Kuus kuud pärast lõikes 1 osutatud teatise jõustumist saab kogu Schengeni *acquis* ja selle põhjal võetud meetmed, mis kuni selle ajani olid Taani jaoks siduvad rahvusvahelisest õigusest tulenevate kohustuste alusel, Taani jaoks siduvaks liidu õiguse alusel.”;
- l) protokollile lisatakse uus lisa:

„LISA

Artikkel 1

Artikli 3 kohaselt ei osale Taani Euroopa Liidu toimimise lepingu III osa IV jaotise alusel kavandavate meetmete võtmisel nõukogus. Nõukogu õigusaktide puhul, mis tuleb vastu võtta ühehäälselt, on vajalik nõukogu liikmete, välja arvatud Taani Kuningriigi valitsuse esindaja, ühehäälsus.

Käesoleva artikli kohaldamisel määratletakse kvalifitseeritud häälteenamust Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 3 kohaselt.

Artikkel 2

Artikli 1 alusel ning piiramata artiklite 3, 4 ja 8 kohaldamist, ei ole Taani jaoks siduv ega tema suhtes kohaldatav ükski Euroopa Liidu toimimise lepingu III osa IV jaotise säte, ükski selle jaotise alusel võetud meede, ükski selle jaotise alusel liidu poolt sõlmitud rahvusvaheline leping ega ükski mõnda sellist sätet tõlgendav Euroopa Liidu Kohtu otsus; ükski selline säte, meede või otsus ei mõjuta mingil viisil tema pädevust, õigusi ja kohustusi; ükski selline säte, meede või otsus ei mõjuta mingil viisil ei ühenduse ega liidu *acquis*'d ning ei moodusta osa liidu õigusest, mida võidakse kohaldada Taani suhtes

Artikkel 3

1. Kolme kuu jooksul pärast nõukogule Euroopa Liidu toimimise lepingu III osa IV jaotise kohaselt tehtud ettepanekut või algatust võib Taani kirjalikult teavitada nõukogu eesistujat sellest, et ta soovib osaleda kavandatava meetme vastuvõtmisel ja rakendamisel, misjärel Taani on õigustatud nii tegema.
2. Kui mõistliku perioodi möödudes ei ole võimalik lõikes 1 osutatud meetet Taani osalusega vastu võtta, võib nõukogu sellise meetme vastu võtta vastavalt artiklile 1 ilma Taani osalusega. Sel juhul kohaldatakse artiklit 2.

Artikkel 4

Taani võib mistahes ajal pärast Euroopa Liidu toimimise lepingu III osa IV jaotise alusel võetud meetme vastuvõtmist teavitada nõukogu ja komisjoni, et ta kavatses seda meetet aktsepteerida. Sellisel juhul kohaldatakse nimetatud lepingu artikli 280f lõike 1 sätteid *mutatis mutandis*.

Artikkel 5

1. Käesoleva protokolli sätteid kohaldatakse Taani puhul ka nende meetmete suhtes, mis on vastu võetud või kavandatud Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa IV jaotise kohaselt ja millega muudetakse olemasolevat meetet, mis on tema suhtes siduv.

2. Kui nõukogu määrab komisjoni ettepaneku põhjal siiski kindlaks, et Taani mitteosalemine olemasoleva meetme muudetud versioonis muudab asjaomase meetme elluviimise teiste liikmesriikide või liidu jaoks mittetoimivaks, võib ta esitada talle tungiva üleskutse teha artikli 3 või 4 kohane teade. Artikli 3 kohaldamisel algab kahekuuline lisaperiood alates nõukogu poolt sellise otsuse tegemise kuupäevast.

Kui Taani ei ole pärast kahekuulise perioodi lõppu alates nõukogu poolt otsuse tegemisest teinud artikli 3 või artikli 4 kohast teadet, ei ole olemasolev meede tema suhtes enam siduv ja kohaldatav, välja arvatud juhul, kui ta on enne muutmismeetme jõustumist teinud artikli 4 kohase teate. See jõustub kas alates muutmismeetme jõustumise või kahekuulise perioodi lõppemise kuupäevast, olenevalt sellest, kumb on hilisem.

Käesoleva lõike kohaldamisel teeb nõukogu pärast küsimuse üle täieliku arutelu pidamist otsuse kvalifitseeritud hääletenamusega, kusjuures hääletamisel osalevad nõukogu liikmed, kes esindavad muutmismeetme vastuvõtmises osalevaid või osalenud liikmesriike. Nõukogu kvalifitseeritud hääletenamust määratletakse vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 3 punktile a.

3. Nõukogu võib kvalifitseeritud hääletenamusega ja komisjoni ettepaneku põhjal määrata kindlaks, et Taani vastutab võimalike otseste finantstagajärgede eest, mis tulenevad kohustuslikult põhjendatult ja vältimatult asjaomase riigi poolt olemasolevas meetmes osalemise lõpetamisest.

4. Käesolev artikkel ei piira artikli 4 kohaldamist.

Artikkel 6

1. Artiklis 4 ettenähtud teatis esitatakse mitte hiljem kui 6 kuud pärast meetme lõplikku vastuvõtmist, kui nimetatud meede põhineb Schengeni *acquis*'l.

Juhul kui Taani ei esita teatist vastavalt artiklitele 3 või 4 Schengeni *acquis*'l põhinevate meetmete kohta, kaaluvad asjaomaste meetmetega seotud liikmesriigid ja Taani, milliseid meetmeid võtta.

2. Artiklis 3 või 4 ettenähtud teatist Schengeni *acquis*'l põhinevate meetmete suhtes loetakse pöördumatult artiklis 3 ettenähtud teatiseks mistahes uue ettepaneku või algatuse suhtes, mida kavatakse selle meetme põhjal võtta, määral, mil see ettepanek või algatus põhineb Schengeni *acquis*'l.

Artikkel 7

Taani suhtes ei kohaldata Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 16b alusel kehtestatud eeskirju üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel liikmesriikide poolt nimetatud lepingu kolmanda osa IV jaotise 4. ja 5.

peatüki reguleerimisalasse kuuluva tegevuse puhul, kui Taani suhtes ei kohaldata liidu eeskirju, mis käsitlevad õigusala koostööd kriminaalasjades või politseikoostööd, mille raames tuleb järgida artikli 16b alusel kehtestatud sätteid.

Artikkel 8

Kui käesolevas osas nimetatud juhtudel on Euroopa Liidu toimimise lepingu III osa IV jaotise alusel nõukogu võetud meede Taanile siduv, kohaldatakse Taani suhtes aluslepingute asjakohaseid sätteid vastava meetme kohta.

Artikkel 9

Kui Euroopa Liidu toimimise lepingu III osa IV jaotise alusel vastuvõetud meede ei ole Taani suhtes siduv, ei vastuta ta selle meetme finantstagajärgede eest peale institutsioonide halduskulude, välja arvatud juhul, kui kõik nõukogu liikmed ei otsusta pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ühehäälselt teisiti."

PROTOKOLL LIIDU KODANIKELE VARJUPAIGA ANDMISE KOHTA

22) Protokolli Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikele varjupaiga andmise kohta muudetakse järgmiselt:

a) preambulit muudetakse järgmiselt:

i) esimene põhjendus asendatakse järgmisega:

„ARVESTADES, et Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõike 1 kohaselt tunnustab liit põhiõiguste hartas sätestatud õigusi, vabadusi ja põhimõtteid”;

ii) lisatakse uus teine põhjendus:

„ARVESTADES, et Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõike 3 kohaselt on Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga tagatud põhiõigused liidu õiguse üldpõhimõtted”;

iii) teine põhjendus muudetakse kolmandaks põhjenduseks, viide artikli 6 lõikele 2 asendatakse viitega artikli 6 lõigetele 1 ja 3;

iv) kolmas põhjendus muudetakse neljandaks põhjenduseks, viide artikli 6 lõikele 1 asendatakse viitega artiklile 1a;

v) neljandaks ja viiendaks põhjenduseks muudetud kolmandas ja neljandas põhjenduses asendatakse sõna „põhimõtteid” sõnaga „väärtusi” lauset grammatiliselt kohandades; neljas põhjendus muudetakse viiendaks põhjenduseks, viide Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 309 asendatakse viitega Euroopa Liidu lepingu artiklile 7;

vi) kuuendaks põhjenduseks muudetud viiendas põhjenduses asendatakse viide Euroopa Ühenduse asutamislepingule viitega Euroopa Liidu toimimise lepingule;

vii) kaheksandaks põhjenduseks muudetud seitsmes põhjendus jäetakse välja;

- b) ainsat artiklit muudetakse järgmiselt:
- i) punktis b lisatakse sõna „... nõukogu” järele sõnad „või vajaduse korral Euroopa Ülemkogu” ja punkti lõppu lisatakse sõnad „... liikmesriigi kohta, mille kodanik taotleja on”;
  - ii) punkti c tekst asendatakse järgmisega:

„c) kui nõukogu on vastavalt Euroopa Liidu lepingu artikli 7 lõikele 1 vastu võtnud otsuse liikmesriigi kohta, mille kodanik taotleja on, või kui Euroopa Ülemkogu on vastavalt nimetatud lepingu artikli 7 lõikele 2 vastu võtnud otsuse liikmesriigi kohta, mille kodanik taotleja on,”.

PROTOKOLL MAJANDUSLIKU, SOTSIAALSE JA TERRITORIAALSE ÜHTEKUULUVUSE KOHTA

23) Protokolli majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse kohta muudetakse järgmiselt:

- a) kogu protokollis asendatakse sõnad „majanduslik ja sotsiaalne ühtekuuluvus” sõnadega „majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus” sobivas käändes;
- b) preambulit muudetakse järgmiselt:
  - i) esimene, teine, viies ja kuues ja neljateistkümnes põhjendus jäetakse välja;
  - ii) lisatakse uus esimene põhjendus:

„MEENUTADES, et Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 sisaldub eesmärk edendada majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust ja solidaarsust liikmesriikide vahel ning et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 2c lõike 2 punktis c on nimetatud ühtekuuluvus loetletud ühena liidu jagatud pädevuse valdkondadest”;
  - iii) kolmandaks lõiguks muudetud neljas lõik asendatakse järgmisega:

„MEENUTADES, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 161 sätted näevad ette ühtekuuluvusfondi rajamise”;
  - iv) kaheksateistkümneks põhjenduseks muudetud üheteistkümneandast põhjendusest jäetakse välja sõnad „...”, ning rõhutavad, kui oluline on majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse käsitlemine käesoleva asutamislepingu artiklites 2 ja 3”;
  - v) üheteistkümneandaks põhjenduseks muudetud viieteistkümneandast põhjendusest jäetakse välja sõnad „...”, mis rajatakse enne 1993. aasta 31. detsembrit, ...”;
  - vi) viimases põhjenduses asendatakse viide Euroopa Ühenduse asutamislepingule viitega Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule.

MUUD PROTOKOLLID

- 24) Protokolli ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse kohta preambuli esimeses põhjenduses asendatakse viide Euroopa Ühenduse asutamislepingule viitega Euroopa Liidu toimimise lepingule.
- 25) Protokolli Prantsusmaa kohta asendatakse sõnad „... oma ülemereterritooriumidel ...” sõnadega „... Uus-Kaledoonias, Prantsuse Polüneesias ning Wallisel ja Futunal ...”.

- 26) Protokollis liikmesriikide välissuhete kohta, pidades silmas välispiiride ületamist asendatakse viide asutamislepingu IV jaotise artikli 62 punkti 2 alapunktile a viitega Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 62 lõike 2 punktile b.
- 27) Protokoll Euroopa Liidu lepingu artikli 17 kohta tekstis asendatakse sõnad „Aasta jooksul pärast Amsterdami lepingu jõustumist töötab Euroopa Liit ...” sõnadega „Euroopa Liit töötab ...”.
- 28) Protokoll liikmesriikide avalik-õigusliku ringhäälingu kohta preambuli viimases lõigus asendatakse sõnad „..., mis lisatakse Euroopa Ühenduse asutamislepingule” sõnadega „..., mis lisatakse Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule”.
- 29) Protokoll Hollandi Antillidel rafineeritud naftasaaduste Euroopa Liitu importimise kohta artikli 3 lõike 3 teisest lausest jäetakse välja sõnad „... kvalifitseeritud häälteenamusega”.
- 30) Protokoll Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 141 kohta muudetakse järgmiselt:
- protokollis asendatakse viide Euroopa Ühenduse asutamislepingule viitega Euroopa Liidu toimimise lepingule;
  - ainsas artiklis asendatakse sõnad „Käesoleva lepingu” sõnadega „Euroopa Liidu toimimise lepingu”.
- 31) Protokollis Gröönimaa suhtes kohaldatava erikorra kohta asendatakse sõnad „Euroopa Ühenduse asutamisleping” sõnadega „Euroopa Liidu toimimise leping” ja artikkel 2 jäetakse välja.
- 32) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa ühenduste asutamislepingutele lisatud protokoll muudetakse järgmiselt:
- protokoll pealkirjastatakse „Protokoll Iirimaa põhiseaduse artikli 40 lõike 3 punkti 3 kohta”;
  - sõnad „Mitte miski Euroopa Liidu lepingus või Euroopa ühenduste asutamislepingutes ...” asendatakse sõnadega „Mitte miski aluslepingutes, Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingus ...”.
- 33) Protokoll ESTÜ asutamislepingu kehtivuse lõppemise finantstagajärgede ning söe ja terase teadusfondi kohta muudetakse järgmiselt:
- preambulis asendatakse kaks esimest põhjendust uue esimese põhjendusega:

„MEELDE TULETADES, et kõik Euroopa Söe- ja Teraseühenduse varad ja kohustused 23. juuli 2002. aasta seisuga anti 24. juulil 2002 üle Euroopa Ühendusele”;
  - artikli 1 lõige 1 jäetakse välja ja kaks ülejäänud lõiget nummerdatakse sellest tulenevalt ümber;
  - artikkel 2 lahutatakse kaheks lõiguks, esimene lõik lõpeb sõnadega „... sealhulgas olulised põhimõtted.” Lisaks muudetakse asjaomast artiklit järgmiselt:
    - esimeses lõigus asendatakse sõnad „komisjoni ettepaneku põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ühehäälselt” sõnadega „seadusandliku erimenetluse kohaselt pärast parlamendilt nõusoleku saamist”;

- ii) teises lõigus asendatakse sõnad „ja nõuetekohase otsustamismenetluse, seda eelkõige ... suuniste ... vastuvõtmiseks” sõnadega „Nõukogu võtab komisjoni ettepaneku põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga meetmeid, millega kehtestatakse ... suunised ...”;
- d) artikkel 4 tunnistatakse kehtetuks.

Artikkel 2

1. Protokollide Euroopa Keskpanga Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja kohta, protokollide Euroopa Investeeringupanga põhikirja kohta ning protokollide Euroopa Liidu privileegide ja immunitetide kohta, artiklid, mida on muudetud Lissaboni lepinguga, nummerdatakse ümber vastavalt käesoleva protokollis lisas esitatud vastavustabelile.
2. Viiteid artikli 1 punktis 1 osutatud protokollide põhjendustele ja artiklitele, sealhulgas nende lõigetele ja lõikudele, mis on käesoleva protokollis sätetega ümber nummerdatud või ümber paigutatud, ning mis sisalduvad muudes esmaõiguse moodustavates lepingutes või protokollides, kohandatakse vastavalt käesolevale protokollile. Nende kohandustega on vajadusel hõlmatud ka välja jäetud sätetega osutatavate ristviidete kustutamine.
3. Viiteid artikli 1 punktis 1 osutatud protokollide põhjendustele ja artiklitele, sealhulgas nende lõigetele ja lõikudele, mida on käesoleva protokollis sätetega muudetud, ning mis sisalduvad muudes õigusaktides, käsitatakse viidetena nimetatud protokollide põhjendustele ja artiklitele, sealhulgas nende lõigetele ja lõikudele, mis on ümber nummerdatud või ümber paigutatud.

LISA

PROTOKOLLI NR 1, MILLEGA MUUDETAKSE EUROOPA LIIDU LEPINGULE, EUROOPA ÜHENDUSE ASUTAMISLEPINGULE JA/VÕI EUROOPA AATOMIENERGIAÜHENDUSE ASUTAMISLEPINGULE LISATUD PROTOKOLLE, ARTIKLIS 2 OSUTATUD VASTAVUSTABEL**A. PROTOKOLL EUROOPA KESKPANKADE SÜSTEEMI JA EUROOPA KESKPANGA PÕHIKIRJA KOHTA**

Protokolli varasem numeratsioon	Protokolli uus numeratsioon
Artikkel 1	Artikkel 1
Artikkel 2	Artikkel 2
Artikkel 3	Artikkel 3
Artikkel 4	Artikkel 4
Artikkel 5	Artikkel 5
Artikkel 6	Artikkel 6
Artikkel 7	Artikkel 7
Artikkel 8	Artikkel 8
Artikkel 9	Artikkel 9
Artikkel 10	Artikkel 10
Artikkel 11	Artikkel 11
Artikkel 12	Artikkel 12
Artikkel 13	Artikkel 13
Artikkel 14	Artikkel 14
Artikkel 15	Artikkel 15
Artikkel 16	Artikkel 16
Artikkel 17	Artikkel 17
Artikkel 18	Artikkel 18
Artikkel 19	Artikkel 19
Artikkel 20	Artikkel 20
Artikkel 21	Artikkel 21
Artikkel 22	Artikkel 22
Artikkel 23	Artikkel 23
Artikkel 24	Artikkel 24

Protokolli varasem numeratsioon	Protokolli uus numeratsioon
Artikkel 25	Artikkel 25
Artikkel 26	Artikkel 26
Artikkel 27	Artikkel 27
Artikkel 28	Artikkel 28
Artikkel 29	Artikkel 29
Artikkel 30	Artikkel 30
Artikkel 31	Artikkel 31
Artikkel 32	Artikkel 32
Artikkel 33	Artikkel 33
Artikkel 34	Artikkel 34
Artikkel 35	Artikkel 35
Artikkel 36	Artikkel 36
Artikkel 37 (kehtetuks tunnistatud)	
Artikkel 38	Artikkel 37
Artikkel 39	Artikkel 38
Artikkel 40	Artikkel 39
Artikkel 41	Artikkel 40
Artikkel 42	Artikkel 41
Artikkel 43	Artikkel 42
Artikkel 44	Artikkel 43
Artikkel 45	Artikkel 44
Artikkel 46	Artikkel 45
Artikkel 47	Artikkel 46
Artikkel 48	Artikkel 47
Artikkel 49	Artikkel 48
Artikkel 50 (kehtetuks tunnistatud)	
Artikkel 51 (kehtetuks tunnistatud)	
Artikkel 52	Artikkel 49
Artikkel 53	Artikkel 50

B. PROTOKOLL EUROOPA INVESTEERIMISPANGA PÕHIKIRJA KOHTA

Protokolli varasem numeratsioon	Protokolli uus numeratsioon
Artikkel 1	Artikkel 1
Artikkel 2	Artikkel 2
Artikkel 3	Artikkel 3
Artikkel 4	Artikkel 4
Artikkel 5	Artikkel 5
Artikkel 6 (kehtetuks tunnistatud)	
Artikkel 7 (kehtetuks tunnistatud)	
Artikkel 8	Artikkel 6
Artikkel 9	Artikkel 7
Artikkel 10	Artikkel 8
Artikkel 11	Artikkel 9
Artikkel 12	Artikkel 10
Artikkel 13	Artikkel 11
Artikkel 14	Artikkel 12
Artikkel 15	Artikkel 13
Artikkel 16	Artikkel 14
Artikkel 17	Artikkel 15
Artikkel 18	Artikkel 16
Artikkel 19	Artikkel 17
Artikkel 20	Artikkel 18
Artikkel 21	Artikkel 19
Artikkel 22	Artikkel 20
Artikkel 23	Artikkel 21
Artikkel 24	Artikkel 22
Artikkel 25	Artikkel 23
Artikkel 26	Artikkel 24
Artikkel 27	Artikkel 25
Artikkel 28	Artikkel 26
Artikkel 29	Artikkel 27
Artikkel 30	Artikkel 28

C. PROTOKOLL EUROOPA LIIDU PRIVILEEGIDE JA IMMUNITEETIDE KOHTA

Protokolli varasem numeratsioon	Protokolli uus numeratsioon
Artikkel 1	Artikkel 1
Artikkel 2	Artikkel 2
Artikkel 3	Artikkel 3
Artikkel 4	Artikkel 4
Artikkel 5 (kehtetuks tunnistatud)	
Artikkel 6	Artikkel 5
Artikkel 7	Artikkel 6
Artikkel 8	Artikkel 7
Artikkel 9	Artikkel 8
Artikkel 10	Artikkel 9
Artikkel 11	Artikkel 10
Artikkel 12	Artikkel 11
Artikkel 13	Artikkel 12
Artikkel 14	Artikkel 13
Artikkel 15	Artikkel 14
Artikkel 16	Artikkel 15
Artikkel 17	Artikkel 16
Artikkel 18	Artikkel 17
Artikkel 19	Artikkel 18
Artikkel 20	Artikkel 19
Artikkel 21	Artikkel 20
Artikkel 22	Artikkel 21
Artikkel 23	Artikkel 22

PROTOKOLL nr 2

EUROOPA AATOMIENERGIAÜHENDUSE ASUTAMISLEPINGU MUUTMISE KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

PIDADES MEELES, et Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu sätetel peab ka edaspidi olema täielik õigusjõud;

SOOVIDES nimetatud lepingut kohandada Euroopa Liidu lepinguga ja Euroopa Liidu toimimise lepinguga kehtestatud uute eeskirjadega, eelkõige institutsioonilises ja rahandusvaldkonnas,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Lissaboni lepingule:

Artikkel 1

Käesoleva protokolliga muudetakse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingut (edaspidi nimetatud „EURATOMi asutamisleping”) sellisena, nagu see kehtib Lissaboni lepingu jõustumise hetkel.

[Teine lõige ei puuduta eestikeelset teksti]

Artikkel 2

EURATOMi asutamislepingu III jaotise pealkiri „Sätted institutsioonide kohta” asendatakse järgmisega: „Sätted institutsioonide kohta ja rahandussätted”.

Artikkel 3

EURATOMi asutamislepingu III jaotise algusesse lisatakse järgmine uus peatükk:

„I PEATÜKK

EUROOPA LIIDU LEPINGU JA EUROOPA LIIDU TOIMIMISE LEPINGU TEATUD SÄTETE KOHALDAMINE

Artikkel 106a

1. Käesoleva lepingu suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu lepingu artikleid 9–9f, artikli 48 lõikeid 2–5 ja artikleid 49 ja 49a, Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 16a, artikleid 190–201b, artikleid 204–211a, artiklit 213, artikleid 215–236, artikleid 238, 239 ja 240, artikleid 241–245, artikleid 246–262, artikleid 268–277, artikleid 279–280 ja artikleid 283, 290 ja 292 ning protokollide üleminekusätete kohta.

2. Käesoleva lepingu raames tõlgendatakse lõikes 1 osutatud sätetes ning neis osutatud lepingutele ja käesolevale lepingule lisatud protokollide sätetes sisalduvaid viiteid liidule, Euroopa Liidu lepingule, Euroopa Liidu toimimise lepingule või aluslepingutele vastavalt viidetena Euroopa Aatomienergiaühendusele ja käesolevale lepingule.
3. Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu sätted ei kaldu kõrvale käesoleva lepingu sätetest.”

Artikkel 4

EURATOMi asutamislepingu III jaotise peatükid I, II ja III nummerdatakse ümber peatükkideks II, III ja IV.

Artikkel 5

EURATOMi asutamislepingu artikkel 3, artiklid 107–132, artiklid 136–143, artiklid 146–156, artiklid 158–163, artiklid 165–170, artiklid 173, 173A ja artikkel 175, artiklid 177–179a ja artiklid 180b, 181, 183, 183A, 190 ja 204 tunnistatakse kehtetuks.

Artikkel 6

EURATOMi asutamislepingu IV jaotise pealkiri „Rahandussätted” asendatakse järgmisega: „Rahandusalased erisätted”.

Artikkel 7

1. Viited artiklitele 141 ja 142 EURATOMi asutamislepingu artikli 38 kolmandas lõigus ja artikli 82 kolmandas lõigus asendatakse vastavalt viidetega Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 226 ja 227.
2. Viited artiklile 183 EURATOMi asutamislepingu artikli 171 lõikes 2 ja artikli 176 lõikes 3 asendatakse viidetega Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 279.
3. Viide artikli 177 lõikele 5 EURATOMi asutamislepingu artikli 172 lõikes 4 asendatakse viitega Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 272.
4. EURATOMi asutamislepingus asendatakse mõiste „Euroopa Kohus” mõistega „Euroopa Liidu Kohus”.

Artikkel 8

EURATOMi asutamislepingu artikkel 191 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 191

Ühendusel on liikmesriikide territooriumil oma ülesannete täitmiseks vajalikud privileegid ja immunitetid vastavalt tingimustele, mis on ette nähtud Euroopa Liidu privileegide ja immunitetide protokollis.”

Artikkel 9

EURATOMi asutamislepingu artikkel 206 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 206

Ühendus võib ühe või mitme riigi või rahvusvahelise organisatsiooniga sõlmida lepinguid, millega luuakse assotsiatsioon, mis hõlmab vastastikuseid õigusi ja kohustusi, ühismeetmeid ja erimenetlusi.

Need lepingud sõlmib nõukogu, tehes otsuse ühehäälselt pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Kui sellised lepingud nõuavad käesoleva lepingu muutmist, tuleb kõigepealt vastu võtta muudatused vastavalt Euroopa Liidu lepingu artikli 48 lõigetes 2–5 kehtestatud menetlusele.”

Artikkel 10

Euroopa Aatomienergiaühenduse (välja arvatud tarneagentuuri ja ühissettevõtete) tulud ja kulud kantakse liidu eelarvesse.

LISA

LISSABONI LEPINGU ARTIKLIS 5 OSUTATUD VASTAVUSTABEL

A. Euroopa Liidu leping

Euroopa Liidu lepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu lepingu uus numeratsioon
I JAOTIS- ÜHISSÄTTED	I JAOTIS- ÜHISSÄTTED	I JAOTIS- ÜHISSÄTTED
Artikkel 1	Artikkel 1	Artikkel 1
	Artikkel 1a	Artikkel 2
Artikkel 2	Artikkel 2	Artikkel 3
Artikkel 3 (kehtetuks tunnistatud) ⁽¹⁾		
	Artikkel 3a	Artikkel 4
	Artikkel 3b ⁽²⁾	Artikkel 5
Artikkel 4 (kehtetuks tunnistatud) ⁽³⁾		
Artikkel 5 (kehtetuks tunnistatud) ⁽⁴⁾		
Artikkel 6	Artikkel 6	Artikkel 6
Artikkel 7	Artikkel 7	Artikkel 7
	Artikkel 7a	Artikkel 8
II JAOTIS – SEoses EUROOPA ÜHENDUSE ASUTAMISEGA EUROOPA MAJANDUSÜHENDUSE ASUTAMISELPIINGU MUUTAVD SÄTTED	II JAOTIS – SÄTTED DEMOKRAATIA PÕHIMÕTETE KOHTA	II JAOTIS – SÄTTED DEMOKRAATIA PÕHIMÕTETE KOHTA
Artikkel 8 (kehtetuks tunnistatud) ⁽⁵⁾	Artikkel 8	Artikkel 9
	Artikkel 8a ⁽⁶⁾	Artikkel 10
	Artikkel 8b	Artikkel 11
	Artikkel 8c	Artikkel 12
III JAOTIS – EUROOPA SÕE- JA TERASEÜHENDUSE ASUTAMISELPIINGUT MUUTVAD SÄTTED	III JAOTIS – SÄTTED INSTITUTSIOONIDE KOHTA	III JAOTIS – SÄTTED INSTITUTSIOONIDE KOHTA
Artikkel 9 (kehtetuks tunnistatud) ⁽⁷⁾	Artikkel 9	Artikkel 13
	Artikkel 9a ⁽⁸⁾	Artikkel 14

Euroopa Liidu lepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu lepingu uus numeratsioon
	Artikkel 9b ⁽⁹⁾	Artikkel 15
	Artikkel 9c ⁽¹⁰⁾	Artikkel 16
	Artikkel 9d ⁽¹¹⁾	Artikkel 17
	Artikkel 9e	Artikkel 18
	Artikkel 9f ⁽¹²⁾	Artikkel 19
IV JAOTIS – EUROOPA AATOMIENERGIAÜHENDUSE ASUTAMISELEPINGUT MUUTVAD SÄTTED	IV JAOTIS – SÄTTED TÕHUSTATUD KOOSTÖÖ KOHTA	IV JAOTIS – SÄTTED TÕHUSTATUD KOOSTÖÖ KOHTA
Artikkel 10 (kehtetuks tunnistatud) ⁽¹³⁾ Artiklid 27a–27e (asendatud) Artiklid 40–40b (asendatud) Artiklid 43–45 (asendatud)	Artikkel 10 ⁽¹⁴⁾	Artikkel 20
V JAOTIS – SÄTTED ÜHISE VÄLIS- JA JULGEOLEKUPOLIITIKA KOHTA	V JAOTIS – ÜLDSÄTTED LIIDU VÄLISTEGEVUSE KOHTA NING ERISÄTTED ÜHISE VÄLIS- JA JULGEOLEKUPOLIITIKA KOHTA	V JAOTIS – ÜLDSÄTTED LIIDU VÄLISTEGEVUSE KOHTA NING ERISÄTTED ÜHISE VÄLIS- JA JULGEOLEKUPOLIITIKA KOHTA
	1. peatükk – Üldsätted liidu välistegevuse kohta	1. peatükk – Üldsätted liidu välistegevuse kohta
	Artikkel 10a	Artikkel 21
	Artikkel 10b	Artikkel 22
	2. peatükk – Erisätted ühise välis- ja julgeolekupoliitika kohta	2. peatükk – Erisätted ühise välis- ja julgeolekupoliitika kohta
	1. jagu – Ühissätted	1. jagu – Ühissätted
	Artikkel 10c	Artikkel 23
Artikkel 11	Artikkel 11	Artikkel 24
Artikkel 12	Artikkel 12	Artikkel 25
Artikkel 13	Artikkel 13	Artikkel 26
	Artikkel 13a	Artikkel 27
Artikkel 14	Artikkel 14	Artikkel 28
Artikkel 15	Artikkel 15	Artikkel 29

Euroopa Liidu lepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu lepingu uus numeratsioon
Artikkel 22 (üumber paigutatud)	Artikkel 15a	Artikkel 30
Artikkel 23 (üumber paigutatud)	Artikkel 15b	Artikkel 31
Artikkel 16	Artikkel 16	Artikkel 32
Artikkel 17 (üumber paigutatud)	Artikkel 28a	Artikkel 42
Artikkel 18	Artikkel 18	Artikkel 33
Artikkel 19	Artikkel 19	Artikkel 34
Artikkel 20	Artikkel 20	Artikkel 35
Artikkel 21	Artikkel 21	Artikkel 36
Artikkel 22 (üumber paigutatud)	Artikkel 15a	Artikkel 30
Artikkel 23 (üumber paigutatud)	Artikkel 15b	Artikkel 31
Artikkel 24	Artikkel 24	Artikkel 37
Artikkel 25	Artikkel 25	Artikkel 38
	Artikkel 25a	Artikkel 39
Artikkel 47 (üumber paigutatud)	Artikkel 25b	Artikkel 40
Artikkel 26 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikkel 27 (kehtetuks tunnustatud)		
Artikkel 27a (asendatud) ⁽¹⁵⁾	Artikkel 10	Artikkel 20
Artikkel 27b (asendatud) ⁽¹⁵⁾	Artikkel 10	Artikkel 20
Artikkel 27c (asendatud) ⁽¹⁵⁾	Artikkel 10	Artikkel 20
Artikkel 27d(asendatud) ⁽¹⁵⁾	Artikkel 10	Artikkel 20
Artikkel 27e (asendatud) ⁽¹⁵⁾	Artikkel 10	Artikkel 20
Artikkel 28	Artikkel 28	Artikkel 41
	2. Jagu – Sätted ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika kohta	2. Jagu – Sätted ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika kohta
Artikkel 17 (üumber paigutatud)	Artikkel 28a	Artikkel 42
	Artikkel 28b	Artikkel 43
	Artikkel 28c	Artikkel 44
	Artikkel 28d	Artikkel 45
	Artikkel 28e	Artikkel 46

Euroopa Liidu lepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu lepingu uus numeratsioon
VI JAOTIS – SÄTTED POITSEIKOOSTÖÖ JA ÕIGUSALASE KOOSTÖÖ KOHTA (kehtetuks tunnistatud) ⁽¹⁶⁾		
Artikkel 29 (asendatud) ⁽¹⁷⁾		
Artikkel 30 (asendatud) ⁽¹⁸⁾		
Artikkel 31 (asendatud) ⁽¹⁹⁾		
Artikkel 32 (asendatud) ⁽²⁰⁾		
Artikkel 33 (asendatud) ⁽²¹⁾		
Artikkel 34 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikkel 35 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikkel 36 (asendatud) ⁽²²⁾		
Artikkel 37 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikkel 38 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikkel 39 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikkel 40 (asendatud) ⁽²³⁾	Artikkel 10	Artikkel 20
Artikkel 40a (asendatud) ⁽²³⁾	Artikkel 10	Artikkel 20
Artikkel 40b (asendatud) ⁽²³⁾	Artikkel 10	Artikkel 20
Artikkel 41 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikkel 42 (kehtetuks tunnistatud)		
VII JAOTIS – SÄTTED TÕHUSTATUD KOOSTÖÖ KOHTA (asendatud) ⁽²⁴⁾	IV JAOTIS – SÄTTED TÕHUSTATUD KOOSTÖÖ KOHTA	IV JAOTIS – SÄTTED TÕHUSTATUD KOOSTÖÖ KOHTA
Artikkel 43 (asendatud) ⁽²⁴⁾	Artikkel 10	Artikkel 20
Artikkel 43a (asendatud) ⁽²⁴⁾	Artikkel 10	Artikkel 20
Artikkel 43b (asendatud) ⁽²⁴⁾	Artikkel 10	Artikkel 20
Artikkel 44 (asendatud) ⁽²⁴⁾	Artikkel 10	Artikkel 20
Artikkel 44a (asendatud) ⁽²⁴⁾	Artikkel 10	Artikkel 20
Artikkel 45 (asendatud) ⁽²⁴⁾	Artikkel 10	Artikkel 20
VIII JAOTIS – LÖPPSÄTTED	VI JAOTIS – LÖPPSÄTTED	VI JAOTIS – LÖPPSÄTTED
Artikkel 46 (kehtetuks tunnistatud)		

Euroopa Liidu lepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu lepingu uus numeratsioon
	Artikkel 46a	Artikkel 47
Artikkel 47 (ümber paigutatud)	Artikkel 25b	Artikkel 40
Artikkel 48	Artikkel 48	Artikkel 48
Artikkel 49	Artikkel 49	Artikkel 49
	Artikkel 49a	Artikkel 50
	Artikkel 49b	Artikkel 51
	Artikkel 49c	Artikkel 52
Artikkel 50 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikkel 51	Artikkel 51	Artikkel 53
Artikkel 52	Artikkel 52	Artikkel 54
Artikkel 53	Artikkel 53	Artikkel 55

⁽¹⁾ Sisu asendatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi ELTL) artikliga 2f (ümber nummerdatud artikliks 7) ja Euroopa Liidu lepingu (edaspidi ELi leping) artikli 9 lõikega 1 ning artikli 10a lõike 3 teise lõiguga (ümber nummerdatud artikliteks 13 ja 21).

⁽²⁾ Asendab Euroopa Ühenduse asutamislepingu (edaspidi EÜ asutamisleping) artikli 5.

⁽³⁾ Sisu asendatakse ELi lepingu artikliga 9b (ümber nummerdatud artikliks 15).

⁽⁴⁾ Sisu asendatakse ELi lepingu artikli 9 lõikega 2 (ümber nummerdatud artikliks 13).

⁽⁵⁾ Enne Lissaboni lepingu jõustumist kehtinud ELi lepingu (edaspidi „senine ELi leping”) artikkel 8 muutis EÜ asutamislepingut. Need muudatused inkorporeeritakse EÜ asutamislepingusse ning artikkel 8 tunnistatakse kehtetuks. Selle numbrit kasutatakse uue sätte tähistamiseks.

⁽⁶⁾ Lõige 4 asendab EÜ asutamislepingu artikli 191 esimese lõigu sisu.

⁽⁷⁾ Senise ELi lepingu artikkel 9 muutis Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse asutamislepingut. Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse asutamislepingu kehtivus lõppes 23. juulil 2002. Artikkel 9 tunnistatakse kehtetuks ja selle numbrit kasutatakse uue sätte tähistamiseks.

⁽⁸⁾ — Lõiked 1 ja 2 asendavad EÜ asutamislepingu artikli 189 sisu;
 — lõiked 1–3 asendavad EÜ asutamislepingu artikli 190 lõigete 1–3 sisu;
 — lõige 1 asendab EÜ asutamislepingu artikli 192 esimese lõigu sisu;
 — lõige 4 asendab EÜ asutamislepingu artikli 197 esimese lõigu sisu.

⁽⁹⁾ Asendab ELi lepingu artikli 4.

⁽¹⁰⁾ — Lõige 1 asendab EÜ asutamislepingu artikli 202 esimese ja teise taande sisu;
 — lõiked 2 ja 9 asendavad EÜ asutamislepingu artikli 203 sisu;
 — lõiked 4 ja 5 asendavad EÜ asutamislepingu artikli 205 lõigete 2 ja 4 sisu.

⁽¹¹⁾ — Lõige 1 asendab EÜ asutamislepingu artikli 211 sisu;
 — lõiked 3 ja 7 asendavad EÜ asutamislepingu artikli 214 sisu;
 — lõige 6 asendab EÜ asutamislepingu artikli 217 lõigete 1, 3 ja 4 sisu.

⁽¹²⁾ — Asendab EÜ asutamislepingu artikli 220 sisu;
 — lõike 2 esimene lõik asendab EÜ asutamislepingu artikli 221 esimese lõigu sisu.

⁽¹³⁾ Senise ELi lepingu artikkel 10 muutis Euroopa Aatomenergiaühenduse asutamislepingut (edaspidi EURATOMi asutamisleping). Need muudatused inkorporeeritakse EURATOMi asutamislepingusse ning artikkel 10 tunnistatakse kehtetuks. Selle numbrit kasutatakse uue sätte tähistamiseks.

⁽¹⁴⁾ Asendab samuti EÜ asutamislepingu artikkelid 11 ja 11a.

⁽¹⁵⁾ Senise ELi lepingu artikkelid 27a–27e, mis käsitlevad tõhustatud koostööd, asendatakse samuti ELTLi artiklitega 280a–280i (ümber nummerdatud artikliteks 326–334).

- (16) Senise ELi lepingu VI jaotise sätteid, mis käsitlevad politseikoostööd ja õigusalasest koostööd kriminaalasjades, asendatakse ELTLi kolmanda osa IV jaotise 1., 4. ja 5. peatükiga.
- (17) Asendatakse ELTLi artikliga 61 (ümber nummerdatud artiklik 67).
- (18) Asendatakse ELTLi artiklitega 69f ja 69g (ümber nummerdatud artikliteks 87 ja 88).
- (19) Asendatakse ELTLi artiklitega 69a, 69b ja 69d (ümber nummerdatud artikliteks 82, 83 ja 85).
- (20) Asendatakse ELTLi artikliga 69h (ümber nummerdatud artiklik 89).
- (21) Asendatakse ELTLi artikliga 61e (ümber nummerdatud artiklik 72).
- (22) Asendatakse ELTLi artikliga 61d (ümber nummerdatud artiklik 71).
- (23) Senise ELi lepingu artiklid 40–40b, mis käsitlevad tõhustatud koostööd, asendatakse samuti ELTLi artiklitega 280a–280i (ümber nummerdatud artikliteks 326–334).
- (24) Senise ELi lepingu artiklid 43–45 ja selle VII jaotis, mis käsitlevad tõhustatud koostööd, asendatakse samuti ELTLi artiklitega 280a–280i (ümber nummerdatud artikliteks 326–334).

B. Euroopa Liidu toimimise leping

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
ESIMENE OSA – PÕHIMÕTTED	ESIMENE OSA – PÕHIMÕTTED	ESIMENE OSA – PÕHIMÕTTED
Artikkel 1 (kehtetuks tunnistatud)		
	Artikkel 1a	Artikkel 1
Artikkel 2 (kehtetuks tunnistatud) ⁽¹⁾		
	I jaotis – Liidu pädevuse liigid ja valdkonnad	I jaotis – Liidu pädevuse liigid ja valdkonnad
	Artikkel 2a	Artikkel 2
	Artikkel 2b	Artikkel 3
	Artikkel 2c	Artikkel 4
	Artikkel 2d	Artikkel 5
	Artikkel 2e	Artikkel 6
	II jaotis – Üldkohaldatavad sätted	II jaotis – Üldkohaldatavad sätted
	Artikkel 2f	Artikkel 7
Artikli 3 lõige 1 (kehtetuks tunnistatud) ⁽²⁾		
Artikli 3 lõige 2	Artikkel 3	Artikkel 8
Artikkel 4 (ümber paigutatud)	Artikkel 97b	Artikkel 119
Artikkel 5 (asendatud) ⁽³⁾		
	Artikkel 5a	Artikkel 9

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
	Artikkel 5b	Artikkel 10
Artikkel 6	Artikkel 6	Artikkel 11
Artikli 153 lõige 2 (üumber paigutatud)	Artikkel 6a	Artikkel 12
	Artikkel 6b (*)	Artikkel 13
Artikkel 7 (kehtetuks tunnistatud) (5)		
Artikkel 8 (kehtetuks tunnistatud) (6)		
Artikkel 9 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikkel 10 (kehtetuks tunnistatud) (7)		
Artikkel 11 (asendatud) (8)	Artiklid 280a–280i	Artiklid 326–334
Artikkel 11a (asendatud) (8)	Artiklid 280a–280i	Artiklid 326–334
Artikkel 12 (üumber paigutatud)	Artikkel 16d	Artikkel 18
Artikkel 13 (üumber paigutatud)	Artikkel 16e	Artikkel 19
Artikkel 14 (üumber paigutatud)	Artikkel 22a	Artikkel 26
Artikkel 15 (üumber paigutatud)	Artikkel 22b	Artikkel 27
Artikkel 16	Artikkel 16	Artikkel 14
Artikkel 255 (üumber paigutatud)	Artikkel 16a	Artikkel 15
Artikkel 286 (asendatud)	Artikkel 16b	Artikkel 16
	Artikkel 16c	Artikkel 17
TEINE OSA – LIIDU KODAKONDSUS	TEINE OSA – MITTEDISKRIMINEERIMINE JA LIIDU KODAKONDSUS	TEINE OSA – MITTEDISKRIMINEERIMINE JA LIIDU KODAKONDSUS
Artikkel 12 (üumber paigutatud)	Artikkel 16d	Artikkel 18
Artikkel 13 (üumber paigutatud)	Artikkel 16e	Artikkel 19
Artikkel 17	Artikkel 17	Artikkel 20
Artikkel 18	Artikkel 18	Artikkel 21
Artikkel 19	Artikkel 19	Artikkel 22
Artikkel 20	Artikkel 20	Artikkel 23
Artikkel 21	Artikkel 21	Artikkel 24
Artikkel 22	Artikkel 22	Artikkel 25

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
KOLMAS OSA – ÜHENDUSE POLIITIKA	KOLMAS OSA – LIIDU SISEPOLIITIKA JA -MEETMED	KOLMAS OSA – LIIDU SISEPOLIITIKA JA -MEETMED
	I jaotis – Siseturg	I jaotis – Siseturg
<i>Artikkel 14 (ümber paigutatud)</i>	Artikkel 22a	Artikkel 26
<i>Artikkel 15 (ümber paigutatud)</i>	Artikkel 22b	Artikkel 27
I jaotis – Kaupade vaba liikumine	Ia jaotis – Kaupade vaba liikumine	II jaotis – Kaupade vaba liikumine
Artikkel 23	Artikkel 23	Artikkel 28
Artikkel 24	Artikkel 24	Artikkel 29
1. peatükk – Tolliliit	1. peatükk – Tolliliit	1. peatükk – Tolliliit
Artikkel 25	Artikkel 25	Artikkel 30
Artikkel 26	Artikkel 26	Artikkel 31
Artikkel 27	Artikkel 27	Artikkel 32
<i>Kolmanda osa X jaotis – Tollikoostöö (ümber paigutatud)</i>	1a. peatükk – Tollikoostöö	2. peatükk – Tolliliit
<i>Artikkel 135 (ümber paigutatud)</i>	Artikkel 27a	Artikkel 33
2. peatükk – Liikmesriikidevaheliste koguseliste piirangute keelamine	2. peatükk – Liikmesriikidevaheliste koguseliste piirangute keelamine	3. peatükk – Liikmesriikidevaheliste koguseliste piirangute keelamine
Artikkel 28	Artikkel 28	Artikkel 34
Artikkel 29	Artikkel 29	Artikkel 35
Artikkel 30	Artikkel 30	Artikkel 36
Artikkel 31	Artikkel 31	Artikkel 37
II jaotis – Põllumajandus	II jaotis – Põllumajandus ja kalandus	III jaotis – Põllumajandus ja kalandus
Artikkel 32	Artikkel 32	Artikkel 38
Artikkel 33	Artikkel 33	Artikkel 39
Artikkel 34	Artikkel 34	Artikkel 40
Artikkel 35	Artikkel 35	Artikkel 41
Artikkel 36	Artikkel 36	Artikkel 42
Artikkel 37	Artikkel 37	Artikkel 43

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
Artikkel 38	Artikkel 38	Artikkel 44
III jaotis – Isikute, teenuste ja kapitali vaba liikumine	III jaotis – Isikute, teenuste ja kapitali vaba liikumine	IV jaotis – Isikute, teenuste ja kapitali vaba liikumine
1. peatükk – Töötajad	1. peatükk – Töötajad	1. peatükk – Töötajad
Artikkel 39	Artikkel 39	Artikkel 45
Artikkel 40	Artikkel 40	Artikkel 46
Artikkel 41	Artikkel 41	Artikkel 47
Artikkel 42	Artikkel 42	Artikkel 48
2. peatükk – Asutamisõigus	2. peatükk – Asutamisõigus	2. peatükk – Asutamisõigus
Artikkel 43	Artikkel 43	Artikkel 49
Artikkel 44	Artikkel 44	Artikkel 50
Artikkel 45	Artikkel 45	Artikkel 51
Artikkel 46	Artikkel 46	Artikkel 52
Artikkel 47	Artikkel 47	Artikkel 53
Artikkel 48	Artikkel 48	Artikkel 54
<i>Artikkel 294 (ümbert paigutatud)</i>	Artikkel 48a	Artikkel 55
3. peatükk – Teenused	3. peatükk – Teenused	3. peatükk – Teenused
Artikkel 49	Artikkel 49	Artikkel 56
Artikkel 50	Artikkel 50	Artikkel 57
Artikkel 51	Artikkel 51	Artikkel 58
Artikkel 52	Artikkel 52	Artikkel 59
Artikkel 53	Artikkel 53	Artikkel 60
Artikkel 54	Artikkel 54	Artikkel 61
Artikkel 55	Artikkel 55	Artikkel 62
4. peatükk – Kapital ja maksed	4. peatükk – Kapital ja maksed	4. peatükk – Kapital ja maksed
Artikkel 56	Artikkel 56	Artikkel 63
Artikkel 57	Artikkel 57	Artikkel 64
Artikkel 58	Artikkel 58	Artikkel 65

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
Artikkel 59	Artikkel 59	Artikkel 66
Artikkel 60 (ümber paigutatud)	Artikkel 61h	Artikkel 75
IV jaotis – Viisa-, varjupaiga-, sisserände- ja muu isikute vaba liikumisega seotud poliitika	IV jaotis – Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	V jaotis – Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala
	1. peatükk – Üldsätted	1. peatükk – Üldsätted
Artikkel 61	Artikkel 61 ⁽⁹⁾	Artikkel 67
	Artikkel 61a	Artikkel 68
	Artikkel 61b	Artikkel 69
	Artikkel 61c	Artikkel 70
	Artikkel 61d ⁽¹⁰⁾	Artikkel 71
Artikli 64 lõige 1 (asendatud)	Artikkel 61e ⁽¹¹⁾	Artikkel 72
	Artikkel 61f	Artikkel 73
Artikkel 66 (asendatud)	Artikkel 61g	Artikkel 74
Artikkel 60 (ümber paigutatud)	Artikkel 61h	Artikkel 75
	Artikkel 61i	Artikkel 76
	2. peatükk – Piirikontrolli-, varjupaiga- ja sisserändepoliitika	2. peatükk – Piirikontrolli-, varjupaiga- ja sisserändepoliitika
Artikkel 62	Artikkel 62	Artikkel 77
Artikli 63 punktid 1 ja 2 ning artikli 64 lõige 2 ⁽¹²⁾	Artikkel 63	Artikkel 78
Artikli 63 lõiked 3 ja 4	Artikkel 63a	Artikkel 79
	Artikkel 63b	Artikkel 80
Artikli 64 lõige 1 (ümber paigutatud)	Artikkel 61e	Artikkel 72
	3. peatükk – Õigusalane koostöö tsiviilasjades	3. peatükk – Õigusalane koostöö tsiviilasjades
Artikkel 65	Artikkel 65	Artikkel 81
Artikkel 66 (asendatud)	Artikkel 61g	Artikkel 74
Artikkel 67 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikkel 68 (kehtetuks tunnistatud)		

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
Artikkel 69 (kehtetuks tunnistatud)		
	4. peatükk – Õiguslane koostöö kriminaalasjades	4. peatükk – Õiguslane koostöö kriminaalasjades
	Artikkel 69a ⁽¹³⁾	Artikkel 82
	Artikkel 69b ⁽¹³⁾	Artikkel 83
	Artikkel 69c	Artikkel 84
	Artikkel 69d ⁽¹³⁾	Artikkel 85
	Artikkel 69e	Artikkel 86
	5. peatükk – Politseikoostöö	5. peatükk – Politseikoostöö
	Artikkel 69f ⁽¹⁴⁾	Artikkel 87
	Artikkel 69g ⁽¹⁴⁾	Artikkel 88
	Artikkel 69h ⁽¹⁵⁾	Artikkel 89
V jaotis – Transport	V jaotis – Transport	VI jaotis – Transport
Artikkel 70	Artikkel 70	Artikkel 90
Artikkel 71	Artikkel 71	Artikkel 91
Artikkel 72	Artikkel 72	Artikkel 92
Artikkel 73	Artikkel 73	Artikkel 93
Artikkel 74	Artikkel 74	Artikkel 94
Artikkel 75	Artikkel 75	Artikkel 95
Artikkel 76	Artikkel 76	Artikkel 96
Artikkel 77	Artikkel 77	Artikkel 97
Artikkel 78	Artikkel 78	Artikkel 98
Artikkel 79	Artikkel 79	Artikkel 99
Artikkel 80	Artikkel 80	Artikkel 100
VI jaotis – Konkurentsi, maksustamise ja õigusaktide ühtlustamise üldeeskirjad	VI jaotis – Konkurentsi, maksustamise ja õigusaktide ühtlustamise üldeeskirjad	VII jaotis – Konkurentsi, maksustamise ja õigusaktide ühtlustamise üldeeskirjad
1. peatükk – Konkurentsieeskirjad	1. peatükk – Konkurentsieeskirjad	1. peatükk – Konkurentsieeskirjad

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
1. jagu – Ettevõtjate suhtes kohaldatavad eeskirjad	1. jagu – Ettevõtjate suhtes kohaldatavad eeskirjad	1. jagu – Ettevõtjate suhtes kohaldatavad eeskirjad
Artikkel 81	Artikkel 81	Artikkel 101
Artikkel 82	Artikkel 82	Artikkel 102
Artikkel 83	Artikkel 83	Artikkel 103
Artikkel 84	Artikkel 84	Artikkel 104
Artikkel 85	Artikkel 85	Artikkel 105
Artikkel 86	Artikkel 86	Artikkel 106
2. jagu – Riigiabi	2. jagu – Riigiabi	2. jagu – Riigiabi
Artikkel 87	Artikkel 87	Artikkel 107
Artikkel 88	Artikkel 88	Artikkel 108
Artikkel 89	Artikkel 89	Artikkel 109
2. peatükk – Maksusätted	2. peatükk – Maksusätted	2. peatükk – Maksusätted
Artikkel 90	Artikkel 90	Artikkel 110
Artikkel 91	Artikkel 91	Artikkel 111
Artikkel 92	Artikkel 92	Artikkel 112
Artikkel 93	Artikkel 93	Artikkel 113
3. peatükk – Õigusaktide ühtlustamine	3. peatükk – Õigusaktide ühtlustamine	3. peatükk – Õigusaktide ühtlustamine
<i>Artikkel 95 (ümber paigutatud)</i>	Artikkel 94	Artikkel 114
<i>Artikkel 94 (ümber paigutatud)</i>	Artikkel 95	Artikkel 115
Artikkel 96	Artikkel 96	Artikkel 116
Artikkel 97	Artikkel 97	Artikkel 117
	Artikkel 97a	Artikkel 118
VII jaotis – Majandus- ja rahapoliitika	VII jaotis – Majandus- ja rahapoliitika	VIII jaotis – Majandus- ja rahapoliitika
<i>Artikkel 4 (ümber paigutatud)</i>	Artikkel 97b	Artikkel 119
1. peatükk – Majanduspoliitika	1. peatükk – Majanduspoliitika	1. peatükk – Majanduspoliitika

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
Artikkel 98	Artikkel 98	Artikkel 120
Artikkel 99	Artikkel 99	Artikkel 121
Artikkel 100	Artikkel 100	Artikkel 122
Artikkel 101	Artikkel 101	Artikkel 123
Artikkel 102	Artikkel 102	Artikkel 124
Artikkel 103	Artikkel 103	Artikkel 125
Artikkel 104	Artikkel 104	Artikkel 126
2. peatükk – Rahapoliitika	2. peatükk – Rahapoliitika	2. peatükk – Rahapoliitika
Artikkel 105	Artikkel 105	Artikkel 127
Artikkel 106	Artikkel 106	Artikkel 128
Artikkel 107	Artikkel 107	Artikkel 129
Artikkel 108	Artikkel 108	Artikkel 130
Artikkel 109	Artikkel 109	Artikkel 131
Artikkel 110	Artikkel 110	Artikkel 132
Artikli 111 lõiked 1–3 ja 5 (ümber paigutatud)	<i>Artikkel 188o</i>	<i>Artikkel 219</i>
Artikli 111 lõige 4 (ümber paigutatud)	<i>Artikli 115c lõige 1</i>	<i>Artikkel 138</i>
	Artikkel 111a	Artikkel 133
3. peatükk – Institutsioonilised sätted	3. peatükk – Institutsioonilised sätted	3. peatükk – Institutsioonilised sätted
Artikkel 112 (ümber paigutatud)	<i>Artikkel 245b</i>	<i>Artikkel 283</i>
Artikkel 113 (ümber paigutatud)	<i>Artikkel 245c</i>	<i>Artikkel 294</i>
Artikkel 114	Artikkel 114	Artikkel 134
Artikkel 115	Artikkel 115	Artikkel 135
	3a. peatükk – Erisätted liikmesriikide kohta, mille rahühik on euro	4. peatükk – Erisätted liikmesriikide kohta, mille rahühik on euro
	Artikkel 115a	Artikkel 136
	Artikkel 115b	Artikkel 137
<i>Artikli 111 lõige 4 (ümber paigutatud)</i>	Artikkel 115c	Artikkel 138

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
4. peatükk – Üleminekusätted	4. peatükk – Üleminekusätted	5. peatükk – Üleminekusätted
Artikkel 116 (kehtetuks tunnistatud)		
	Artikkel 116a	Artikkel 139
Artikli 117 lõige 1, lõike 2 kuues taane ning lõiked 3–9 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikli 117 lõike 2 viis esimest taanet (ümber paigutatud)	Artikli 118a lõige 2	Artikli 141 lõige 2
Artikli 121 lõige 1 (ümber paigutatud) Artikli 122 lõike 2 teine lause (ümber paigutatud) Artikli 123 lõige 5 (ümber paigutatud)	Artikli 117a lõige 1 ⁽¹⁶⁾ Artikli 117a lõige 2 ⁽¹⁷⁾ Artikli 117a lõige 3 ⁽¹⁸⁾	Artikkel 140
Artikkel 118 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikli 123 lõige 3 (ümber paigutatud) Artikli 117 lõike 2 viis esimest taanet (ümber paigutatud)	Artikli 118a lõige 1 ⁽¹⁹⁾ Artikli 118a lõige 2 ⁽²⁰⁾	Artikkel 141
Artikli 124 lõige 1 (ümber paigutatud)	Artikkel 118b	Artikkel 142
Artikkel 119	Artikkel 119	Artikkel 143
Artikkel 120	Artikkel 120	Artikkel 144
Artikli 121 lõige 1 (ümber paigutatud)	Artikli 117a lõige 1	Artikli 140 lõige 1
Artikli 121 lõiked 2–4 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikli 122 lõige 1, lõike 2 esimene lause ning lõiked 3, 4, 5 ja 6 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikli 122 lõige 1 ja lõike 2 teine lause (ümber paigutatud)	Artikli 117a lõike 2 esimene lõik	Artikli 140 lõike 2 esimene lõik
Artikli 123 lõiked 1, 2 ja 4 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikli 123 lõige 3 (ümber paigutatud)	Artikli 118a lõige 1	Artikli 141 lõige 1
Artikli 123 lõige 5 (ümber paigutatud)	Artikli 117a lõige 3	Artikli 140 lõige 3
Artikli 124 lõige 1 (ümber paigutatud)	Artikkel 118b	Artikkel 142
Artikli 124 lõige 2 (kehtetuks tunnistatud)		
VIII jaotis – Tööhõive	VIII jaotis – Tööhõive	IX jaotis – Tööhõive
Artikkel 125	Artikkel 125	Artikkel 145

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
Artikkel 126	Artikkel 126	Artikkel 146
Artikkel 127	Artikkel 127	Artikkel 147
Artikkel 128	Artikkel 128	Artikkel 148
Artikkel 129	Artikkel 129	Artikkel 149
Artikkel 130	Artikkel 130	Artikkel 150
IX jaotis – Ühine kaubanduspoliitika (ümber paigutatud)	<i>Viienda osa II jaotis – Ühine kaubanduspoliitika</i>	<i>Viienda osa II jaotis – Ühine kaubanduspoliitika</i>
Artikkel 131 (ümber paigutatud)	<i>Artikkel 188b</i>	<i>Artikkel 206</i>
Artikkel 132 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikkel 133 (ümber paigutatud)	<i>Artikkel 188c</i>	<i>Artikkel 207</i>
Artikkel 134 (kehtetuks tunnistatud)		
X jaotis – Tollikoostöö (ümber paigutatud)	<i>Kolmanda osa II jaotise 1a. peatükk – Tollikoostöö</i>	<i>Kolmanda osa II jaotise 1a. peatükk – Tollikoostöö</i>
Artikkel 135 (ümber paigutatud)	<i>Artikkel 27a</i>	<i>Artikkel 33</i>
XI jaotis – Sotsiaalpoliitika, haridus, kutseõpe ja noorsugu	IX jaotis – Sotsiaalpoliitika	X jaotis – Sotsiaalpoliitika
1. peatükk – Sotsiaalsätted (kehtetuks tunnistatud)		
Artikkel 136	Artikkel 136	Artikkel 151
	Artikkel 136a	Artikkel 152
Artikkel 137	Artikkel 137	Artikkel 153
Artikkel 138	Artikkel 138	Artikkel 154
Artikkel 139	Artikkel 139	Artikkel 155
Artikkel 140	Artikkel 140	Artikkel 156
Artikkel 141	Artikkel 141	Artikkel 157
Artikkel 142	Artikkel 142	Artikkel 158
Artikkel 143	Artikkel 143	Artikkel 159
Artikkel 144	Artikkel 144	Artikkel 160
Artikkel 145	Artikkel 145	Artikkel 161
2. peatükk – Euroopa Sotsiaalfond	X jaotis – Euroopa Sotsiaalfond	XI jaotis – Euroopa Sotsiaalfond

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
Artikkel 146	Artikkel 146	Artikkel 162
Artikkel 147	Artikkel 147	Artikkel 163
Artikkel 148	Artikkel 148	Artikkel 164
3. peatükk – Haridus, kutseõpe ja noorsugu	XI jaotis – Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport	XII jaotis – Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport
Artikkel 149	Artikkel 149	Artikkel 165
Artikkel 150	Artikkel 150	Artikkel 166
XII jaotis – Kultuur	XII jaotis – Kultuur	XIII jaotis – Kultuur
Artikkel 151	Artikkel 151	Artikkel 167
XIII jaotis – Rahvatervis	XIII jaotis – Rahvatervis	XIV jaotis – Rahvatervis
Artikkel 152	Artikkel 152	Artikkel 168
XIV jaotis – Tarbijakaitse	XIV jaotis – Tarbijakaitse	XV jaotis – Tarbijakaitse
Artikli 153 lõiked 1, 3, 4 ja 5	Artikkel 153	Artikkel 169
Artikli 153 lõige 2 (ümber paigutatud)	Artikkel 6a	Artikkel 12
XV jaotis – Üleeuroopalised võrgud	XV jaotis – Üleeuroopalised võrgud	XVI jaotis – Üleeuroopalised võrgud
Artikkel 154	Artikkel 154	Artikkel 170
Artikkel 155	Artikkel 155	Artikkel 171
Artikkel 156	Artikkel 156	Artikkel 172
XVI jaotis – Tööstus	XVI jaotis – Tööstus	XVII jaotis – Tööstus
Artikkel 157	Artikkel 157	Artikkel 173
XVII jaotis – Majanduslik ja sotsiaalne ühtekuuluvus	XVII jaotis – Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	XVII jaotis – Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus
Artikkel 158	Artikkel 158	Artikkel 174
Artikkel 159	Artikkel 159	Artikkel 175
Artikkel 160	Artikkel 160	Artikkel 176
Artikkel 161	Artikkel 161	Artikkel 177
Artikkel 162	Artikkel 162	Artikkel 178
XVIII jaotis – Teadusuuringud ja tehnoloogia arendamine	XVIII jaotis – Teadusuuringud ja tehnoloogia arendamine ning kosmos	XIX jaotis – Teadusuuringud ja tehnoloogia arendamine ning kosmos

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
Artikkel 163	Artikkel 163	Artikkel 179
Artikkel 164	Artikkel 164	Artikkel 180
Artikkel 165	Artikkel 165	Artikkel 181
Artikkel 166	Artikkel 166	Artikkel 182
Artikkel 167	Artikkel 167	Artikkel 183
Artikkel 168	Artikkel 168	Artikkel 184
Artikkel 169	Artikkel 169	Artikkel 185
Artikkel 170	Artikkel 170	Artikkel 186
Artikkel 171	Artikkel 171	Artikkel 187
Artikkel 172	Artikkel 172	Artikkel 188
	Artikkel 172a	Artikkel 189
Artikkel 173	Artikkel 173	Artikkel 190
XIX jaotis – Keskkond	XIX jaotis – Keskkond	XX jaotis – Keskkond
Artikkel 174	Artikkel 174	Artikkel 191
Artikkel 175	Artikkel 175	Artikkel 192
Artikkel 176	Artikkel 176	Artikkel 193
	XX jaotis – Energeetika	XXI jaotis – Energeetika
	Artikkel 176a	Artikkel 194
	XXI jaotis – Turism	XXII jaotis – Turism
	Artikkel 176b	Artikkel 195
	XXII jaotis – Kodanikukaitse	XXIII jaotis – Kodanikukaitse
	Artikkel 176c	Artikkel 196
	XXIII jaotis – Halduskoostöö	XXIV jaotis – Halduskoostöö
	Artikkel 176d	Artikkel 197
XX jaotis – Arengukoostöö (ümber paigutatud)	Viienda osa III jaotise 1. peatükk – Arengukoostöö	Viienda osa III jaotise 1. peatükk – Arengukoostöö
Artikkel 177 (ümber paigutatud)	Artikkel 188d	Artikkel 208
Artikkel 178 (kehtetuks tunnistatud) ⁽²¹⁾		

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
Artikkel 179 (ümber paigutatud)	Artikkel 188e	Artikkel 209
Artikkel 180 (ümber paigutatud)	Artikkel 188f	Artikkel 210
Artikkel 181 (ümber paigutatud)	Artikkel 188g	Artikkel 211
XXI jaotis – Majandus-, finants- ja tehniline koostöö kolmandate riikidega (ümber paigutatud)	Viienda osa III jaotise 2. peatükk – Majandus-, finants- ja tehniline koostöö kolmandate riikidega	Viienda osa III jaotise 2. peatükk – Majandus-, finants- ja tehniline koostöö kolmandate riikidega
Artikkel 181a (ümber paigutatud)	Artikkel 188h	Artikkel 212
NELJAS OSA – ÜLEMEREMAADE JA -TERRITOOORIUMIDE ASSOTSIEERIMINE	NELJAS OSA – ÜLEMEREMAADE JA -TERRITOOORIUMIDE ASSOTSIEERIMINE	NELJAS OSA – ÜLEMEREMAADE JA -TERRITOOORIUMIDE ASSOTSIEERIMINE
Artikkel 182	Artikkel 182	Artikkel 198
Artikkel 183	Artikkel 183	Artikkel 199
Artikkel 184	Artikkel 184	Artikkel 200
Artikkel 185	Artikkel 185	Artikkel 201
Artikkel 186	Artikkel 186	Artikkel 202
Artikkel 187	Artikkel 187	Artikkel 203
Artikkel 188	Artikkel 188	Artikkel 204
	VIIES OSA – LIIDU VÄLISTEGEVUS	VIIES OSA – LIIDU VÄLISTEGEVUS
	I jaotis – Üldsätted liidu välistegevuse kohta	
	Artikkel 188a	Artikkel 205
Kolmanda osa IX jaotis – Ühine kaubanduspoliitika (ümber paigutatud)	II jaotis – Ühine kaubanduspoliitika	II jaotis – Ühine kaubanduspoliitika
Artikkel 131 (ümber paigutatud)	Artikkel 188b	Artikkel 206
Artikkel 133 (ümber paigutatud)	Artikkel 188c	Artikkel 207
	III jaotis – Koostöö kolmandate riikidega ja humanitaarabi	III jaotis – Koostöö kolmandate riikidega ja humanitaarabi
Kolmanda osa XX jaotis – Arengukoostöö (ümber paigutatud)	1. peatükk – Arengukoostöö	1. peatükk – Arengukoostöö
Artikkel 177 (ümber paigutatud)	Artikkel 188d ⁽²²⁾	Artikkel 208
Artikkel 179 (ümber paigutatud)	Artikkel 188e	Artikkel 209

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
Artikkel 180 (ümber paigutatud)	Artikkel 188f	Artikkel 210
Artikkel 181 (ümber paigutatud)	Artikkel 188	Artikkel 211
Kolmanda osa XXI jaotis – Majandus-, finants- ja tehniline koostöö kolmandate riikidega (ümber paigutatud)	2. peatükk – Majandus-, finants- ja tehniline koostöö kolmandate riikidega	2. peatükk – Majandus-, finants- ja tehniline koostöö kolmandate riikidega
Artikkel 181a (ümber paigutatud)	Artikkel 188h	Artikkel 212
	Artikkel 188i	Artikkel 213
	3. peatükk – Humanitaarabi	3. peatükk – Humanitaarabi
	Artikkel 188j	Artikkel 214
	IV jaotis – Piiravad meetmed	IV jaotis – Piiravad meetmed
Artikkel 301 (asendatud)	Artikkel 188k	Artikkel 215
	V jaotis – Rahvusvahelised lepingud	V jaotis – Rahvusvahelised lepingud
	Artikkel 188l	Artikkel 216
Artikkel 310 (ümber paigutatud)	Artikkel 188m	Artikkel 217
Artikkel 300 (asendatud)	Artikkel 188n	Artikkel 218
Artikli 111 lõiked 1–3 ja 5 (ümber paigutatud)	Artikkel 188o	Artikkel 219
	VI jaotis – Liidu suhted rahvusvaheliste organisatsioonide ja kolmandate riikidega ning liidu delegatsioonid	VI jaotis – Liidu suhted rahvusvaheliste organisatsioonide ja kolmandate riikidega ning liidu delegatsioonid
Artiklid 302–304 (asendatud)	Artikkel 188p	Artikkel 220
	Artikkel 188q	Artikkel 221
	VII jaotis – Solidaarsusklausel	VII jaotis – Solidaarsusklausel
	Artikkel 188r	Artikkel 222
VIIES OSA – ÜHENDUSE INSTITUTSIOONID	KUUES OSA – INSTITUTSIOONILISED JA RAHANDUSSÄTTED	KUUES OSA – INSTITUTSIOONILISED JA RAHANDUSSÄTTED
I jaotis – Sätted institutsioonide kohta	I jaotis – Sätted institutsioonide kohta	I jaotis – Sätted institutsioonide kohta
1. peatükk – Institutsioonid	1. peatükk – Institutsioonid	1. peatükk – Institutsioonid
1. jagu – Euroopa Parlament	1. jagu – Euroopa Parlament	1. jagu – Euroopa Parlament
Artikkel 189 (kehtetuks tunnistatud) ⁽²³⁾		

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
Artikli 190 lõiked 1–3 (kehtetuks tunnistatud) ⁽²⁴⁾		
Artikli 190 lõiked 4 ja 5	Artikkel 190	Artikkel 223
Artikli 191 esimene lõik (kehtetuks tunnistatud) ⁽²⁵⁾		
Artikli 191 teine lõik	Artikkel 191	Artikkel 224
Artikli 192 esimene lõik (kehtetuks tunnistatud) ⁽²⁶⁾		
Artikli 192 teine lõik	Artikkel 192	Artikkel 225
Artikkel 193	Artikkel 193	Artikkel 226
Artikkel 194	Artikkel 194	Artikkel 227
Artikkel 195	Artikkel 195	Artikkel 228
Artikkel 196	Artikkel 196	Artikkel 229
Artikli 197 esimene lõik (kehtetuks tunnistatud) ⁽²⁷⁾		
Artikli 197 teine, kolmas ja neljas lõik	Artikkel 197	Artikkel 230
Artikkel 198	Artikkel 198	Artikkel 231
Artikkel 199	Artikkel 199	Artikkel 232
Artikkel 200	Artikkel 200	Artikkel 233
Artikkel 201	Artikkel 201	Artikkel 234
	1a. jagu – Euroopa Ülemkogu	2. jagu – Euroopa Ülemkogu
	Artikkel 201a	Artikkel 235
	Artikkel 201b	Artikkel 236
2. jagu – Nõukogu	2. jagu – Nõukogu	3. jagu – Nõukogu
Artikkel 202 (kehtetuks tunnistatud) ⁽²⁸⁾		
Artikkel 203 (kehtetuks tunnistatud) ⁽²⁹⁾		
Artikkel 204	Artikkel 204	Artikkel 237
Artikli 205 lõiked 2 ja 4 ⁽³⁰⁾		
Artikli 205 lõiked 1 ja 3	Artikkel 205	Artikkel 238
Artikkel 206	Artikkel 206	Artikkel 239

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
Artikkel 207	Artikkel 207	Artikkel 240
Artikkel 208	Artikkel 208	Artikkel 241
Artikkel 209	Artikkel 209	Artikkel 242
Artikkel 210	Artikkel 210	Artikkel 243
3. jagu – Komisjon	3. jagu – Komisjon	4. jagu – Komisjon
Artikkel 211 (kehtetuks tunnistatud) ⁽³¹⁾		
	Artikkel 211a	Artikkel 244
Artikkel 212 (ümber paigutatud)	Artikli 218 lõige 2	Artikli 249 lõige 2
Artikkel 213	Artikkel 213	Artikkel 245
Artikkel 214 (kehtetuks tunnistatud) ⁽³²⁾		
Artikkel 215	Artikkel 215	Artikkel 246
Artikkel 216	Artikkel 216	Artikkel 247
Artikli 217 lõiked 1, 3 ja 4 (kehtetuks tunnistatud) ⁽³³⁾		
Artikli 217 lõige 2	Artikkel 217	Artikkel 248
Artikli 218 lõige 1 (kehtetuks tunnistatud) ⁽³⁴⁾		
Artikli 218 lõige 2	Artikkel 218	Artikkel 249
Artikkel 219	Artikkel 219	Artikkel 250
4. jagu – Euroopa Kohus	4. jagu – Euroopa Liidu Kohus	5. jagu – Euroopa Liidu Kohus
Artikkel 220 (kehtetuks tunnistatud) ⁽³⁵⁾		
Artikkel 221, esimene lõik (kehtetuks tunnistatud) ⁽³⁶⁾		
Artikli 221 teine ja komas lõik	Artikkel 221	Artikkel 251
Artikkel 222	Artikkel 222	Artikkel 252
Artikkel 223	Artikkel 223	Artikkel 253
Artikkel 224 ⁽³⁷⁾	Artikkel 224	Artikkel 254
	Artikkel 224a	Artikkel 255
Artikkel 225	Artikkel 225	Artikkel 256

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
Artikkel 225a	Artikkel 225a	Artikkel 257
Artikkel 226	Artikkel 226	Artikkel 258
Artikkel 227	Artikkel 227	Artikkel 259
Artikkel 228	Artikkel 228	Artikkel 260
Artikkel 229	Artikkel 229	Artikkel 261
Artikkel 229a	Artikkel 229a	Artikkel 262
Artikkel 230	Artikkel 230	Artikkel 263
Artikkel 231	Artikkel 231	Artikkel 264
Artikkel 232	Artikkel 232	Artikkel 265
Artikkel 233	Artikkel 233	Artikkel 266
Artikkel 234	Artikkel 234	Artikkel 267
Artikkel 235	Artikkel 235	Artikkel 268
	Artikkel 235a	Artikkel 269
Artikkel 236	Artikkel 236	Artikkel 270
Artikkel 237	Artikkel 237	Artikkel 271
Artikkel 238	Artikkel 238	Artikkel 272
Artikkel 239	Artikkel 239	Artikkel 273
Artikkel 240	Artikkel 240	Artikkel 274
	Artikkel 240a	Artikkel 275
	Artikkel 240b	Artikkel 276
Artikkel 241	Artikkel 241	Artikkel 277
Artikkel 242	Artikkel 242	Artikkel 278
Artikkel 243	Artikkel 243	Artikkel 279
Artikkel 244	Artikkel 244	Artikkel 280
Artikkel 245	Artikkel 245	Artikkel 281
	4a. jagu – Euroopa Keskpank	6. jagu – Euroopa Keskpank
	Artikkel 245a	Artikkel 282
Artikkel 112 (ümber paigutatud)	Artikkel 245b	Artikkel 283

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
Artikkel 113 (ümber paigutatud)	Artikkel 245a	Artikkel 284
5. jagu – Kontrollikoda	5. jagu – Kontrollikoda	7. jagu – Kontrollikoda
Artikkel 246	Artikkel 246	Artikkel 285
Artikkel 247	Artikkel 247	Artikkel 286
Artikkel 248	Artikkel 248	Artikkel 287
2. peatükk – Institutsioone käsitlevad ühissätted	2. peatükk – Liidu õigusaktid, õigusaktide vastuvõtmise menetlused ja muud sätted	2. peatükk – Liidu õigusaktid, õigusaktide vastuvõtmise menetlused ja muud sätted
	1. jagu – Liidu õigusaktid	1. jagu – Liidu õigusaktid
Artikkel 249	Artikkel 249	Artikkel 288
	Artikkel 249 a	Artikkel 289
	Artikkel 249b ⁽³⁸⁾	Artikkel 290
	Artikkel 249c ⁽³⁸⁾	Artikkel 291
	Artikkel 249d	Artikkel 292
	2. jagu – Õigusaktide vastuvõtmise menetlused ja muud sätted	2. jagu – Õigusaktide vastuvõtmise menetlused ja muud sätted
Artikkel 250	Artikkel 250	Artikkel 293
Artikkel 251	Artikkel 251	Artikkel 294
Artikkel 252 (kehtetuks tunnistatud)		
	Artikkel 252a	Artikkel 295
Artikkel 253	Artikkel 253	Artikkel 296
Artikkel 254	Artikkel 254	Artikkel 297
	Artikkel 254a	Artikkel 298
Artikkel 255 (ümber paigutatud)	Artikkel 16a	Artikkel 15
Artikkel 256	Artikkel 256	Artikkel 299
	3. peatükk – Liidu nõuandvad organid	3. peatükk – Liidu nõuandvad organid
	Artikkel 256a	Artikkel 300
3. peatükk – Majandus- ja sotsiaalkomitee	1. jagu – Majandus- ja sotsiaalkomitee	1. jagu – Majandus- ja sotsiaalkomitee

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
Artikkel 257 (kehtetuks tunnistatud) ⁽³⁹⁾		
Artikli 258 esimene, teine ja neljas lõik ⁽⁴⁰⁾	Artikkel 258	Artikkel 301
Artikli 258 komas lõik (kehtetuks tunnistatud) ⁽⁴⁰⁾		
Artikkel 259	Artikkel 259	Artikkel 302
Artikkel 260	Artikkel 260	Artikkel 303
Artikkel 261 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikkel 262	Artikkel 262	Artikkel 304
4. peatükk – Regioonide komitee	2. jagu – Regioonide komitee	2. jagu – Regioonide komitee
Artikli 263 esimene ja viies lõik (kehtetuks tunnistatud) ⁽⁴¹⁾		
Artikli 263 teine ja neljas lõik	Artikkel 263	Artikkel 305
Artikkel 264	Artikkel 264	Artikkel 306
Artikkel 265	Artikkel 265	Artikkel 307
5. peatükk – Euroopa Investeerimispank	4. peatükk – Euroopa Investeerimispank	4. peatükk – Euroopa Investeerimispank
Artikkel 266	Artikkel 266	Artikkel 308
Artikkel 267	Artikkel 267	Artikkel 309
II jaotis – Rahandussätted	II jaotis – Rahandussätted	II jaotis – Rahandussätted
Artikkel 268	Artikkel 268	Artikkel 310
	1. peatükk – Liidu omavahendid	1. peatükk – Liidu omavahendid
Artikkel 269	Artikkel 269	Artikkel 311
Artikkel 270 (kehtetuks tunnistatud) ⁽⁴²⁾		
	2. peatükk – Mitmeaastane finantsraamistik	2. peatükk – Mitmeaastane finantsraamistik
	Artikkel 270a	Artikkel 312
	3. peatükk – Liidu aastaelarve	3. peatükk – Liidu aastaelarve
Artikli 272 lõige 1 (ümber paigutatud)	Artikkel 270b	Artikkel 313

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
Artikkel 271 (ümberr paigutatud)	Artikkel 273a	Artikkel 316
Artikli 272 lõige 1 (ümberr paigutatud)	Artikkel 270b	Artikkel 313
Artikli 272 lõiked 2–10	Artikkel 272	Artikkel 314
Artikkel 273	Artikkel 273	Artikkel 315
Artikkel 271 (ümberr paigutatud)	Artikkel 273a	Artikkel 316
	4. peatükk – Eelarve täitmine ja täitmise kinnitamine	4. peatükk – Eelarve täitmine ja täitmise kinnitamine
Artikkel 274	Artikkel 274	Artikkel 317
Artikkel 275	Artikkel 275	Artikkel 318
Artikkel 276	Artikkel 276	Artikkel 319
	5. peatükk – Ühissätted	5. peatükk – Ühissätted
Artikkel 277	Artikkel 277	Artikkel 320
Artikkel 278	Artikkel 278	Artikkel 321
Artikkel 279	Artikkel 279	Artikkel 322
	Artikkel 279a	Artikkel 323
	Artikkel 279b	Artikkel 324
	6. peatükk – Pettuste vastane võitlus	6. peatükk – Pettuste vastane võitlus
Artikkel 280	Artikkel 280	Artikkel 325
	III jaotis – Tõhustatud koostöö	III jaotis – Tõhustatud koostöö
Artiklid 11 ja 11a (asendatud)	Artikkel 280a ⁽⁴³⁾	Artikkel 326
Artiklid 11 ja 11a (asendatud)	Artikkel 280b ⁽⁴³⁾	Artikkel 327
Artiklid 11 ja 11a (asendatud)	Artikkel 280c ⁽⁴³⁾	Artikkel 328
Artiklid 11 ja 11a (asendatud)	Artikkel 280d ⁽⁴³⁾	Artikkel 329
Artiklid 11 ja 11a (asendatud)	Artikkel 280e ⁽⁴³⁾	Artikkel 330
Artiklid 11 ja 11a (asendatud)	Artikkel 280f ⁽⁴³⁾	Artikkel 331
Artiklid 11 ja 11a (asendatud)	Artikkel 280g ⁽⁴³⁾	Artikkel 332
Artiklid 11 ja 11a (asendatud)	Artikkel 280h ⁽⁴³⁾	Artikkel 333
Artiklid 11 ja 11a (asendatud)	Artikkel 280i ⁽⁴³⁾	Artikkel 334

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
KUUES OSA – ÜLD- JA LÖPPSÄTTED	SEITSMES OSA – ÜLD- JA LÖPPSÄTTED	SEITSMES OSA – ÜLD- JA LÖPPSÄTTED
Artikkel 281 (kehtetuks tunnistatud) ⁽⁴⁴⁾		
Artikkel 282	Artikkel 282	Artikkel 335
Artikkel 283	Artikkel 283	Artikkel 336
Artikkel 284	Artikkel 284	Artikkel 337
Artikkel 285	Artikkel 285	Artikkel 338
Artikkel 286 (asendatud)	<i>Artikkel 16b</i>	<i>Artikkel 16</i>
Artikkel 287	Artikkel 287	Artikkel 339
Artikkel 288	Artikkel 288	Artikkel 340
Artikkel 289	Artikkel 289	Artikkel 341
Artikkel 290	Artikkel 290	Artikkel 342
Artikkel 291	Artikkel 291	Artikkel 343
Artikkel 292	Artikkel 292	Artikkel 344
Artikkel 293 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikkel 294 (ümber paigutatud)	<i>Artikkel 48a</i>	<i>Artikkel 55</i>
Artikkel 295	Artikkel 295	Artikkel 345
Artikkel 296	Artikkel 296	Artikkel 346
Artikkel 297	Artikkel 297	Artikkel 347
Artikkel 298	Artikkel 298	Artikkel 348
Artikli 299 lõige 1 (kehtetuks tunnistatud) ⁽⁴⁵⁾		
Artikli 299 lõike 2 teine, kolmas ja neljas lõik	Artikkel 299	Artikkel 349
Artikli 299 lõike 2 esimene lõik ja lõiked 3–6 (ümber paigutatud)	<i>Artikkel 311a</i>	<i>Artikkel 355</i>
Artikkel 300 (asendatud)	<i>Artikkel 188n</i>	<i>Artikkel 218</i>
Artikkel 301 (asendatud)	<i>Artikkel 188k</i>	<i>Artikkel 215</i>
Artikkel 302 (asendatud)	<i>Artikkel 188p</i>	<i>Artikkel 220</i>
Artikkel 303 (asendatud)	<i>Artikkel 188p</i>	<i>Artikkel 220</i>

Euroopa Ühenduse asutamislepingu varasem numeratsioon	Lissaboni lepingu numeratsioon	Euroopa Liidu toimimise lepingu uus numeratsioon
Artikkel 304 (asendatud)	Artikkel 188p	Artikkel 220
Artikkel 305 (kehtetuks tunnistatud)		
Artikkel 306	Artikkel 306	Artikkel 350
Artikkel 307	Artikkel 307	Artikkel 351
Artikkel 308	Artikkel 308	Artikkel 352
	Artikkel 308a	Artikkel 353
Artikkel 309	Artikkel 309	Artikkel 354
Artikkel 310 (ümber paigutatud)	Artikkel 188 M	Artikkel 217
Artikkel 311 (kehtetuks tunnistatud) ⁽⁴⁶⁾		
Artikli 299 lõike 2 esimene lõik ja lõiked 3-6 (ümber paigutatud)	Artikkel 311a	Artikkel 355
Artikkel 312	Artikkel 312	Artikkel 356
Lõppsätted		
Artikkel 313	Artikkel 313	Artikkel 357
	Artikkel 313a	Artikkel 358
Artikkel 314 (kehtetuks tunnistatud) ⁽⁴⁷⁾		

⁽¹⁾ Sisu asendatakse ELi lepingu artikliga 2 (ümber nummerdatud artikliks 3).

⁽²⁾ Sisu asendatakse ELTLi artiklitega 2b–2e (ümber nummerdatud artikliteks 3–6).

⁽³⁾ Sisu asendatakse ELi lepingu artikliga 3b (ümber nummerdatud artikliks 5).

⁽⁴⁾ Lisatakse loomade kaitset ja heaolu käsitleva protokolli regulatiivosa.

⁽⁵⁾ Sisu asendatakse ELi lepingu artikliga 9 (ümber nummerdatud artikliks 13).

⁽⁶⁾ Sisu asendatakse ELi lepingu artikliga 9 (ümber nummerdatud artikliks 13) ja ELTLi artikli 245a lõikega 1 (ümber nummerdatud artikliks 282).

⁽⁷⁾ Sisu asendatakse ELi lepingu artikli 3a lõikega 3 (ümber nummerdatud artikliks 4).

⁽⁸⁾ Asendatakse samuti ELi lepingu artikliga 10 (ümber nummerdatud artikliks 20).

⁽⁹⁾ Asendab samuti senise ELi lepingu artikli 29.

⁽¹⁰⁾ Asendab senise ELi lepingu artikli 36.

⁽¹¹⁾ Asendab samuti senise ELi lepingu artikli 33.

⁽¹²⁾ EÜ asutamislepingu artikli 63 punktid 1 ja 2 asendatakse ELTLi artikli 63 lõigetega 1 ja 2 ning artikli 64 lõige 2 asendatakse ELTLi artikli 63 lõikega 3.

⁽¹³⁾ Asendab senise EL lepingu artikli 31.

⁽¹⁴⁾ Asendab senise EL lepingu artikli 30.

⁽¹⁵⁾ Asendab senise EL lepingu artikli 32.

⁽¹⁶⁾ Artikli 117a lõige 1 (ümber nummerdatud artikliks 140) võtab üle artikli 121 lõike 1.

⁽¹⁷⁾ Artikli 117a lõige 2 (ümber nummerdatud artikliks 140) võtab üle artikli 122 lõike 2 teise lause.

⁽¹⁸⁾ Artikli 117a lõige 3 (ümber nummerdatud artikliks 140) võtab üle artikli 123 lõike 5.

- (¹⁹) Artikli 118a lõige 1 (ümber nummerdatud artikliks 141) võtab üle artikli 123 lõike 3.
- (²⁰) Artikli 118a lõige 2 (ümber nummerdatud artikliks 141) võtab üle artikli 117 lõike 2 viis esimest taanet.
- (²¹) Sisu asendatakse ELTLi artikli 188d lõike 1 teise lõigu teise lausega.
- (²²) Lõike 1 teise lõigu teine lause asendab EÜ asutamislepingu artikli 178 sisu.
- (²³) Sisu asendatakse ELi lepingu artikli 9a lõigetega 1 ja 2 (ümber nummerdatud artikliks 14).
- (²⁴) Sisu asendatakse ELi lepingu artikli 9a lõigetega 1–3 (ümber nummerdatud artikliks 14).
- (²⁵) Sisu asendatakse ELi lepingu artikli 8a lõikega 4 (ümber nummerdatud artikliks 11).
- (²⁶) Sisu asendatakse ELi lepingu artikli 9a lõikega 1 (ümber nummerdatud artikliks 14).
- (²⁷) Sisu asendatakse ELi lepingu artikli 9a lõikega 4 (ümber nummerdatud artikliks 14).
- (²⁸) Sisu asendatakse ELi lepingu artikli 9c lõikega 1 (ümber nummerdatud artikliks 16) ning ELTLi artiklitega 249b ja 249c (ümber nummerdatud artikliteks 290 ja 291).
- (²⁹) Sisu asendatakse ELi lepingu artikli 9c lõigetega 2 ja 9 (ümber nummerdatud artikliks 16).
- (³⁰) Sisu asendatakse ELi lepingu artikli 9c lõigetega 4 ja 5 (ümber nummerdatud artikliks 16).
- (³¹) Sisu asendatakse ELi lepingu artikli 9d lõikega 1 (ümber nummerdatud artikliks 17).
- (³²) Sisu asendatakse ELi lepingu artikli 9d lõigetega 3 ja 7 (ümber nummerdatud artikliks 17).
- (³³) Sisu asendatakse ELi lepingu artikli 9d lõikega 6 (ümber nummerdatud artikliks 17).
- (³⁴) Sisu asendatakse ELTLi artikliga 252a (ümber nummerdatud artikliks 295).
- (³⁵) Sisu asendatakse ELi lepingu artikliga 9f (ümber nummerdatud artikliks 19).
- (³⁶) Sisu asendatakse ELi lepingu artikli 9f lõike 2 esimese lõiguga (ümber nummerdatud artikliks 19).
- (³⁷) Esimese lõigu esimese lause sisu asendatakse ELi lepingu artikli 9f lõike 2 teise lõiguga (ümber nummerdatud artikliks 19).
- (³⁸) Sisu asendatakse EÜ asutamislepingu artikli 202 kolmada taandega.
- (³⁹) Sisu asendatakse ELTLi artikli 256a lõikega 2 (ümber nummerdatud artikliks 300).
- (⁴⁰) Sisu asendatakse ELTLi artikli 256a lõikega 4 (ümber nummerdatud artikliks 300).
- (⁴¹) Sisu asendatakse ELTLi artikli 256a lõigetega 3 ja 4 (ümber nummerdatud artikliks 300).
- (⁴²) Sisu asendatakse ELTLi artikli 268 lõikega 4 (ümber nummerdatud artikliks 310).
- (⁴³) Asendab samuti senise ELi lepingu artiklid 27a–27e, 40–40b ja 43–45.
- (⁴⁴) Sisu asendatakse ELi lepingu artikliga 49c (ümber nummerdatud artikliks 52).
- (⁴⁵) Sisu asendatakse ELi lepingu artikliga 46a (ümber nummerdatud artikliks 47).
- (⁴⁶) Sisu asendatakse ELi lepingu artikliga 49b (ümber nummerdatud artikliks 51).
- (⁴⁷) Sisu asendatakse ELi lepingu artikliga 53 (ümber nummerdatud artikliks 55).
-

LÕPPAKT
(2007/C 306/02)

LIIKMESRIIKIDE VALITSUSTE ESINDAJATE KONVERENTS, mis tuli kokku 23. juulil 2007. aastal Brüsselis, et ühisel kokkuleppel vastu võtta Euroopa Liidu lepingusse, Euroopa Ühenduse asutamislepingusse ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingusse tehtavad muudatused, on vastu võtnud järgmised tekstid:

I Lissaboni leping, millega muudetakse Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Ühenduse asutamislepingut

II Protokollid

A. Euroopa Liidu lepingule, Euroopa Liidu toimimise lepingule ja vajadusel Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule lisatavad protokollid:

- Protokoll riikide parlamentide rolli kohta Euroopa Liidus
- Protokoll subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamise kohta
- Protokoll eurorühma kohta
- Protokoll Euroopa Liidu lepingu artikliga 28a loodud alalise struktureeritud koostöö kohta
- Protokoll Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõike 2 kohta, mis käsitleb liidu ühinemist Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga
- Protokoll siseturu ja konkurentsi kohta
- Protokoll Euroopa Liidu põhiõiguste harta kohaldamise kohta Poola ja Ühendkuningriigi suhtes
- Protokoll jagatud pädevuse teostamise kohta
- Protokoll üldhuviteenuste kohta
- Protokoll nõukogu otsuse kohta, mis käsitleb Euroopa Liidu lepingu artikli 9c lõike 4 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 2 rakendamist ühelt poolt ajavahemikus 1. november 2014 – 31. märts 2017 ja teiselt poolt alates 1. aprillist 2017
- Protokoll üleminekusätete kohta

B. Lissaboni lepingule lisatavad protokollid

- Protokoll nr 1, millega muudetakse Euroopa Liidu lepingule, Euroopa Ühenduse asutamislepingule ja/või Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule lisatud protokolle
- Protokoll nr 1, millega muudetakse Euroopa Liidu lepingule, Euroopa Ühenduse asutamislepingule ja/või Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule lisatud protokolle, artiklis 2 osutatud vastavustabel
- Protokoll nr 2 Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu muutmise kohta

III Lissaboni lepingu lisa

- Lissaboni lepingu artiklis 5 osutatud vastavustabel

Konverents võttis vastu järgmised käesolevale lõppaktile lisatud deklaratsioonid.

A. Deklaratsioonid aluslepingute sätete kohta

1. Deklaratsioon Euroopa Liidu põhiõiguste harta kohta
2. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõike 2 kohta
3. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 7a kohta
4. Deklaratsioon Euroopa Parlamendi koosseisu kohta
5. Deklaratsioon Euroopa Ülemkogu poliitilise heakskiidu kohta, mis käsitleb otsuse eelnõu Euroopa Parlamendi koosseisu kohta
6. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 9b lõigete 5 ja 6, artikli 9d lõigete 6 ja 7 ja artikli 9e kohta
7. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 9c lõike 4 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 2 kohta
8. Deklaratsioon praktiliste meetmete kohta, mis tuleb võtta Lissaboni lepingu jõustumisel seoses Euroopa Ülemkogu ja välisasjade nõukogu eesistumisega
9. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 9c lõike 9 kohta seoses nõukogu eesistumise teostamist käsitleva Euroopa Ülemkogu otsusega
10. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 9d kohta
11. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 9d lõigete 6 ja 7 kohta

12. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 9e kohta
13. Deklaratsioon ühise välis- ja julgeolekupoliitika kohta
14. Deklaratsioon ühise välis- ja julgeolekupoliitika kohta
15. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 13a kohta
16. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 53 lõike 2 kohta
17. Deklaratsioon ülimuslikkuse kohta
18. Deklaratsioon pädevuse piiritlemise kohta
19. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 3 kohta
20. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 16b kohta
21. Deklaratsioon isikuandmete kaitse kohta kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö ja politseikoostöö valdkonnas
22. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 42 ja 63a kohta
23. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 42 teise lõigu kohta
24. Deklaratsioon Euroopa Liidu õigussubjektsuse kohta
25. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 61h ja 188k kohta
26. Deklaratsioon liikmesriigi mitteosalemise kohta Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa IV jaotisel põhinevas meetmes
27. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 69d lõike 1 teise lõigu kohta
28. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 78 kohta
29. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 87 lõike 2 punkti c kohta
30. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 104 kohta

31. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 140 kohta
  32. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 152 lõike 4 punkti c kohta
  33. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 158 kohta
  34. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 163 kohta
  35. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 176a kohta
  36. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 188n kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva alaga seotud rahvusvaheliste lepingute üle läbirääkimiste pidamise ja nende sõlmimise kohta liikmesriikide poolt
  37. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 188r kohta
  38. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 222 kohta, mis käsitleb Euroopa Kohtu kohtujuristide arvu
  39. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 249b kohta
  40. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 280d kohta
  41. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 308 kohta
  42. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 308 kohta
  43. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 311a lõike 6 kohta
- B. Deklaratsioonid aluslepingutele lisatud protokollide kohta
44. Deklaratsioon Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis*'d käsitleva protokolliga artikli 5 kohta
  45. Deklaratsioon Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis*'d käsitleva protokolliga artikli 5 lõike 2 kohta
  46. Deklaratsioon Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis*'d käsitleva protokolliga artikli 5 lõike 3 kohta

47. Deklaratsioon Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis*'d käsitleva protokollis artikli 5 lõigete 3, 4 ja 5 kohta
48. Deklaratsioon, mis käsitleb protokollis Taani kohta
49. Deklaratsioon Itaalia kohta
50. Deklaratsioon üleminekusätete protokollis artikli 10 kohta

Peale selle on konverents võtnud teatavaks alljärgnevalt loetletud ja käesolevale lõppaktile lisatud deklaratsioonid:

51. Belgia Kuningriigi deklaratsioon riikide parlamentide kohta
52. Belgia Kuningriigi, Bulgaaria Vabariigi, Saksamaa Liitvabariigi, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi, Itaalia Vabariigi, Küprose Vabariigi, Leedu Vabariigi, Luksemburgi Suurhertsogiriigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Austria Vabariigi, Portugali Vabariigi, Rumeenia, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi deklaratsioon Euroopa Liidu sümbolite kohta
53. Tšehhi Vabariigi deklaratsioon Euroopa liidu põhiõiguste harta kohta
54. Saksamaa Liitvabariigi, Iirimaa, Ungari Vabariigi, Austria Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi deklaratsioon
55. Hispaania Kuningriigi ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi deklaratsioon
56. Iirimaa deklaratsioon Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes käsitleva protokollis artikli 3 kohta
57. Itaalia Vabariigi avaldus Euroopa Parlamendi koosseisu kohta
58. Läti Vabariigi, Ungari Vabariigi ja Malta Vabariigi deklaratsioon ühisraha nimetuse kirjapildi kohta aluslepingutes
59. Madalmaade Kuningriigi deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 270a kohta
60. Madalmaade Kuningriigi deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 311a kohta

61. Poola Vabariigi deklaratsioon Euroopa Liidu põhiõiguste harta kohta
62. Poola Vabariigi deklaratsioon Euroopa Liidu põhiõiguste harta kohaldamist Poola ja Ühendkuningriigi suhtes käsitleva protokolliga kohta
63. Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi deklaratsioon mõiste „kodanikud” määratluse kohta
64. Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi deklaratsioon õiguse kohta hääletada Euroopa Parlamendi valimistel
65. Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 61h kohta

Съставено в Лисабон на тринадесети декември две хиляди и седма година.

Hecho en Lisboa, el trece de diciembre de dos mil siete.

V Lisabonu dne třináctého prosince dva tisíce sedm.

Udfærdiget i Lissabon den trettende december to tusind og syv.

Geschehen zu Lissabon am dreizehnten Dezember zweitausendsieben.

Kahe tuhanda seitsmenda aasta detsembrikuu kolmeteistkümnendal päeval Lissabonis.

Έγινε στη Λισσαβόνα, στις δέκα τρεις Δεκεμβρίου δύο χιλιάδες επτά.

Done at Lisbon on the thirteenth day of December in the year two thousand and seven.

Fait à Lisbonne, le treize décembre deux mille sept.

Arna dhéanamh i Liospóin, an tríú lá déag de Nollaig sa bhliain dhá mhíle a seacht.

Fatto a Lisbona, addì tredici dicembre duemilasette.

Lisabonā, divtūkstoš septītā gada trīspadsmitajā decembrī.

Priimta Lisabonoje du tūkstančiai septintųjų metų gruodžio trylikta dieną.

Kelt Lisszabonban, a kétézer-hetedik év december tizenharmadik napján.

Magħmul f'Lisbona, fit-tlethax-il jum ta' Dicembru tas-sena elfejn u sebgha.

Gedaan te Lissabon, de dertiende december tweeduizend zeven.

Sporządzono w Lizbonie dnia trzynastego grudnia roku dwa tysiące siódmego.

Feito em Lisboa, em treze de Dezembro de dois mil e sete.

Întocmit la Lisabona la treisprezece decembrie două mii șapte.

V Lisabone dňa trinásteho decembra dvetisícisedem.

V Lizboni, dne trinajstega decembra leta dva tisoč sedem.

Tehty Lissabonissa kolmantenatoista päivänä joulukuuta vuonna kaksituhattaseitsemän.

Som skedde i Lissabon den trettonde december tjugohundrasju.

Voor Zijne Majesteit de Koning der Belgen
Pour Sa Majesté le Roi des Belges
Für Seine Majestät den König der Belgier

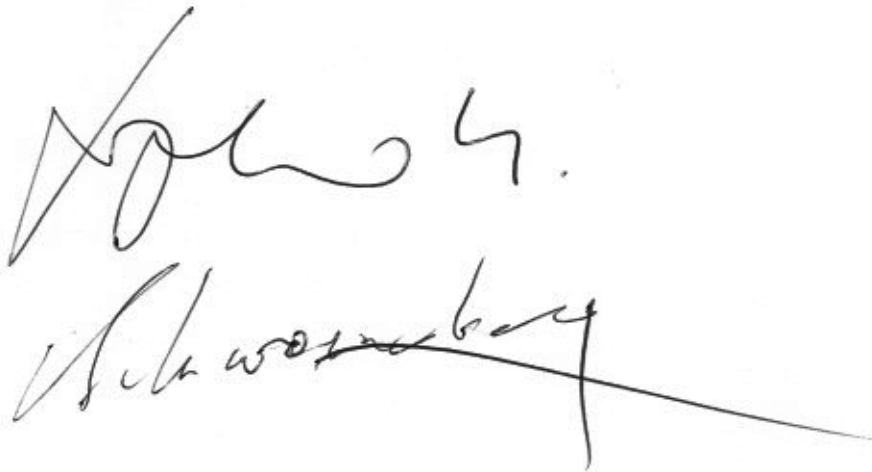
„Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.”

«Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.»

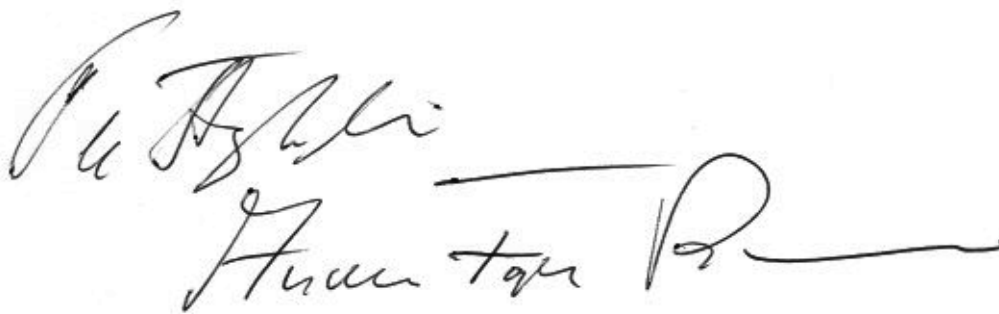
„Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.“

За Правителството на Република България

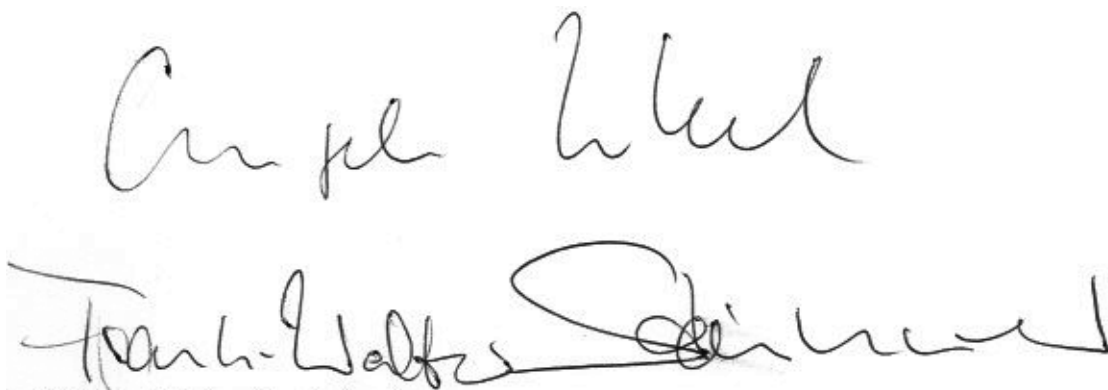
Za prezidenta České republiky

Václav Klaus

For Hendes Majestæt Danmarks Dronning

Astrid Lindgrén

Für den Präsidenten der Bundesrepublik Deutschland

Anke Engelke

Eesti Vabariigi Presidendi nimel

Andrus Ansip
Urmas Paet

Thar ceann Uachtarán na hÉireann
For the President of Ireland

Bertie Eherin
Dermot Ahern

Για τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας

Niki Karamanlis
Niki Karamanlis

Por Su Majestad el Rey de España

J. Zapatero
J. Zapatero

Pour le Président de la République française

N. Sarkozy
N. Sarkozy

Per il Presidente della Repubblica italiana

Giorgio Napolitano

N. Sarkozy

Για τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας

Ζάκωσ Γκουζούμης
Εκκλαρωτής,

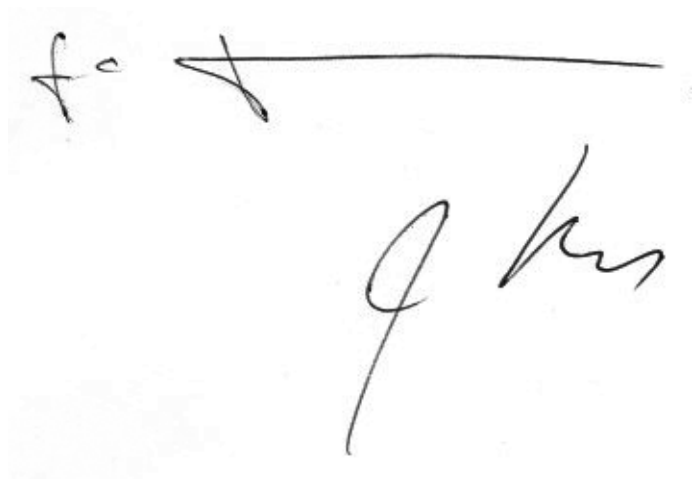
Latvijas Republikas Valsts prezidenta vārdā

Valdis Zatlers
Valsts prezidents

Lietuvos Respublikos Prezidento vardu

Valdas Adamkus
Nedidūras kėstėlis
P. vai L

Pour Son Altesse Royale le Grand-Duc de Luxembourg

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'f' followed by a horizontal line and a flourish, and a large, cursive 'J' followed by 'ks'.

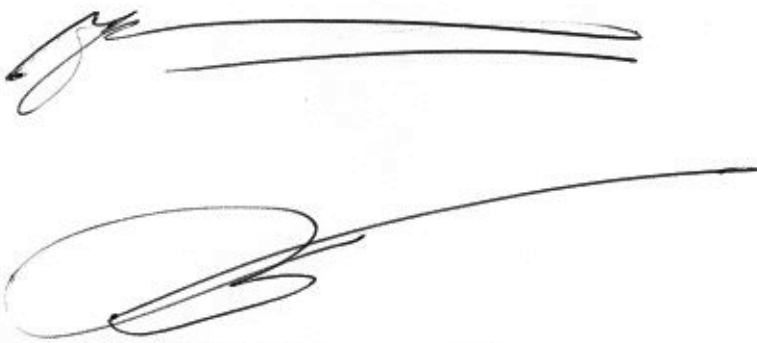
A Magyar Köztársaság Elnöke részéről

A handwritten signature in black ink, featuring a large, stylized 'M' followed by a flourish, and the words 'A. L. K.' followed by 'Elnöke'.

Għall-President ta' Malta

A handwritten signature in black ink, featuring a large, stylized 'M' followed by a flourish, and the name 'Michael Frendo' written in a cursive script.

Voor Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden

Für den Bundespräsidenten der Republik Österreich

Kassnik
Kassnik

Za Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

Radosław Sikorski
Radosław Sikorski

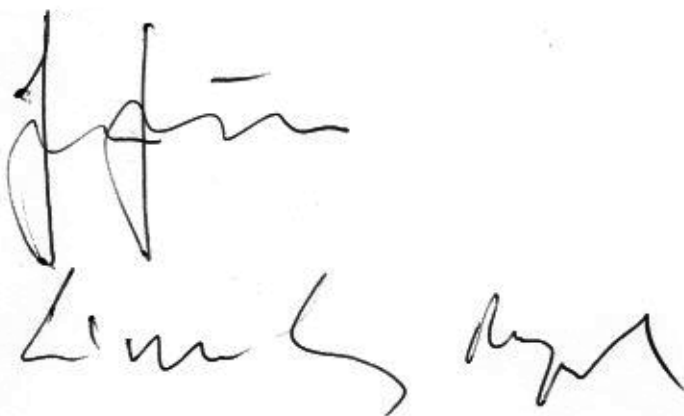
Pelo Presidente da República Portuguesa

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'José Sampaio', written in a cursive style.

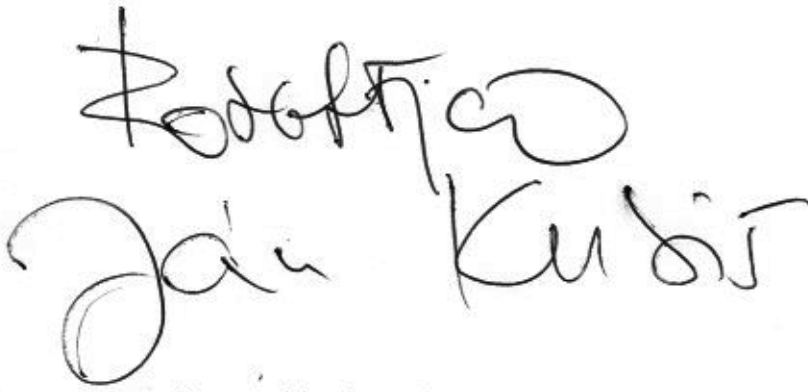
Pentru Președintele României

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Traian Băsescu', with the name 'Adrian Ciobotaru' written above it in a smaller, less legible script.

Za predsednika Republike Slovenije

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Danilo Türk', written in a cursive style.

Za prezidenta Slovenskej republiky

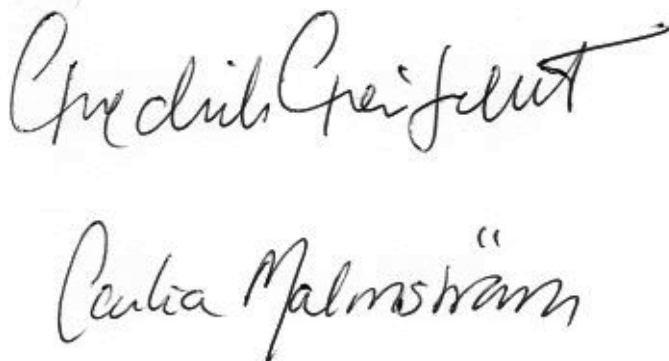
Zuzana Čaputová

Suomen Tasavallan Presidentin puolesta
För Republiken Finlands President

Matti Vanhanen

För Konungariket Sveriges regering

Cecilia Malmström

For Her Majesty the Queen of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

Caroline Kelly   *Jarvis*

—

—

A. DEKLARATSIOONID ALUSLEPINGUTE SÄTETE KOHTA

1. Deklaratsioon Euroopa Liidu põhiõiguste harta kohta

Euroopa Liidu põhiõiguste harta, mis on õiguslikult siduv, kinnitab inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga tagatud põhiõigused selliselt, nagu need tulenevad liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest traditsioonidest.

Harta ei laienda liidu õiguse reguleerimisala kaugemale senisest pädevusest, ei lisa liidule uusi pädevusvaldkondi ja ülesandeid ega muuda aluslepingutes määratletud pädevust ja ülesandeid.

2. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõike 2 kohta

Konverents lepib kokku, et liidu ühinemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga tuleks korraldada sellisel viisil, et säiliks liidu õiguskorra erijooned. Seoses sellega täheldab konverents korrapärase dialoogi olemasolu Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu vahel; seda dialoogi võiks intensiivistada, kui Euroopa Liit selle konventsiooniga ühineb.

3. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 7a kohta

Liit arvestab oma geograafilise läheduse tõttu liiduga erisuhetes olevate väikeste riikide olukorda.

4. Deklaratsioon Euroopa Parlamendi koosseisu kohta

Euroopa Parlamendi lisakoht antakse Itaaliale.

5. Deklaratsioon Euroopa Ülemkogu poliitilise heakskiidu kohta, mis käsitleb otsuse eelnõu Euroopa Parlamendi koosseisu kohta

Euroopa Ülemkogu annab oma poliitilise heakskiidu aastatel 2009–2014 kestvate parlamendi ametiaega käsitleva otsuse muudetud eelnõule, mis põhineb Euroopa Parlamendi ettepanekul.

6. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 9b lõigete 5 ja 6, artikli 9d lõigete 6 ja 7 ja artikli 9e kohta

Valides isikuid, kellele pakutakse Euroopa Ülemkogu eesistuja, komisjoni presidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ametikohta, tuleks asjakohaselt arvestada vajadusega austada liidu ja selle liikmesriikide geograafilist ja demograafilist mitmekesisust.

7. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 9c lõike 4 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 2 kohta

Konverents deklareerib, et nõukogu võtab Euroopa Liidu lepingu artikli 9c lõike 4 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 2 rakendamist käsitleva otsuse vastu Lissaboni lepingu allkirjastamise kuupäeval ja see jõustub nimetatud lepingu jõustumise kuupäeval. Otsuse eelnõu on järgmine:

Eelnõu:

nõukogu otsus Euroopa Liidu lepingu artikli 9c lõike 4 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 2 rakendamise kohta ühelt poolt alates 1. novembrist 2014 kuni 31. märtsini 2017 ja teiselt poolt alates 1. aprillist 2017

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

arvestades järgmist:

- (1) On otstarbekas võtta vastu sätteid, mis võimaldavad sujuvat üleminekut üleminekusätete protokollu artikli 3 lõikes 3 määratletud nõukogu kvalifitseeritud häälteenamust kasutavalt otsustamissüsteemilt, mis on kohaldatav kuni 31. oktoobrini 2014, Euroopa Liidu lepingu artikli 9c lõikega 4 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõikega 2, sealhulgas asjaomase protokollu artikli 3 lõikes 2 määratletud erisätetega ette nähtud hääletamissüsteemile, mida kohaldatakse üleminekuajavahetuse vältel alates 1. novembrist 2014 kuni 31. märtsini 2017.
- (2) Meenutatakse, et nõukogul on tavaks teha kõik võimalikud jõupingutused kvalifitseeritud häälteenamusega vastuvõetud otsuste demokraatliku legitiimsuse tugevdamiseks,

ON TEINUD JÄRGMISE OTSUSE:

1. jagu

Alates 1. novembrist 2014 kuni 31. märtsini 2017 kohaldatavad sätted

Artikkel 1

Alates 1. novembrist 2014 kuni 31. märtsini 2017, kui nõukogu liikmed, kes esindavad:

- a) vähemalt kolme neljandikku liikmesriikide elanike arvust või
- b) vähemalt kolme neljandikku liikmesriikide arvust,

mis on vajalik blokeeriva vähemuse moodustamiseks tulenevalt Euroopa Liidu lepingu artikli 9c lõike 4 esimese lõigu või Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 2 kohaldamisest, on vastu nõukogu õigusakti kvalifitseeritud häälteenamusega vastuvõtmisele, arutab nõukogu seda küsimust.

Artikkel 2

Nõukogu teeb arutelu käigus kõik tema võimuses oleva, et jõuda mõistliku aja jooksul ja ilma et see piiraks liidu õigusega sätestatud kohustuslikke tähtaegu, artiklis 1 osutatud nõukogu liikmete tõstatatud probleemide rahuldava lahenduseni.

Artikkel 3

Sel eesmärgil teeb nõukogu eesistuja komisjoni abiga ja arvestades nõukogu kodukorda vajalikke algatusi, et aidata kaasa suurema üksmeele saavutamisele nõukogus. Nõukogu liikmed osutavad eesistujale abi.

2. jagu

Alates 1. aprillist 2017 kohaldatavad sätted

Artikkel 4

Alates 1. aprillist 2017, kui nõukogu liikmed, kes esindavad:

- a) vähemalt 55 % liikmesriikide elanike arvust või
- b) vähemalt 55 % liikmesriikide arvust,

mis on vajalik blokeeriva vähemuse moodustamiseks tulenevalt Euroopa Liidu lepingu artikli 9c lõike 4 esimese lõigu või Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 205 lõike 2 kohaldamisest, on vastu nõukogu õigusakti kvalifitseeritud häälteenamusega vastuvõtmisele, arutab nõukogu seda küsimust.

Artikkel 5

Nõukogu teeb arutelu käigus kõik tema võimuses oleva, et jõuda mõistliku aja jooksul ja ilma et see piiraks liidu õigusega sätestatud kohustuslikke tähtaegu, artiklis 4 osutatud nõukogu liikmete tõstatatud probleemide rahuldava lahenduseni.

Artikkel 6

Sel eesmärgil teeb nõukogu eesistuja komisjoni abiga ja arvestades nõukogu kodukorda vajalikke algatusi, et aidata kaasa suurema üksmeele saavutamisele nõukogus. Nõukogu liikmed osutavad eesistujale abi.

3. jagu

Otsuse jõustumine

Artikkel 7

Käesolev otsus jõustub Lissaboni lepingu jõustumise kuupäeval.

8. Deklaratsioon praktiliste meetmete kohta, mis tuleb võtta Lissaboni lepingu jõustumisel seoses Euroopa Ülemkogu ja välisasjade nõukogu eesistumisega

Juhul kui Lissaboni leping jõustub pärast 1. jaanuari 2009, kutsub konverents ühelt poolt sellel hetkel kuuekuulist eesistumist teostava liikmesriigi pädevaid asutusi ja teiselt poolt Euroopa Ülemkogu eesistujaks valitavat isikut ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgeks esindajaks nimetatavat isikut üles võtma järgmist kuuekuulist eesistumist teostava liikmesriigiga konsulteerides konkreetseid vajalikke meetmeid, mis võimaldavad Euroopa Ülemkogu ja välisasjade nõukogu eesistumise sisuliste ja korralduslike aspektide sujuvat üleminekut.

9. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 9c lõike 9 kohta seoses nõukogu eesistumise teostamist käsitleva Euroopa Ülemkogu otsusega

Konverents deklareerib, et nõukogu peaks alustama nõukogu eesistuja ametikoha täitmist käsitleva otsuse rakenduskorda kehtestava otsuse ettevalmistamist niipea, kui Lissaboni lepingule on alla kirjutatud, ning kiitma selle poliitilisel tasandil heaks kuue kuu jooksul. Euroopa Ülemkogu otsuse eelnõu, mis võetakse vastu nimetatud lepingu jõustumise kuupäeval, on järgmine:

Eelnõu: Euroopa Ülemkogu otsus nõukogu eesistumise teostamise kohta

Artikkel 1

1. Nõukogu, välja arvatud selle välisasjade koosseisu eesistujaks on 18-kuulise perioodi vältel eelnevalt määratud kolmest liikmesriigist koosnevad rühmad. Rühmad koostatakse liikmesriikide vahelise võrdse rotatsiooni alusel, võttes arvesse nende mitmekesisust ja geograafilist tasakaalu liidus.

2. Iga asjaomase rühma liige on kordamööda iga nõukogu koosseisu, välja arvatud välisasjade nõukogu eesistujaks ühe kuuekuulise perioodi vältel. Teised rühma liikmed abistavad eesistujat kõigis tema kohustustes ühise programmi alusel. Rühma liikmed võivad omavahel otsustada kohaldada teistsugust korda.

Artikkel 2

Liikmesriikide valitsuste alaliste esindajate komitee eesistujaks on üldasjade nõukogu eesistujaks oleva liikmesriigi esindaja.

Poliitika ja julgeolekukomitee eesistujaks on liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja esindaja.

Nõukogu eri koosseisude, välja arvatud välisasjade nõukogu ettevalmistavate organite eesistujaks on asjaomase koosseisu eesistujaks olev rühma liige, välja arvatud juhul, kui vastavalt artiklile 4 otsustatakse teisiti.

Artikkel 3

Üldasjade nõukogu tagab koostöös komisjoniga nõukogu eri koosseisude kooskõlastatud ja järjepideva töö mitmeaastaste programmide raames. Eesistujaks olevad liikmesriigid võtavad nõukogu peasekretariaadi abiga kõik vajalikud meetmed nõukogu töö korraldamiseks ja tõrgeteta toimimiseks.

Artikkel 4

Nõukogu võtab vastu otsuse, millega kehtestatakse käesoleva otsuse rakendusmeetmed.

10. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 9d kohta

Konverents leiab, et kui komisjoni koosseisu ei kuulu enam kõikide liikmesriikide kodanikud, peaks komisjon pöörama erilist tähelepanu täieliku läbipaistvuse tagamise vajadusele suhetes kõigi liikmesriikidega. Seega peaks komisjon pidama tihedalt sidet kõikide liikmesriikidega, sõltumata sellest, kas konkreetse riigi kodanik on ametis komisjoni liikmena või mitte, ning pöörama selles kontekstis erilist tähelepanu vajadusele jagada teavet ning konsulteerida kõikide liikmesriikidega.

Konverents leiab samuti, et komisjon peaks võtma kõik vajalikud meetmed, et tagada kõikide liikmesriikide, sealhulgas nende liikmesriikide, kelle kodanik ei ole ametis komisjoni liikmena, poliitilise, sotsiaalse ja majandusliku olukorra täielik arvessevõtmine. Nimetatud meetmed peaksid tagama selliste liikmesriikide olukorra arvessevõtmise muu hulgas asjakohase organisatsioonilise korralduse vastuvõtmise kaudu.

11. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 9d lõigete 6 ja 7 kohta

Konverents on seisukohal, et vastavalt aluslepingute sätetele on Euroopa Parlamendil ja Euroopa Ülemkogul ühine vastutus Euroopa Komisjoni presidendi valimiseni viiva protsessi sujuva kulgemise eest. Enne Euroopa Ülemkogu otsust viivad Euroopa Parlamendi ja Euroopa Ülemkogu esindajad seega läbi vajalikud konsultatsioonid kõige sobivamaks peetavas raamistikus. Need konsultatsioonid keskenduvad komisjoni presidendi ametikohale kandideerijate taustale, võttes arvesse Euroopa Parlamendi valimisi kooskõlas artikli 9d lõike 7 esimese lõiguga. Selliste konsultatsioonide korra võib kindlaks määrata sobival ajal Euroopa Parlamendi ja Euroopa Ülemkogu ühisel kokkuleppel.

12. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 9e kohta

1. Konverents deklareerib, et ettevalmistava töö käigus, mis eelneb välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ametisse määramisele vastavalt Euroopa Liidu lepingu artiklile 9e ja üleminekusätete protokollile artiklile 5, mis peaks toimuma Lissaboni lepingu jõustumise kuupäeval, ning kelle ametiaeg kestab alates asjaomasest kuupäevast kuni sellel kuupäeval ametis oleva komisjoni ametiaja lõpuni, luuakse asjakohased kontaktid Euroopa Parlamendiga.

2. Konverents tuletab lisaks meelde, et välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja, kelle ametiaeg algab 2009. aasta novembris järgmise komisjoniga samal ajal ja kestab sama ajavahemiku, määratakse ametisse vastavalt Euroopa Liidu lepingu artiklite 9d ja 9e sätetele.

13. Deklaratsioon ühise välis- ja julgeolekupoliitika kohta

Konverents rõhutab, et Euroopa Liidu lepingu ühist välis- ja julgeolekupoliitikat, sealhulgas liidu välisasjade ja ühise julgeolekupoliitika kõrge esindaja ametikoha loomist ning ühise välisteenistuse loomist käsitlevad sätted ei mõjuta liikmesriikide praegust vastutust nende välispoliitika kujundamise ja teostamise eest ega nende riiklikku esindatust kolmandates riikides ja rahvusvahelistes organisatsioonides.

Konverents tuletab samuti meelde, et ühist julgeoleku- ja kaitsepoliitikat reguleerivad sätted ei mõjuta liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsepoliitika eripära.

Ta rõhutab, et Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide jaoks jäävad siduvaks Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja sätted ning eelkõige Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu ja selle liikmete peamine vastutus rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamise eest.

14. Deklaratsioon ühise välis- ja julgeolekupoliitika kohta

Lisaks Euroopa Liidu lepingu artikli 11 lõikes 1 viidatud erieeskirjadele ja -menetlustele rõhutab konverents, et sätted, mis käsitlevad ühist välis- ja julgeolekupoliitikat, sealhulgas seoses liidu välis- ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja Euroopa välisteenistusega, ei mõjuta liikmesriikide praegust õiguslikku alust, vastutust ja volitusi seoses nende välispoliitika kujundamise ja teostamisega, nende riiklikku diplomaatilist teenistust, suhteid kolmandate riikidega ja osalemist rahvusvahelistes organisatsioonides, sealhulgas liikmesriigi liikmelisust ÜRO Julgeolekunõukogus.

Konverents märgib ka, et ühist välis- ja julgeolekupoliitikat käsitlevad sätted ei anna komisjonile uut pädevust otsuste algatamiseks ega suurenda Euroopa Parlamendi rolli.

Konverents tuletab samuti meelde, et ühist julgeoleku- ja kaitsepoliitikat hõlmavad sätted ei mõjuta liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsepoliitika eripära.

15. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 13a kohta

Konverents deklareerib, et niipea kui Lissaboni leping on alla kirjutatud, peaksid nõukogu peasekretär, ühise välis- ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja, komisjon ja liikmesriigid alustama ettevalmistusi Euroopa välisteenistuse loomiseks.

16. Deklaratsioon Euroopa Liidu lepingu artikli 53 lõike 2 kohta

Konverents leiab, et võimalus aluslepingute tõlkimiseks artikli 53 lõikes 2 nimetatud keeltesse aitab kaasa lepingu artikli 2 lõike 3 neljandas lõigus sätestatud eesmärgi – austada liidu rikkalikku kultuurilist ja keelelist mitmekesisust – täitmisele. Selles kontekstis kinnitab konverents, et liit väärtustab Euroopa kultuurilist mitmekesisust ja jätkab erilise tähelepanu pööramist nendele ja teistele keeltele.

Konverents soovib, et liikmesriigid, kes soovivad artikli 53 lõikes 2 osutatud võimalust kasutada, teataksid kuue kuu jooksul alates Lissaboni lepingu allkirjastamisest nõukogule keele või keeled, millesse asjaomane leping tõlgitakse.

17. Deklaratsioon ülimuslikkuse kohta

Konverents tuletab meelde, et vastavalt Euroopa Liidu Kohtu väljakujunenud praktikale on aluslepingud ja liidu poolt aluslepingute alusel vastu võetud õigusaktid liikmesriikide õiguse suhtes ülimuslikud nimetatud kohtupraktikaga kehtestatud tingimustel.

Lisaks on konverents otsustanud käesolevale lõppaktile lisada nõukogu õigustalituse arvamuse dokumendis 11197/07 (JUR 260) esitatud kujul:

„Nõukogu õigustalituse arvamus 22. juuni 2007

Euroopa Kohtu kohtupraktikast tulenevalt on ühenduse õiguse ülimuslikkus üks ühenduse õiguse aluspõhimõtteid. Euroopa Kohtu arvates kuulub asjaomane põhimõte Euroopa Ühenduse ainulaadse olemuse juurde. Asjaomase väljakujunenud kohtupraktika esimese kohtuotsuse ajal (15. juuli 1964. aasta otsus kohtuasjas 6/64: Costa v. ENEL) ⁽¹⁾ asutamisleping ülimuslikkust ei maininud. Nii on see ka praegu. Asjaolu, et tulevane leping ülimuslikkuse põhimõtet ei sisalda, ei muuda kuidagi põhimõtte olemasolu ega Euroopa Kohtu kehtivat kohtupraktikat.

⁽¹⁾ *„...tuleneb, et asutamislepingu kui iseseisva õigusallika alusel loodud õigusele ei saa kohus selle õiguse erilise ja ainulaadse olemuse tõttu eelistada mis tahes siseriiklikke õigusnorme, ilma et see õigus minetaks ühenduse õigusele omase olemuse ja ilma et seataks kahtluse alla ühenduse enda õiguslik alus.”*

18. Deklaratsioon pädevuse piiritlemise kohta

Konverents rõhutab, et vastavalt Euroopa Liidu lepingus ja Euroopa Liidu toimimise lepingus sätestatud süsteemile pädevuse jaotamiseks liidu ja liikmesriikide vahel kuulub mis tahes pädevus, mida ei ole aluslepingutega antud liidule, liikmesriikidele.

Kui aluslepingud annavad liidule teatud valdkonnas liikmesriikidega jagatud pädevuse, teostavad liikmesriigid oma pädevust ainult niivõrd, kuivõrd liit ei ole oma pädevust teostanud või on otsustanud selle teostamise lõpetada. Viimati nimetatud olukord tekib, kui asjakohased ELi institutsioonid on otsustanud õigusakti kehtetuks tunnistada, eelkõige eesmärgiga tagada subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte pidev kohaldamine. Nõukogu võib ühe või enama liikme (liikmesriikide esindajate) algatusel ning kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 208 taotleda komisjonilt ettepanekute esitamist õigusakti kehtetuks tunnistamiseks. Konverents tervitab komisjoni avaldust selle kohta, et ta pöörab nendele taotlustele erilist tähelepanu.

Samamoodi võivad valitsustevahelisel konverentsil kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajad võtta vastavalt Euroopa Liidu lepingu artikli 48 lõigetes 2–5 sätestatud tavalisele läbivaatamismenetlusele vastu otsuse muuta liidu aluslepinguid, sealhulgas kas suurendada või vähendada nimetatud lepingutega liidule antud pädevust.

19. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 3 kohta

Konverents lepib kokku, et oma üldistes jõupingutustes naiste ja meeste ebavõrdsuse kaotamisel on liidu eesmärk mitme eri poliitika kaudu tõkestada igasugust perevägivalda. On asjakohane, et liikmesriigid võtaksid kõik vajalikud meetmed, et hoida ära selliseid kuritegusid, karistada nende toimepanemise eest ning toetada ja kaitsta nende ohvreid.

20. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 16b kohta

Konverents deklareerib, et kui artikli 15a alusel vastuvõetavad isikuandmete kaitset käsitlevad eeskirjad võivad otseselt mõjutada riigi julgeolekut, tuleb seda nõuetekohaselt arvesse võtta. Konverents meenutab, et praegu kohaldatavad õigusaktid (vt eelkõige direktiivi 95/46/EÜ) sisaldavad selles osas konkreetseid erandeid.

21. Deklaratsioon isikuandmete kaitse kohta kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö ja politseikoostöö valdkonnas

Konverents tunnistab, et kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö ja politseikoostöö valdkonnas võivad nende valdkondade erilise laadi tõttu osutada vajalikuks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 16b kohased erieeskirjad, mis käsitlevad üksikisikute kaitset isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumist.

22. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 42 ja 63a kohta

Konverents leiab, et juhul kui artikli 63a lõikel 2 põhinev seadusandliku akti eelnõu mõjutaks liikmesriigi sotsiaalkindlustussüsteemi olulisi põhimõtteid, kaasa arvatud selle reguleerimisala, kulu- või finantsstruktuuri, või mõjutaks selle süsteemi finantstasakaalu, nagu on sätestatud artikli 42 teises lõigus, tuleb nõuetekohaselt arvesse võtta asjaomase liikmesriigi huvisid.

23. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 42 teise lõigu kohta

Konverents tuletab meelde, et sellisel juhul teeb Euroopa Ülemkogu vastavalt Euroopa Liidu lepingu artikli 9b lõikele 4 oma otsuse konsensusel.

24. Deklaratsioon Euroopa Liidu õigussubjektsuse kohta

Konverents kinnitab, et asjaolu, et Euroopa Liit on juriidiline isik, ei võimalda liidul mingil moel õigusakte vastu võtta ega tegutseda viisil, mis ületab talle liikmesriikide poolt aluslepingutega antud pädevust.

25. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 61h ja 188k kohta

Konverents meenutab, et põhiõiguste ja -vabaduste austamine tähendab eelkõige, et pööratakse piisavat tähelepanu sellele, et kaitsta ja austada asjakohaste füüsiliste isikute ja üksuste õigust seadusega ettenähtud tagatistele. Sel eesmärgil ja selleks, et tagada füüsilisele isikule või üksusele piiravaid meetmeid määravate otsuste põhjalik kohtulik läbivaatamine, peavad sellised otsused põhinema selgetel ja kindlaksmääratud kriteeriumidel. Need kriteeriumid tuleks kohandada iga piirava meetme eripärale.

26. Deklaratsioon liikmesriigi mitteosalemise kohta Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa IV jaotisel põhinevas meetmes

Konverents deklareerib, et kui liikmesriik otsustab mitte osaleda Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa IV jaotisel põhinevas meetmes, toimub nõukogus põhjalik arutelu asjaomase liikmesriigi selles meetmes mitteosalemise mõju ja võimalike tagajärgede üle.

Lisaks võib iga liikmesriik kutsuda komisjoni üles olukorda läbi vaatama Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 96 alusel.

Eelnevad lõigud ei piira liikmesriigi võimalust pöörduda selles küsimuses Euroopa Ülemkogu poole.

27. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 69d lõike 1 teise lõigu kohta

Konverents leiab, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 69h lõike 1 teises lõigus osutatud määrustes peaks arvesse võtma kriminaalmenetluse alustamist käsitlevaid siseriiklikke eeskirju ja tavasid.

28. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 78 kohta

Konverents märgib, et artikli 78 sätteid kohaldatakse vastavalt kehtivale tavale. Mõistet „meetmed [, mis] on vajalikud, et kompenseerida Saksamaa jagamisest põhjustatud majanduslikku mahajäämust sellest jagamisest mõjutatud liitvabariigi mõne piirkonna majanduses” tõlgendatakse vastavalt olemasolevale Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktikale.

29. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 87 lõike 2 punkti c kohta

Konverents märgib, et artikli 87 lõike 2 punkti c tõlgendatakse vastavalt olemasolevale Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktikale, mis käsitleb Saksamaa jagamisest mõjutatud Saksamaa Liitvabariigi teatud piirkondadele abi andmist käsitletavate sätete kohaldamist.

30. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 104 kohta

Artikli 104 suhtes kinnitab konverents, et kasvupotentsiaali suurendamine ja usaldusväärse eelarveseisundi kindlustamine on liidu ja selle liikmesriikide majandus- ja eelarvepoliitika kaks tugisammast. Stabiilsuse ja kasvu pakt on oluline vahend nende eesmärkide saavutamiseks.

Konverents kinnitab veel kord võetud kohustusi seoses stabiilsuse ja kasvu pakti käsitlevate sätete kui liidu liikmesriikide eelarvepoliitikate kooskõlastamise raamistikuga.

Konverents kinnitab, et reeglitel põhinev süsteem on kohustuste täitmise ja kõikide liikmesriikide võrdse kohtlemise parim tagatis.

Konverents kinnitab veel kord oma pühendumist Lissaboni strateegia eesmärkidele: töökohtade loomine, struktuurireformid ja sotsiaalne ühtekuuluvus.

Liidu eesmärk on tasakaalustatud majanduskasv ja hindade stabiilsus. Majandus- ja eelarvepoliitika peavad seega seadma õiged prioriteedid majandusreformide, innovatsiooni, konkurentsivõime ja erainvesteeringute ning -tarbimise suurenemise suunas aeglase majanduskasvu perioodidel. Viimast tuleb silmas pida eelarveliste otsuste tegemisel siseriiklikul ja liidu tasandil, eelkõige avaliku sektori

tulude ja kulude ümberstruktureerimise kaudu, samal ajal kooskõlas aluslepingute ning stabiilsuse ja kasvu paktiga eelarvedistsipliini järgides.

Liikmesriikide ees seisvad eelarvelised ja majanduslikud ülesanded rõhutavad usaldusväärse eelarvepoliitika tähtsust kogu majandustsükli ulatuses.

Konverents nõustub, et liikmesriigid peaksid aktiivselt kasutama majanduse taastumise perioode oma eelarve konsolideerimiseks ning eelarveseisundi parandamiseks. Selle eesmärk on saavutada järk-järgult eelarve ülejääk headel aegadel, mis loob võimaluse majanduslangusega toime tulemiseks ning aitab seega kaasa riigi rahanduse pikaajalisele stabiilsusele.

Liikmesriigid ootavad komisjoni võimalikke ettepanekuid stabiilsuse ja kasvu pakti rakendamise tugevdamise ja selgitamise kohta ning liikmesriikide edasist panust sellesse. Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed oma majanduse kasvupotentsiaali suurendamiseks. Parem majanduspoliitika kooskõlastamine võiks selle eesmärgi täitmist toetada. Käesoleva deklaratsiooni kohaldamine ei mõjuta stabiilsuse ja kasvu pakti alaseid edasisi arutelusid.

31. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 140 kohta

Konverents kinnitab, et artiklis 140 kirjeldatud poliitikavaldkonnad kuuluvad oma põhiolemuselt liikmesriikide pädevusse. Vastavalt käesolevale artiklile on liidu tasandil võetavad soodustavad meetmed ja meetmed koordineerimise edendamiseks üksteist vastastikku täiendavad. Nende eesmärgiks on tugevdada liikmesriikidevahelist koostööd, mitte ühtlustada siseriiklikke süsteeme. Need ei mõjuta liikmesriikides kehtivaid tööturu osapoolte vastutusega seotud garantiisid ja tavasid.

Käesolev deklaratsioon ei piira liidule pädevust andvaid aluslepingute sätteid, sealhulgas sotsiaalvaldkonnas.

32. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 152 lõike 4 punkti c kohta

Konverents deklareerib, et artikli 152 lõike 4 punkti c kohaldamisel vastuvõetavad meetmed peavad arvestama ühiseid ohutusprobleeme ning seadma eesmärgiks kõrgete kvaliteedi- ja ohutusnõuete kehtestamise, juhul kui siseturgu mõjutavad siseriiklikud nõuded takistavad inimeste tervise kõrgetasemelise kaitse saavutamist.

33. **Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 158 kohta**

Konverents on seisukohal, et artiklis 158 toodud viide saartele võib hõlmata saareriike tervikuna, kui on täidetud vajalikud tingimused.

34. **Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 163 kohta**

Konverents lepib kokku, et liidu tegevus teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse valdkonnas võtab arvesse liikmesriikide teaduspoliitika põhisuundumusi ja -valikuid.

35. **Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 176a kohta**

Konverents on seisukohal, et artikkel 176a ei mõjuta liikmesriikide õigust rakendada energiavarustuse tagamiseks vajalikke meetmeid artiklis 297 sätestatud tingimuste kohaselt.

36. **Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 188n kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva alaga seotud rahvusvaheliste lepingute üle läbirääkimiste pidamise ja nende sõlmimise kohta liikmesriikide poolt**

Konverents kinnitab, et liikmesriigid võivad pidada läbirääkimisi ja sõlmida lepinguid kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega III osa IV jaotise 3., 4. ja 5. peatükiga hõlmatud valdkondades, kui need lepingud on kooskõlas liidu õigusega.

37. **Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 188r kohta**

Ilma et see piiraks liidu vastuvõetud meetmete rakendamist tema solidaarsuskohustuste järgimisel liikmesriigi suhtes, mis on langenud terrorirünnaku, loodusliku või inimese poolt tekitatud katastroofi ohvriks, ei ole ükski artikli 188r säte kavandatud mõjutama teise liikmesriigi õigust valida kõige sobivamad vahendid oma solidaarsuskohustuse täitmiseks nimetatud liikmesriigi suhtes.

38. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 222 kohta, mis käsitleb Euroopa Kohtu kohtujuristide arvu

Konverents deklareerib, et kui Euroopa Kohus vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 222 esimesele lõigule taotleb kohtujuristide arvu suurendamist kolme koha võrra (kaheksa asemel üksteist), nõustub nõukogu ühehäälselt seda arvu suurendama.

Sellisel juhul lepib konverents kokku, et Poola saab alalise kohtujuristi koha, nagu juba praegu on Saksamaal, Prantsusmaal, Itaalia, Hispaania ja Ühendkuningriigil, ega osale enam rotatsioonisüsteemis, samal ajal kui kehtiva rotatsioonisüsteemi alusel roteeruvad kolme asemel viis kohtujuristi.

39. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 249b kohta

Konverents võtab arvesse komisjoni kavatsust jätkata finantsteenuste alal delegeeritud õigusaktide eelnõude ettevalmistamisel konsulteerimist liikmesriikide määratud asjatundjatega vastavalt oma väljakujunenud tavale.

40. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 280d kohta

Konverents deklareerib, et liikmesriigid võivad tõhustatud koostöö loomise taotluse esitamisel märkida, kas nad soovivad juba selles staadiumis kohaldada artiklit 280h, mis näeb ette kvalifitseeritud häälteenamusega hääletamise korra laiendamise või seadusandliku tavamenetluse kasutamise.

41. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 308 kohta

Konverents kinnitab, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 308 lõikes 1 osutatud liidu eesmärgid on Euroopa Liidu lepingu artikli 2 lõigetes 2 ja 3 ning samuti nimetatud lepingu artikli 2 lõikes 5 sätestatud eesmärgid, mis puudutavad Euroopa Liidu toimimise lepingu viiendas osas käsitletud välistegevust. Seetõttu on välistatud, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklil 308 põhineva meetmega püütakse saavutada üksnes Euroopa Liidu lepingu artikli 2 lõikes 1 sätestatud eesmärgid. Seoses sellega märgib konverents, et vastavalt Euroopa Liidu lepingu artikli 15b lõikele 1 ei saa ühise välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas vastu võtta seadusandlikke akte.

42. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 308 kohta

Konverents rõhutab, et vastavalt Euroopa Liidu Kohtu väljakujunenud kohtupraktikale ei saa Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 308, mis on volituste andmise põhimõttel põhineva institutsioonilise süsteemi lahutamatu osa, olla aluseks liidu volituste reguleerimisala laiendamisele väljapoole aluslepingute sätetega, eelkõige liidu ülesandeid ja tegevust määratlevate sätetega kehtestatud üldraamistikku. Ühelgi juhul ei saa artiklit 308 kasutada selliste sätete vastuvõtmiseks, millega võiks sisuliselt muuta aluslepinguid selleks sätestatud menetlust järgimata.

43. Deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 311a lõike 6 kohta

Kõrged lepinguosaliselised lepivad kokku, et Euroopa Ülemkogu võtab artikli 311a lõike 6 kohaldamisel vastu otsuse, millega muudetakse Mayotte'i staatust liidu suhtes, muutes selle territooriumi artikli 311a lõike 1 ja artikli 299 mõistes äärepoolseimaks piirkonnaks, kui Prantsuse ametivõimud teavitavad Euroopa Ülemkogu ja komisjoni, et praegu toimuv saare sisestaatuse areng lubab seda teha.

B. DEKLARATSIOONID ALUSLEPINGUTELE LISATUD PROTOKOLLIDE KOHTA

44. Deklaratsioon Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis*'d käsitleva protokollide artikli 5 kohta

Konverents märgib, et kui liikmesriik on vastavalt Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis*'d käsitleva protokollide artikli 5 lõikele 2 teatanud oma soovist mitte osaleda ettepanekus või algatuses, võib teatamise igal ajal enne Schengeni *acquis*'l põhineva meetme vastuvõtmist tagasi võtta.

45. Deklaratsioon Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis*'d käsitleva protokollide artikli 5 lõike 2 kohta

Konverents deklareerib, et juhul kui Ühendkuningriik või Iirimaa teatab nõukogule oma kavatsusest mitte osaleda meetmes, mis põhineb Schengeni *acquis*'l, millest ta osa võtab, toimub nõukogus põhjalik arutelu asjaomase liikmesriigi asjaomases meetmes mitteosalemise võimalike tagajärgede kohta. Nõukogu arutelu peaks juhinduma komisjoni antud suunistest, mis käsitlevad ettepaneku ja Schengeni *acquis*' vahelist seost.

46. Deklaratsioon Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis*'d käsitleva protokollide artikli 5 lõike 3 kohta

Konverents tuletab meelde, et kui nõukogu selle küsimuse esimese sisulise arutelu järel otsust vastu ei võta, võib komisjon esitada neljakuulise tähtaja jooksul muudetud ettepaneku täiendavaks sisuliseks läbivaatamiseks nõukogus.

47. Deklaratsioon Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis*'d käsitleva protokollide artikli 5 lõigete 3, 4 ja 5 kohta

Konverents märgib, et Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis*'d käsitleva protokollide artikli 5 lõigetes 3, 4 või 5 osutatud otsuses määratletavad tingimused võivad kindlaks määrata, et asjaomane liikmesriik vastutab võimalike otseste finantstagajärgede eest, mis tulenevad põhjendatult ja vältimatult kas osaliselt või täielikult asjaomase protokollide artikli 4 kohaselt nõukogu poolt vastu võetud otsuses osutatud *acquis*'s osalemise lõpetamisest.

48. **Deklaratsioon, mis käsitleb protokolliga Taani kohta**

Konverents märgib, et Taani deklareerib, et õigusaktide puhul, mille nõukogu kas üksi või koos Euroopa Parlamendiga kavatses vastu võtta ning mis sisaldavad nii sätteid, mis Taanit puudutavad, kui ka sätteid, mis Taanit ei puuduta, kuna nende õigusliku aluse suhtes kohaldatakse Taanit käsitleva protokolliga I osa, ei kasuta Taani oma hääleõigust takistamiseks vastu võtmast sätteid, mida Taani suhtes ei kohaldata.

Lisaks sellele märgib konverents, et lähtuvalt konverentsi deklaratsioonist artikli 188r kohta deklareerib Taani, et Taani osalemine toimingutes ja õigusaktides, mis põhinevad artiklil 188r, toimub vastavalt Taani seisukohta käsitleva protokolliga I ja II osale.

49. **Deklaratsioon Itaalia kohta**

Konverents võtab arvesse, et Euroopa Majandusühenduse asutamislepingule 1957. aastal lisatud protokollil Itaalia kohta, mida muudeti Euroopa Liidu lepingu vastuvõtmisel, on järgmine sisu:

„KÕRGED LEPINGUOSALISED,

SOOVIDES lahendada teatavaid konkreetseid Itaaliaga seotud probleeme,

ON KOKKU LEPPINUD järgmistes sätetes, mis lisatakse käesolevale lepingule:

ÜHENDUSE LIIKMESRIIGID

VÕTAVAD ARVESSE tõika, et Itaalia valitsus viib ellu kümne aasta pikkust majandusliku laienemise programmi, millega on kavas parandada Itaalia majanduse struktuuri tasakaalustamatusest tingitud olukorda, eelkõige varustades Lõuna-Itaalia ja Itaalia saarte vähemarenenud piirkonnad infrastruktuuriga ning luues tööpuuduse likvideerimiseks uusi töökohti;

MEENUTAVAD, et selle Itaalia valitsuse programmi põhimõtteid ja eesmärke on vaagitud ja need heaks kiitnud rahvusvahelise koostöö organisatsioonid, mille liikmed liikmesriigid on;

MÕISTAVAD, et Itaalia programmi eesmärkide saavutamine on nende ühistes huvides;

LEPIVAD KOKKU selleks, et Itaalia valitsusel oleks hõlpsam seda ülesannet täita, soovitada ühenduse institutsioonidel rakendada kõiki käesoleva lepinguga ettenähtud meetodeid ja menetlusi ning eelkõige asjakohaselt kasutada Euroopa Investeeringupanga ja Euroopa Sotsiaalfondi ressursse;

ON ARVAMUSEL, et ühenduse institutsioonid peaksid käesoleva lepingu kohaldamisel arvesse võtma püsivaid jõupingutusi, mida Itaalia majandusel tuleb teha järgmistel aastatel, ja seda, et eriti maksebilansis või tööhõive tasemes on soovitav vältida ohtlikke pingeid, mis võiksid ohtu seada käesoleva lepingu kohaldamise Itaalias,

MÕISTAVAD, et artiklite 109h ja 109i kohaldamisel tuleb hoolitseda selle eest, et Itaalia valitsuselt nõutavad mis tahes meetmed ei kahjustaks selle majandusliku laienemise ja rahvastiku elatustaseme tõstmise programmi lõpuleviimist.”

50. Deklaratsioon üleminekusätete protokollis artikli 10 kohta

Konverents kutsus Euroopa Parlamenti, nõukogu ja komisjoni üles tegema oma vastavate volituste piires jõupingutusi, et võtta vajadusel ja võimaluse korral üleminekusätteid käsitleva protokollis artikli 10 lõikes 3 osutatud viieaastase tähtaja jooksul vastu õigusakte, millega nimetatud protokollis artikli 10 lõikes 1 osutatud õigusakte muudetakse või millega need asendatakse.

C. LIIKMESRIIKIDE DEKLARATSIOONID

Peale selle on konverents võtnud teatavaks alljärgnevalt loetletud ja käesolevale lõppaktile lisatud deklaratsioonid:

51. Belgia Kuningriigi deklaratsioon riikide parlamentide kohta

Belgia täpsustab, et vastavalt Belgia konstitutsiooniõigusele toimivad nii esindajatekoda (*Chambre des Représentants*), föderaalparlamendi ülemkoda (*Sénat du Parlement fédéral*) kui ka kommuunide ja regioonide parlamentaarsed assambleed vastavalt liidu kasutatavale pädevusele kas riigi parlamendi osade või kodadena.

52. Belgia Kuningriigi, Bulgaaria Vabariigi, Saksamaa Liitvabariigi, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi, Itaalia Vabariigi, Küprose Vabariigi, Leedu Vabariigi, Luksemburgi Suurhertsogiriigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Austria Vabariigi, Portugali Vabariigi, Rumeenia, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi deklaratsioon Euroopa Liidu sümbolite kohta

Belgia, Bulgaaria, Saksamaa, Kreeka, Hispaania, Itaalia, Küpros, Leedu, Luksemburg, Ungari, Malta, Austria, Portugal, Rumeenia, Sloveenia ja Slovaki Vabariik deklareerivad, et lipp, mis koosneb kaheteistkümnest kuldsest tähest sinisel taustal, hümn „Ood rõõmule” Ludwig van Beethoveni üheksandast sümfooniast, juhtlause „Ühinenud mitmekesisuses”, euro kui Euroopa Liidu rahaühik ja Euroopa päev 9. mail sümboliseerivad nende jaoks jätkuvalt Euroopa Liidu elanike ühtsustunnet ja nende ustavust sellele.

53. Tšehhi Vabariigi deklaratsioon Euroopa Liidu põhiõiguste harta kohta

1. Tšehhi Vabariik tuletab meelde, et Euroopa Liidu põhiõiguste harta sätted on adresseeritud Euroopa Liidu institutsioonidele ja organitele, võttes nõuetekohaselt arvesse subsidiaarsuse põhimõtet ning pädevuse jaotust Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide vahel, nagu on sätestatud pädevuse piiritlemist käsitlevas deklaratsioonis (nr 18). Tšehhi Vabariik rõhutab, et selle sätted on adresseeritud liikmesriikidele üksnes siis, kui nad rakendavad liidu õigust, ja mitte siis, kui nad liidu õigusest sõltumatult võtavad vastu siseriiklikke õigusakte ja rakendavad neid.

2. Samuti rõhutab Tšehhi Vabariik, et harta ei laienda liidu õiguse kohaldamisala ega lisa liidule uusi pädevusvaldkondi. See ei kitsenda siseriikliku õiguse kohaldamisala ega piira ühtegi siseriiklike asutuste pädevust selles valdkonnas.

3. Tšehhi Vabariik rõhutab, et hartaga tunnustatud põhiõigusi ja põhimõtteid, nii nagu need tulenevad liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest, tõlgendatakse kooskõlas nimetatud põhimõtete ja tavadega.

4. Tšehhi Vabariik rõhutab veel, et harta sätteid ei või tõlgendada neid inimõigusi või põhivabadusi kitsendavate või kahjustavatena, mida asjaomastes kohaldamisvaldkondades on tunnustatud liidu õiguse ja rahvusvaheliste lepingutega, millega on ühinenud liit või kõik liikmesriigid, kaasa arvatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon, ning liikmesriikide põhiseadustega.

54. Saksamaa Liitvabariigi, Iirimaa, Ungari Vabariigi, Austria Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi deklaratsioon

Saksamaa, Iirimaa, Ungari, Austria ja Rootsi märgivad, et Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu põhisätteid ei ole alates lepingu jõustumisest oluliselt muudetud ja need tuleb ajakohastada. Nad toetavad seetõttu ideed liikmesriikide valitsuste esindajate konverentsist, mis tuleks kokku kutsuda niipea kui võimalik.

55. Hispaania Kuningriigi ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi deklaratsioon

Aluslepinguid kohaldatakse Gibraltari suhtes kui Euroopa territooriumi suhtes, mille välissuhete eest vastutab üks liikmesriik. Selline kohaldamine ei muuda asjaomaste liikmesriikide vastavaid seisukohti.

56. Iirimaa deklaratsioon Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes käsitleva protokolli artikli 3 kohta

Iirimaa kinnitab oma pühendumust liidule kui vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva alale, mis järgib põhiõigusi ning liikmesriikide erinevaid õigussüsteeme ja -traditsioone, mille piires tagatakse kodanikele turvalisuse kõrge tase.

Iirimaa deklareerib sellest tulenevalt oma kindlat kavatsust teostada oma õigust Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes käsitleva protokolli artikli 3 alusel võtta osa meetmete kehtestamisest vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa IV jaotisele nii suures ulatuses, kui ta võimalikuks peab.

Eelkõige osaleb Iirimaa võimalikult suures ulatuses meetmetes politseikoostöö valdkonnas.

Lisaks tuleb Iirimaa meelde, et protokollis artikli 8 kohaselt võib ta teatada kirjalikult nõukogule oma soovist, et tema suhtes ei kohaldataks enam nimetatud protokollis tingimusi. Iirimaa kavatses käesoleva korra toimimise läbi vaadata kolme aasta jooksul alates Lissaboni lepingu jõustumisest.

57. Itaalia Vabariigi deklaratsioon Euroopa Parlamendi koosseisu kohta

Itaalia märgib, et kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklitega 8a (ümber nummerdatud artikliks 10) ja 9a (ümber nummerdatud artikliks 14) koosneb Euroopa Parlament liidu kodanike esindajatest ning nende esindatus on kahanevalt proportsionaalne.

Itaalia märgib samuti, et vastavalt Euroopa Liidu lepingu artiklile 8 (ümber nummerdatud artikliks 9) ning Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 17b (ümber nummerdatud artikliks 20) on liidu kodanikud kõik isikud, kellel on mõne liikmesriigi kodakondsus.

Seetõttu on Itaalia seisukohal, et ilma et see piiraks aastatel 2009–2014 kestvat parlamendi ametiaega käsitlevat otsust, peavad kõik Euroopa Ülemkogu poolt Euroopa Parlamendi algatusel ja selle nõusolekul vastuvõetud otsused, millega määratakse kindlaks Euroopa Parlamendi koosseis, järgima artikli 9a (ümber nummerdatud artikliks 14) teise lõike esimeses lõigus osutatud põhimõtteid.

58. Läti Vabariigi, Ungari Vabariigi ja Malta Vabariigi deklaratsioon ühisraha nimetuse kirja pildi kohta aluslepingutes

Ilma et see piiraks aluslepingutes nimetatud Euroopa Liidu ühisraha nimetuse ühtse kirja pildi kasutamist pangatähtedel ja müntidel, deklareerivad Läti, Ungari ja Malta, et ühisraha nimetuse kirja pilt koos oma tuletistega, nii nagu neid kasutatakse aluslepingute läti-, ungari- ja maltakeelsetes versioonides, ei mõjuta kehtivaid läti, ungari ja malta keele reegleid.

59. Madalmaade Kuningriigi deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 270a kohta

Madalmaade Kuningriik nõustub Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 270a lõike 2 teises lõigus osutatud otsusega kui asjaomase lepingu artikli 269 kolmandas lõigus osutatud otsuse läbivaatamine on andnud Madalmaadele rahuldava lahenduse ülemäärase negatiivse maksete netopositsiooni kohta liidu eelarve suhtes.

60. Madalmaade Kuningriigi deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 311a kohta

Madalmaade Kuningriik deklareerib, et algatus eesmärgiga võtta vastu artikli 311a lõikes 6 osutatud otsus, millega muudetakse Hollandi Antillide ja/või Aruba staatust liidu suhtes, tehakse üksnes otsuse põhjal, mis on tehtud kooskõlas Madalmaade Kuningriigi statuudiga.

61. Poola Vabariigi deklaratsioon Euroopa Liidu põhiõiguste harta kohta

Harta ei mõjuta mingil viisil liikmesriikide õigust toimida seadusandjana kõlbluse, perekonnaõiguse või inimväärikuse kaitse ja inimeste füüsilise ning vaimse puutumatus kaitse vallas.

62. Poola Vabariigi deklaratsioon Euroopa Liidu põhiõiguste harta kohaldamist Poola ja Ühendkuningriigi suhtes käsitleva protokolliga kohta

Poola Vabariik deklareerib, et pidades silmas sotsiaalse liikumise „Solidaarsus” pärandit ja selle olulist panust võitluses sotsiaalsete ja töötajate õiguste eest, austab Poola Vabariik täielikult Euroopa Liidu õigusega kehtestatud, eelkõige Euroopa Liidu põhiõiguste harta IV jaotises veel kord kinnitatud sotsiaalseid ja töötajate õigusi.

63. Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi deklaratsioon mõiste „kodanikud” määratluse kohta

Seoses aluslepingutega ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepinguga, ja mis tahes neil lepingutel põhinevate õigusaktidega või õigusaktidega, mis on nende lepingute kohaselt jätkuvalt jõus, kordab Ühendkuningriik oma 31. detsembri 1982. aasta deklaratsiooni mõiste „kodanikud” määratluse kohta, välja arvatud see, et viiteid „Briti sõllasterritooriumide kodanikele” käsitletakse viidetena „Briti ülemereterritooriumide kodanikele”.

64. Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi deklaratsioon õiguse kohta hääletada Euroopa Parlamendi valimistel

Ühendkuningriik märgib, et Euroopa Liidu lepingu artikli 9a ja muude aluslepingute sätete eesmärgiks ei ole muuta Euroopa Parlamendi valimistel hääletamise õiguslikku alust.

65. Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi deklaratsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 61h kohta

Ühendkuningriik toetab täielikult jõulisi meetmeid seoses finantssanktsioonide vastuvõtmisega terrorismi ja sellega seotud tegevuse ennetamiseks ning terrorismi ja sellega seotud tegevuse vastu võitlemiseks. Ühendkuningriik deklareerib sellest tulenevalt, et ta kavatseb kasutada talle protokollis Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes, artikli 3 alusel antud õigust osaleda kõigi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 61h alusel tehtud ettepanekute vastuvõtmisel.
